Les enfants déracinés

Récits de pratique de personnes enseignantes œuvrant auprès d'élèves déplacé.e.s ou réfugié.e.s en Ukraine, en Pologne et au Québec

Діти, вирвані з корінням

Історії досвіду педагогів, які працюють з учнями-переселенцями в Україні, Польщі та Квебеку

UQÀM | Chaire de recherche sur les enjeux de la diversité en éducation et en formation

unesco Chaire UNESCO de développement curriculaire

Fonds de recherche Québec

Merci à Genevève Audet, Olivier Arvisais pour leur professionnalisme, soutien et expertise, qui ont été essentiels à la réussite de ce projet!

Merci à toutes les personnes ayant partagé leur expérience lors des entrevues, ainsi que pour votre travail inlassable auprès des enfants. Votre dévouement, bienveillance envers les élèves sont précieux et inspirants pour les étapes futures de notre travail commun.

Merci à Marie-Claire Légaré et Valentyna Halatska pour la révision linguistique impeccable.

Et merci à Fabian Will pour la mise en page et l'infographie exceptionnelles!

Дякуємо Женев'єві Оде та Олів'є Арвізе за їхній професіоналізм, підтримку та досвід, які були важливими для успіху цього проєкту!

Щиро дякуємо всім, хто поділився своїм досвідом в інтерв'ю, а також за вашу невтомну роботу з дітьми. Ваша відданість, турбота про учнів є безцінними і надихають на подальші кроки в нашій спільній справі.

Дякуємо Марі-Клер Легаре та Валентині Галацькій за бездоганну лінгвістичну редакцію.

І дякуємо Фабіану Віллу за чудову верстку та комп'ютерну графіку!

Pour citer ce document :

Koval, N. (2025). *Les enfants déracinés. Récits de pratique de personnes enseignantes œuvrant auprès d'élèves déplacé.e.s ou réfugié.e.s en Ukraine, en Pologne et au Québec.* Chaire de recherche sur les enjeux de la diversité en éducation et en formation. Chaire UNESCO de développement curriculaire

Щоб процитувати цей документ :

Коваль, Н. (2025). *Діти, вирвані з корінням. Історії досвіду педагогів, які працюють з учнями-переселенцями в Україні, Польщі та Квебеку.* Науково-дослідна кафедра з питань різноманітності в освіті та навчанні. Кафедра ЮНЕСКО з розробки навчальних програм

Le contexte de la recherche

Контекст дослідження

Le présent projet de recherche s'intéresse aux expériences vécues par les personnes enseignantes œuvrant auprès des élèves ukrainiens réfugiés ou déplacés en Ukraine, en Pologne et au Québec. Les récits de ces personnes enseignantes mettent en lumière les stratégies, les ressources et les méthodes qu'elles utilisent pour accompagner les enfants réfugiés et déplacés, et comment elles adaptent leur pratique pour favoriser l'intégration scolaire tout en répondant aux besoins émotionnels et sociaux de ces jeunes en situation de crise.

La recherche se concentre sur l'éducation en temps de guerre en Ukraine depuis le 24 février 2022, mettant en lumière les difficultés inédites rencontrées par les enseignants, les élèves et les institutions éducatives en période de conflit. En raison de l'agression militaire russe, les écoles et les structures éducatives ukrainiennes ont été confrontées à des interruptions majeures, notamment des coupures d'électricité, des dommages aux infrastructures et un environnement d'apprentissage instable et souvent dangereux.

Ces récits de pratiques des personnes enseignantes sont présentés dans les trois contextes géographiques distincts : l'Ukraine, la Pologne et le Québec. Les entrevues qui ont été réalisées avec des enseignants ukrainiens en janvier-février 2024, pendant la deuxième année de la guerre en Ukraine — sont particulièrement poignantes et soulignent la réalité extrême et complexe à laquelle ces enseignants sont confrontés. L'Ukraine, en particulier dans les régions directement touchées par le conflit, vit sous une pression constante due aux sirènes d'alerte, aux bombardements et à l'instabilité sécuritaire. Les enseignants ukrainiens, dans ce cadre, ne sont pas seulement des éducateurs, mais aussi des figures de résilience et de soutien émotionnel pour leurs élèves.

Дослідницький проєкт, з якого взяті ці практичні історії, був орієнтований на досвід учителів, що працюють з українськими учнями-біженцями або внутрішньо переміщеними особами в Україні, Польщі та Канаді (Квебек). Історії цих педагогів демонструють стратегії, ресурси та методи, які використовувалися для підтримки дітей-біженців. Освітяни також показують, як вони адаптували свої практики для сприяння інтеграції цих учнів у школи в умовах кризи, одночасно піклуючись про їхні емоційні та соціальні потреби.

Дослідження акцентує увагу на проблемах освіти під час військових дій в Україні після 24 лютого 2022-го року, висвітлюючи безпрецедентні труднощі, з якими зіштовхуються вчителі, учні та освітні установи під час війни. Внаслідок російської військової агресії українські школи та навчальні заклади зіткнулися з серйозними перебоями в роботі, в електропостачанні, їхня інфраструктура зазнала значних пошкоджень, а навчальне середовище стало нестабільним і часто небезпечним.

Практичні історії висвітлюються у трьох різних географічних контекстах: України, Польщі та Канади (Квебек). Історії, зібрані від українських учителів у січні-лютому 2024-го року, під час другого року війни, є особливо гострими. Вони підкреслюють екстремальну і складну реальність, в якій існують учасники освітнього процесу. Україна, зокрема території, безпосередньо охоплені війною, перебуває під постійним тиском, спричиненим сиренами, обстрілами та нестабільною безпекою. У цьому контексті українські вчителі є не лише освітянами, але й прикладом стійкості та емоційної підтримки для своїх учнів.

Dans le contexte actuel, marqué par la guerre en Ukraine, un nombre important d'enfants ukrainiens ont été contraints de fuir leur foyer, cherchant refuge dans des pays voisins tels que la Pologne ou plus loin encore, tels que le Québec. Ces enfants déracinés sont confrontés à des défis considérables, tant sur le plan émotionnel que scolaire, dans leurs processus d'adaptation à une nouvelle vie loin de chez eux.

La Pologne, en raison de sa proximité géographique avec l'Ukraine, a été un principal pays d'accueil pour les réfugiés ukrainiens. Les écoles polonaises ont dû adapter leurs pratiques pour accueillir un nombre important d'élèves qui arrivaient avec des niveaux de préparation et des besoins divers. Les enseignants devaient gérer des classes multiculturelles, avec des élèves qui ne parlent pas la langue locale, en plus de gérer le traumatisme et l'adaptation sociale des réfugiés.

Le Québec, bien qu'éloigné géographiquement, a également reçu des réfugiés ukrainiens, notamment en raison de programmes d'accueil et de soutien gouvernementaux. Les enseignants québécois, souvent habitués à des classes multiculturelles, se retrouvaient confrontés à des élèves ayant vécu des expériences traumatiques et devant surmonter la barrière linguistique et culturelle, avec une attention particulière à l'intégration dans le système scolaire francophone.

Ces récits permettent d'illustrer comment l'éducation, même dans une période de crise prolongée, demeure un levier essentiel pour la préservation de l'espoir, de la cohésion sociale et du futur.

У нинішньому контексті, позначеному війною в Україні, значна кількість дітей була змушена залишити свої домівки, шукаючи притулку в сусідніх країнах, зокрема в Польщі, або навіть за океаном, у Квебеку. Ці діти, які стали вимушеними переселенцями, зіштовхуються з серйозними емоційними та навчальними труднощами, адаптуючись до нового життя далеко від рідної землі.

Польща завдяки своїй географічній близькості до України стала однією з головних країн, що приймала українських біженців. У зв'язку з цим польські школи були змушені адаптувати свою практику, щоб забезпечити місце для великої кількості українських учнів з різним рівнем підготовки та потреб. Учителям довелося працювати в мультикультурних класах з учнями, які не володіли місцевою мовою, а також долати проблеми, пов'язані з травмами та соціальною адаптацією через їхній статус біженців.

Хоча Квебек географічно й віддалений від України, він також приймав українських дітей, зокрема через урядові канадські програми підтримки. Учителям Квебеку, які звикли працювати в мультикультурних класах, довелося допомагати українським учням, що пережили травматичний досвід, долати мовний та культурний бар'єри, а також приділяти особливу увагу їхній інтеграції у франкомовну шкільну систему.

Ці історії засвідчують, як навіть у часи затяжної кризи освіта залишається суттєвим важелем для збереження надії, соціальної згуртованості та майбутнього.

Table des matières / Зміст

Ukraine / Україна

Anniie - Le soutien psychologique est une nécessité
Анніє - Психологічна підтримка – це необхідність 7

KariNed – Un petit succès pour un élève est une grande réussite pour l'enseignant
КаріНед - Маленький успіх учня - це велике досягнення для вчителя 17

Nata - Il y a de la lumière au milieu des ténèbres...
Nata - Світло є і серед темряви... 24

ShkutNat - Notre éducation est notre arme la plus puissante
ShkutNut - Наша освіта – це теж наша зброя 30

Yana - La vie ne s'arrête pas, elle continue en toutes circonstance
Яна - Життя не зупиняється, воно триває за будь-яких обставин 38

Yaryna - Guerre ou paix, il faut toujours apprendre
Ярина - Війна чи мир, навчатися потрібно завжди 45

Pologne / Польща

Dinata - Les enfants sont l'avenir de tout État, de toute nation
Діната - Діти - це майбутнє будь-якої нації, будь-якої держави 52

Ivanka - Le respect de l'expérience individuelle de chaque enfant avant tout
Іванка - Повага до індивідуального досвіду кожної дитини 60

Québec / Квебек

Dominique - Le temps est un grand facteur dans la réussite
Домінік - Час і вчить, і лікує, і творить успіх 70

Hélène - La patience est un facteur clé pour l'épanouissement de l'élève
Елен - Терпіння — це важливий чинник для успішного розвитку дитини 80

Lamis - Être enseignant, mentor et ami est une mission honorable
Ламі - Бути вчителем, наставником і другом – почесна місія 89

Marjolaine - Les enfants portent beaucoup sur leurs épaules
Маржолєн - Дорослі випробування маленьких дітей: реальні історії 98

BIÉLORUSSIE
RUSSIE
Kyiv
Kharkiv
Bakhmout
Dnipro
MOLDAVIE
ROUMANIE
Marioupol
Kherson
Ukraine
Україна

Le récit d'Anniie
Ukraine
Janvier 2024

Анніє
Україна
Січень 2024

Le soutien psychologique est une nécessité

Психологічна підтримка – це необхідність

Quand la guerre à grande échelle en Ukraine a commencé en 2022, j'occupais le poste de directrice d'une école dans une grande ville du sud-est de l'Ukraine. Depuis mon enfance, j'ai rêvé de devenir enseignante, et cela a déterminé mon parcours professionnel. Bien que j'aie essayé d'autres professions après l'université, telles que comptable ou logisticienne, mon cœur a toujours penché pour le domaine de l'éducation. Après un certain temps, j'ai réalisé que mon véritable rêve était d'enseigner aux enfants. C'est pourquoi je me suis lancée dans ce domaine et en 2012, j'ai décidé de travailler dans une école. Ce choix a été le bon : six ans plus tard, je suis devenue directrice d'école.

На момент початку повномасштабної війни 2022-го року я займала посаду директора школи великого міста на південному сході України. З дитинства мріяла стати вчителем, і саме це визначило мій кар'єрний шлях. Хоча після університету я спробувала інші професії, такі як бухгалтер або логіст, моє серце завжди було з освітою. Після певного часу я зрозуміла, що моя справжня мрія - навчати дітей, тому я вирішила спробувати себе в цій галузі. У 2012-му році я прийняла рішення працювати у школі, і цей вибір виявився правильним: через шість років я стала директором.

Lorsque la guerre à grande échelle a éclaté en 2022, nous n'avons pas arrêté le processus éducatif. Nous avons continué l'enseignement à distance dans notre école, où j'étais à la fois directrice et enseignante. Avec cette guerre, de nombreuses personnes déplacées internes ont commencé à venir chez nous. La plupart d'entre elles venaient de la région de Donetsk, en particulier des villes les plus dévastées telles que Bakhmut[1], Marioupol[2] et Volnovakha[3]. Plus tard, des enfants de la région de Kherson[4] sont également arrivés dans notre ville. Environ 300 élèves déplacés sont passés par notre école. Certains sont restés, d'autres ont déménagé plus loin vers l'ouest de l'Ukraine et, malheureusement, certains ont quitté notre pays avec leurs parents pour des pays européens ou d'autres pays étrangers.

Tout d'abord, il a été nécessaire d'aider les familles déplacées internes à s'adapter et de leur fournir un soutien psychologique. Nous avons commencé à mettre en œuvre des technologies d'assistance psychologique à l'école avec la participation de nos psychologues, mais cela ne suffisait pas. J'ai compris que le rôle de simple réconfort était très limité et que l'aide des psychologues était insuffisante. **En général, les enfants qui se trouvent en Ukraine sont moralement traumatisés, mais il y a aussi des enfants qui sont sortis des décombres avec leur famille.** Nos élèves déplacés viennent en majorité de Marioupol et de Bakhmut, où ils ont passé beaucoup de temps dans les caves à cause des bombardements constants. Certains d'entre eux ont été traumatisés psychologiquement, voire physiquement, et il a fallu beaucoup de temps pour qu'ils puissent s'adapter.

Коли почалася повномасштабна війна, ми не зупиняли освітній процес, продовжували навчання онлайн у нашій школі, де я була директором і вчителем. Внаслідок цієї трагедії до нас почали приїжджати багато внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Близько 300 учнів-переселенців пройшли через нашу школу. Були учні, які залишались, були й такі, які переїжджали далі на Західну Україну, були учні, які, на жаль, нашу країну покидали, з батьками виїжджали до європейських або інших зарубіжних країн. Більшість із них були з регіону Донецької області, особливо з міст, які зазнали найбільших руйнувань, таких як Бахмут[1], Маріуполь[2], Волноваха[3]. Пізніше до нас також прибували діти з Херсонщини[4].

По-перше, потрібно було допомогти адаптуватися родинам зі статусом ВПО й надати їм психологічну підтримку. Ми почали впроваджувати технології психологічної допомоги у школі за участю наших фахівців, але цього було недостатньо. Я розуміла, що роль лише заспокоєння - дуже замала в умовах воєнної дійсності, й допомога психологів - це недостатня допомога. Взагалі **діти, які знаходяться в Україні, травмовані морально, але є ще діти, які з родинами виходили з-під завалів.** Наші учні зі статусом ВПО - це більшість дітей з Маріуполя, Бахмута, де вони багато часу провели в підвалах через постійні бомбардування. Вони психологічно, дехто й фізично були травмовані, й потрібно було багато часу для того, щоб вони змогли адаптуватися.

[1] Bakhmout - pendant l'invasion russe de l'Ukraine, Bakhmut est devenue une ville de la ligne de front en mai 2022 et a été régulièrement bombardée par les forces russes. Lors du sommet du G7, Zelensky déclare que les images d'Hiroshima en ruines après le bombardement atomique lui rappellent le niveau de destruction de Bakhmut.

[2] Marioupol - l'assaut militaire russe sur la ville ukrainienne de Marioupol entre mars et mai 2022 a laissé des milliers de civils morts et blessés, dont beaucoup lors d'attaques apparemment illégales, et a piégé des centaines de milliers de personnes pendant des semaines sans services de base.

[3] Volnovakha - au cours des premiers jours de l'invasion russe de l'Ukraine en 2022, les forces russes se livrent à des bombardements aveugles sur Volnovakha et sur Chtchastia, bombardant des zones civiles. Le bombardement des villes viole selon les Ukrainiens le droit international et fait écho aux tactiques que la Russie a précédemment utilisées sur des cibles civiles en Syrie. Volnovakha se trouve au bord de la crise humanitaire le 28 février et presque détruite le 1er mars avec environ 90 % de ses bâtiments endommagés ou détruits. Les habitants n'ont plus accès à la nourriture, l'eau et l'électricité.

[4] Kherson - de mars à novembre 2022, la ville a été occupée par les forces russes lors de leur invasion de l'Ukraine. Les forces ukrainiennes ont repris la ville le 11 novembre 2022. En juin 2023, la ville a été inondée après la destruction du barrage voisin de Kakhovka.

[1] Бахмут - під час російського вторгнення в Україну Бахмут у травні 2022-го року став прифронтовим містом і регулярно обстрілювався російськими військами. На саміті G7 Зеленський заявив, що зображення Хіросіми в руїнах після атомного бомбардування нагадують йому про рівень руйнувань у Бахмуті.

[2] Маріуполь у 2022-му році став одним з епіцентрів бойових дій російсько-української війни. Місто, яке до війни було одним із великих промислових і портових центрів на сході України, пережило важкі бої, облогу, гуманітарну катастрофу, практично повне руйнування внаслідок атаки російських військ.

[3] Волноваха - у перші дні російського вторгнення в Україну у 2022-му році російські війська безладно бомбардували Волноваху та Щастя, обстрілюючи цивільні райони. За словами українців, бомбардування міст порушує міжнародне право й перегукується з тактикою, яку Росія раніше використовувала проти цивільних об'єктів у Сирії. Волноваха опинилася на межі гуманітарної кризи 28 лютого й була майже знищена 1 березня, коли близько 90% її будівель було пошкоджено або зруйновано. Мешканці більше не мали доступу до їжі, води та електропостачання.

[4] Херсон - з березня по листопад 2022-го року місто було окуповане російськими військами під час їхнього вторгнення в Україну. Українські війська повернули місто 11 листопада 2022-го року. У червні 2023-го року місто було затоплене після руйнування розташованої поруч Каховської дамби.

Mon rôle a consisté principalement à apporter un soutien psychologique, à communiquer avec les parents et avec les enfants. Cependant, je pense que pour les enfants, en particulier ceux qui ont été évacués, le soutien de leur environnement a été le plus important. **Ils ont vu que les gens, surtout leurs pairs, ne restaient pas indifférents à leurs problèmes, et cela les a aidés à surmonter le stress.** Les enfants se soutenaient mutuellement en classe, même si l'apprentissage se faisait à distance, mais ils pouvaient se retrouver dans la rue. Beaucoup d'entre eux, en particulier les adolescents, ont rencontré les élèves déplacés, ont fait connaissance et se sont lié d'amitié avec eux. Je pense que c'était la forme de soutien la plus significative. Je suis heureuse que, à cette époque, mon rôle en tant que directrice et celui de l'équipe pédagogique aient permis **d'allumer cette flamme dans le cœur de nos élèves qui ont soutenu les familles des enfants déplacés.**

Au printemps 2022, il y a eu le cas d'un garçon de la région de Kherson qui est arrivé chez nous. Les militaires russes menaçaient ses parents de l'enlever ou même de le tuer, comme il était déjà adulte (16 ans). Donc, les parents ont décidé de l'envoyer dans une ville plus sécuritaire. Son cousin l'a rencontré près de la frontière avec la région de Dnipropetrovsk. C'était un moment très émouvant : je me souviens que nous, les enseignants, pleurions tous. Il s'est avéré que ce garçon a été contraint de s'enfuir seul, tandis que ses parents sont restés à Kherson, qui était alors occupée par les forces armées russes. Il m'a demandé d'écrire à son professeur titulaire, pour qu'il dise à ses parents qu'il était en vie. Il ne pouvait pas leur écrire pour ne pas les exposer à un enlèvement, car ils avaient créé une légende pour les militaires russes selon laquelle leur fils avait disparu.

Bien entendu, il nous est arrivé sans papiers, mais nous les avons ensuite reconstitués ensemble. C'est très bien qu'en Ukraine, il existe des outils électroniques comme «*Diia*»[5] et « J*ournal électronique* »[6], grâce auxquels nous avons pu trouver toutes ses notes et toutes ses données. Avec le temps, il a souri et a dit que c'était curieux car, toute sa vie, il a étudié à l'école de Kherson, mais il a obtenu son diplôme de fin d'études secondaires à Dnipro.

Моя роль полягала, головним чином, у наданні психологічної підтримки, спілкуванні з батьками та дітьми. Але я вважаю, що для дітей, особливо тих, хто був евакуйований, більш важливою була підтримка оточення. **Вони бачили, що люди, особливо їх ровесники, не байдужі до їхньої біди, й це допомагало їм виходити зі стану стресу.** Відгукувалися діти у класах, тобто на той момент все було дистанційно, але можна було зустрічатися учням на вулиці.Дуже багато дітей, особливо підлітків, домовлялися, зустрічалися з учнями ВПО, знайомились, дружили. Мені здається, що це була найбільш значуща форма підтримки. Я рада, що на той момент моя роль як директора та діяльність педагогічного колективу полягала в тому, що **ми змогли в душах наших учнів розпалити отой вогник, який підтримав родини дітей-переселенців.**

Був випадок, коли до нас прибув хлопець з Херсонської області. Російські військові погрожували його батькам, що заберуть або навіть уб'ють їхнього сина, який уже був дорослим на той час (16 років), тому батьки вирішили відправити його у більш безпечне місце. Його зустрів брат біля кордону з Дніпропетровською областю. Це був дуже вражаючий момент. Я пам'ятаю, як усі ми, вчителі, плакали. Сталося так, що цей хлопець був змушений бігти сам, а його батьки залишилися на Херсонщині, яка тоді була окупована російськими військами. Він попросив мене написати його класному керівнику, щоб вона передала батькам, що він живий. Батькам не можна було писати, щоб їх не викрали, оскільки вони створили легенду для російських військових, що їхній син пропав.

Звісно, він потрапив до нас без документів, які ми відновлювали разом. Дуже добре, що в Україні є такі електронні застосунки, як «Дія», «Електронний журнал», завдяки яким ми могли знайти всі його оцінки й усі дані. Тоді він посміхався й говорив про цікавий поворот долі, адже все своє життя він навчався в Херсонській школі, а фінальне свідоцтво про здобуття повної загальної освіти він отримав у Дніпрі.

[5] Diia est une application mobile, un portail web et une marque de l'État numérique en Ukraine, développés par le ministère de la transformation numérique de l'Ukraine. L'application Diia permet aux citoyens ukrainiens d'utiliser des documents numériques sur leurs smartphones au lieu de documents physiques à des fins d'identification et de partage.

[6] Journal électronique - les établissements scolaires peuvent créer des documents avec une période de conservation temporaire (jusqu'à 10 ans inclus) (y compris le journal de classe) uniquement sous forme électronique. Les enseignants peuvent utiliser l'agenda électronique pour gérer le processus d'apprentissage, et les parents et les élèves peuvent suivre leurs progrès en se connectant à leur compte personnel.

Il y a eu une autre histoire, liée à un garçon qui est arrivé en huitième année dans notre école. Il a eu du mal à se retrouver. À Marioupol, avec sa famille, il a vécu plusieurs semaines dans la cave, ayant du mal à sortir de là, craignant de ne pas pouvoir s'en sortir du tout. Il n'a presque pas étudié en raison du stress vécu. Plus tard, déjà en neuvième année, il a réussi à se ressaisir grâce à ses camarades de classe, à ses enseignants et à ses voisins, s'habituant progressivement à cette nouvelle vie. Il a terminé la neuvième année avec excellence, car auparavant, il avait bien étudié à Marioupol. Il a trouvé en lui la force de continuer à vivre. Il m'a dit : « J'ai un rêve. Je serai certainement médecin et j'aiderai les gens, car c'est vraiment ce que je veux faire ».

J'ai l'impression que j'ai vu le pire, lorsque l'enfant a perdu la capacité de parler et d'apprendre. Cependant, après toutes les difficultés traversées, il a obtenu son diplôme d'études secondaires avec d'excellentes notes. Cela montre à quel point **il est important de soutenir les enfants pour qu'ils ressentent ce soutien et qu'ils trouvent leur place dans des activités qui leur sont familières, comme l'apprentissage, le sport ou les interactions sociales.**

La principale problématique des élèves déplacés internes réside dans leurs traumatismes psychologiques. Lorsqu'ils arrivent dans une autre ville, ils n'ont rien, ils ont tout laissé derrière eux, dans leur ville d'origine. Nous avons eu des enfants qui ont perdu leurs proches. La situation la plus terrible est lorsque seule une partie de la famille parvient à quitter la ville occupée, ce qui signifie que seuls la mère et l'enfant ont réussi à sortir des décombres, tandis que le père est resté. J'ai rencontré une famille où personne ne savait si le père était vivant ou mort, s'il était sous les décombres ou s'il se trouvait ailleurs. Dans une autre famille, la mère de notre élève racontait qu'elle savait que son mari avait été emmené par les soldats russes. Son cœur voulait croire qu'il était vivant, mais elle comprenait qu'il était très probablement mort. Et elle disait : « J'espère que la mort de mon mari n'a pas été effroyable ». C'est peut-être ce qu'il y a de plus terrible. C'est terrifiant, même à écouter. Vous pouvez ressentir de l'empathie, vous pouvez agir d'une manière ou d'une autre, mais vous ne pouvez rien conseiller, car psychologiquement, ces personnes ont vécu le pire.

Il me semble qu'il aurait alors fallu créer davantage de centres d'assistance psychologique avec des psychologues et des psychothérapeutes. Ces centres existaient, mais les gens étaient réticents et ils avaient peur de consulter des psychologues. Peut-être que cela aurait dû faire partie intégrante d'un programme obligatoire. Au fil du temps, les gens ont graduellement commencé à s'ouvrir et à reprendre leurs esprits, mais cela n'a pas suffi.

Ще одна історія, пов'язана з хлопчиком, який прийшов до нас у восьмий клас. Він дуже довго приходив до тями. У Маріуполі разом з родиною вони прожили декілька тижнів у підвалі, важко вибираючись, із острахом, що їм не вдасться вийти взагалі. Він майже не навчався через пережитий стрес. Пізніше, вже в дев'ятому класі, він зміг опанувати себе завдяки спілкуванню з однокласниками, з учителями, з сусідами, взагалі звик до іншого міста. Він закінчив дев'ятий клас на «відмінно», бо ще в Маріуполі навчався гарно. Юнак знайшов у собі сили жити далі. Він говорив мені: «У мене є мрія. Я буду обов'язково лікарем, допомагатиму людям, бо я дуже цього хочу».

Моє враження полягає в тому, що я бачила найстрашніше: коли дитина втрачала здатність розмовляти та навчатися. Проте після всіх пережитих труднощів вона отримала свідоцтво про неповну освіту за дев'ятий клас з відмінними оцінками. Це показує, **наскільки важливо підтримувати дітей, щоб вони відчували цю підтримку й знаходили себе у звичних для них справах, таких як навчання, спорт або спілкування.**

Найголовніша проблема учнів ВПО – це їхні психологічні травми. Коли вони приїжджають в інше місто, в них немає нічого, вони залишили все там, у рідному місті. У нас були діти, які загубили своїх близьких. Найстрашніше, коли з окупованого міста змогла виїхати тільки частина родини, тобто з-під завалів вибралися тільки мама з дитиною, а батько залишився. В одній родині ніхто не знав, живий батько чи ні, чи він під завалами…Мати іншого учня розповідала, що вона знає, що її чоловіка забрали російські військові. Її серце хоче вірити, що він живий, але вона розуміє, що його швидше за все немає... Вона каже: «Хоча б не страшна смерть була у мого чоловіка…» Мабуть, це найтяжче усвідомлювати. Страшно навіть слухати. Ти можеш співпереживати, ти можеш виконувати якісь дії, але ти не можеш цьому зарадити, тому що психологічно ці люди пережили найстрашніше.

Мені здається, що тоді потрібно було робити більше центрів психологічної допомоги з психологами і психотерапевтами.Хоча вони існували, але люди були замкнуті у вираженні своїх думок, вони боялися ділитися своїми переживаннями, адже повинно пройти чимало часу, щоб цей біль притупився. Можливо, відвідування психолога повинно було стати частиною обов'язкової програми. Люди поступово починали відкриватися, приходити до тями, але цього було недостатньо.

Il a probablement été plus facile de s'adapter aux enfants, car ils sont plus sincères et moins craintifs d'exprimer leurs émotions. Ils pouvaient pleurer, raconter quelque chose, tandis que pour les adultes, c'était plus difficile. Ils gardaient tout en eux, parce qu'ils se sentaient responsables de leurs enfants. Lorsque les enseignants écoutaient de telles histoires, ils pleuraient souvent, car c'était terrible. Les parents étaient plus renfermés parce qu'ils ne savaient pas quel avenir attendait leurs enfants. Les enfants, à leur tour, exprimaient plus ouvertement leurs émotions et s'ouvraient, s'adaptaient, se rétablissaient, se retrouvant dans l'apprentissage, dans le sport ou dans la communication avec leurs amis. Ils ne pourront peut-être jamais oublier leurs expériences tragiques, mais, quand ils ont vu qu'on leur manifestait de la compassion, ils se sont sentis plus soutenus et confiants que tout irait bien.

Dans ma mémoire est gravée une situation liée à une fille de l'école primaire. Sa famille a déménagé de la région de Donetsk[7] à la fin d'avril 2022 et l'a inscrite dans notre école. Comme ils habitaient près de notre école, la mère ou le père se promenait très souvent avec cette petite fille, tenant toujours dans leurs bras un autre enfant, tout petit. Lorsque l'enseignante titulaire de sa classe leur a demandé pourquoi les parents portaient toujours l'enfant dans leurs bras, et non dans une poussette, ils ont répondu qu'ils n'en avaient tout simplement pas. Ils ont été contraints de quitter leur maison à cause des combats actifs et ils n'étaient partis qu'avec leurs enfants, sans rien emporter. Je me souviens que le lendemain de cette conversation, malgré le fait que nous travaillions à distance, l'école était ouverte. C'était une véritable journée portes ouvertes, semblable à des scènes de films où les gens viennent et apportent quelque chose pour montrer leur soutien. Ce n'étaient pas seulement des adultes qui venaient, mais aussi des enfants, surtout les élèves de la classe de cette fille qui apportaient des poussettes, des jouets, diverses choses nécessaires. La générosité de nos gens a tellement impressionné la mère de cette fille qu'elle pleurait en voyant toute la quantité de choses apportées.

Il me semble que la réaction de cette petite fille a changé. Au début, elle pleurait, mais ensuite, quand elle a reçu le matériel nécessaire, elle se promenait avec son petit frère avec tant de plaisir. Elle avait deux poussettes différentes pour son frère. Je me souviens qu'elle me disait qu'elle promenait son frère dans une poussette les jours pairs et dans une autre les jours impairs. Ainsi, nous avons exploré ensemble ce qu'étaient les nombres pairs et impairs. Maintenant, elle s'efforce vraiment de bien réussir, elle est amicale avec sa classe et elle se débrouille assez bien à l'école.

Дітям, мабуть, було простіше адаптуватися тільки тому, що вони більше щирі, ніж дорослі, й менше боялися виражати свої емоції. Вони могли заплакати, щось розповісти, тоді як дорослим було важче, вони носили все в собі, бо відчували відповідальність за дітей. Коли вчителі слухали такі історії, часто плакали, бо це було жахливо. Батьки були більш замкнуті, оскільки не знали, яке майбутнє чекає їх та їхніх дітей. Діти, у свою чергу, більш відкрито виражали свої емоції , адаптувалися, відновлювалися, знаходячи себе в навчанні, спорті або спілкуванні з друзями. Вони, можливо, ніколи не забудуть свої переживання, але коли вони бачили, що до них виявляли співчуття, відчували більшу підтримку і впевненість у тому, що все буде добре.

У мене в пам'яті закарбувалася ситуація, пов'язана з дівчинкою початкової школи. Її сім'я виїхала з Донецької області[5] наприкінці квітня 2022-го, ми зарахували її до нашої школи. Так вийшло, що вони жили біля нашої школи, й дуже часто мама або батько гуляли з цією дівчинкою, а на руках завжди тримали іншу дитину, дуже маленьку. Коли вчителька, класний керівник, запитала, чому батьки завжди тримають дитину на руках, а не у візочку, з'ясувалося, що в них його просто немає. Зі свого рідного дому, який вони вимушені були покинути через бойові дії, вони встигли забрати тільки своїх дітей. Я пам'ятаю наступний день після цієї розмови, коли, незважаючи на те, що ми працювали дистанційно, школа була відкрита. Це був справжній день відкритих дверей, схожий на сцени з фільмів, де люди приходять і щось приносять, щоб виявити свою підтримку. Особливо з класу цієї дівчинки: не просто дорослі йшли, а самі діти йшли й несли візочки, якісь іграшки, різні необхідні речі. Щедрість наших людей вразила матір дівчинки до такої міри, що вона плакала, побачивши всю цю кількість принесених речей.

Мені здається, що реакція цієї дівчинки змінилася. Спочатку вона плакала, а потім, коли вже отримала необхідні речі, з таким задоволенням возила свого братика у різних візочках. Було два різні візочки. Пам'ятаю, як вона казала мені, що по парних днях вона возить у цьому візочку, по непарних в іншому. Таким чином ми разом з нею з'ясовували, що таке парне й непарне число. Вона дуже намагається робити все добре, дружить з класом і непогано справляється з навчанням.

[7] La région de Donetsk en 2022 a été au cœur du conflit armé entre l'Ukraine et la Russie, qui a commencé en 2014 et s'est intensifié en février 2022, lorsque la Russie a lancé une invasion à grande échelle de l'Ukraine. Des milliers de civils ont été déplacés de la région en raison des combats intenses, des bombardements et des destructions d'infrastructures essentielles.

[5] Донецька область у 2022-му році опинилася в центрі збройного конфлікту між Україною та Росією, який розпочався в 2014-му році та загострився в лютому 2022-го року, коли Росія почала повномасштабне вторгнення в Україну. Тисячі мирних жителів були змушені покинути регіон унаслідок інтенсивних бойових дій, бомбардування та руйнування критичної інфраструктури.

Nous avons recommandé à tout le monde de consulter des psychologues, non seulement aux enfants touchés par la guerre à grande échelle, mais aussi à tous nos élèves, car certains enfants avaient perdu leurs parents pendant la guerre, d'autres se trouvaient simplement en Ukraine lorsque la guerre a éclaté, et ils ont également besoin d'aide. Nous avons dit que tout le monde pouvait consulter un psychologue. Toutefois, il me semble qu'il y avait une très grande barrière psychologique, surtout pour les parents et pas autant pour les enfants. Je crois que beaucoup de parents ont peur de s'ouvrir. Je dis cela parce que ce n'est pas seulement le cas dans mon école, mais aussi dans d'autres.

Certains enfants ont consulté notre psychologue. Elle a aidé nos élèves à gérer leurs émotions. Si notre psychologue scolaire voyait que le cas était compliqué, elle recommandait de consulter un psychothérapeute, une personne qui s'occupe professionnellement de cela. Il me semble que les parents auraient pu avoir plus confiance… Mais peut-être que la situation elle-même était effrayante ou que les gens ne pouvaient pas faire confiance aux autres, même aux psychologues.

Nous avons rencontré pour la première fois les parents et les enfants lorsqu'ils venaient s'inscrire à l'école. Les enfants qui venaient des régions des combats actifs, étaient renfermés, effrayés, traumatisés ou pouvaient même ne pas parler du tout. C'était perceptible chez les enfants ainsi que chez leurs parents, qui ressentaient également du stress.

Je me souviens qu'une mère est venue avec sa fille pour l'inscrire à notre école. Elles ont quitté Bakhmout en 2022. La fille était simplement assise et regardait fixement un point. Sa mère a dit : « Elle me ressemble. Peut-être que c'est de ma faute si ma fille est comme ça? Notre situation est tellement compliquée que je ne peux même pas me concentrer sur mon travail. Je dois travailler, mais pour l'instant, je ne peux rien faire pour aider ma fille ». Donc, elles sont restées dans mon bureau, la mère et la fille, toutes deux distantes. Dans leur cas, il était évident qu'il fallait fournir une aide immédiatement, toute l'aide possible, surtout sur le plan psychologique.

Ensuite, la mère a commencé à parler de leur ville d'origine, Bakhmout, où il ne restait presque rien, presque toutes les maisons étaient vides, sans personne. Tous les habitants avaient été contraints de quitter leur domicile. Plus tard, il ne restait même plus de maisons : cette ville a été entièrement détruite par les forces armées russes.

Alors que la mère parlait de sa ville, une autre femme est entrée dans mon bureau. En regardant celle qui était assise, elle l'a reconnue et elles se sont embrassées. C'était une coïncidence incroyable : il s'est avéré qu'elles étaient voisines et vivaient dans le même immeuble à Bakhmout. Elle aussi venait inscrire sa fille à notre école. Cette rencontre fortuite a été un moment extrêmement important pour les deux femmes.

Ми рекомендували звертатися до психологів не тільки дітям ВПО, але й усім нашим учням, бо були діти, які втратили своїх батьків на війні, та й узагалі просто діти, які перебували в Україні, коли почалась війна. Вони теж потребують допомоги. Ми говорили, що звертатись до психолога можуть усі, але мені здається, був дуже великий психологічний бар'єр, пов'язаний не з дітьми, а з батьками. Багато хто з батьків боявся відкритися. Це моя особиста думка. Можливо, тому, що це не лише в моїй школі було, а і в інших теж.

Були діти, які зверталися до психолога. Якщо наш шкільний психолог бачив, що справа складна, він рекомендував звернутися до психотерапевта, людини, яка професійно займається цим. Але були випадки, коли наш психолог допомогла нашим учням упоратись з емоціями. Мені здається, що батькам можна було б довіряти більше, але, можливо, справа в тому, що або сама ситуація була страшною, або люди не могли так довіряти іншим людям, навіть психологам.

Уперше ми зустрічалися з батьками й дітьми, коли вони приходили записувати їх до школи. Діти, які приїхали з регіонів, де велися бойові дії, були замкнені, лякалися, були травмовані або взагалі могли не розмовляти. Це було помітно як у дітей, так і в їхніх батьків, які також відчували стрес.

Я пам'ятаю, як прийшла мама з дівчинкою записуватися до нашої школи. Це десь клас восьмий, вони виїхали з Бахмута у 2022-му році. Дівчинка просто сиділа й дивилася в одну точку. Мама сказала: «Вона схожа на мене, може, це моя провина, що моя дівчинка така? В нас настільки складна ситуація, що я навіть не можу налаштуватися на роботу. Я повинна працювати, а зараз не можу нічого робити, щоб свою дитину якось утримувати». Й мати, й дитина поводили себе відсторонено. Зрозуміло, що в цьому випадку допомога повинна бути надана відразу, яка тільки можлива, особливо психологічна.

Потім мати почала розповідати про їхнє рідне місто Бахмут, де майже нічого не залишилось, майже всі будинки стоять порожні, без людей, усі мешканці вимушені були покинути свої домівки. Пізніше не залишилось навіть і будинків, це місто повністю було зруйноване російськими військовими.

Коли мати цієї дівчинки розповідала про своє місто, до мене в кабінет зайшла інша жінка. Поглянувши на ту, що сиділа, вона впізнала свою знайому, й вони обнялися. Це був неймовірний збіг обставин, коли з'ясувалося, що вони були сусідками, жили в одному будинку в рідному місті Бахмут. Вона теж прийшла до цієї школи записувати свою дочку.

Je crois que cet événement a apporté un peu de lumière et a encouragé cette famille. Pour la fille, c'était particulièrement important, car elle a senti qu'il y avait quelqu'un qui comprenait ses sentiments, quelqu'un de la même ville qu'elle, et ensemble, elles étudient maintenant dans la même école. Cet incident agréable a renforcé les liens familiaux de la fille avec sa mère, qui a été ravivée par cette rencontre.

L'une des méthodes les plus efficaces qui a aidé les élèves à s'ouvrir et à sortir de leur état de fermeture était « les heures de classe » organisées par les titulaires de classe. Les enfants aimaient ces « heures de classe », parce qu'ils pouvaient communiquer en ligne avec tous les élèves de la classe, partager différentes histoires et expériences. Pendant ces heures, par exemple, nous découvrions les centres d'intérêt des enfants, et les enseignants pouvaient leur proposer des activités en conséquence. Je me souviens notamment d'une situation où un enfant arrivé d'une autre région a mentionné qu'il aimait le basketball. Comme notre école dispose d'un terrain de basketball, notre entraîneur s'est occupé gratuitement du basketball avec les enfants, les fins de semaine, lorsque les sirènes d'alerte au raid aérien n'étaient pas déclenchées, les aidant dans cette passion. Nous avons proposé des excursions vers un centre écologique très intéressant situé près de notre école. En particulier, les enfants des classes primaires ont beaucoup aimé s'y rendre et l'ont fait avec enthousiasme, car il y avait un coin vivant avec différents animaux.

Grâce à ces cours en ligne, nous avons pu approfondir notre connaissance des intérêts des enfants, ce qui nous a permis de leur offrir une variété d'occasions d'apprentissage et de développement. En plus, nous avons également parlé avec nos élèves sur les langues qu'ils apprennent, surtout s'ils ont déménagé en Europe. Ils ont partagé leurs impressions sur les langues française et anglaise étudiées dans notre école, ou sur d'autres langues où ils remarquaient des mots similaires, créant ainsi des moments communs intéressants qui les ont aidés à se révéler plus en détail.

En tant que professeur d'informatique, lorsque je donnais des projets à mes élèves déplacés, ils étaient particulièrement intéressés par les sujets liés à la ville d'où ils venaient. L'essentiel pour eux était que le projet ait un lien avec leur ville, que ce soit une base de données ou une présentation. Par exemple, à propos d'une base de données d'une ville, une élève a choisi le thème des produits provenant de Kherson, qu'on trouvait bons et de qualité. Une autre élève a trouvé des photos de Marioupol sur Internet et a réalisé une vidéo sur sa ville. Ces projets offraient aux élèves l'occasion de communiquer et de partager ce qui les passionnait à travers l'apprentissage. C'était une sorte de formation psychologique pour eux, où ils pouvaient ressentir un soulagement émotionnel et psychologique en choisissant leurs propres sujets pour leurs projets.

Ця несподівана зустріч була надзвичайно важливим моментом для обох. Я вважаю, що цей випадок пролив трошки світла та підбадьорив родину цієї дівчинки, а також її матір. Для дівчинки це було особливо важливим, бо вона відчула, що є хтось, хто розуміє її почуття, хтось із того ж міста, як і вона, разом вони тепер навчаються в одній школі. Цей приємний випадок згуртував родину дівчинки з матір'ю, яка трішки ожила від такої зустрічі.

Один з найефективніших методів, які допомагали учням розкриватися, виходити зі свого стану закритості - це класні години, які проводили класні керівники. Це неформальні бесіди в позаурочний час на морально-етичні, соціальні теми, які згуртовують учнів, створюють сприятливий психологічний клімат. Діти любили класні години, тому що вони могли спілкуватися онлайн з усіма учнями класу, ділитися різними історіями та враженнями. Під час таких годин, наприклад, дізнавалися про захоплення дитини, вчителі могли запропонувати їй відповідну діяльність. Зокрема, я пам'ятаю випадок, коли одна дитина, яка приїхала до нас з іншого регіону, полюбляла баскетбол, а в нашій школі був побудований баскетбольний майданчик. У вихідні дні, коли не було повітряних тривог, наш тренер безкоштовно займався баскетболом з дітьми, допомагаючи їм у цьому захопленні. Або запропонувати екскурсії до дуже цікавого екологічного центру, який знаходиться біля нашої школи. Особливо діти початкових класів любили з таким задоволенням ходити туди, тому що там є живий куточок з різними тваринками.

Такі дистанційні класні години надали можливість краще зрозуміти інтереси дітей, а це у свою чергу відкрило для них широкий спектр можливостей навчання та розвитку. Крім того, ми також спілкувалися з дітьми про мови, які вони вивчають, особливо якщо вони переїхали в європейську країну. Вони ділилися своїми враженнями про французьку та англійську мови, які вивчають в нашій школі, про інші мови. Вони помічали схожі слова, тобто такі цікаві спільні моменти, які допомагали їм розкритися більш детально.

Коли я як учитель інформатики давала завдання зробити проєкт, мої учні особливо цікавилися тими темами, які були пов'язані з їхніми рідними містами. Головним для них було те, щоб проєкт мав якийсь зв'язок з їхнім містом. Неважливо, це база даних чи презентація.Тобто якщо це була база даних, це обов'язково, наприклад, якісь херсонські продукти, які вони були гарні, які якісні. Одна дівчина знайшла фотографії з інтернету про Маріуполь. Вона зробила цілий відеофільм про своє місто. Ці проєкти надавали учням можливість спілкуватися й розкривати те, що їх хвилює, через навчання. Це був своєрідний психологічний тренінг для них. Вони могли відчути емоційне та психологічне розвантаження через вибір власних тем для своїх проєктів.

Nous n'avons pas discuté de sujets liés à la guerre en classe. Pendant les heures de cours, les élèves racontent leurs histoires vécues, mais il faut être très prudent. On ne sait jamais comment un enfant réagira. Certains enfants sont plus calmes, tandis que d'autres pourraient fondre en larmes, et d'autres encore pourraient être pétrifiés avant de subir une crise émotionnelle.

Lorsque nous avons abordé le sujet de la guerre, nous l'avons fait avec beaucoup de précaution. Dans mon expérience, lorsque j'enseignais Photoshop à mes élèves, j'ai créé une animation GIF montrant un soldat ukrainien et notre drapeau. Je leur ai donné comme devoir de réaliser une animation GIF sur un sujet similaire de leur choix. Ils se sont exprimés comme ils le souhaitaient. Certains ont créé leur propre représentation d'un soldat ukrainien, d'autres ont dessiné une colombe de la paix. Certains ont dessiné leurs parents devant leur ville qui n'existe plus. D'autres ont dessiné Moscou en feu. Chaque enfant a exprimé ses émotions de manière différente.

Nous ne découvrons pas immédiatement ce qui est arrivé aux enfants avant leur arrivée à notre école. **Nous recevons des informations sur le décès du père ou de la mère de l'enfant plus tard. Il est possible de toucher des cordes si sensibles qu'elles pourraient briser la psyché de l'enfant.**

C'est pourquoi je considère qu'il est nécessaire de mettre en place un programme obligatoire, tel qu'un programme de psychanalyse, parce qu'il est important de comprendre ces enfants, ce qui se passe avec eux, comment ils se comportent, comment leur comportement évolue à l'école et dans la société. Nous avons besoin d'un spécialiste ou d'un consultant qui accompagnera spécifiquement certains enfants. Si l'enfant est d'accord, cela pourrait être un enseignant, un psychologue, un psychothérapeute ou un spécialiste qui entrerait en contact de manière anonyme et individuelle avec lui.

Malheureusement, nous n'avons pas un tel programme. Nous avons un psychologue à temps plein pour toute l'école. Il est indispensable de comprendre que le psychologue et le psychothérapeute sont des spécialistes différents. Je pense qu'il est nécessaire d'avoir plus de professionnels expérimentés pour travailler avec les enfants et avec les adultes, dans le domaine de la santé mentale. Je comprends qu'il est difficile de trouver autant de personnes pour chaque école. Cependant, il est nécessaire de créer des centres de soutien psychologique gratuits, au moins dans chaque quartier, des centres qu'il serait obligatoire de fréquenter. À l'heure actuelle, nous sommes confrontés à une situation difficile et demander quelque chose à quelqu'un devient très compliqué, car nous sommes en période de guerre où les ressources humaines sont limitées.

Ми не обговорювали теми війни на уроках. На класних годинах учні розповідають свої пережиті історії, але треба бути дуже обережним. Невідомо, як дитина буде на це реагувати. Є дитина більш спокійна, інша дитина може розплакатися, третя впасти в ступор, а потім у неї може бути емоційний зрив.

Якщо торкалися теми війни, то дуже обережно. Коли я навчала своїх учнів фотошопу, створила GIF-анімацію, на якій був зображений український воїн і наш прапор. Дала завдання зробити GIF-анімацію на схожу тему за їхнім вибором. Вони розкривалися, як того хотіли. Тобто хтось створив образ українського воїна, хтось намалював голуба миру. А хтось малював своїх батьків на фоні рідного міста, якого вже немає. Інші малювали Москву, яка горить. Укожного емоції виходили по-різному.

Ми не одразу дізнаємося, що сталося з дітьми, до того, як вони приходять до нашої школи. **Інформацію про те, наприклад, що батько або мати дитини загинули, ми отримуємо пізніше. Можна зачепити такі тонкі струни, що можна зірвати психіку дитини.**

Тому я вважаю за необхідне розробити таку обов'язкову програму, як психоаналітика. Тому що таких дітей треба взагалі розуміти, що з ними відбувається, як вони себе поводять, як змінюється поведінка у школі, у соціумі. Потрібна людина-спеціаліст, консультант, який буде саме супроводжувати цю дитину. Якщо дитина згодна, це може бути вчитель, психолог або психотерапевт. Або спеціаліст, який анонімно, індивідуально буде спілкуватися з такими дітьми.

У нас, на жаль, такої програми не існує. Є один штатний психолог на всю школу. Важливо усвідомлювати, що психолог і психотерапевт - це різні спеціалісти. Я вважаю, що потрібно більше фахівців, які мають досвід роботи з дітьми та дорослими у сфері психічного здоров'я. Розумію, що знайти стільки людей для кожної школи складно. Проте необхідно створювати безкоштовні центри психологічної допомоги, хоча б по районах, які будуть обов'язковими для відвідування. На жаль, ми опинились у складній ситуації, і вимагати чогось від когось стає дуже важко, оскільки ми існуємо в умовах війни, де людей не вистачає.

Je suis convaincue que, tout comme les enfants ont droit à l'éducation, ils devraient également bénéficier d'un accès à un soutien psychologique. En Ukraine, nous sommes tous traumatisés parce que nous avons souffert de la guerre. Cela ne devient évident que lorsque l'on entend des sirènes ou que l'on voit des maisons détruites, sans toit. Nous sommes tous dans cet état, mais surtout les adolescents, qui ont leurs propres problèmes, même en dehors de la guerre. Il convient de leur accorder une attention particulière, car leur psyché est particulièrement sensible. Comme je l'ai dit précédemment, je pense qu'il est crucial de mettre en place des centres de soutien psychologique obligatoires, répartis dans les quartiers. Cela pourrait être possible en impliquant les parents et les enfants dans diverses activités qui leur permettraient de comprendre l'importance de ces centres.

Ces centres devraient également être accessibles aux enseignants, qui portent une grande responsabilité dans notre pays, surtout en période de guerre. Le travail éducatif a toujours été important, et même pendant la guerre, cela reste le cas. Nous pouvons communiquer avec les parents via des messageries telles que Viber[8] ou Telegram, où ils peuvent contacter l'enseignant à tout moment. Cela ne se limite pas à l'enseignement; cela peut concerner tout problème rencontré par l'enfant, comme la maladie ou les difficultés personnelles. À mon avis, en cette période difficile, les professionnels de la santé mentale deviennent extrêmement importants. Bien qu'il puisse être difficile de fournir toutes les ressources nécessaires en temps de guerre, je pense que leurs services sont très importants, sinon nous pourrions ne pas être en mesure de faire face à la guerre. Nous cherchons tous des moyens de soulager nos émotions, que ce soit par la lecture, par le visionnage de films ou simplement par des promenades, mais cela peut être insuffisant pour nous et pour les enfants. Je pense que cela serait beaucoup plus facile pour ceux qui sont restés si de tels centres existaient.

Malheureusement, nous comprenons que la guerre ne prendra pas fin aussi rapidement, et je pense que beaucoup d'enfants et d'adultes le comprennent déjà. Selon les données que j'ai lues, le nombre d'élèves ukrainiens actuellement à l'étranger est d'environ 400 000 jeunes. C'est un chiffre très élevé dans l'ensemble de l'Ukraine. En ce qui concerne mes élèves déplacés, je peux dire que la plupart d'entre eux veulent rentrer chez eux. **Je pense que si nous avions de tels centres de soutien psychologique, il serait plus facile pour ces élèves de rentrer.**

Так само, як діти обов'язково повинні здобувати освіту, вони повинні мати доступ до психологічної підтримки. Я глибоко в цьому переконана. Всі ми в Україні травмовані, бо постраждали внаслідок війни. Це стає очевидним лише тоді, коли ти чуєш сирени або бачиш зруйновані будинки без дахів. Ми всі перебуваємо в такому стані, а особливо підлітки, які мають свої власні проблеми, навіть не зважаючи на війну. Тому їм слід приділяти особливу увагу, оскільки їхня психіка є особливо чутливою в період підліткового віку. Я вважаю, що потрібно створювати обов'язкові центри психологічної допомоги, розташовані по районах. Це може стати можливим шляхом зацікавлення батьків і дітей у проведенні різноманітних заходів, які дозволять їм усвідомити важливість таких центрів.

Ці центри повинні також бути доступні для вчителів, оскільки в нашій країні вони несуть велику відповідальність, особливо в період війни. Виховна робота завжди була важливою, і навіть під час війни це залишається актуальним. У нас існує можливість спілкування з батьками через месенджери, такі як Вайбер або Телеграм, де вони можуть звернутися до вчителя в будь-який час. Це не обмежується лише навчанням; а може стосуватися будь-яких проблем, які виникають у дитини. Це, як правило, хвороба або особисті труднощі. У непростий для країни період такі фахівці, на мою думку, стають надзвичайно важливими. Хоча зараз, під час війни, може бути складно забезпечити це всіма необхідними ресурсами, але я вважаю, що це дуже важливо, інакше ми можемо не впоратися з цим завданням. Ми всі прагнемо знайти способи емоційного розвантаження через читання книг, перегляд фільмів чи просто прогулянки, але цього може бути недостатньо як для нас, так і для дітей. Я вважаю, що це було б набагато простіше для тих, хто залишився, якби такі центри існували.

На жаль, ми розуміємо, що війна так швидко не закінчиться, це розуміє вже багато хто: й діти, й дорослі.За даними дослідників, кількість українських учнів, що перебувають за кордоном, становить приблизно 400 тисяч. Це дуже велика цифра загалом по Україні. Щодо моїх учнів, я можу зазначити, що більшість з них хоче повернутися додому. Я вважаю, що це можливо, якби в Україні були такі центри психологічної допомоги. Їм було б легше повернутися.

[8] Viber et Telegram sont des logiciels multiplateformes de messagerie instantanée pour smartphone, tablette et ordinateur qui permet d'échanger par Internet des messages texte et des fichiers, mais également des appels audio et vidéo en utilisant la technologie de la voix sur IP.

L'apprentissage est important, mais avant tout, il est essentiel que chaque enfant, chaque famille comprenne que nous les soutenons, que nous sommes là pour eux et que nous serons toujours heureux de les compter parmi nous. Je n'aurais jamais pensé devoir écouter de telles histoires un jour, et je n'avais aucune idée que les gens pouvaient vivre une telle terreur et une telle peur. Cependant, cela m'a appris la compassion, la compréhension et l'empathie pour la douleur des autres. Par ailleurs, d'un point de vue professionnel, je pense que de nombreux enseignants se sont révélés très compétents dans l'utilisation des outils technologiques. Ils ont appris différents aspects de l'enseignement à distance et n'ont pas ralenti le rythme de l'apprentissage et de la communication avec les élèves, même dans les circonstances les plus difficiles. Ils ont réussi à garder la possibilité non seulement de dispenser des cours et des activités en ligne dans n'importe quelles conditions, mais aussi de rester en contact avec leurs élèves et de comprendre ce qui se passait dans leur vie malgré les difficultés. Cela a été une expérience de travail dans des conditions extrêmes.

Je souhaite à nos enseignants de continuer à tenir le coup et de comprendre qu'ils sont parmi les principales personnes qui restent auprès des enfants dans une période si dure. **Les familles et les enseignants doivent accorder aux enfants plus de liberté pour s'épanouir, si nécessaire.** Cela peut inclure plus d'activités dans les matières qu'ils apprécient, dans les limites d'un plan acceptable. Je souhaite qu'il y ait toujours un soutien constant pour les enfants et pour les enseignants.

Chaque personne en Ukraine souhaite être mieux comprise dans les autres pays. Il me semble que cette expérience montre que nous désirons non seulement de l'empathie pour notre situation, mais aussi que nous souhaitons que l'on nous comprenne, surtout quand certaines personnes ont encore une préférence pour la Russie, malgré le stalinisme et d'autres faits historiques horribles. Ce n'est pas tout le monde qui comprend que nous, les Ukrainiens, subissons cela depuis 400 ans déjà. Il est possible qu'il y ait maintenant une demande pour nous en raison des conditions terribles dans lesquelles nous nous trouvons, mais il semble que les politiciens devraient mieux comprendre que l'Ukraine, avec son peuple et ses enfants, est un grand pays qui souffre à cause de l'agression russe. Il faut peut-être étudier l'histoire plus en détail pour mieux comprendre la situation, regarder les choses de manière réaliste et réaliser que le soutien est d'une importance capitale pour notre existence et pour la préservation des valeurs mondiales

Навчання – це важливо, але спочатку головне, щоб кожна дитина, кожна родина зрозуміли, що ми їм співчуваємо, ми їх підтримуємо,завжди будемо їм раді й хотіли б, щоб вони з нами залишилися. Мабуть, я ніколи не думала, що колись доведеться слухати такі історії, не мала уявлення, що люди можуть переживати такий жах і страх. Проте це навчило мене співчуттю, розумінню та емпатії до чужого горя. З іншого боку, з професійної точки зору, я вважаю, що багато вчителів виявилися дуже компетентними в роботі з технічними засобами. Вони вивчили різні аспекти дистанційного навчання, не уповільнили темпу навчання та спілкування з учнями навіть у найскладніших обставинах. Вони не втратили можливості не тільки проводити уроки та класні години в будь-яких умовах, але також залишатися на зв'язку зі своїми учнями й розуміти, що відбувається в їхньому житті, незважаючи на труднощі. Це був досвід роботи в екстремальних умовах.

Нашим учителям бажаю продовжувати триматися та розуміти, що вони є одними з головних постатей, які залишаються з дітьми в такий тяжкий час. Родина й учителі мають надавати дітям більше свободи для їхньої реалізації, якщо це необхідно. Це може включати більше занять з тими предметами, які їм подобаються, у межах допустимого плану. Бажаю, щоб постійно була підтримка як для дітей, так і для вчителів.

Кожна людина в Україні хоче, щоб її зрозуміли в інших країнах. Мені здається, що цей досвід показує, що ми не лише бажаємо співчуття до нашого становища, а й хочемо, щоб нас зрозуміли, особливо тоді, коли досі є якісь симпатії до Росії. Вони залишилися в деяких людей навіть попри сталінізм та інші історично жахливі факти. Не всі розуміють, що ми, українці, переживаємо це вже 400 років. Можливо, зараз на нас існує попит через страшні умови, в яких ми існуємо, однак мені здається, політикам треба краще розуміти, що Україна - це велика країна, яка страждає разом зі своїми людьми та дітьми через російську агресію. Мабуть, потрібно детальніше вивчати історію, щоб краще розуміти ситуацію, дивитися реально на речі й усвідомлювати, що підтримка є критично важливою для нашого існування та збереження світових цінностей.

KariNed
Ukraine
Janvier 2024

КаріНед
Україна
Січень 2024

Un petit succès pour un élève est une grande réussite pour l'enseignant

Маленький успіх учня - це велике досягнення для вчителя

Au moment de notre entrevue, je travaille comme enseignante de géographie dans une école rurale de la région de Kharkiv. Quand j'étais déjà assez âgée pour choisir ma future carrière, je me suis inscrite à l'Université pédagogique Skovoroda de Kharkiv. Après l'obtention de mon diplôme universitaire, j'ai enseigné dans une école rurale de la région de Kharkiv, puis j'ai obtenu un deuxième diplôme universitaire de l'Université pédagogique Korolenko, avec une qualification en enseignement de la géographie. Travailler avec des enfants a toujours été mon rêve, et je ressens une grande satisfaction d'avoir presque réalisé ce rêve. Cependant, mes attentes étaient plus optimistes et nos rêves ont été ruinés par la guerre.

Коли я була вже достатньо дорослою й закінчувала школу, переді мною поставало питання про вибір професії. Я вирішила вступити до Харківського педагогічного університету імені Г.Сковороди. Після закінчення вишу я працювала в сільській школі Харківської області, а також здобула другу вищу освіту в педагогічному університеті імені В. Короленка, отримавши кваліфікацію вчителя географії. Робота з дітьми завжди була моєю мрією, тому я відчуваю велике задоволення від того, що майже реалізувала її. Проте сподівання були більш оптимістичними, а наші мрії були зіпсовані війною.

Notre région a été affectée par le conflit dès le début de la guerre à grande échelle en Ukraine en 2022, car nous nous trouvons à 200 kilomètres de Kharkiv[1]. Ainsi, le 24 février 2022, le processus éducatif dans notre région a été interrompu et n'a repris qu'à la mi-mars dans un format d'enseignement à distance. Ce mode d'enseignement était asynchrone, l'interaction entre les élèves se faisait avec un décalage dans le temps à cause des sirènes d'alerte au raid aérien. C'était une période vraiment ardue.

Lorsque l'invasion massive a commencé, un nombre important de personnes déplacées internes sont arrivées chez nous. Dans notre école, il y avait environ 40 enfants déplacés, ce qui est un nombre assez considérable pour notre petite école. Les familles arrivaient ici sans rien, juste avec leurs papiers en main. Donc, nous avons essayé de leur donner ce dont ils avaient besoin, en rassemblant des affaires, en achetant des produits, en leur fournissant des livres, des cahiers et d'autres biens de première nécessité. Bien que nous ne puissions pas donner à tous des ordinateurs ou des téléphones, nous avons fait tout notre possible pour les aider.

Toute notre équipe a appris à travailler à distance, car c'était nouveau pour tout le monde. Personne ne comprenait comment mener ce processus, comment impliquer les enfants en période de guerre. Le problème était que, dans notre école rurale, il y avait différents enfants issus de familles vraiment différentes. Certains d'entre eux n'avaient pas les outils nécessaires pour suivre les cours en ligne. L'école, en collaboration avec des bénévoles et des organisations étrangères, a tenté d'aider ces familles.

Notre école offrait un enseignement et un soutien, ce qui était primordial pour ces enfants déplacés internes. **Chacun d'eux nécessitait une approche individuelle, car chacun arrivait avec ses propres peurs.** Les enfants déplacés ont tous rejoint nos classes et nous avons travaillé avec eux jusqu'à la fin de l'année scolaire 2022. Plus tard, certains élèves sont entrés dans des établissements d'enseignement supérieur, certains sont retournés à l'école de leur région, un petit nombre est resté avec nous et poursuit désormais ses études à notre école. Notre équipe aide activement ces enfants.

[1] Kharkiv est la deuxième plus grande ville d'Ukraine, située à l'est du pays. En 2022, Kharkiv a été fortement impactée par la guerre en Ukraine, déclenchée par l'invasion de l'Ukraine par la Russie le 24 février 2022. Kharkiv a subi de violents bombardements et des attaques aériennes en raison de sa proximité avec la frontière russe et de son importance stratégique. Les habitants de Kharkiv ont fait face à des conditions extrêmement difficiles : bombardements constants, pénurie de nourriture et d'eau, et un système de santé et d'infrastructures gravement endommagé. Au cours de l'année 2022, les forces ukrainiennes ont réussi à repousser les troupes russes et à libérer des territoires autour de Kharkiv, tout en subissant d'énormes pertes civiles et matérielles.

Наша територія перебувала в зоні бойових дій з самого початку повномасштабної війни 2022-го року, оскільки ми знаходимося за 200 кілометрів від Харкова . З початком війни 24 лютого освітній процес у нашій області був призупинений до середини березня, після чого ми перейшли до дистанційного формату, навіть не такого, як онлайн, а асихронного. Це було дуже важко.

З вересня 2022-го, коли почався новий навчальний рік, нам сказали, що ми можемо навчатися тільки онлайн, тому що в нас немає ніяких бомбосховищ, а наша школа знаходилась у зоні бойових дій. Хоч зараз і вивели нашу територію із зони бойових дій, але це сільські школи, які зовсім не мають укриття. У нас просто немає можливостей проводити заняття у школі.

Ми всім колективом навчилися працювати онлайн, тому що це було новітнім для всіх. Ніхто не розумів, як нам проводити цей процес, як залучити дітей під час війни. Проблема полягала в тому, що в нашій сільській школі навчаються діти з різних за матеріальним достатком сімей, і не всі мали необхідні пристрої. Школа спільно з волонтерами та іноземними організаціями намагалася допомогти таким сім'ям.

У таких умовах, як війна, діти перебувають у постійному стресі. Ми, вчителі, фактично стаємо психологами, постійно спілкуємося з учнями. Наша основна роль полягає в забезпеченні психологічної підтримки, ми повинні заспокоїти, спрямувати зусилля учнів на навчання. Наш великий плюс у тому, що наші діти не бачили активних бойових дій, вони чули вибухи, але не знаходилися там порівняно з дітьми, внутрішньо переміщеними, які пережили реальні обстріли й відчувають значно більший страх і стрес. Тому вони потребують значно більше уваги, професійних зусиль учителя, його чуйності й тактовності.

Починаючи з 2014-го[1] року, ми контактуємо з учнями, що перебувають у статусі внутрішньо переміщених осіб. Коли я почала працювати в нашій школі, в моєму класі з'явився учень - внутрішньо переміщена особа з 2014-го року. Його родина - це дуже складна сім'я, яка перебуває під соціальним захистом через їхні важкі умови.

[1] Війна в Україні розпочалася у 2014-му році після анексії Росією Криму та початку збройного конфлікту в сепаратистських регіонах на сході України. Цей конфлікт мав руйнівні наслідки для України, які призвели до повномасштабної війни у 2022-му році.

Je voudrais partager l'histoire d'un garçon qui est arrivé de Kharkiv, où il a survécu aux bombardements et à une occupation au début de la guerre en 2022. En arrivant ici, il était très effrayé. Il avait des attaques de panique provoquées par le grand stress qu'il avait vécu. Lorsque ce garçon a apporté ses papiers de personne déplacée interne, son émotion a pu être jugée par l'expression de son visage : c'était de la peur.

Nous lui avons trouvé un vieil ordinateur, car il n'avait absolument rien pour continuer ses études. L'apprentissage était très difficile pour lui et il avait du mal à se concentrer. Nous avons remarqué qu'il avait besoin d'un soutien psychologique professionnel, mais malheureusement, notre école n'avait pas de psychologue.

En période de guerre et d'insécurité persistante, les enfants sont soumis à une grande perturbation et à un stress considérable. Dans ces circonstances, en tant qu'enseignants, nous endossons en quelque sorte le rôle de psychologues, étant constamment en communication avec les élèves. Notre mission principale dans cette période tragique est de leur fournir un soutien psychologique, de les apaiser, de les orienter vers leurs études. Ce garçon s'est finalement calmé ici, Il a pu se contrôler et maintenant, il a même été admis dans un établissement d'enseignement supérieur.

Les habitants de notre village sont heureux de ne pas connaître les bombardements incessants, de ne pas savoir ce que signifie être sous occupation. Nos enfants n'ont pas été témoins de combats actifs. Ils ont entendu des explosions, mais ils n'étaient pas sur place, contrairement aux enfants déplacés internes qui ont vécu de véritables bombardements et qui ressentent une peur et un stress beaucoup plus graves. Lorsque ces enfants arrivent chez nous des territoires occupés, leurs yeux parlent d'eux-mêmes : ils sont très effrayés. **Les mots ne peuvent exprimer à quel point il est difficile de voir des enfants souffrir dans de telles conditions.** C'est pourquoi nous devons redoubler d'efforts à leur égard.

Une autre histoire est liée à une fille également originaire du territoire occupé de la région de Kharkiv. Sa famille est arrivée dans notre village en avril 2022, avec absolument rien. Ces personnes ont été amenées ici et ne comprenaient pas où elles se trouvaient. Nous leur avons montré notre école et nous leur avons dit : « Ici, on va vous aider ». Cette famille n'avait pas de logement et même pas de papiers parce que tout a été brûlé à cause des bombardements de leur ville. Les parents ne savaient pas quoi faire. Nous avons aidé cette famille à se trouver un logement. Près de l'école, il y avait une petite maison. Bien sûr, les conditions n'étaient pas idéales là-bas, mais c'était tout de même un toit au-dessus de leur tête. Nous leur avons apporté toutes les choses nécessaires.

Ми надаємо їм підтримку, оскільки їм по-справжньому потрібна допомога. Ця підтримка продовжується, ми не забуваємо про них і завжди перебуваємо на їхньому боці. Наша мета - підтримувати їх, особливо хлопчика. Він потребує особливої уваги, бо його сім'я, можна сказати, не зовсім уміє організувати його потреби.

Коли почалося повномасштабне вторгнення, до нас приїхала значна кількість внутрішньо переміщених осіб. У нашій школі з'явилося близько 40 нових дітей, що є досить великою кількістю. Вони всі приєдналися до наших класів, і ми працювали з ними до кінця 2022-го навчального року. Потім деякі учні вступали у вищі навчальні заклади, деякі повернулися у свої школи, невелика кількість залишилась у нас і зараз продовжує навчання у школі. Наш колектив активно допомагає таким дітям.

Я хотіла б поділитися історією про хлопчика, який прибув із Харкова, де пережив обстріли та окупацію на початку війни у 2022-му році. Приїхавши сюди, він був дуже наляканий, у нього були панічні атаки, бо він переживав великий стрес. Навчання для нього було дуже важким, йому складно було себе опанувати. Ми помітили, що йому потрібна професійна психологічна підтримка, але, на жаль, у нашій школі відсутній психолог.

На початку війни в нашій школі проживало багато переселенців. Багато дітей разом з цим хлопчиком навчалися у нас. Ми допомагали їм усім, чим могли: збирали речі, купували продукти, забезпечували книгами, зошитами та іншими предметами першої необхідності. Сім'ї прибували сюди зовсім без речей, лише з документами на руках, тому ми намагалися забезпечити їх необхідним. Хоча ми не могли надати всім комп'ютери чи телефони, але робили все можливе, щоб допомогти їм. Наша школа організовувала навчання та підтримку, що було на першому місці для таких дітей. **Кожен з них потребував індивідуального підходу, оскільки приходив до нас зі своїми власними страхами.** Цьому хлопчику ми знайшли старенький комп'ютер, тому що в нього не було зовсім нічого, щоб продовжувати навчання.

Ми щасливі, бо не знаємо, що таке постійні обстріли, що таке бути під окупацією. Коли ці діти прибували до нас з окупованих територій, їхні очі виражали великий страх - вони були дуже налякані. Наприклад, коли цей хлопчик приносив свої документи як внутрішньо переміщена особа, його стан можна було оцінити за виразом обличчя. Навіть словами не можна передати, наскільки це важко спостерігати, як діти страждають у таких умовах.

Cette fille était désespérée, car elle avait tout perdu : ses amis, sa ville, sa compréhension de ce qu'il faut faire ensuite. Nous l'avons soutenue autant que possible. Tout d'abord, nous avons eu de nombreuses discussions avec elle. Elle se connectait aux cours quelques minutes plus tôt juste pour discuter avec l'enseignante. Avant la guerre, dans son école d'origine, elle était une excellente élève, une des meilleures de sa classe. Ici, avec de nouveaux enseignants, elle a eu du mal au début. Mais nous l'avons motivée et inspirée, et elle s'est calmée. Après avoir terminé ses études dans notre école, elle est entrée dans un collège médical. **Nous sommes en contact avec elle et nous suivons ses progrès. Nous sommes très fiers d'avoir pu motiver cette fille et de l'avoir aidée à retrouver goût à la vie.** C'est notre fierté, car elle était totalement désespérée et ne savait pas quoi faire. **Cette petite victoire dans la lutte contre le malheur général représente un grand accomplissement pour nous.**

Je dis « nous » parce que c'est notre travail à nous tous, c'est notre travail collectif. Notre équipe conviviale est composée d'enseignants de différents âges, mais nous nous comprenons et nous nous soutenons mutuellement. Cette harmonie est favorisée par notre directrice. Nous sommes très fiers de notre amitié et de notre capacité à aider de nombreux enfants, y compris les personnes déplacées internes et nos élèves, en leur apportant un soutien.

Aujourd'hui, les enfants n'ont aucune vision de l'avenir. Très souvent, les élèves nous posent des questions sur la marche à suivre si la guerre ne prend pas fin. Avant le cours, nous organisons toujours « des minutes psychologiques », où nous mettons les élèves dans une ambiance positive. Nous les encourageons avec les mots les plus simples, en leur disant simplement que tout ira bien.

Depuis un an et demi que dure la guerre, les élèves déplacés internes se sont bien adaptés : ils ont trouvé des amis, démontrent leurs connaissances et communiquent, ce qui témoigne de changements positifs. **C'est une réussite, car ils n'ont pas sombré dans la dépression après avoir vécu une expérience traumatisante. Ils ont appris à vivre dans une nouvelle réalité.**

La veille du début de la guerre à grande échelle, le 23 février 2022, j'ai donné un cours de géographie en 8e année. Selon le programme d'éducation de notre Ministère, nous apprenons le territoire intégral de l'Ukraine avec ses frontières en 1991, ainsi que les régions de la Crimée, de Donetsk et de Louhansk, qui ont été annexées et qui sont occupées par la Russie depuis 2014. Il est très important que les élèves le sachent. Pendant ce cours, mes élèves m'ont demandé si la guerre allait éclater parce qu'ils avaient peur. Je les ai rassurés en affirmant que cela ne pouvait pas arriver, car nous vivons au 21e siècle. En rentrant chez moi en voiture après ce cours, j'ai vu un hélicoptère militaire noir nous survoler. Le lendemain, le 24 février 2022, la guerre a commencé.

Учень згодом заспокоївся тут, він зміг себе опанувати й навіть зараз вступив у вищий навчальний заклад.

Інша історія пов'язана з дівчинкою теж з окупованої території Харківської області. Її сім'я прибула до нас у село у квітні 2022-го року абсолютно без нічого. Цих людей привезли сюди, й вони не розуміли, де знаходяться. Їм показали школу й сказали: «Тут вам допоможуть». Вони не мали ні житла, ні навіть документів, бо вони згоріли. Вони не розуміли, що робити. Ми допомогли цій родині знайти житло. У нас поруч зі школою була невеличка хатинка. Звісно, умови там не були ідеальними, але це все-таки був якийсь дах над головою.

Ця дівчинка була в розпачі, тому що втратила все: друзів, своє місто, розуміння, що робити далі. Ми підтримували її, наскільки це було можливо. Перш за все ми проводили з нею багато розмов. Вона під'єднувалась до занять на декілька хвилин раніше, щоб просто поспілкуватися з учителем. До війни у своїй рідній школі вона дуже добре навчалася, була відмінницею. Тут, у новій школі, з новими вчителями їй було важко. Але ми її мотивували та надихали, й вона заспокоїлась. Після завершення навчання в нашій школі вона вступила до медичного коледжу. Ми залишаємося з нею на зв'язку, спостерігаємо за її успіхами. Ми дуже пишаємося, що змогли змотивувати цю дівчинку й допомогти їй повернутися до життя. Це є нашою гордістю, бо вона знаходилася у великому розпачі й не знала, що робити. Ця маленька частина успіху в боротьбі із загальним лихом є великим досягненням для нас.

Я кажу «ми», бо це робота всіх нас, нашого колективу. Наш дружний колектив складається з учителів різного віку, але ми розуміємо один одного й підтримуємо. Цій злагоді сприяє наша директорка. Ми дуже пишаємося нашою дружністю й можливістю допомогти багатьом дітям, включаючи внутрішньо переміщених осіб і наших учнів.

Зараз у дітей немає бачення майбутнього. Доволі часто учні задають нам питання про те, що робити далі, якщо війна не закінчиться. Перед уроком ми завжди проводимо психологічні хвилинки, де ми налаштовуємо учнів на позитивний настрій, підтримуємо їх найпростішими словами, кажучи, що все буде добре.

Найбільша проблема полягає у встановленні зв'язку через інтернет з нашими учнями під час дистанційного навчання. Не всі учні мають комп'ютери або телефони, які працюють належним чином, щоб приєднатися до онлайн уроків. Не у всіх є стабільний інтернет-зв'язок. Наш учитель інформатики намагається знайти рішення, щоб забезпечити можливість під`єднання всіх учнів. Зараз нові

Lorsque nous sommes retournés à l'enseignement en ligne avec les élèves, ils m'ont rappelé cet épisode et m'ont dit qu'ils m'avaient cru quand je leur avais dit qu'il n'y aurait pas de guerre. Personne n'aurait pu imaginer que cela se passerait ainsi.

Mon rôle d'enseignante consiste à inspirer aux enfants de l'amour pour leur pays, à leur apprendre à avoir de l'affection pour notre patrie. Les enfants doivent comprendre leur place dans notre pays et nos valeurs. Ils doivent apprendre tout cela dès leur plus jeune âge, quelle que soit la matière qu'on leur enseigne.

Au cours des premières semaines après le début de la guerre à grande échelle, en tant qu'enseignante de géographie, il m'a fallu parler des frontières de l'Ukraine. Je racontais la leçon et je pleurais. Mes élèves écoutaient en silence. Je savais qu'il fallait leur transmettre cette information sur l'invasion : « Voici notre territoire, sur lequel l'ennemi est entré... » et sur ces mots je plaurais, parce que je ne pouvais pas parler de cela calmement. Je ne sais pas si mes élèves comprenaient pourquoi je pleurais, mais ils ne posaient pas de questions. Malheureusement, à présent, les enfants comprennent bien ce qu'est la guerre, lorsque des drones et des missiles volent au-dessus de leur tête.

Les parents se tournent très souvent vers nous, les enseignants, pour obtenir de l'aide et nous demandent : « Aidez mon enfant à se motiver ». Ce n'est peut-être pas vraiment nécessaire, mais à mon avis, ils veulent simplement avoir la possibilité de communiquer et avoir une interaction directe avec les enseignants. C'est très encourageant de voir qu'ils recherchent ce contact. Les parents peuvent m'appeler à tout moment, même à 22 h 00, juste pour discuter.

Je tiens à souligner que les parents des élèves déplacés internes sont plus ouverts. Ils viennent souvent à l'école pour prendre un thé, simplement pour parler. Ils ne veulent pas parler de la guerre, car ce sujet est très douloureux pour eux. Beaucoup d'entre eux ont perdu leur logement à cause de la guerre. C'est pourquoi ils choisissent des sujets neutres, pas nécessairement liés à l'éducation, juste pour avoir une conversation : c'est un moyen de soulagement pour eux. Je comprends ces personnes.

Dans certaines familles, des tensions peuvent survenir entre les parents et les enfants. Les relations peuvent être tendues en raison d'un manque de communication ou lorsque les adultes ne comprennent pas leurs enfants et ne veulent pas parler de certaines choses. Parfois, les parents ne répondent pas aux questions de leurs enfants, alors ils veulent en savoir plus et disent : « Maman ne m'en a pas parlé, mais j'aimerais en savoir plus ».

програми навчання, до яких немає паперових підручників, ми користуємося електронними версіями. Але не у всіх учнів є можливість відкрити цей електронний підручник, бо їх пристрій не підтримує цей формат, або застарий.

Для дітей, які не мають можливості отримати доступ до навчання через відсутність необхідних електронних пристроїв, це стає великою проблемою. У 2024-му році наша школа подала заявку до UNICEF. Від цієї організації на наступний навчальний рік планується забезпечення дітей планшетами або іншими пристроями для навчання.

Батьки дуже часто звертаються до нас, учителів, за допомогою, просячи: «Допоможіть змотивувати дитину!» Вони часто навіть просили: «Позаймайтеся, будь ласка, з моєю дитиною!» Можливо, це не було дуже необхідно, але, на мою думку, вони просто хотіли мати можливість спілкуватися, отримати живе спілкування з учителями. Це дуже радує, що вони йдуть на такий контакт. Батьки можуть зателефонувати мені в будь-який час, навіть о 10-й годині вечора, просто для того, щоб поспілкуватися.

Хочу відзначити, що батьки учнів ВПО більш відкриті. Вони часто приходили до школи попити чаю, тобто поспілкуватися. Вони не хочуть говорити про війну, бо ця тема дуже болісна для них. Багато з них залишилися без своїх домівок. Тому вони обирають нейтральні теми, не обов'язково пов'язані з навчанням. А просто поговорити - це для них можлива розрядка. Я розумію цих людей.

У деяких сім'ях між батьками та дітьми можуть виникати напружені стосунки. Батьки іноді не відповідають на питання своїх дітей, наприклад, коли ті хочуть знати більше й про це говорять: «Мама не розповідала мені про це, а я б хотів знати більше». Стосунки між батьками й дітьми можуть бути натягнутими через брак спілкування, або коли дорослі не розуміють своїх дітей і не хочуть розмовляти про певні речі.

Зі мною діти спілкуються зазвичай дуже залюбки. Вони кажуть: «Ви молода, ви – класна, ви нас розумієте». Я можу спілкуватися з ними на будь-яку тему, або намагатися просто заспокоїти їх. Наприклад, дівчинка дуже непокоїлась, що всі її книжки згоріли в Харкові. Коли я говорила, що дамо їй нові книжки, вона відповідала: «Вони ж теж можуть згоріти й тут». Я її запевняла, що все буде добре, тут вона у безпеці.

З хлопцями складніше спілкуватися, бо вони дуже серйозні, вони почуваються нашими захисниками.

Les enfants aiment généralement me parler. Ils me disent : « Vous êtes jeune, vous êtes cool, vous nous comprenez ». Je peux leur parler de n'importe quel sujet, ou essayer simplement de les rassurer. Par exemple, une élève était très inquiète parce que tous ses livres avaient brûlé à Kharkiv. Quand je lui ai dit que nous lui donnerions de nouveaux livres, elle a répondu : « Mais ils pourraient aussi brûler ici ». Je lui ai assuré que tout irait bien, qu'elle était en sécurité ici. Au contraire, il est plus difficile de communiquer avec les garçons, car ils sont très sérieux et se considèrent comme nos protecteurs.

En Ukraine, on organise des formations spécialisées pour les enseignants afin de leur apprendre à communiquer efficacement avec les enfants en utilisant leur façon de parler. C'est alors beaucoup plus compréhensible pour eux et ils sont mieux disposés à votre égard lorsque vous communiquez dans leur langage. Mes élèves m'ont appris à être plus franche, plus ouverte et à ne pas craindre de dire la vérité. Ils savent exprimer la vérité et tout expliquer et cela les rend moins vulnérables.

Bien que notre territoire soit désormais hors de la zone des combats actifs, nous ne pouvons pas donner les cours en présentiel, car il n'y a pas d'abri antiaérien. Le plus gros problème est d'établir une communication via Internet avec nos élèves lors de l'enseignement à distance. Les enfants ne disposent pas tous d'ordinateurs ou de téléphones qui fonctionnent correctement ou d'une connexion Internet stable pour participer aux cours en ligne. Actuellement, avec les nouveaux programmes d'études qui n'ont pas de manuels papier, nous utilisons des versions électroniques. Mais les élèves n'ont pas tous la possibilité d'ouvrir ce manuel électronique, car leur appareil ne prend pas en charge ce format ou est obsolète.

Pour les enfants qui n'ont pas la possibilité d'accéder à l'apprentissage en raison du manque d'appareils électroniques nécessaires, cela devient un gros problème. En cette année 2024, notre école a déposé une demande auprès de l'UNICEF et, avec le soutien de cette organisation, prévoit pouvoir fournir des tablettes ou d'autres appareils d'apprentissage aux enfants pour l'année scolaire suivante.

En 2020, lorsque je suis arrivée pour travailler dans cette école, la COVID-19 a éclaté et nous sommes passés à l'enseignement à distance. Pendant cette période, je n'ai pratiquement pas vu mes élèves. Après la fin de la période de confinement, nous avons travaillé pendant six mois en présentiel, mais peu de temps après, la guerre à grande échelle s'est déclarée. Et, de nouveau, je ne vois pas comment mes élèves grandissent.

У нас, в Україні, проводяться курси для вчителів, де навчають, як ефективно спілкуватися з дітьми, користуючись їхньою мовою. Для дітей це набагато зрозуміліше. Вони до тебе більш прихильні, коли ти спілкуєшся їхньою мовою.

Ці діти навчили мене бути більш відвертою, відкритою й не боятися говорити правду. Вони вміють висловити правду й усе пояснити, при цьому це не так вразливо.

У 2020-му році, коли я прийшла працювати в цю школу, спалахнув коронавірус, і ми перейшли на дистанційне навчання. Протягом цього часу я практично не бачила своїх учнів. Після закінчення періоду карантину ми працювали півроку в звичайному режимі, але невдовзі почалася повномасштабна війна. І я знов не бачу, як вони ростуть.

Протягом півтора року учні ВПО успішно адаптувалися: вони знайшли друзів, демонструють свої знання та спілкуються, що свідчить про позитивні зміни. Це великий плюс, оскільки вони не потрапили в депресію після пережитого травматичного досвіду, навчилися жити в нових реаліях.

Моя роль учителя полягає в тому, щоб закохати дітей у свою країну, сформувати любов до нашої Батьківщини, тому що діти змалечку повинні розуміти своє місце в ній, свої цінності, вивчати це все. Й неважливо, який предмет ти викладаєш.

Напередодні початку війни, 23 лютого 2022-го року, у мене був урок географії у 8-му класі, де за навчальною програмою ми вивчали територію України протягом цілого року. Ми вчимо цілісну територію України з кордонами на 1991-й рік, і Крим, і Донецьку, Луганську області, які були анексовані та окуповані Росією з 2014-го року. Це дуже необхідно, щоб учні знали. Діти запитували мене, чи може розпочатися війна, бо їм було страшно. Я їх заспокоювала, стверджуючи, що цього не може статися, оскільки ми живемо у XXI-му столітті. Повертаючись з цього уроку додому в машині, я побачила, що над нами пролітає чорний військовий вертоліт. Наступного дня, 24 лютого, розпочалася війна. Коли ми з учнями повернулися до онлайн навчання, вони мені нагадали про цей епізод і сказали, що вони мені повірили тоді, що війни не буде. Ніхто не міг подумати, що так буде.

Si je devais donner un conseil à une personne enseignante travaillant dans des conditions de guerre, je lui recommanderais de prêter une attention particulière à l'approche individuelle avec chaque enfant. Dans de telles circonstances, il est important de comprendre que chaque enfant a besoin d'une attention particulière et d'un soutien individuel. Notre mission est d'apporter un soutien psychologique aux enfants, ce qui signifie que nous devons être prêts à leur offrir l'aide dont ils ont besoin à tout moment, sans jamais refuser. S'il y a une demande d'aide de la part des enfants, il est impératif d'y répondre positivement, car nous avons de bonnes relations avec eux et ils nous font confiance. Chaque enfant est ouvert et bon, et travailler individuellement avec eux est une grande satisfaction. **Un enseignant est un soldat universel, à la fois mère, père et psychologue.**

Je voudrais souhaiter à tous de la force, de l'inspiration. Nous attendons notre victoire et que nos enfants puissent vivre dans un pays libre, étudier librement, sans peur des sirènes d'alerte au raid aérien.

У перші тижні після початку повномасштабної війни мені як учителю географії доводилося розповідати про кордони України. Я розповідала й плакала, мої учні слухали мовчки. Я розуміла, що цю інформацію про вторгнення потрібно розповідати: «Ось це наша територія, на яку зайшов ворог…» Сльози просто течуть, це видавлюється по слову, тому що я не можу спокійно про це розповідати. Я не знаю, чи розуміли вони, чому я плачу, але вони не задавали питань. На жаль, зараз діти добре розуміють, що таке війна, коли над головою літають дрони, ракети.

Якби в мене була порада для вчителя, який викладає в умовах війни, я б звертала увагу на індивідуальний підхід до кожної дитини. У таких умовах важливо розуміти, що кожна дитина потребує індивідуальної уваги та підтримки. Наша робота полягає у психологічній підтримці дітей, тому ми повинні бути готові надавати їм необхідну допомогу в будь-який час та ніколи не відмовляти. Якщо діти звертаються за допомогою, необхідно це зробити, тому що ми маємо з ними добрі стосунки, вони довіряють нам. Кожна дитина відкрита й добра, працювати з нею індивідуально - це велике задоволення. **Учитель - як універсальний солдат: і мама, й тато, й психолог.**

Хотілось би побажати всім сили й натхнення. Ми чекаємо, щоб у нас була Перемога, й наші діти змогли жити у вільній країні, вільно навчатися, без страху перед повітряними тривогами.

Le récit de Nata
Ukraine
Janvier 2024

Nata
Україна
Січень 2024

Il y a de la lumière au milieu des ténèbres...

Світло є і серед темряви...

En 2014, j'ai dû quitter ma ville natale de Luhansk[1] en raison des actions militaires russes. Je comprends donc le désespoir et le stress des familles ukrainiennes qui sont obligées de quitter leur maison et de s'installer dans d'autres villes à cause de la guerre à grande échelle en Ukraine. Je travaille actuellement comme enseignante au primaire dans une petite école de Dnipro qui compte environ 500 élèves.

En ce moment, j'enseigne en première année, qui comprend également des enfants ayant le statut de personnes déplacées internes. Mais peu d'élèves de notre classe savent que nous avons des enfants d'autres régions, parce qu'ils sont tous les mêmes, « égaux parmi les égaux ». J'ai fait tout ce qui était nécessaire pour que les enfants déplacés ne se sentent pas différents, et qu'ils ne sentent pas que cette ville n'est pas leur foyer.

У 2014-му році через бойові дії з боку Росії мені довелося залишити моє рідне місто Луганськ[1]. Тому я добре розумію розпач, стрес українських сімей, які вимушені покидати свої домівки та переїжджати в інші міста через війну. Зараз я працюю вчителем початкових класів у невеличкій школі м. Дніпро, де навчається приблизно 500 учнів.

На сьогодні в мене перший клас, де навчаються також діти зі статусом внутрішньо переміщених осіб. Але мало хто з моїх учнів нашого класу знає, що в нас є діти з інших регіонів, бо вони всі однакові, «рівні серед рівних». Я зробила все необхідне, щоб ці діти ВПО не відчували, що вони якісь не такі, що це місто для них не рідне.

[1] En 2014, Luhansk est devenue l'un des principaux points de confrontation dans la guerre du Donbass, marquée par des combats violents entre les séparatistes prorusses et les forces ukrainiennes. La proclamation de la République populaire de Luhansk, soutenue par la Russie, a précipité le conflit qui a dévasté la région et a eu des répercussions sur l'Ukraine tout entière. Bien que le conflit ait été en partie gelé par les accords de Minsk, il n'a jamais été pleinement résolu, et les tensions entre l'Ukraine et la Russie ont continué d'affecter la région au fil des années.

[1] У 2014-му році Луганськ став однією з головних гарячих точок у війні на Донбасі, позначеній запеклими боями між проросійськими сепаратистами та українськими військами. Проголошення підтримуваної Росією Луганської Народної Республіки прискорило конфлікт, який спустошив регіон і мав наслідки для України в цілому. Хоча конфлікт був частково заморожений Мінськими угодами, він так і не був повністю вирішений, а напруженість у відносинах між Україною та Росією продовжувала впливати на регіон протягом багатьох років.

Les enfants n'ont qu'une enfance qui ne se répétera jamais. Par conséquent, nous devons faire tout ce qui est en notre pouvoir pour veiller à ce qu'ils puissent vivre pleinement leur vie, malgré les événements en Ukraine. Il est important qu'ils ne ressentent pas l'instabilité qui les entoure et qu'ils se réjouissent de leur vie. Notre tâche consiste à leur offrir des souvenirs heureux et vivants, et pas seulement des souvenirs effrayants et inquiétants. La vie passe vite, et ces enfants ont besoin de se souvenir des moments heureux. Oui, nous avons nos angoisses, mais nous devons tout faire pour leur offrir une enfance heureuse.

Nous avons un magnifique abri antiaérien dans notre école. Pendant les raids aériens, nous y allons avec les enfants. J'enseigne à mes élèves de manière à ce qu'il n'y ait pas de panique ni de peur. Ils savent déjà quand il y a une sirène d'alerte au raid antiaérien et savent ce qu'ils doivent prendre avec eux. Nous descendons calmement dans l'abri antiaérien, où nous les faisons participer à diverses activités. Ils jouent, dessinent ou discutent. Les élèves ne doivent pas se sentir anxieux ou inquiets, même en cas de stress.

Nous avons des enfants déplacés internes de différentes régions, de Luhansk, de Donetsk et de Zaporijjia[2]. J'ai beaucoup de chance, car ces enfants déplacés sont merveilleux. Dans ma classe il y a un élève qui vient de Kharkiv[3]. Toute sa famille est venue dans notre ville : le père, la mère et la grand-mère en 2022, alors que leur ville était constamment bombardée. L'enfant est élevé par sa grand-mère, qui est toujours avec lui, et je communique surtout avec elle. Elle amène son petit-fils à l'école tous les jours et vient le chercher. Nous résolvons tous les problèmes ensemble, car, malheureusement, le garçon avait des problèmes de santé et il était souvent malade, même lorsqu'il vivait à Kharkiv.

У наших дітей є лише одне дитинство, яке не повториться. Тому нам потрібно зробити все можливе, щоб діти могли жити повноцінним життям, незважаючи на події в Україні. Важливо, щоб вони не відчували навколишньої нестабільності й раділи своєму життю. Наше завдання - забезпечити їм щасливі та яскраві спогади, а не лише страшні та тривожні. Життя швидко минає, й ці діти повинні запам'ятати радісні моменти. Так, ми маємо свої тривоги, але ми повинні зробити все можливе, щоб дати їм щасливе дитинство.

У нас є чудове бомбосховище, яке знаходиться в нашій школі. Під час повітряної тривоги ми йдемо туди з дітьми. Я виховую своїх дітей так, щоб не було паніки й страху. Вони вже знають, коли тривога, і знають, що взяти з собою. Ми спокійно спускаємось у це бомбосховище, де ми їх займаємо різноманітними справами. Вони граються, малюють або спілкуються. Учні не повинні відчувати занепокоєння навіть під час тривоги.

У нас діти ВПО з різних регіонів: з Луганської, Донецької, Запорізької областей[2]. Мені дуже пощастило, бо в мене чудові діти ВПО. Один хлопчик у мене з Харкова[3].Вся його родина приїхала до нашого міста: батько, матуся та бабуся у 2022-му, коли їхнє місто було під постійними обстрілами. Вихованням дитини займається бабуся, яка завжди поруч з цим хлопчиком. Найбільше спілкуюсь я саме з бабусею. Вона кожного дня приводить свого онука до школи, його забирає. Ми разом вирішуємо всі питання, оскільки, на жаль, у хлопчика є проблеми зі здоров'ям, він часто хворіє, навіть тоді, коли жив у Харкові.

[2] Les régions de Louhansk, Donetsk et Zaporijjia ont subi des destructions massives au cours de l'année 2022. Des milliers de civils ont été tués ou blessés, et des millions de personnes ont été déplacées à l'intérieur de l'Ukraine ou ont fui à l'étranger. Le bombardement incessant des villes a dévasté les infrastructures civiles, et la situation humanitaire est devenue de plus en plus critique.

[3] Kharkiv a subi de violents bombardements et des attaques aériennes en raison de sa proximité avec la frontière russe et de son importance stratégique. La ville a été l'un des premiers objectifs militaires de la Russie, mais malgré des combats intenses et des destructions massives, elle n'a pas été capturée par les forces russes.

[2] Луганська, Донецька та Запорізька області зазнали масових руйнувань протягом 2022-го року. Тисячі цивільних осіб були вбиті або поранені, мільйони людей були змушені покинути свої домівки в межах України або переїхати за кордон. Безперервні обстріли міст зруйнували цивільну інфраструктуру, а гуманітарна ситуація ставала все більш критичною.

[3] Харків зазнавав сильних бомбардувань і повітряних атак через свою близькість до російського кордону та стратегічне значення. Місто було однією з перших військових цілей Росії, але, незважаючи на інтенсивні бої та масові руйнування, воно не було захоплене російськими військами.

Ce garçon est intellectuellement développé et très instruit. D'ailleurs, il a lui-même choisi son enseignante. Lorsqu'il est venu pour la première fois à l'école avec sa grand-mère pour faire connaissance, il a parlé avec moi et avec ma collègue. C'était un jour de mai et nous portions toutes les deux des vestes. J'avais une veste lilas et ma collègue, une veste bleue. Nous avons parlé et il est rentré chez lui avec sa grand-mère. Elle lui a dit qu'il devait décider avec quelle enseignante il allait étudier. Sa famille communique avec lui comme s'il était un adulte, le consulte. Il a alors répondu : « La lilas, parce que j'aime ses yeux. » **Lorsque vous êtes choisi comme enseignant, c'est une manifestation de confiance, et cette confiance doit être justifiée.**

Le sens de la responsabilité envers cet enfant et envers sa famille devient extrêmement important. Nous avons une relation chaleureuse et amicale avec lui, et nous nous sommes tout de suite bien entendus avec lui. Il a toujours eu de bonnes relations avec les enseignants et les élèves. Dès les premiers jours de son arrivée, il inspirait déjà le respect aux filles. Chacune d'entre elles voulait le côtoyer, car c'était un garçon très bien élevé, poli et attirant.

En septembre 2023, tous les parents d'élèves de première année ont exprimé leur souhait que leurs enfants étudient à l'école, en présentiel. Ce garçon de 7 ans s'est facilement adapté, car il avait déjà une certaine base de connaissances lorsqu'il est venu chez nous. Sa bonne formation lui permet d'apprendre facilement la matière, notamment dans le nouveau programme de mathématiques, conçu pour les enfants ayant un niveau d'intelligence élevé. Ses résultats sont impressionnants et tout le monde l'adore. Même lorsqu'il est malade et qu'il vient à l'école, les filles lui donnent des bonbons et lui font diverses surprises. Il a aussi une petite amie avec qui il passe beaucoup de temps et ils vont souvent se promener ensemble après l'école. Elle est toujours à ses côtés et ils passent de bons moments ensemble.

L'ambiance est très conviviale dans notre classe. Nous nous soutenons toujours les uns les autres et nous nous embrassons souvent. C'est déjà devenu une tradition de s'embrasser lorsque nous nous rencontrons, même lorsque mes élèves grandissent et passent au secondaire. **Ces câlins sont nécessaires parce qu'ils témoignent de la chaleur de l'autre, la bonne humeur monte et nous exprimons notre amour les uns pour les autres de cette manière.** Je suis très heureuse d'avoir une classe aussi merveilleuse.

Хлопчик інтелектуально розвинений і дуже вихований. До речі, вчителя він обирав собі сам. Коли він прийшов з бабусею до школи вперше знайомитися, спілкувався зі мною і з моєю колегою. Це був травневий день. Ми обидві: я і моя колега - були в курточках. У мене була курточка бузкового кольору, а у моєї колеги - блакитна. Ми поспілкувалися, й вони пішли додому з бабусею. Бабуся йому пояснила, що треба вирішувати, до якого вчителя він піде навчатися. В сім'ї з ним спілкуються як з дорослою людиною, з ним радяться.Тоді він відповів: «До бузкової, бо мені сподобалися її очі». **Коли тебе обирають як учителя - це вже вияв довіри, й цю довіру треба виправдовувати.** Відчуття відповідальності перед цією дитиною, перед її сім'єю стає надзвичайно важливим. У нас із ним склалися теплі та дружні відносини, й ми відразу з ним порозумілися. Він завжди мав добрі стосунки з учителями та з учнями, і з перших днів навчання хлопчик уже викликав повагу серед дівчат. Кожна хотіла бути поруч з ним, бо він був дуже вихованим, чемним і привабливим хлопчиком.

У вересні 2023-го року всі батьки першокласників виявили бажання навчатися у школі очно. Цей хлопчик легко адаптувався, бо він уже мав певну базу знань, коли прийшов до нас. Його гарна підготовка дозволяє легко вивчати матеріал, особливо за новою програмою з математики, яка призначена для дітей з високим рівнем інтелекту. Він має вражаючі результати,й усі його обожнюють. Навіть коли він хворіє і приходить до школи, дівчата дарують йому цукерки та роблять різні сюрпризи. Він також має одну особливу подружку, з якою часто спілкується. Учні часто гуляють разом після уроків. Вона завжди поруч з ним, і діти добре проводять час разом. У нашому класі панує дуже дружня атмосфера, ми завжди підтримуємо один одного, ми часто з дітьми обіймаємося. Це вже стало традицією при зустрічі - обійматися, навіть тоді, коли мої учні дорослішають і переходять у старші класи. **Ці обійми потрібні, оскільки вони демонструють теплі стосунки, довіру один до одного. Настрій поліпшується, й ми виражаємо таким чином свою любов один до одного.** Я дуже щаслива, що в мене такий чудовий клас.

Une autre élève est arrivée à notre école en septembre 2023, en provenance de Lysychansk[4]. Quand elle est arrivée dans notre classe et que nous avons commencé à étudier, j'ai vu en elle une telle agressivité qu'elle a défendu ses limites en utilisant la force. Elle pouvait frapper quelqu'un, repousser quelqu'un. Vous voyez, lorsque les enfants arrivent dans une nouvelle classe, ils ont déjà leur propre expérience, leurs propres règles, leurs propres façons d'interagir.

Il semble que cette expérience n'ait pas été très agréable pour elle, et c'est avec ce comportement qu'elle est arrivée chez nous. Mais maintenant, elle a changé. Cette fille pratique la danse ballroom. Elle a reçu de nombreuses récompenses et participe activement à tous nos événements. Hier, en parcourant les photos de tous nos événements scolaires et de classe, j'ai remarqué qu'elle était au premier plan dans chaque photo. Elle est vraiment très active.

Nous avons quelques règles dans notre classe. La première est de se respecter les uns les autres. La deuxième est l'espace personnel. La troisième est que, si vous n'aimez pas quelque chose, commencez par le dire. Et enfin, si vous n'êtes pas entendu, demandez à l'enseignant. Ces règles fonctionnent très bien. Je suis heureuse que les enfants les respectent. Je n'ai pas encore vu un seul cas où quelqu'un aurait enfreint ces règles. Nous respectons tous ensemble les mêmes règles dans la classe. Cela s'applique à chaque enfant.

Il est intéressant de voir comment les enfants trouvent leur chemin dans l'apprentissage et dans la vie. Ils peuvent communiquer entre eux avec un sentiment d'acceptation. Cette approche contribue à la formation d'un comportement correct au sein de la classe et à l'établissement de normes d'interaction, ce qui est important pour leur développement. Notre classe s'est déjà progressivement formée grâce à la présence de règles et de normes claires, ce qui permet à chaque enfant de se sentir à l'aise.

Інша дівчинка прибула до нас у вересні 2023-го року, вона приїхала з Лисичанська[4]. Коли ця дівчинка прийшла до нашого класу й ми почали навчання, я помітила в неї одну разючу відмінність. Вона відстоювала свої кордони за допомогою сили. Вона могла вдарити когось, відштовхнути. До речі, коли вона прийшла, можливо, вона принесла свої власні стосунки у наш клас. Розумієте, коли діти приходять до нового колективу, вони вже мають свій досвід, свої правила, свої способи взаємодії. Мабуть, цей досвід для неї не був дуже приємним, і вона з цим прийшла до нас. Але зараз вона змінилася. Ця дівчинка займається бальними танцями. В неї дуже багато нагород, вона бере активну участь у всіх наших заходах. Я вчора переглядала фотографії з усіх наших шкільних і класних заходів, і вона була на першому плані на кожному з них. Вона дійсно дуже активна.

У нашому класі є кілька правил. Перше правило - поважати один одного. Друге правило - це особистий простір. Третє правило - якщо тобі щось не подобається, спочатку скажи це. І, нарешті, якщо тебе не почули, звернися до вчителя. Ці правила діють дуже добре, і я щаслива, що діти дотримуються їх. Я ще не бачила жодного випадку, коли хтось порушував ці правила. Ми всі в класі підтримуємо разом однакові правила. Це стосується кожної дитини.

Цікаво, як діти знаходять свій шлях у навчанні і в житті. Вони мають можливість спілкуватися один з одним із відчуттям прийняття. Такий підхід сприяє формуванню правильної поведінки в колективі та встановленню норм взаємодії, це важливо для їхнього розвитку. Колектив нашого класу вже поступово сформувався завдяки наявності чітких правил і норм, що допомагає кожній дитині почувати себе комфортно.

[4] Lyssytchansk, une ville stratégique située dans la région de Louhansk, a été le théâtre d'une bataille intense et décisive durant les premiers mois de la guerre en Ukraine, après l'invasion russe à grande échelle en février 2022. La ville a été presque entièrement détruite, avec des zones résidentielles et commerciales réduites en ruines. Les systèmes d'approvisionnement en eau, en électricité et en gaz ont été sérieusement endommagés, rendant la vie extrêmement difficile pour les civils restants.

[4] Лисичанськ, стратегічне місто в Луганській області, стало ареною інтенсивної та вирішальної битви в перші місяці війни в Україні, після широкомасштабного російського вторгнення в лютому 2022-го року. Місто було майже повністю зруйноване, житлові та комерційні райони перетворилися на руїни. Водо-, електро- та газопостачання було серйозно пошкоджено, що вкрай ускладнило життя решти цивільного населення.

Lorsque j'ai choisi cette classe, je me sentais très anxieuse, car il y avait deux fois plus de garçons que de filles sur la liste. J'ai deux fils et je sais que l'interaction avec les garçons peut parfois être difficile. Toutefois, je n'ai eu aucun problème avec les garçons de ma classe. Aujourd'hui, je peux dire avec certitude que tout va bien en classe. Je peux laisser mes élèves seuls pendant quelques minutes, sachant qu'il n'y aura pas de conflit ni de combat. Pendant les pauses, ils communiquent activement entre eux, jouent et visitent la bibliothèque. Tout cela est devenu possible parce que notre classe forme une équipe.

Quand nous organisons des événements dédiés à l'anniversaire de la guerre ou à d'autres événements, j'essaie toujours de faire attention à ne pas inculquer la haine ou le mal aux enfants. Il est important pour moi que les enfants connaissent leur histoire et comprennent que certaines choses sont inacceptables, mais je ne les encourage jamais à ressentir de la haine.

Si l'on compare les élèves d'avant la guerre à grande échelle et ceux d'aujourd'hui, on constate que la différence n'est pas uniquement attribuable à la guerre. La différence est qu'il y a d'abord eu une période de confinement à cause de la COVID-19, puis la guerre a commencé. En conséquence, les enfants ne sont pas allés à l'école maternelle, ce qui a engendré des difficultés importantes que les enseignants ont dû gérer en première année. Cela touche la socialisation et l'autonomie. Les enfants n'ont pas appris à utiliser des ciseaux, à s'habiller sans aide, de plus, leur vocabulaire est très restreint et leur mémoire est faible. Une autre problématique est liée à la capacité de travailler dans les cahiers, compétence que les enfants auraient dû acquérir en maternelle, mais ne l'ont pas fait parce qu'ils n'ont pas pu y assister pendant deux ans. Par conséquent, ils doivent maintenant rattraper leur retard, ce qui est devenu un défi pour eux.

À mon avis, durant les explosions et lorsque les sirènes se font entendre, il est important que les enseignants ne renforcent pas la peur parmi les enfants, mais, au contraire, qu'ils fassent tout leur possible pour que les enfants se sentent à l'aise et heureux d'aller à l'école.

Dès les premiers jours de la guerre à grande échelle en Ukraine, nous avons réussi à recréer l'équilibre et la confiance parmi les enfants. Nous nous sommes immédiatement entraînés à descendre dans l'abri antiaérien lors des alertes au raid aérien, à garder notre calme, à ne pas paniquer. J'ai essayé d'expliquer à mes élèves que la panique pourrait entraîner davantage de victimes, et qu'il est donc crucial de rester calme et d'agir de manière réfléchie. Nous, les enseignants, avons essayé de faire preuve de calme et d'optimisme pour aider les enfants à survivre à cette période difficile. À mon avis, c'est la tâche la plus importante des enseignants en ce moment.

Коли я набирала цей клас, відчувала сильну тривогу, тому що за списком хлопчиків було у два рази більше, ніж дівчаток. Незважаючи на те, що я маю двох синів і знаю, що іноді взаємодія з хлопчиками може бути складною, в цьому класі у мене не виникало проблем із хлопчиками. Зараз я можу з упевненістю сказати, що все у класі добре. Я можу залишити своїх учнів на кілька хвилин самостійно, знаючи, що не виникне жодних конфліктів або бійок. Під час перерв вони активно спілкуються один з одним, граються й відвідують бібліотеку. Все це стало можливим завдяки тому, що в нас уже сформувався колектив нашого класу.

Коли ми влаштовуємо заходи, присвячені річниці війни або іншим подіям, я завжди намагаюся звернути увагу на те, щоб не виховувати у дітей ненависть чи зло. Мені важливо, щоб діти знали свою історію й розуміли, що певні речі неприйнятні, але ніколи не спонукала їх до відчуття ненависті.

Якщо порівняти учнів до війни та зараз, одразу впадає в око, що різниця пов'язана не тільки з війною. Відмінність полягає в тому, що спочатку був період карантину через COVID, а потім почалася війна. У результаті діти не ходили до дитячих садочків, і з'явилися проблеми, з якими вчителям дуже важко впоратися в перших класах. Це стосується соціалізації та самостійності. Діти не навчилися користуватися ножицями, самостійно вдягатися, крім того, у них дуже малий словниковий запас, слабка пам'ять. Ще одна проблема - вміння працювати в зошитах, яке діти повинні були опанувати в дитячому садочку, але не зробили цього через відсутність можливості відвідувати його протягом двох років. Тому зараз вони змушені наздогнати відставання, що є досить важко для них.

Під час вибухів, під час сирен, на мою думку, важливо, щоб учителі не підсилювали страх серед дітей, а навпаки, робили все можливе, щоб їм було комфортно й радісно йти до школи.

З перших днів війни нам вдалося створити врівноваженість та впевненість серед дітей. Ми відразу тренувалися спускатися у бомбосховище під час повітряних сигналів тривоги, зберігати спокій, не панікувати. Я намагалася пояснити своїм учням, що паніка може призвести до більшої кількості постраждалих, тому важливо залишатися спокійними та діяти розумно. Ми, вчителі, намагалися демонструвати цей спокій та оптимізм, щоб допомогти дітям пережити цей складний час. На мою думку, це найважливіше завдання для вчителів сьогодні.

La communication et les activités intéressantes que nous effectuons à l'école sont très importantes pour les enfants. Nous essayons de leur transmettre l'importance de l'apprentissage afin qu'ils aient envie d'étudier. Je crois que la motivation et l'esprit de soutien que nous apportons aux enfants leur permettent de trouver de la joie dans l'apprentissage. Même si c'est parfois difficile, nous nous rappelons toujours que nous sommes venus ici pour apprendre et pour surmonter toutes les difficultés.

Il est également important de maintenir une interaction constante avec les parents. Nous avons un chat sur Viber[5] où je publie quotidiennement des messages sur ce que nous avons appris en classe, ce qu'il faut faire et ce sur quoi travailler. Si cela concerne des enfants en particulier, je règle ces questions dans des messages personnels ou lors de discussions individuelles avec les parents. Je les informe à propos des matières sur lesquelles il faut travailler. Cela se fait déjà dans des conversations personnelles, car chacun a des besoins spécifiques.

Je tiens à souligner qu'il est nécessaire de donner aux enfants l'occasion de ressentir des émotions positives, car ils méritent plus de joie. Je crois que l'enfance est une période spéciale et que nous devrions tout faire pour que les enfants gardent des souvenirs heureux de cette période, de leur apprentissage à l'école, de leurs activités intéressantes. Il est important que les enfants sentent que la vie continue même en temps de guerre. Je souligne cela, car je pense que ces enfants doivent sentir que la vie continue. Nous sommes allés au cinéma et en excursion avec eux, ce qui leur a procuré des émotions positives. **Il faut les élever dans la bienveillance, la joie et la tranquillité, car ils sont très sensibles aux émotions des adultes. Montrez-leur votre calme et votre confiance en un avenir meilleur.**

En ce qui concerne l'apprentissage, nous sommes convaincus que nous pouvons leur enseigner tout ce dont ils ont besoin, mais surtout que nous pouvons leur apporter un soutien moral qui restera à jamais gravé dans leur mémoire et qui les aidera à passer au travers de toutes les épreuves de la vie.

Спілкування та цікаві завдання, які ми виконуємо у школі, дуже важливі для дітей. Ми намагаємося довести до них важливість навчання, щоб вони хотіли вчитися. Я вірю, що мотивація й дух підтримки, які ми передаємо дітям, дозволяють їм знаходити радість у навчанні. Хоча іноді буває важко, ми завжди нагадуємо собі, що прийшли сюди, щоб навчатися й долати всі труднощі.

Важливою є також постійна взаємодія з батьками. У нас є чат у Вайбері, де я щодня викладаю повідомлення про те, що ми вивчили на уроках, пишу, що потрібно зробити, над чим попрацювати. Якщо це стосується окремих дітей, я вирішую ці питання в особистих повідомленнях або в особистих співбесідах з батьками. Я розповідаю їм, над чим потрібно працювати, і це вже в особистих розмовах, бо кожен має свої власні потреби.

Хочу підкреслити, що необхідно надавати дітям позитивні емоції, бо вони заслуговують на більшу дозу радості. Я вважаю, що дитинство - це особливий час, і нам варто зробити все можливе, щоб у них залишалися теплі спогади про нього, про навчання у школі, про цікаві заняття. Важливо, щоб діти відчували, що життя продовжується навіть під час війни. На цьому я наголошую, бо вважаю, що ці діти повинні відчувати, що життя триває. Ми з ними ходили в кіно, на екскурсії, це надавало їм позитивних емоцій. **Вони мають виховуватися в добрі, радості та спокої, бо діти дуже чутливі до емоцій дорослих. Показуйте їм свій спокій та впевненість у тому, що все буде добре.**

Що стосується навчання, ми переконані, що зможемо навчити їх усьому необхідному, але найголовніше - надати їм моральну підтримку, яка залишиться з ними назавжди й допоможе пережити будь-які випробування життя.

[5] Viber est un logiciel multiplateforme de messagerie instantanée pour smartphone, tablette et ordinateur qui permet d'échanger par Internet des messages texte et des fichiers, mais également des appels audio et vidéo en utilisant la technologie de la voix sur IP.

Le récit de ShkutNat
Ukraine
Janvier 2024

Shkut Nat
Україна
Січень 2024

Notre éducation est notre arme la plus puissante

Наша освіта – це теж наша зброя

Actuellement, alors que je partage cette histoire, je suis enseignante dans une école de la région de Dnipro[1], située dans le sud-est de l'Ukraine. Depuis deux décennies, j'enseigne à l'école primaire, au sein d'un grand établissement scolaire accueillant près de 1 000 élèves, allant de la première à la neuvième année. J'ai un attachement particulier pour mon école, car c'est là que j'ai grandi et étudié dès le primaire. Il est fréquent que les enseignants diplômés de cette école continuent d'y travailler, ce qui renforce mon sentiment que c'est la meilleure école pour moi, sans aucun doute!

Malheureusement, en raison des conditions actuelles, nous sommes contraints de travailler en dehors de notre établissement. Une école voisine nous a généreusement offert l'hébergement et la possibilité d'enseigner là-bas, car notre abri antiaérien est trop petit pour accueillir tous nos élèves. À présent, ce mode de fonctionnement est courant dans notre région à cause des bombardements réguliers de la part de la Russie.

Уже 20 років я працюю у великій школі, де навчаються приблизно 1000 учнів з першого по дев'ятий клас. На жаль, зараз, за сьогоднішніх умов, ми вимушені працювати на базі іншої школи, яка надала нам можливість навчатися, тому що в нас маленьке укриття, яке не вміщує всіх учнів. Я дуже люблю свою школу, тому що вона рідна для мене, саме в ній я навчалася з першого класу й продовжую тут працювати.

З початку повномасштабної війни в Україні багато чого змінилось. Звісно, для всіх це був дуже великий шок. Ніхто навіть у страшному сні не уявляв, що будемо працювати, будемо взагалі жити в такий період. На початку було таке враження, така думка, що ти нічого не робиш. Мало робиш, чи треба робити щось таке конкретне, щоб допомогти країні, щоб там щось пришвидшити.

[1] Au cours de l'invasion russe de l'Ukraine en 2022, les forces armées russes ont lancé plusieurs attaques de missiles sur la région de Dnipro en Ukraine. Ces attaques ont fait des dizaines de morts et plus d'une centaine de blessés parmi la population civile. Le 29 décembre 2023, la Russie a lancé au moins 122 missiles de croisière et balistiques et 36 drones qui ont frappé plusieurs villes (Kiev, Odessa, Kharkiv et Lviv), y compris Dnipro, dans ce qui a été l'une des plus grandes attaques aériennes contre l'Ukraine à ce jour. Les missiles ont frappé un centre commercial, une maternité, une maison et un immeuble résidentiel de six étages. Deux écoles et une bibliothèque ont également été endommagées par les tirs de roquettes.

De nombreux bouleversements ont secoué le pays depuis le début de la guerre à grande échelle en Ukraine le 24 février 2022. Cela a été un choc considérable pour tous. Personne n'aurait pu imaginer vivre ou travailler dans de telles circonstances. Au début de la guerre, il y avait ce sentiment, cette idée que nous n'agissions pas, que nous ne faisions pas beaucoup ou que nous devions entreprendre quelque chose de très concret pour soutenir le pays, pour accélérer la victoire. Qu'avons-nous entrepris? Nous avons accueilli ici, à l'école, des gens qui venaient de territoires dangereux ou occupés. Nous avons aménagé des salles de classe pour eux. Nous avons apporté de l'aide humanitaire. Cela semblait être une goutte d'eau dans l'océan. Et surtout, nous avons continué à travailler, nous n'avons pas arrêté le processus éducatif. Nous avons enseigné. Au début, cela semblait être « Eh bien, tu ne fais rien, rien de tout ça », mais après, j'ai découvert que c'était ce que nous faisions, que c'était la chose la plus importante. Vous savez, **notre arme la plus puissante est notre éducation.** Nous ne pouvons contribuer qu'en continuant à éduquer les enfants, en changeant leur esprit et en les engageant dans des activités constructives. Cela nous permet de détourner notre attention des événements tragiques qui nous entourent.

Pendant cette période difficile, il est évident qu'une personne enseignante devient une amie, une confidente. Une amie, parce que ce qui se passe aujourd'hui, il faut y être et le vivre. Vous arrivez à l'école avec vos plans préétablis, mais soudain, une sirène d'alerte au raid aérien retentit. Vous devez alors agir rapidement pour rassembler les enfants, les rassurer et maintenir le calme et l'ordre pendant que vous les guidez vers l'abri antiaérien. Même dans ces situations, nous avons organisé des séances d'étude dans l'abri. **Il est primordial de ne pas abandonner complètement les études, malgré les difficultés et les contraintes.** Les élèves sont habitués à ce rituel : ils ouvrent leurs livres et continuent à apprendre, mais dans un environnement empreint de camaraderie plutôt que d'autorité. C'est une approche essentielle, particulièrement dans les circonstances actuelles, où les relations amicales et la solidarité sont plus que jamais nécessaires.

Dans notre école, il y a des élèves qui ont le statut de personnes déplacées internes et qui sont confrontés à de nombreux problèmes. Tout d'abord, chacun éprouve de la peur lorsqu'il s'agit de changer quelque chose. Je me rappelle qu'enfant, quand j'étais à l'école primaire, nous avons dû déménager de notre appartement, et passer du premier au troisième étage de notre immeuble. Cela me préoccupait beaucoup. « Comment c'est? Maman, ce n'est pas possible, je vais perdre tous mes amis! », criais-je. C'était une véritable tragédie. Aujourd'hui, certains enfants vivent des changements similaires, forcés de déménager et de changer d'école. Pour eux, c'est une source d'anxiété et de peur. Ces déménagements perturbent leurs études et leur amènent de nouveaux défis. Par exemple, il est important de s'intégrer dans une nouvelle classe, pour qu'on soit accepté. Mais c'est aussi difficile, les élèves ont besoin de l'aide à la fois des enseignants

Що ми робили? Ми приймали тут людей, які приїжджали з небезпечних або окупованих територій, облаштовували класи, надавали гуманітарну допомогу, здавалося, що це взагалі «одна крапелька». І, насамперед, ми продовжили працювати, ми не зупинили освітній процес. Ми викладали, спочатку це здавалося «та ну, нічого не робиш, нічого такого», але потім я зрозуміла, що це те, що ми робимо, є найважливіше. Знаєте, така наша зброя - це наша указка. Тобто ми можемо допомогти тільки тим, що ми продовжуємо освітній процес. Тим, що ми перемикаємо увагу дітей, займаємо їх якоюсь справою, не справою, а роботою безпосередньо, яку вони повинні виконувати, - й життя продовжується. Правильно, так страшно, так тривожно, але, можливо, це відволікає й нас, і дітей. Оця робота відволікає від того, що відбувається навколо нас.

У цей важкий період розумієш, що вчитель - це друг. Людина-друг, тому що те, що відбувається зараз, потрібно відчути, просто побути в цьому, пожити в цьому. Коли ти приходиш, думаєш, запланував собі те, інше, а тут... повітряна тривога, й ти повинен збиратися з дітками, збиратися так, щоб вони не панікували, щоб усе це відбулося спокійно, організовано, спускаєшся в укриття. В укритті теж ми прилаштувалися так, що продовжуємо навчатися. Тому що важливо не залишати все на опрацювання домашнє, це складно, це навантаження. Ми спускаємось в укриття, діти вже звикли, вони розкривають свої книжечки, й ми продовжуємо там працювати, але все це в дружніх стосунках, а не авторитарних: не можна зараз, взагалі так не можна, а зараз особливо.

У нашій школі є діти зі статусом внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які зіштовхуються з багатьма проблемами. По-перше, будь-яка людина має страх, коли треба щось змінити. Я пригадую себе в дитинстві. Я тоді була в початковій школі, коли нам треба було поміняти в моєму ж будинку квартиру з першого під'їзду на третій, наприклад, і наскільки я хвилювалася. «Як це? Мамо, не може такого бути, я втрачу всіх своїх друзів!», - кричала я. Й це була справжня трагедія. Зараз це дітки, які теж переїжджають, вимушено змінюють своє місце проживання, місце навчання, для них – це шок і страх. Оскільки ці переїзди вимушені, втрачається час, і дитина на деякий період перериває навчання. Виникають проблеми. Наприклад, новий колектив, адже важливо туди вписатися, щоб тебе прийняли, а тут теж складно, потрібна допомога й дорослих, і батьків. Діток у класі теж учителю треба налаштувати: будуть нові учні - один або декілька, як до них ставитися. Мені здається, це основне.

У мене був четвертий клас, і до нас приїхала дівчинка із Запоріжжя . Коли вона прийшла зі мною знайомитися, вона тремтіла від хвилювання. Мені довелося її обійняти, провести по школі. Це було у травні 2022-го року, якраз її родина переїхала до нас із міста, що перебувало під постійними російськими

et des parents. Il est également important que les enseignants préparent les élèves de la classe à accueillir des nouveaux et à les intégrer au sein du groupe. C'est un processus délicat, mais indispensable pour assurer le bien-être et l'inclusion de tous les élèves.

J'étais enseignante en quatrième année lorsque nous avons accueilli une nouvelle élève originaire de Zaporijjia[2] dans notre école. À son arrivée, elle était emplie d'une excitation nerveuse, palpable. Pour l'apaiser, je l'ai prise dans mes bras et je lui ai fait faire le tour de l'école. C'était en mai 2022, peu après que sa famille ait déménagé de Zaporijjia à notre ville. J'ai pu observer comment elle affrontait ses peurs. Ce n'a pas été immédiat. Au début, elle souhaitait retourner à Zaporijjia, où résidait sa grand-mère, et refusait de s'installer dans notre ville. C'était un ajustement difficile pour elle, mais progressivement, elle a tissé des liens d'amitié ici, et cela est devenu plus attrayant pour elle. Elle a rapidement réalisé que notre ville était plus sécuritaire par rapport à Zaporijjia, ce qui l'a aidée à accepter sa nouvelle situation. Aujourd'hui, elle s'est bien adaptée, a trouvé des amis et semble très heureuse. Actuellement, en sixième année, elle assiste à mes cours et je remarque son épanouissement. La titulaire de sa classe ainsi que les autres enseignants ont été très présents pour elle et ont également travaillé en étroite collaboration avec ses parents. Nous avions une psychologue exceptionnelle, mais malheureusement, elle a quitté l'école. Depuis, nous ne disposons plus de services de soutien psychologique sur place.

Au début de la guerre à grande échelle en Ukraine, nous avons été contraints de passer à l'enseignement à distance. J'étais responsable des élèves de première année. L'un des défis les plus importants pour moi était de comprendre comment enseigner l'écriture à des enfants de cet âge, à distance. En effet, cela n'a pas été sans difficulté. À présent, nous sommes revenus à l'enseignement en présentiel (à la suite du choix des parents[3]) et je constate que certains enfants écrivent de manière inhabituelle, avec des lettres mal formées, parfois de bas en haut, à leur manière. Mais ce n'est pas important, parce que l'essentiel, c'est qu'ils écrivent!

обстрілами. Я бачила, як вона долає страх. Це було не одразу. Спочатку вона не хотіла залишатися в нашому місті, намагалася повернутися до свого рідного міста, тому що там у неї була бабуся. Складно було, але поступово вона знайшла тут подружок, їй стало тут цікавіше. По-перше, тут і безпечніше. Коли учениця їздила до рідного міста, вона там побачила, що не настільки все безпечно, як у нас. І вона більш-менш змирилася з новим становищем. Тепер вона знайшла друзів - і взагалі все склалося ідеально: вона посміхається, працює на уроці, все чудово. Зараз дівчина навчається вже в шостому класі. Я продовжую викладати в її класі один предмет і спостерігаю за нею. Я бачу, що дівчинка дуже задоволена школою. З нею працювали і класний керівник, й учителі, її завжди підтримували, працювали з батьками також. У нас була чудовий психолог, але вона виїхала за кордон. На жаль, зараз у нас немає такої можливості надавати конкретно психологічну допомогу у школі.

На початку війни ми вимушені були працювати дистанційно. У мене був перший клас. Найважчим для мене було те, що я не розуміла, як можна дітей у першому класі дистанційно навчити писати?! Я все літо думала, як це можливо? І знаєте, вийшло, звісно, неідеально, але вийшло. Я бачу зараз, коли ми вийшли працювати вже офлайн, тому що батьки обрали такий вид навчання, що дехто пише не так, як треба, не так букви пише знизу вгору, якось по-своєму. Але це вже дрібниці, бо головне – вони пишуть.

У мене був хлопчик у цьому класі, сім'я якого приїхала на самому початку війни з частково окупованої області. З цим хлопчиком ми познайомилися під час заходів, які проводили у парку, де є укриття. Там ми організовували свята, влаштовували ігри, щоб ближче познайомитися з дітьми поза школою. Звісно, що на першій зустрічі ще нічого не зрозуміло. Коли ми почали працювати дистанційно, я дивилася на цього хлопчика й бачила, що він майже постійно плаче, через кожні 10-15 хвилин. У нього така була реакція на будь-що: рисочка якась неправильна - він плаче, або я його не викликала, а він щось хотів відповісти, відповідають інші дітки - він плаче. Поруч із ним, біля комп'ютера, на кожному уроці завжди була його бабуся, яка вимикала звук, коли він починав плакати. Таким чином, я не мала можливості безпосередньо з ним контактувати, бо дистанційно це дійсно важко.

[2] Les bombardements de Zaporijjia sont une suite de bombardement de la ville se déroulant lors de l'offensive du sud de l'Ukraine de l'invasion de l'Ukraine par la Russie de 2022. La ville et la région environnante ont été bombardées par les forces russes à de nombreuses reprises depuis le 27 février 2022, notamment par sa position stratégique qu'elle occupe le long du fleuve Dniepr dans le centre de l'Ukraine.

[3] Selon les directives du ministère ukrainien de l'Éducation et des Sciences, les parents ou les autres représentants légaux de l'enfant ont le droit de sélectionner librement la forme d'éducation en présentiel ou à distance qu'ils estiment convenir le mieux.

Dans ma classe, il y avait un garçon dont la famille avait fui la région de Luhansk[4] au début de la guerre, en 2022. Nous l'avons rencontré lors d'activités organisées dans le parc près de l'abri antiaérien dans le but de mieux connaître les enfants en dehors de l'école. Dès notre première interaction, il était évident que quelque chose n'allait pas. Lorsque nous avons commencé à étudier à distance, j'ai regardé ce garçon et j'ai vu qu'il pleurait presque constamment, toutes les 10 à 15 minutes. Il réagissait ainsi à la moindre contrariété : une mauvaise réponse, une non-sollicitation, ou même lorsque d'autres enfants répondaient. Sa grand-mère était toujours à côté de lui, devant l'ordinateur, à chaque cours, et elle coupait le son lorsqu'il se mettait à pleurer. Je n'ai donc pas eu l'occasion de le contacter directement, car il était très difficile de le faire à distance.

En deuxième année, lorsque nous sommes passés à l'apprentissage en présentiel, je l'ai vu de près. Ce garçon est venu à l'école et, dans la classe, il s'est également mis à pleurer pour n'importe quelle raison. J'ai eu des discussions avec sa grand-mère et avec ses parents, leur suggérant de consulter un psychologue. Il était évident que son comportement était une conséquence du traumatisme causé par le déménagement. Par la suite, j'ai appris que son père avait également été très vulnérable dans son enfance, suggérant une certaine prédisposition génétique. Vous savez, il est effrayant de penser que les enfants vont commencer à réagir différemment à un garçon qui pleure tout le temps, mais la réaction des enfants était très calme. Bien que j'aie ressenti une inquiétude intérieure, car il était difficile de prédire la réaction des enfants et la vitesse avec laquelle ce garçon se calmerait, j'ai réalisé qu'il fallait rapidement le faire passer à autre chose.

Il y a eu une situation particulièrement stressante avec ce garçon. Je me souviens clairement de ce moment : c'était en septembre 2023, au début de l'année scolaire. Lorsque les sirènes d'alerte au raid antiaérien ont retenti, nous sommes descendus à l'abri antiaérien avec les élèves. C'était la première fois pour eux. Je leur ai expliqué ce que devait contenir leur sac à dos d'urgence, qui doit toujours être prêt : une lampe de poche, de l'eau, des biscuits, une collation et un sifflet, au cas où quelqu'un se trouverait sous les décombres et aurait besoin de donner un signal. Tous les élèves avaient un sifflet, soit à la main, soit dans la bouche. C'était encore le début de l'année scolaire, donc tout n'était pas encore bien organisé. Soudain, j'ai entendu un coup de sifflet et

У другому класі, коли ми перейшли на навчання в очному форматі[2], я вже його побачила зблизька. Цей хлопчик прийшов до школи й у класі він теж починав плакати з будь-якої причини. Я поговорила з бабусею, поговорила з батьками, запропонувала звернутися до психолога. Звісно, що така поведінка дитини - це наслідки травми, пов'язаної з переїздом. Потім з'ясувала, що таким вразливим був і його тато в дитинстві, тобто це ще й така спадковість. Знаєте, страшним є те, що діти почнуть реагувати якось не так на хлопчика, який постійно плаче. Але реакція дітей була дуже спокійною. Хоча, звісно, внутрішньо я хвилювалася, бо важко передбачити, яка буде реакція дітей, як швидко цей хлопчик заспокоїться. Я зрозуміла, що треба перемикати його увагу дуже швидко на інші якісь моменти.

Одна ситуація сталася саме з ним. Я її просто дуже добре запам'ятала, тому що для мене це була дуже стресова ситуація. Це було у вересні 2023-го року, на початку навчального року. Під час сирени ми вперше спустилися до укриття. Ми сказали діткам, що повинно бути в тривожному рюкзачку, який вони беруть завжди з собою, тобто певний перелік предметів: наприклад, ліхтарик, водичка, якесь печиво, перекус і свисток. Свисток обов'язково, на той випадок «не дай, Боже, якщо щось», якщо хтось опиниться під завалами, щоб можна було подавати сигнал. Ці свистки у всіх учнів були або в руках, або в роті. Це був тільки початок навчального року, воно ще організовувалося не так чітко все. Несподівано я чую звук свистка й кажу дітям, що не можна так робити. Хто це свистить? Ну і хто ж це свистить? Це мій хлопчик свистить, але, звісно, на моє зауваження яка реакція? Сльози! Причому він заховався, тобто спустився в укриття і присів. Я злякалась, подумала, що він той свисток проковтнув, тому що він мовчить, там важко дихає, задихається. Я вже пригадувала, як надавати першу допомогу. Треба було його побачити, якось дуже багато людей було навколо, дуже шумно, я нічого не могла від нього почути чіткого, й сама не могла зібратися. Поки я його не розворушила, щоб зрозуміти, що все добре, що він може розмовляти, я не могла заспокоїтися.

[4] Luhansk, en 2022, a été l'une des principales régions de l'Est de l'Ukraine profondément affectées par l'invasion à grande échelle de la Russie, qui a commencé en février 2022. La guerre dans cette région remonte à 2014, lorsque des séparatistes prorusses ont proclamé l'indépendance de la « République populaire de Louhansk », entraînant un conflit qui a duré huit ans avant l'escalade majeure en 2022.

[2] За рішенням Міністерства освіти і науки України батьки або інші законні представники дитини мають право обрати будь-яку форму навчання.

j'ai immédiatement dit aux élèves que ce n'était pas approprié. Mais qui sifflait? C'était ce petit garçon. Bien entendu, quelle a été sa réaction à ma remarque? Les larmes! Et il s'est caché. Il est descendu dans l'abri antiaérien et s'est assis dans le coin. J'ai eu peur, car j'ai cru qu'il avait avalé le sifflet, parce qu'il était silencieux, il respirait difficilement et il s'étouffait. Je me suis souvenue des premiers secours que je devais lui apporter. Dans toute cette agitation et ce bruit, je n'arrivais pas à l'entendre clairement. Je ne me suis calmée que lorsque je lui ai assuré que tout allait bien, et que j'ai vu qu'il pouvait parler.

Je me suis souvenue de cette situation particulière parce que ce qui m'a le plus frappée, c'est ma peur, car je suis responsable de la vie des élèves. De plus, cela m'a inquiétée, car je ne pouvais pas surveiller chaque élève individuellement comme je l'aurais fait dans une salle de classe. Même si, en classe, il peut arriver que je rate quelque chose, dans l'abri antiaérien, j'étais tellement submergée par l'ampleur de la situation que cela m'a vraiment stressée. En l'espace de quelques secondes, toutes sortes de scénarios m'ont traversé l'esprit, ce qui a rendu cette expérience très mémorable.

J'ai réalisé qu'il était essentiel de garder son calme, car la panique ne ferait qu'aggraver la situation, surtout pour l'enseignant qui doit prendre des décisions rapides et rationnelles. Cette expérience m'a enseigné l'importance de ne pas céder à la panique, car cela peut nuire à tout le monde. Il est crucial de réagir avec calme et de prendre des mesures réfléchies dans de telles situations.

Si une situation similaire se présentait aujourd'hui, j'agirais un peu différemment. Je prendrais les choses plus calmement. Bien sûr, je serais toujours aussi préoccupée, mais je ne ressentirais pas la même pression intense qui faisait trembler mes mains et mes jambes.

Maintenant, six mois se sont écoulés, soit près de la moitié de l'année scolaire, et je constate avec joie que ce garçon ne pleure plus, qu'il n'y a plus de larmes. Cela me remplit de bonheur, car cela signifie que nous agissons correctement. Nous prenons soin de lui, nous comprenons ce qu'il traverse, et nous surmontons ces difficultés ensemble. Il vient vers nous, il nous parle de tout et tout va bien. Au début, il était un peu difficile, mais à présent, il a changé pour le mieux.

D'après mon expérience, les stratégies les plus efficaces pour enseigner dans des situations d'urgence consistent principalement à créer un environnement sécuritaire. Il est essentiel de mettre en place un tel environnement afin que nous puissions travailler sereinement et en toute sécurité. Parfois, nous sommes confrontés à des explosions, mais je suis vraiment heureuse lorsque les enfants ne les entendent pas. Lorsqu'ils sont en récréation, qu'ils jouent et s'amusent sans être perturbés par les bruits extérieurs, cela me réjouit énormément. Cela leur évite tout traumatisme, toute anxiété ou

Я згадала саме цю ситуацію, бо те, що мене вразило найбільше,- це мій страх, тому що я відповідаю за життя учнів. Крім того, це відбувалося в укритті, де дуже багато людей, це не тільки ж наш клас, там багато діток, і більше за все я хвилювалася. Якби це було в класі, наприклад, де я бачу їх кожного. Хоча і в класі інколи може так статися, що ти не побачиш щось, а от саме в укритті це так вразило мене, що я розхвилювалася. За секунди я прокручувала всі можливі ситуації, що може бути, й воно так запам'яталося. Кажу, що не можна так реагувати, тому що треба одразу чітко говорити: «Що сталося? Що все добре зі мною!» От тоді все спокійно буде.

Ця ситуація навчила мене не панікувати, тому що паніка шкодить усім, особливо вчителю, коли він повинен прийняти правильне рішення, сам заспокоїтися. Не панікувати – це головне. Більш спокійно на все реагувати.

Якби подібна ситуація виникла сьогодні, я би вчинила трішечки інакше. Більш спокійно це все сприйняла б. Звісно, так само хвилювалася б, але вже не до такого тиску, який у мене був: потім руки, ноги тряслися.

Уже пройшло пів року, майже більше, ніж половина навчального року, і я спостерігаю, що цей хлопчик не плаче, сльози відсутні. Це дуже радує, це значить, що все правильно ми робимо. Тобто десь не звертаємо уваги, десь дізнаємося, що сталося з хлопчиком і разом цю проблему долаємо. Й він іде на контакт, усе розповідає, все добре. На самому початку складний хлопчик був, а зараз він змінився.

На мій погляд, найпродуктивніша стратегія викладання в умовах війни - це, перш за все, безпечне середовище. Створити таке середовище, щоб спокійно можна було працювати, і, перш за все, безпечно. Ви знаєте, інколи у нас бувають вибухи. Але я дуже радію, коли діти не чують оці вибухи, бо буває таке, що учні пішли на перерву й вони там щось собі граються, веселяться - й не почули. Це мене дуже радує, тому що їх не травмує, вони не хвилюються, не нервують, це – головне. Був один випадок, коли діти почули вибух, але я сказала, що це хтось зверху тупотить ногами, що це їм здалося, бо не хочеться зайвий раз їх травмувати. Тому що вони чують вибухи, коли перебувають удома, це гучно, чують усі. А в школі хай вони їх краще не чують…

nervosité. Il y a eu une occasion où les enfants ont entendu une explosion, mais je leur ai dit que c'était simplement quelqu'un qui frappait du pied au-dessus, pour les rassurer et éviter de les traumatiser à nouveau. Ils sont habitués à entendre ces bruits d'explosions chez eux, mais à l'école, il est préférable de les éviter autant que possible.

Il est également crucial d'offrir un soutien psychologique aux enfants, surtout à ceux qui entrent en première année et qui peuvent être anxieux. **Ils doivent se sentir chez eux à l'école, comprendre qu'ils sont aimés et importants pour leur enseignant.** Je considère que cela est prioritaire.

Maintenant, nous avons adopté un modèle mixte d'enseignement, avec des cours en présentiel et en ligne. Après l'école, les élèves passent sur Zoom pour une leçon en ligne, conformément à notre emploi du temps. Nous devons constamment ajuster ce processus en raison des alertes au raid antiaérien qui peuvent survenir, nous obligeant parfois à annuler les cours et à aviser les élèves via des messages sur les réseaux sociaux pour leur demander de ne pas venir ce jour-là. Nous reprenons ensuite les cours plus tard. Nous nous connectons au cours en ligne pour ne pas perdre l'apprentissage, parce que les pertes éducatives sont encore significatives et nous les ressentons. Malheureusement, l'expérience précédente d'enseignement à distance pendant la pandémie de COVID-19 a laissé des séquelles. De plus, il y a eu une période difficile de *black-out*[5] où il y avait des coupures d'électricité et où il n'y avait pas d'Internet. Aujourd'hui, la situation est plus stable, mais **il est essentiel de rester flexible et de pouvoir s'adapter en organisant des séances de formation dans divers scénarios, qu'il y ait ou non de l'électricité, qu'il y ait ou non de l'Internet.** Nous n'avions jamais pensé que cela pourrait arriver.

Il ne faut pas oublier l'importance de la communication avec les parents et avec les familles des élèves. Malgré la charge de travail et les responsabilités enseignantes, il est crucial de trouver du temps pour échanger avec les parents. Nous entretenons une communication étroite avec eux, pratiquement toute la journée, sept jours sur sept. Lorsque des parents provenant d'autres régions viennent inscrire leurs enfants, nous les recevons dans le bureau du directeur pour discuter de leur situation, de

Потрібно забезпечити дітям психологічний комфорт, це дуже важливо. Особливо тим діткам, які йдуть до першого класу, бо вони хвилюються. **Зробити так, щоб вони відчували себе, як удома, щоб вони розуміли, що їх люблять тут, що вони важливі для вчителя.** Мені здається, це на першому місці.

Зараз ми працюємо в очному форматі, але один урок у нас є в онлайн. Учні приходять додому й перемикаються в Zoom. Необхідно адаптувати цей процес, бо буває таке, що в нас тривоги, й тоді ми зупиняємо урок, пишемо у Viber: «Дітки, сьогодні не приходите!» Відпрацьовуємо, приєднуємося пізніше. Так, приєднуємося, щоб не втрачати навчання, бо освітні втрати все ж таки значні, їх відчуваєш. Те, що ми працювали дистанційно до війни, під час пандемії COVID-19, вплинуло. До того ж був важкий період, коли були перебої зі світлом, не було інтернету[3]. Зараз усе більш стабільно. **Дуже важливо вміти адаптуватися та організовувати навчання в різних випадках і зі світлом, і без світла, з інтернетом, без інтернету.** Ми не думали ніколи, що таке може статися.

Не боятися спілкуватися з батьками, родинами учнів. Учитель має дуже багато роботи та велике навчальне навантаження, але треба знаходити час для спілкування з батьками. Ми з батьками спілкуємося дуже тісно. Майже 24/7, скажемо так. З тими, що приїжджають з інших регіонів, ми знайомимося ще в кабінеті директора, коли вони пишуть заяву, з'ясовуємо всі обставини: де, звідки, що було. Цілодобово можна спілкуватись у Viber, де в нас є батьківська група. Батьки забирають діток зі школи, й після уроків теж відбувається спілкування, тобто ми залишаємося постійно на зв'язку. Якщо щось сталося, не забувати про це повідомляти, будь-які ситуації описувати, обговорювати з батьками обов'язково, тому що вони - учасники освітнього процесу, вони дуже важливі для нас.

Якщо порівняти учнів до війни та зараз, я спостерігаю, що якось дуже швидко вони подорослішали. Оці очі, які в першому класі повинні бути такими дитячими, бешкетними, такими веселими, зараз такі «дорослі-сумні».

[5] Le black-out en Ukraine en 2022 fait référence aux coupures de courant massives qui ont eu lieu en raison des attaques ciblées sur les infrastructures énergétiques du pays, en particulier à partir de l'automne 2022. Ces coupures étaient en grande partie le résultat des frappes aériennes et des bombardements russes visant les centrales électriques, les lignes de transmission, les transformateurs et d'autres installations essentielles pour la production et la distribution d'électricité.

[3] Знеструмлення в Україні 2022-го року стосується масових відключень електроенергії, які сталися через цілеспрямовані російські атаки на енергетичну інфраструктуру країни, зокрема, починаючи з осені 2022-го року. Ці відключення значною мірою були результатом російських авіаударів і бомбардувань, спрямованих на електростанції, лінії електропередач, трансформатори та інші об'єкти, необхідні для виробництва та розподілу електроенергії.

leurs antécédents et de tout ce qui est pertinent. Nous avons également un groupe de parents sur les réseaux sociaux où la communication se poursuit à toute heure du jour. Souvent, ce sont les parents ou des membres de la famille qui viennent chercher les enfants à l'école, et nous maintenons le contact après les cours. En cas de problème, il est essentiel de le signaler immédiatement, de décrire la situation et d'en discuter avec les parents, car ce sont des partenaires essentiels dans le processus éducatif.

En comparant les élèves d'avant la guerre à grande échelle en Ukraine à ceux d'aujourd'hui, je remarque qu'ils ont grandi rapidement. Leur regard, qui aurait dû être enfantin, espiègle et joyeux en première année, est maintenant empreint de tristesse, presque comme celui des adultes. Ces yeux m'impressionnent beaucoup, car ils témoignent d'un état émotionnel plus mature.

En ce qui concerne l'éducation, je ne perçois pas de différence significative. J'ai la chance de continuer à travailler avec des enfants très intelligents dans le cadre du projet « Intelligence de l'Ukraine ». Lorsque les parents apportent leur soutien, nous obtenons des résultats remarquables. Bien qu'il y ait eu des difficultés avec l'apprentissage de l'écriture, les progrès sont visibles et je ne constate pas de grandes disparités dans l'apprentissage.

Avant la guerre à grande échelle, je me souviens avoir attaché une grande importance aux résultats scolaires, souhaitant ardemment que tous les élèves excellent et atteignent un haut niveau de connaissances. Tout écart par rapport à cet idéal me perturbait profondément. Aujourd'hui, mes priorités ont changé. Ce qui compte le plus pour moi désormais, c'est que les élèves soient émotionnellement et psychologiquement stables. Et le fait que quelque chose ne marche pas, honnêtement, ce n'est rien. C'est tout à fait banal et il est toujours possible de se rattraper. **L'essentiel est d'être calme dans son esprit et dans ses émotions, de ne pas s'inquiéter**, de savoir que, même si quelque chose ne fonctionne pas maintenant, il sera toujours possible de rétablir la situation plus tard.

Depuis mon enfance, j'ai nourri le rêve de devenir enseignante. Mon grand-père, presque dès ma naissance, m'a initiée à la lecture. Ayant des frères, des sœurs et des amis plus jeunes, j'ai toujours ressenti le désir de leur enseigner quelque chose, de jouer à l'école. Ma première enseignante a renforcé mon amour pour cette profession. Alors que je vois aujourd'hui des enfants qui changent d'aspiration professionnelle chaque année, j'avais dès la maternelle la certitude que je serais enseignante, et ce rêve est devenu réalité. Même si mon travail n'avait pas été rémunéré, j'aurais toujours aimé enseigner.

Очі мене вражають більше за все, тому що вони такі. Це більш емоційний стан. У плані навчання я не бачу такої різниці. Мені так щастить, що я набираю завжди проєктний клас «Інтелект України», де дітки дуже розумні. Якщо є допомога батьків, то є і результати. Проблеми були з навчанням письма, але згодом усе налагодилося, я не бачу особливої різниці в навчанні.

Коли я працювала до війни, пам'ятаєте, я говорила, що важливо для мене бачити результат, мені дуже хотілося, щоб усе було ідеально, щоб діти всі були відмінниками, щоб мали високий рівень знань. Воно так і було раніше, але я засмучувалася, коли щось не так, коли щось там не виходило. А зараз усе помінялося, зараз мені більш важливо, щоб учні були емоційно стабільні, психологічно стабільні. А коли щось не виходить, чесно, це все дрібниці, все можна надолужити, наздогнати. **Головне, щоб усе було спокійно в душі і в емоціях, не хвилюватися** за те, раптом щось не встигнеш розповісти, не встигнеш чомусь навчити, тому що все воно потім добереться.

Я мріяла бути вчителем з самого дитинства. Так сталося, що в мене був дідусь, який майже з самого народження навчав мене. Моя перша вчителька закохала мене в себе. Зараз спостерігаю за дітками, які кожного року хочуть змінювати професію: сьогодні, в цьому році, хочуть бути кимось одним, наступного року - вже інша професія. А от я, як забажала собі, отак заклала в голову, що буду вчителем з першого класу, так моя мрія і збулася. Навіть якби не платили б гроші, я б усе одно отримувала від цього задоволення.

Коли учні приходять перший раз до школи, вони повністю просто «сирі», скажемо так, тобто з якимись мінімальними навичками, а через чотири роки (в мене початкова школа) я бачу, що це вже особистість. Мені дуже подобається в цій професії те, що я бачу результат, от подобається оця зміна. Вкладається дуже багато в дітей і патріотизму, й різних логічних вправ. І коли вони виходять вже такі розумні, що навіть можуть дати фору інколи міркуванням батькам, дорослим людям, я справді пишаюся ними. «Я пишаюся вами! Мені подобається те, що ви робите!» - кажу я їм. І от заради цього результату хочеться працювати.

Ce qui me passionne vraiment dans ce métier, c'est de constater l'évolution des élèves, de voir le résultat. Quand les élèves arrivent à l'école pour la première fois, ils sont complètement « bruts », c'est-à-dire avec quelques compétences minimales. Mais quatre ans plus tard, je vois qu'ils ont leur personnalité. On investit beaucoup dans les enfants et dans le patriotisme, dans divers exercices de logique. Et quand ils se révèlent si intelligents qu'ils peuvent même parfois avoir une longueur d'avance sur le raisonnement des parents, des adultes, alors je suis vraiment fière d'eux. « Je suis fière de vous! J'aime ce que vous faites! », leur dis-je. Bien sûr, tout ne se passe pas toujours comme prévu, mais le résultat est toujours là et c'est ce qui me motive à continuer à travailler avec détermination.

Pour ceux qui enseignent dans des situations d'urgence, je recommanderais avant tout de prêter attention aux signes de stress chez les élèves. Le stress affecte les adultes, mais plus encore les enfants. En effet, les situations stressantes affectent à la fois la mémoire et l'attention, la capacité de concentration, littéralement tout. Si vous remarquez des signes de stress chez un enfant, il est important de lui demander ce qui ne va pas et de lui offrir un soutien approprié.

Une autre approche que j'emploie est d'essayer de détendre l'atmosphère en plaisantant avec les enfants. Créer un environnement où je souris, où je plaisante souvent et où les enfants réagissent de la même manière est essentiel. **Rien n'est plus gratifiant que d'entendre les rires des enfants, surtout dans des moments difficiles.**

En conclusion, je voudrais souhaiter que la guerre touche à sa fin et que nous puissions enfin reprendre notre enseignement dans un environnement paisible, dans nos écoles et dans nos salles de classe, en cultivant des émotions positives. Sans penser à ce qui se passera demain ou simplement en pensant que tout ira bien demain, juste cela.

Тим, хто викладає в екстремальних ситуаціях, я порадила б перш за все звернути увагу на тих, хто перебуває у стресовому стані, побачити, що дитина в стресі. Стрес впливає буквально на все. У дорослої людини впливає, а в дитини тим більше, тобто стресові ситуації впливають і на пам'ять, і на увагу, й на здатність бути зосередженим, буквально на все. Тому треба побачити, що дитина в стресі, щось у неї не так, запитати, чому це так. І ще одне: те, що я роблю, намагаюся жартувати з дітьми, створювати таку атмосферу, коли сама посміхаюся, жартую, й вони мені у відповідь так само. Це дуже важливо. Немає нічого більш приємнішого, ніж чути, як сміються діти. А особливо зараз.

І наостанок я б додала: дуже хочеться, щоб закінчилася війна й ми нарешті навчалися так, як повинні навчатися: в мирі, у своїй школі, у своєму класі. З позитивними емоціями, не думаючи про те, що буде завтра, або думаючи про те, що завтра все буде добре. Ось тільки це.

Le récit d'Yana
Ukraine
Janvier 2024

Яна
Україна
Січень 2024

La vie ne s'arrête pas, elle continue en toutes circonstances

Життя не зупиняється, воно триває за будь-яких обставин

Notre école est un petit établissement d'enseignement qui compte environ 300 élèves de la première à la neuvième année. Même lorsque j'étais moi-même à l'école, j'aimais travailler avec les enfants. J'ai hérité de ma tante, une enseignante, mon amour des livres et de l'enseignement. Finalement, je suis devenue enseignante. J'exerce ce métier depuis plus de 30 ans, après avoir obtenu mon diplôme universitaire. Notre école est située dans l'une des régions du sud-est de l'Ukraine, malheureusement non loin de la zone de guerre.

Наша школа - це затишний освітній заклад, де навчається приблизно 300 учнів з першого по дев'ятий клас. Ще коли я сама вчилася у школі, любила займатися з дітьми. Від сестри мами, вчителя, перейняла любов до книг і викладання. Врешті-решт, стала вчителькою, працюю у цій галузі вже понад 30 років після закінчення університету. Наша невеличка школа розташована в одному з південно-західних регіонів України, на жаль, неподалік від бойових дій.

Avant la guerre à grande échelle, nous avons survécu à la COVID-19. C'était une époque où tout s'est brusquement arrêté, les transports ne circulaient pas et tout le monde était exposé pour la première fois à un mode de vie éloigné que les gens ne connaissaient pas ou ne savaient pas utiliser. Il y avaient des gens qui n'avaient même pas d'ordinateur portable. On aurait pu penser à toutes sortes de maladies, à une épidémie, mais croire qu'il y aurait une guerre est en quelque sorte illogique. Il était possible de croire davantage à l'arrivée d'extraterrestres qu'à une attaque, à notre époque moderne, alors que le monde entier se développe activement, que les gens vivent et travaillent. On aura pu croire à des vols vers Mars, mais pas au fait que nous serions attaqués, et surtout par qui ?!

Перед початком повномасштабної війни ми пережили COVID-19. Це був час, коли все зупинилося раптово, транспорт не ходив, і всі вперше зіткнулися з дистанційним способом життя, якого ніколи не знали, не вміли використовувати, не в кожного навіть були ноутбуки. Можна було подумати про всілякі хвороби, епідемію, але вірити в те, що буде війна, - це якось нелогічно. Можна було радше повірити у прибуття інопланетян, аніж у збройний напад у наш сучасний час, коли весь світ активно розвивається, люди живуть і працюють. Могли повірити в польоти на Марс або зустріч з прибульцями, але не в те, що на нас нападуть, й особливо хто?!

Depuis les dernières années, tout le monde sait à quel point les familles ukrainiennes et russes sont étroitement liées, avec des maris, des femmes et de nombreuses personnes proches en commun. Presque chaque famille ukrainienne compte un membre de la famille ou des amis en Russie. Avant, les Russes nous considéraient comme un peuple frère, mais aujourd'hui, il y a tellement de négativité... Il s'avère que la guerre n'a pas commencé en 2022. Elle a commencé bien plus tôt : nos terres sont occupées par les Russes depuis 2014. Et depuis tant d'années, la conscience des Russes a été tellement influencée qu'au lieu d'avoir des informations véridiques à notre sujet, ils ont la conviction profonde que nous sommes « des cannibales ». Tout ce qui est dit sur nous est complètement absurde, mais ils le croient.

За останні кілька років ні для кого не було секретом те, наскільки сильно переплетені українські та російські сім'ї, маючи чоловіків, жінок і багато спільних родичів. Майже в кожній родині є родичі або друзі в Росії. Росіяни вважали нас братнім народом, але тепер є так багато негативу. Зараз відкриваються невтішні факти, що війна почалася не в 2022-му році, вона розпочалася значно раніше, коли наші землі вже були окуповані, починаючи з 2014-го року. Й ось протягом скількох років так впливали на свідомість росіян, що замість правдивої інформації про нас у них укоренилося переконання, що ми — людожери. Все те, що розповідається про нас, — справжня нісенітниця, а вони цьому вірять.

Au début, en février 2022, on ne pouvait pas croire que de petites perturbations puissent arrêter complètement la vie, mais tout s'est avéré très grave et la panique a commencé. La première semaine de la guerre à grande échelle, nous sommes restés à la maison. Cette semaine a même été comptée comme des vacances supplémentaires, comme si les vacances de printemps avaient commencé plus tôt. Cependant, à partir de cette date et jusqu'au 20 septembre 2023, la formation s'est déroulée entièrement à distance. Nous nous y sommes adaptés, en grande partie grâce à l'expérience acquise pendant la COVID-19. La familiarité avec Zoom et d'autres plateformes en ligne nous a permis de travailler efficacement à distance, en temps de guerre, depuis mars 2022.

Спочатку, у лютому 2022-го року, ми не могли повірити, що невеликі заворушення можуть призвести до повної зупинки життя. Але все виявилось дуже серйозним, і почалася паніка. Перший тиждень повномасштабної війни ми залишалися вдома, цей тиждень навіть зарахували як додаткові канікули, ніби весняні почалися раніше. Однак згодом, аж до 20-го вересня 2023-го року, навчання проходило повністю дистанційно, й ми адаптувалися до цього, значною мірою завдяки досвіду, отриманому під час COVID-19. Обізнаність із Zoom та іншими онлайн-платформами дозволила нам з березня 2022-го року працювати ефективно дистанційно.

Nous avons alors commencé à comprendre que la situation, malheureusement, pourrait ne pas se terminer aussi rapidement que nous le pensions. C'est pourquoi, au cours de l'été 2022, des abris antiaériens ont été installés dans les écoles et, dans celles où ils étaient disponibles, il a été permis d'organiser des cours en présentiel. Bien entendu, chaque famille avait le choix : soit l'enfant fréquente l'école en personne, soit il continue d'apprendre à distance, dans les écoles où c'est accepté. C'est comme ça que tout se passe maintenant. Nous continuons à faire de notre mieux pour enseigner aux enfants, **car la vie ne s'arrête pas : elle continue en toutes circonstances.**

Тоді ми вже почали розуміти, що ситуація, на жаль, може не закінчитися так швидко. Тому влітку 2022-го року по школах облаштували укриття, і в тих, де вони є, дозволили проводити очні заняття. Звісно, був вибір для кожної родини: або дитина відвідує школу особисто, або продовжує навчання дистанційно в тих школах, де це було прийнято. Так все й відбувається зараз. Продовжуємо робити все можливе, щоб навчати дітей, адже **життя не зупиняється, воно продовжується за будь-яких обставин.**

Dans un mois, cela fera deux ans depuis la forte escalade du conflit, que l'on peut qualifier d'agression à grande échelle. Cela peut paraître un peu effrayant, mais nous avons en quelque sorte appris à vivre avec, même s'il est impossible de s'habituer à une telle vie. Chaque jour est devenu une vie au présent, et alors que les projets pour le lendemain ou le mois à venir étaient monnaie courante avant, personne ne sait aujourd'hui ce qui se passera le soir, et encore moins le lendemain. **Les grands projets n'ont plus la même valeur.**

Через місяць виповниться два роки з моменту гострої конфліктної ескалації, яку можна назвати повномасштабною агресією. Можливо, це звучатиме трохи страшно, але ми начебто навчилися жити з цим, хоча звикнути до такого життя неможливо. Кожен день став для нас проживанням сьогодення, та коли раніше плани на завтра чи на місяць уперед здавалися звичними, то зараз ніхто не знає, що буде ввечері, не кажучи вже про завтра. **Великі плани вже не мають такої цінності.**

Il est vraiment très difficile de planifier maintenant. Et même si nous continuons à le faire, parce que cela ne serait pas possible autrement, nous n'avons pas confiance que ce qui est prévu se produira définitivement. Cependant, malgré tout, nous restons optimistes quant à l'avenir, convaincus qu'il sera meilleur et plus brillant. Et c'est pourquoi **l'enseignement est si nécessaire** : il nous prépare à l'avenir. Par ailleurs, la situation actuelle est associée à beaucoup de stress pour les enfants, même s'ils s'habituent progressivement à leurs nouvelles conditions de vie.

Au début, les enfants avaient peur de toute cette incertitude. Ils souffraient du manque de communication personnelle. Cette communication était presque toujours à travers un écran, uniquement avec leur famille et peut-être quelques voisins. Ils se sont retrouvés dans un espace confiné, entre quatre murs, sans les échanges habituels d'émotions et les interactions sociales avec leurs pairs, qui sont si caractéristiques de la vie scolaire. Les sentiments d'insécurité et d'isolement étaient typiques. Les enfants en enseignement à distance semblent parfois renfermés lors des cours et lorsqu'ils interagissent par le biais d'écrans. Ils peuvent être perçus comme rigides et contraints. Les sirènes d'alerte au raid aérien ajoutent à la tension, car, même pendant les cours, tout le monde doit se rendre à l'abri antiaérien. De plus, l'anxiété provoque toujours de la peur. Par contre, dès que les enfants sont revenus à l'éducation en présentiel, ils sont devenus plus actifs, ils ont commencé à s'ouvrir davantage et à se montrer en tant que personnes.

Les familles arrivent chez nous de différentes villes, même des points chauds, et elles inscrivent leurs enfants aux cours de notre école. Dans pratiquement toutes les classes, il y a des enfants ayant le statut de personnes déplacées internes. Notre grande ville offre la possibilité aux parents de trouver un emploi, les personnes déplacées internes bénéficient d'une aide financière et d'une aide au logement. Certains rentrent ensuite chez eux, certains décident de rester, d'autres recherchent de meilleures occasions dans d'autres villes, et partent même à l'étranger. La situation est différente pour chaque famille.

Quant aux enfants qui ont été contraints de déménager à cause de la guerre, ce sont des enfants qui sont arrachés à leur environnement familier, de leurs propres murs, de leurs lits, de leurs tables et de tout ce à quoi ils sont habitués, y compris leur cour et les rues qui leur sont familières. Ils se retrouvent soudain dans un environnement étranger. Pour chacun d'entre eux, l'adaptation à un nouveau lieu est différente : certains s'y habituent rapidement, tandis que d'autres ont besoin de plus de temps. **Il est important que les enfants restent avec leurs parents et leurs proches, car la famille est un soutien pour chaque enfant.**

Lorsque les enfants sont encore petits, ils s'adaptent souvent plus rapidement aux nouvelles circonstances, trouvent des amis en classe, continuent à communiquer, à jouer, à étudier. Ainsi la vie continue, bien que cette transition puisse être très difficile.

Планувати зараз дійсно дуже складно, й хоча ми продовжуємо робити це, адже інакше не можна, нам бракує впевненості в тому, що заплановане обов'язково станеться. Проте незважаючи на все, ми зберігаємо оптимізм стосовно майбутнього – віру в те, що воно буде світлим і кращим. **І саме тому знання так необхідні: вони готують нас до майбутнього.** Крім того, поточна ситуація пов'язана з великим нервовим навантаженням для дітей, хоча й вони з часом починають поступово звикати до нових умов життя.

Спершу діти були перелякані через усю цю невизначеність: відсутність особистісного спілкування наживо, спілкування ледь не виключно через екран, у чотирьох стінах, лише з близькими та, можливо, декількома сусідами. Вони опинились у замкнутому просторі без звичного обміну емоціями та соціальних взаємодій з однолітками, які так характерні для шкільного життя. Почуття невпевненості та ізоляції були типовими. Діти, які навчаються дистанційно, часом здаються замкнутими під час уроків та спілкування через екрани: помітна їхня скутість. Повітряні тривоги додають напруги, адже навіть під час уроків усі повинні йти в укриття. Не всі йдуть, але тривога завжди викликає страх. Однак щойно діти повернулись до очного навчання, стали більш активними, почали більше відкриватися і проявляти себе як особистості.

До нас приїжджають родини з різних міст, навіть з гарячих точок, їхні діти вступають до класів нашої школи. Практично в кожному класі є діти зі статусом внутрішньо переміщених осіб. Наше велике місто надає можливість знайти роботу, батьки влаштовуються, а також надається допомога переселенцям у матеріальному та житловому планах. Деякі з них потім повертаються додому, деякі вирішують залишитись, інші шукають кращі можливості в інших містах, навіть виїжджають за кордон. Ситуація складається по-різному для кожної сім'ї.

Дітей, які вимушені були переїхати через війну, можна назвати вирваними зі свого звичного середовища: з рідних стін, їхніх ліжок, столів і всього, до чого вони звикли, включаючи звичний двір і вулиці. Сьогодні вони раптом опинилися в чужому оточенні. Для кожного з них адаптація до нового місця відбувається по-різному: одні швидко призвичаюються, іншим потрібно більше часу. **Важливо, щоб діти залишалися з батьками та рідними, адже родина — це опора для кожної дитини.**

Коли діти ще малі, вони часто швидше адаптуються до нових обставин, знаходять друзів у класах, продовжують спілкуватися, грати, навчатися. Таким чином, життя продовжується, хоча цей перехід і може бути дуже важким.

Même en pleine guerre, nous continuons à vivre et à étudier, et nous essayons de rendre le processus d'apprentissage le plus coloré et le plus vivant possible. En plus des cours traditionnels, nous essayons d'organiser de petites célébrations pendant les cours pour ajouter des émotions positives. Ainsi, par exemple, nous avons organisé une fête appelée la « Journée de la mandarine », au cours de laquelle nous avons tous créé ensemble une couronne de mandarines, et quelques jours plus tard, nous avons organisé un goûter avec des biscuits. Cela signifie qu'en plus d'étudier les mathématiques ou d'autres matières, nous pouvons passer des journées spéciales qui rendent notre vie scolaire plus lumineuse et plus significative. Nous avons aussi organisé une « Journée des papillons », au cours de laquelle nous avons observé des papillons dans une vidéo d'un parc au Brésil, et les enfants ont découpé des papillons colorés dans du papier et se sont confectionnés des bracelets. Nous avons également organisé une « Journée des crayons de couleur », au cours de laquelle nous avons fabriqué des marque-pages en origami. Ces activités permettent de se faire des amis, de développer des centres d'intérêt et de se distraire du stress. Les enfants ont également travaillé leur motricité : ils ont pris des crayons de couleur, d'abord avec le pouce, puis avec le reste des doigts, sans s'aider, pour développer la motricité fine. Pour certains, c'était facile; d'autres avaient besoin de plus de temps, mais tous étaient également enthousiastes pour cette tâche. Lorsque la sirène d'alerte au raid aérien retentissait, nous arrêtions l'enseignement. Les enfants en profitaient pour jouer et exercer leur motricité en ramassant et en posant des crayons. Le développement de la motricité musculaire chez les enfants est très important, en particulier dans les premières années d'école. Nous commençons par des exercices permettant aux enfants d'apprendre à tenir correctement un stylo et un crayon, ainsi qu'à écrire.

Par ailleurs, nous n'utilisons pas seulement des instruments d'écriture, mais aussi divers matériaux, comme de la pâte à modeler et du papier, avec lesquels les enfants apprennent à couper, ramasser, coller, tordre et plier. Ce type d'activité leur permet de développer leur motricité fine et les aide également à diminuer leur stress pendant les moments d'anxiété. Les cours en classe, ainsi que les créations artisanales en papier, le découpage et le collage, tout cela détourne l'attention du négatif. Cela aide à les distraire et à apporter quelque chose d'amusant et de brillant à leur vie scolaire. Ceci est particulièrement important pour les élèves de première année qui ont dû commencer l'école en temps de guerre et immédiatement à distance.

Après l'enseignement à distance, quand les parents amènent leurs enfants à l'école, nous avons pu constater qu'au lieu de la communication animée habituelle, les enfants se blottissaient contre leurs parents, sans se précipiter pour courir vers leurs pairs. Mais au fil du temps, lorsque les enfants se sont détendus et ont appris à se débrouiller dans un nouvel environnement, ils ont commencé à « dégeler », à communiquer plus activement et à jouer avec leurs pairs. Le rôle des parents est important à cet égard : lors de la réunion, je les ai mis en garde contre les alertes au raid aérien et sur la nécessité de réagir

Навіть під час повномасштабної війни ми продовжуємо жити та навчатись, намагаємось зробити навчальний процес більш яскравим і насиченим. Окрім традиційних уроків, намагаємось організовувати невеличкі святкування прямо під час занять, щоб додати позитивних емоцій. Так, наприклад, у нас було свято «День мандаринок», коли ми всі разом створили віночок з мандарин, а через кілька днів влаштували день чаювання з печивом. Це означає, що разом з вивченням математики чи інших предметів ми можемо проводити й такі особливі дні, які роблять наше шкільне життя яскравішим і змістовнішим. Наприклад, влаштували «День метелика», де розглядали метеликів у відеопарку Бразилії, й діти вирізали кольорові метелики з паперу, зробили собі браслети. Був і «День кольорового олівця», коли ми майстрували закладки-орігамі. Такі заходи допомагають дружити, розвивати інтереси й відволікати від стресу.

Також вправлялись у розвитку моторики: діти брали кольорові олівці, спочатку великими пальцями, потім іншими, не допомагаючи собі, щоб виховувати дрібну моторику. Для деяких це було просто, інші потребували більше часу, але всі однаково були захоплені цим завданням. Коли лунала тривога, ми припиняли навчання; й діти використовували цей час, щоб гратись і тренувати моторику пальців, набираючи й викладаючи олівці. Розвиток моторики м'язів у дітей є дуже важливим, особливо у перших класах. Ми починаємо з вправ, щоб діти навчилися правильно тримати ручку й олівець, а також писати. Однак ми використовуємо не тільки письмові інструменти, а й різні матеріали, такі як пластилін, папір, з якими діти навчаються вирізати, збирати, клеїти, скручувати та складати. Така зайнятість допомагає розвинути їхні тонкі моторні навички, також допомагає дітям пережити тривожні моменти з меншим стресом. Уроки у класі, а також самостійне майстрування виробів з паперу, вирізання та склеювання — все це відвертає увагу від негативу. Це допомагає їм відволіктися і привносити щось веселе та яскраве в їхнє шкільне життя. Особливо це важливо для першокласників, які зіткнулися з необхідністю розпочинати свою освіту у воєнний час та одразу дистанційно.

Після дистанційного навчання батьки приходять з дітьми до школи. Можна помітити, що замість звичного дитячого жвавого спілкування малеча тулиться до батьків, не поспішаючи бігти до ровесників. Але з часом, коли діти розслабляються і вчаться існувати в новому середовищі, вони відновлюються, починають активніше спілкуватися та грати з однолітками. Важлива роль у цьому батьків. Я їх попередила на зборах про повітряні тривоги, про необхідність швидкої реакції та порядок. І діти виявились дуже організованими: коли лунало сповіщення, всі без паніки й негайно збирались, щоб швидко йти в укриття. Не було ні істерик, ні протестів, усі вчасно й спокійно виходили. Я вдячна за цей рівень дисциплінованості й розуміння серйозності ситуації.

rapidement, de maintenir l'ordre. Et les enfants se sont révélés très organisés : lorsque l'alerte a retenti, tout le monde s'est rassemblé sans panique et s'est immédiatement rendu à l'abri antiaérien. Il n'y a pas eu d'hystérie ni de protestation, tout le monde est parti à temps et calmement, et je suis reconnaissante de ce niveau de discipline et de compréhension de la gravité de la situation.

La sirène d'alerte au raid aérien, qui retentissait dans toute la ville, avait des effets différents selon les endroits : quelque part, elle était entendue doucement, et ailleurs, au contraire, elle sonnait très fort. Et bien sûr, adultes et enfants étaient effrayés par un tel bruit. Malheureusement, c'est notre réalité.

En première année, nous commençons toujours par faire connaissance. Les enfants qui vivent les uns à côté des autres peuvent s'être connus en jouant dehors ou à la maternelle. D'autres se voient pour la première fois à travers l'écran. Lorsqu'ils se rencontrent en personne, ils renouent avec les amis qu'ils connaissent et trouvent rapidement un langage commun. Les élèves qui sont des personnes déplacées internes se fondent également facilement dans le groupe, jouant, communiquant et se faisant des amis comme tout le monde, sans aucune différence notable. Les élèves parlent souvent de jouets et de jeux au téléphone et non de l'endroit d'où vient quelqu'un. Après l'école, tout le monde est impatient de courir et de jouer dehors. Ils se préparent déjà pour les jeux du week-end, se demandant qui viendra jouer et où ils se retrouveront pour jouer ensemble dans la cour de l'école.

Les enfants à l'école ont toujours de nombreuses occasions de se distraire, de jouer et de socialiser les uns avec les autres. Ils apportent également leurs jouets préférés à partager entre eux. Il est important de noter que les enfants n'ont pas peur des abris antiaériens : ils sont déjà habitués au déclenchement des sirènes, ce qui est devenu pour eux une habitude. Il y a de nombreux jouets dans notre abri, notamment des briques LEGO qui sont leur jouet préféré. En effet, elles occupent la première place parmi les jeux des enfants, dès la première année. L'école dispose de grandes boîtes pour ranger les briques de construction, dans lesquelles chacun plonge avec grand plaisir. Les enfants n'ont plus peur de l'abri; ils réagissent calmement et rapidement au signal de la sirène.

En classe, nous récitons des règles ensemble, nous comptons des objets, nous résolvons des problèmes : ces activités restent des composantes stables de l'apprentissage. Cependant, nous introduisons de petites distractions supplémentaires qui peuvent divertir les enfants et réduire leur anxiété. En particulier, lorsque des sirènes d'alerte au raid aérien fréquentes interrompent l'apprentissage et que nous devons réagir rapidement et nous mettre à l'abri, il s'agit d'une sorte « d'exercice supplémentaire » involontaire qui consiste à monter et à descendre les escaliers de façon répétée. Même si nous appelons ces moments de l'« éducation physique » en plaisantant, il est important de ne pas laisser

Сирена тривоги, яка лунала по всьому місту, мала різний вплив залежно від місця: десь її було тихо чути, а десь навпаки - вона лунала дуже гучно. Звісно, що як на дорослих, так і на дітей такий звук наводив страх. На жаль, це наша реальність.

У першому класі ми починаємо завжди зі знайомства. Діти, які живуть поруч, можуть знати одне одного з ігор на вулиці чи з дитячого садка. Інші ж бачаться вперше через екран. Коли зустрічаються особисто, знову знайомляться та швидко знаходять спільну мову. Учні ВПО (внутрішньо переміщені особи) також легко вливаються в колектив, граючи, спілкуючись, як усі інші, без помітної різниці. Учні частіше спілкуються про іграшки, ігри на телефоні, а не про те, звідки хто родом. Після уроків усі прагнуть набігатися та погратися на вулиці й уже готуються до вихідних ігор, запитуючи одне одного, хто буде грати та де будуть зустрічатися для спільних ігор на шкільному подвір'ї.

Діти у школі завжди мають багато можливостей відволіктись, погратися та поспілкуватися між собою, вони також приносять свої улюблені іграшки, якими діляться один з одним. Важливо відзначити, що в дітей немає страху перед укриттям — вони вже звикли до сирен тривоги, які для них стали звичними. В укритті багато іграшок, зокрема, конструктор Lego. Це одна з улюблених іграшок, вона перебуває на першому місці серед ігор сучасних дітей, починаючи з першого класу. У школі є великі коробки для зберігання конструктора, в які всі занурюються з великим задоволенням. Від укриття діти вже не мають страху, вони реагують на сигнал сирени спокійно й швидко.

У класі ми разом проголошуємо правила, щось рахуємо, розв'язуємо задачі. Ці дії залишаються стабільними компонентами навчання. Проте ми вводимо додаткові маленькі відволікаючі моменти, які можуть розважити дітей та зменшити їхню тривогу. Особливо тоді, коли часті сирени переривають навчання, й ми повинні швидко реагувати та переходити в укриття. Це свого роду ненавмисна «додаткова фізкультура» з багаторазовим підйомом по сходах вгору та вниз. І хоча такі моменти ми жартома називаємо фізкультурою, **важливо не дозволити страху оволодіти нами та підтримувати позитивний настрій — завжди посміхатися та зберігати спокій, навіть коли все навкруги ненормально. Це допомагає дітям відчувати стабільність і безпеку.**

У період після початку повномасштабної війни ми можемо порівняти й побачити, що під час воєнних дій пріоритети в навчанні суттєво змінюються. Найголовніше зараз - це вберегти життя. Знання, без сумніву, є важливими, але якщо щось пропустили через поважні обставини, ми завжди можемо це надолужити пізніше. Життя — це те, що не можна повернути, й наша першочергове завдання — його зберегти.

la peur nous envahir et de maintenir une attitude positive : **toujours sourire et rester calme, même lorsque tout ce qui nous entoure n'est pas normal. Cela maintient une certaine stabilité et aide les enfants à se sentir en sécurité.**

Au cours de la période qui a suivi le début de la guerre à grande échelle, nous avons pu constater que, pendant les hostilités, les priorités en matière d'éducation ont changé considérablement. Les connaissances sont sans aucun doute importantes, mais si nous avons manqué quelque chose en raison des circonstances, nous pourrons toujours nous rattraper plus tard. Par contre, une vie perdue ne peut être rendue. Notre priorité maintenant est donc de sauver des vies. C'est ça le plus important.

Lorsqu'il s'agit de choisir entre l'apprentissage à distance et l'apprentissage en milieu scolaire, malgré la nécessité de se mettre à l'abri, le choix dépend de nombreux facteurs. L'apprentissage en présentiel a bien entendu des avantages, comme je l'ai déjà dit. Après tout, à travers l'écran, je ne peux pas physiquement prendre la main de l'enfant et lui montrer comment écrire correctement une lettre ou tenir un stylo. Je ne peux l'expliquer qu'avec des mots. Mais pour une école primaire où la coordination et la motricité des enfants grandissent, c'est une aide pratique qui est importante. À l'école, je peux aider physiquement l'enfant, corriger la position de sa main, de son dos ou l'emplacement du cahier, l'aider à s'asseoir droit. Je peux immédiatement détecter et corriger les erreurs que l'enfant fait en écrivant. De plus, l'enseignement en présentiel assure la communication nécessaire entre les enfants.

Comme je l'ai dit, les êtres humains sont sociaux par nature. En classe, les enfants peuvent interagir et apprendre les uns des autres, résoudre des tâches communes, partager des pensées et des émotions, ce qui fait partie intégrante du processus d'apprentissage et du développement général. L'éducation en présentiel a certes des avantages en termes de qualité d'éducation et de socialisation, mais en raison des réalités de nos vies, notamment en période de loi martiale ou de pandémie, les possibilités d'y parvenir peuvent être limitées.

La communication avec les familles des élèves joue un rôle essentiel dans le maintien de la communication et le suivi des progrès des enfants. Nous utilisons tous les moyens disponibles, allant de Messenger et des appels téléphoniques jusqu'aux réunions en face à face lorsque les parents viennent à l'école. Il est toujours important de maintenir une ligne de communication ouverte afin que les familles puissent demander de l'aide ou des éclaircissements à tout moment.

Щодо вибору між дистанційним навчанням та навчанням у школі, незважаючи на необхідність бігати до укриття, вибір залежить від багатьох факторів. Очне навчання, звісно, має свої переваги, як я вже зазначала. Адже через екран я не можу фізично взяти руку дитини та показати, як правильно писати літеру чи тримати ручку - можу тільки пояснити словами. Але для молодшої школи зі зростаючою координацією та моторикою саме практична допомога важлива. У школі я можу фізично допомогти дитині, виправити положення її руки, спини, або розташування зошита, допомогти сісти рівно, також я можу одразу вловити й виправити помилки, які дитина робить під час письма. До того ж очне навчання забезпечує необхідне спілкування дітей одне з одним.

Зрозуміло, що людина за своєю природою є соціальною істотою. У класі діти можуть взаємодіяти та вчитися одне в одного, вирішувати спільні завдання, ділитися думками та емоціями, що є невід'ємною частиною процесу навчання й загального розвитку. Очне навчання справді має переваги в контексті якості освіти та соціалізації, але у зв'язку з реаліями нашого життя, особливо в умовах воєнного стану або пандемії можливості для цього можуть бути обмеженими.

Спілкування з сім'ями учнів відіграє критичну роль у підтримці зв'язку та відстеженні прогресу дітей. Ми використовуємо всі доступні засоби – від Вайбера й телефонних дзвінків до особистих зустрічей, коли батьки приходять до школи. Завжди важливо підтримувати відкритий канал комунікації, щоб родини мали можливість звернутися за допомогою або поясненнями в будь-який час.

Питання звернення до психолога є індивідуальним і залежить від вибору батьків. На щастя, в моєму класі не було потреби у спеціалізованій психологічній допомозі. Хоч місто й знаходиться поруч із зоною конфлікту, переляк є не тільки у дітей-переміщенців, а й у всіх місцевих дітей через повсякденні тривоги, яких, наприклад, тільки сьогодні було п'ять з початку уроків. Остання тривога тривала майже півтори години. У першокласників, як і в усіх дітей, помітний страх в очах.

En ce qui a trait aux spécialistes, la question de savoir si les enfants ont consulté un psychologue dépend des parents. Heureusement, aucun élève de ma classe n'avait besoin d'une aide psychologique spécialisée. Toutefois, comme la ville est située à côté de la zone de conflit, non seulement les enfants déplacés, mais aussi tous les enfants de la région ont peur à cause des sirènes d'alertes quotidiennes au raid aérien. Par exemple, aujourd'hui seulement, il y en a eu cinq depuis le début des cours. La dernière alerte a duré près d'une heure et demie. Les élèves de première année, comme tous les enfants, ont la peur dans les yeux.

En ce qui concerne les conseils aux enseignants, l'essentiel est de faire tout ce qui est possible pour soutenir les enfants, leur assurer sécurité et stabilité, où qu'ils soient. Être un exemple de force, d'espoir et de patience pour la jeune génération afin qu'elle grandisse avec sagesse. Il est important d'essayer d'orienter les pensées des enfants dans une direction positive, de les distraire du stress et de les faire participer à des activités variées. Les enfants ne s'adaptent pas tous de la même manière à un nouvel environnement : certains sont prompts à se faire de nouveaux amis et à se socialiser, tandis que d'autres sont plus renfermés. Il est important de veiller à ce que ces enfants ne soient pas surchargés de tâches et à ce que l'apprentissage reste souple.

Quant aux différences entre les étudiants ukrainiens à l'étranger et en Ukraine, il est difficile de dire si elles sont grandes. La réussite scolaire dépend en grande partie du soutien et des explications des parents, ainsi que de la motivation personnelle et du développement de l'enfant lui-même. **Les enfants sont uniques et ils ont tous leur propre chemin vers la réussite.**

En conclusion, je voudrais émettre le souhait que toute cette situation de guerre prenne fin le plus rapidement possible. Personne sur Terre ne devrait avoir à vivre de telles tragédies, que nous avons l'habitude de voir uniquement dans des films ou des livres d'histoire sur la Seconde Guerre mondiale. Mais aujourd'hui, malheureusement, la guerre est devenue une réalité douloureuse pour de nombreuses personnes.

Щодо порад для вчителів, головне — це робити все можливе, аби підтримати дітей, надати їм безпеку та стабільність, незалежно від того, де вони перебувають. Бути прикладом сили, надії й терпіння для молодого покоління, щоб вони виросли мудрими. Важливо намагатися спрямовувати думки дітей у позитивне русло, відволікати від стресу та задіяти їх у різноманітних сферах. Різні діти пристосовуються до нового середовища по-різному: одні швидко заводять нових друзів і спілкуються, інші можуть бути більш замкнутими. Важливо стежити, щоб такі діти не були перевантажені завданнями, а навчання залишалося гнучким.

Що стосується відмінностей між українськими учнями за кордоном та в Україні, важко однозначно сказати, що вони надто різні. Успіх у навчанні багато в чому залежить від підтримки та пояснень батьків, а також від особистої мотивації та розвитку самої дитини. Діти унікальні, й усі вони мають свій шлях до успіху.

Наприкінці хочеться підкреслити бажання, щоб уся ця ситуація з війною закінчилася якнайшвидше. Ніхто на Землі не повинен переживати такі трагедії, які існують лише в історичних фільмах або книжках, розповідях про Другу світову війну. Та сьогодні, на жаль, війна стала болючою реальністю для багатьох людей.

Le récit d'Yaryna
Ukraine
Janvier 2024

Ярина
Україна
Січень 2024

Guerre ou paix, il faut toujours apprendre

Війна чи мир - навчатися потрібно завжди

Lorsque nous, en tant qu'enseignants, sommes allés vers les enfants pendant la guerre, nous avions très peur, mais nous comprenions que les enfants avaient encore plus peur. Mon objectif principal a été de les soutenir et de détendre l'atmosphère afin que les enfants ne ressentent pas la peur. C'est pourquoi nous sommes allés vers eux avec un sourire, même dans les moments difficiles. Et nous avons donné des cours, malgré toutes les difficultés, en dépit de toutes les coupures d'électricité[1] et de toutes les nuits blanches. Nous avons parfois passé toute la nuit dans le couloir à cause des sirènes d'alerte au raid aérien incessantes et nous nous sommes levés à nouveau le matin pour commencer le premier cours à huit heures. Vous montrez de la bonne humeur à vos élèves, vous les soutenez pour qu'ils ne sentent pas que c'est difficile ou effrayant pour vous, même si, en fait, parfois, dans ces moments, vous ne voulez même pas vivre, car c'est très terrible. Quand les enfants voient que l'enseignant donne son cours calmement, fait des blagues et sourit, ils n'ont pas peur.

Коли ми як учителі виходили до дітей під час війни, було дуже страшно, але ми розуміли, що дітям ще страшніше. Моя головна мета - підтримати їх і зняти напругу, щоб діти не відчували страху. Тому ми виходили до них з посмішкою на обличчі, навіть у важкі моменти, коли ти цілу ніч сидиш у коридорі через постійні тривоги, проводили уроки, долаючи всі труднощі. Незважаючи на всі блекаути[1], сирени, знову встаєш на ранок, щоб розпочати перший урок о восьмій годині. Ти показуєш своїм учням гарний настрій, ти підтримуєш дітей, щоб вони не відчували, як тобі важко чи страшно, хоча насправді іноді в ці хвилини ти не хочеш навіть жити, тому що це дуже жахливо. Коли діти бачать, як учитель спокійно проводить урок, жартує, посміхається, у них не виникає страху.

[1] Le black-out en Ukraine en 2022 fait référence aux coupures de courant massives qui ont eu lieu en raison des attaques ciblées sur les infrastructures énergétiques du pays, en particulier à partir de l'automne 2022. Ces coupures étaient en grande partie le résultat des frappes aériennes et des bombardements russes visant les centrales électriques, les lignes de transmission, les transformateurs et d'autres installations essentielles pour la production et la distribution d'électricité.

[1] Знеструмлення в Україні 2022-го року стосується масових відключень електроенергії, які сталися через цілеспрямовані російські атаки на енергетичну інфраструктуру країни, зокрема, починаючи з осені 2022-го року. Ці відключення значною мірою були результатом російських авіаударів і бомбардувань, спрямованих на електростанції, лінії електропередач, трансформатори та інші об'єкти, необхідні для виробництва і розподілу електроенергії.

Lors des premiers jours de la guerre à grande échelle en Ukraine, nos enfants étaient effrayés, car ils ne savaient pas ce qui allait se passer par la suite. Pendant les alertes au raid aérien, ils communiquaient via les réseaux sociaux et écrivaient que certains étaient dans des abris antiaériens, d'autres dans la cave et d'autres se cachaient dans la salle de bain. Maintenant, malheureusement, ils se sont habitués aux sirènes d'alerte constantes et, parfois, ils ne sortent même plus dans le couloir, car ils ne ressentent plus la peur.

Lorsque la guerre à grande échelle a éclaté, certains de mes élèves étaient déjà des personnes déplacées internes. Certains d'entre eux avaient déménagé dès 2014 des régions de Donetsk et de Louhansk[2]. Ces enfants, lorsqu'ils se sont joints à notre classe, avaient besoin d'une attention particulière et de soutien pour s'adapter aux nouvelles conditions d'apprentissage et de communication. Par exemple, une élève qui a déménagé chez nous a d'abord eu du mal à s'habituer aux nouvelles conditions et aux nouveaux enseignants. Cependant, au fil du temps, elle s'est sentie plus à l'aise et s'est adaptée à son nouvel environnement.

Dans notre classe, il y avait aussi un garçon qui avait également besoin d'une attention particulière en raison de son caractère fermé et de sa nature silencieuse. Ses parents ont suivi le développement de ses compétences scolaires et sociales. Même lorsque nous sommes passés à l'enseignement hybride, j'ai continué à communiquer avec les parents des enfants pour résoudre les questions liées à leurs apprentissages et à l'adaptation.

D'autres élèves sont arrivés d'une autre ville, d'autres conditions de vie, et se sont sentis beaucoup plus à l'aise ici. Un garçon est d'abord venu, puis sa sœur a rejoint notre classe. Leurs parents travaillaient ici. Ils ont donc quitté le centre-ville pour venir s'installer ici. D'un point de vue émotionnel, les enfants étaient calmes et normaux, mais il leur était un peu difficile de s'adapter dans une nouvelle école. Cependant, ils se sont rapidement habitués, car plusieurs cours se passaient à distance. La fille qui venait d'arriver travaillait mieux que ceux qui étudiaient déjà avec nous depuis longtemps. Les enfants comme ces personnes déplacées internes se révèlent très intelligents et actifs en classe. Ils se sont rapidement adaptés à leur nouvel environnement et ont obtenu de meilleurs résultats que les autres.

На початку війни, в перші дні, наші діти були налякані, оскільки не знали, що буде далі. Під час повітряних тривог вони спілкувались через соціальні мережі й писали про те, що хтось сидить у бомбосховищі, хтось у підвалі, а хтось ховається у ванній кімнаті. Тепер, на жаль, вони звикли до постійних сирен, вони навіть не виходять у коридор, тому що більше не відчувають страху.

Коли почалася повномасштабна війна, в моєму класі з`явились учні, які були внутрішньо переміщеними. Деякі з них переїхали ще у 2014-му році з Донецької та Луганської областей[2]. Ці діти, які приєдналися до нашого класу, потребували особливої уваги та підтримки, щоб адаптуватися до нових умов навчання та спілкування. Наприклад, одній дівчинці на ім'я Кіра, яка переїхала до нас, спочатку було непросто звикнути до нових умов і вчителів. Проте з часом вона почувалася більш комфортно та адаптувалася до нового середовища.

Також у нашому класі був хлопчик на ім'я Сава, який також потребував особливої уваги через його закритий характер та спокійну натуру. Батьки дотримувалися розвитку його навчальних та соціальних навичок. Навіть коли ми перейшли на змішану форму навчання, я продовжувала спілкуватися з батьками цих дітей, щоб вирішити питання, пов'язані з навчанням та адаптацією.

Вони прибули з іншого міста, з інших умов, і тут їм стало набагато комфортніше. Спочатку прийшов хлопчик, а потім дівчинка приєдналася до нашого класу. Їхні батьки працювали тут, тому вони переїхали сюди з центру міста. З емоційної точки зору діти були спокійні й нормальні, адаптуватися їм було трошки важче з переходом з іншої школи, але вони швидко звикли, адже багато речей відбувалося дистанційно. Дівчинка, яка переїхала, працювала краще, ніж ті, хто вже вчився з нами довгий час. Такі діти, як ці переселенці, виявляються дуже розумними й активними на уроках, вони швидко адаптувалися до нових умов і проявляли себе на кращому рівні, ніж інші.

[2] En 2014, Louhansk est devenue l'un des principaux points de confrontation dans la guerre du Donbass, marquée par des combats violents entre les séparatistes prorusses et les forces ukrainiennes. La proclamation de la République populaire de Louhansk, soutenue par la Russie, a précipité le conflit qui a dévasté la région et a eu des répercussions sur l'Ukraine tout entière. Bien que le conflit ait été en partie gelé par les accords de Minsk, il n'a jamais été pleinement résolu, et les tensions entre l'Ukraine et la Russie ont continué d'affecter la région au fil des années.

[2] З 2014-му році Луганськ став однією з головних гарячих точок у війні на Донбасі, позначеній запеклими боями між проросійськими сепаратистами та українськими військами. Проголошення підтримуваної Росією Луганської Народної Республіки прискорило конфлікт, який спустошив регіон і мав наслідки для України в цілому. Хоча конфлікт був частково заморожений Мінськими угодами, він так і не був повністю вирішений, а напруженість у відносинах між Україною та Росією продовжувала впливати на регіон протягом багатьох років.

Il me semble que les enfants oublient rapidement ce qu'ils ont vécu, car leur vie continue. Ils vivent, apprennent et apprennent bien. Les enfants déplacés internes sont les premiers à répondre en classe. C'est peut-être parce qu'ils ont vécu un stress très fort, et que le fait de vivre dans d'autres conditions où ils se sentent en sécurité les aident à s'épanouir davantage.

Мені здається, що діти швидше забувають про те, що вони пережили, бо в них продовжується життя, вони живуть, вчаться, і вчаться добре. Діти ВПО перші на уроках відповідають. Можливо, тому, що вони пережили дуже сильний стрес, а інші умови, де відчувається безпека, допомагають їм краще розкритися.

Depuis mon enfance, j'ai rêvé de devenir institutrice au primaire. Et j'ai porté ce rêve en moi jusqu'à mon entrée à l'école pédagogique. Ayant reçu une formation d'enseignante au primaire, j'ai postulé à l'Université pédagogique de Kirovohrad pour devenir professeur de langue et de littérature ukrainiennes. Comme il n'y avait pas de postes vacants pour les enseignants du primaire dans notre école, j'ai commencé à travailler comme professeur de langue et de littérature ukrainiennes. Cela fait déjà 26 ans que je me consacre à ce merveilleux métier.

З дитячих років я мріяла стати вчителем початкових класів. Ці ляльки, все навчання - це завжди асоціювалося з моєю мрією. І цю мрію я несла з собою, поки не вступила до педагогічного училища. Здобувши освіту вчителя початкових класів, я подалася до Кіровоградського педуніверситету на філологію, вчителя української мови та літератури. Оскільки в нашій школі не було вакансій для вчителів початкових класів, я почала працювати вчителем української мови та літератури. Вже пройшло 26 років, як я присвячую себе цій прекрасній професії.

Au début de la guerre, nous n'avons cessé d'enseigner, même une seule seconde, en travaillant à distance. À présent, nous travaillons en présentiel, nous allons en classe où nous rencontrons les enfants chaque jour. Ils ont survécu à des bombardements de missiles, mais ils ne se souviennent même pas de ce qui s'est passé il y a une demi-heure! Ils s'amusent, fêtent leurs anniversaires. Les enfants sont donc déjà habitués à cette situation.

Спочатку війни ми жодної секунди не виїжджали нікуди, працюючи в школі дистанційно. Тепер працюємо офлайн, виходимо на уроки, де зустрічаємося з дітьми кожного дня. Діти пережили ракетний обстріл, але вони навіть не пам'ятають, що півгодини тому трапилося. Вони веселяться, святкують дні народження. Тому діти вже звикли до цієї ситуації.

Lorsque c'est très difficile, mais qu'il faut communiquer avec les enfants et leur enseigner quelque chose, je garde toutes mes inquiétudes en moi. Sur mon visage, il y a toujours un sourire. Je n'ai jamais montré aux enfants que j'avais peur, que j'étais effrayée, que, peut-être il y a une demi-heure ou une heure, j'ai pleuré et que mes mains tremblaient. Je me suis programmée et adaptée à d'autres émotions. Vous êtes enseignant, vous devez calmer les enfants si, à Dieu ne plaise, il y a un raid aérien et que vous devez les emmener à l'abri antiaérien. Je leur dis toujours : « C'est bon, les enfants. Sortons, asseyons-nous ici, lisons ou jouons ».

Коли дуже важко, але треба спілкуватися з дітьми й навчати їх чомусь, усе хвилювання я тримаю всередині. На моєму обличчі завжди посмішка, я ніколи жодного разу не показувала дітям, що мені якось страшно, що я боюся, що, можливо, пів хвилини тому або годину я плакала, й мої руки трусилися. Я програмувала себе, налаштовувала на інші емоції. Ти вчитель, ти повинна дітей заспокоювати, якщо, не дай Боже, якась там повітряна тривога, треба їх вивести у бомбосховище. Я завжди говорю їм: «Усе нормально, діти, вийдемо, давайте посидимо тут, почитаємо, пограємо!»

En tant qu'être humain, je ne peux m'empêcher de ressentir ces bombardements. Tout en moi tremble lorsqu'une attaque commence. Cependant, avec le temps, j'ai appris à me calmer, et même, je ne réagis plus aussi fortement. Je me suis adaptée et je continue ma vie. Cela s'applique également à mon travail avec les enfants : pas d'émotions négatives, juste du positif. Mon objectif est de faire en sorte qu'ils ne ressentent que de la joie.

Як людина, я не можу не переживати ті обстріли. Все в мені тремтить, коли починається атака. Проте з часом я навчилася заспокоювати себе, вже не так сильно реагую на них. Я пристосувалася й продовжую своє життя. Те саме стосується моєї роботи з дітьми. Ніяких негативних емоцій, лише позитив! Моє завдання - зробити так, щоб вони відчували лише радість.

Au début de la guerre à grande échelle en Ukraine, je ne me souviens même pas quand c'était comme ça, quand une telle agitation s'est fait sentir. Il y a eu une collecte de matériel incessante vers le front, où les parents de nos élèves nous soutenaient en rassemblant les affaires nécessaires. Parmi nous, il y avait une élève qui était très

На початку війни, вже й не пригадаю, коли так було, коли відчувався такий гомін - неспинне збирання на передову, де батьки підтримували нас, збираючи необхідні речі. Серед нас була дівчинка, яка спочатку була дуже замкнутою. Коли вона спілкувалась і щось ішло не так, ми намагались налаштувати її на

renfermée au début de la guerre. Lorsqu'elle parlait et que quelque chose n'allait pas, nous essayions de la garder positive, de la rassurer sur le fait que tout irait bien et de l'aider à se lier d'amitié avec d'autres enfants. Avec le temps, elle a commencé à communiquer plus, à s'ouvrir, à tisser des filets de camouflage pour les forces armées ukrainiennes avec nous et à aider dans d'autres activités.

En ce qui concerne les cours, il y a toujours un moyen de trouver une approche pour chaque enfant. En cas de difficulté, il est important de faire en sorte que l'enfant se sente confiant et calme, peut-être en l'appelant gentiment « rayon de soleil » pour souligner que tout ira bien. Les enfants réagissent très positivement : ils sont heureux quand tu arrives et ensuite ils ne veulent pas que tu partes.

Nous avons vécu beaucoup de choses : les coupures de courant, le froid, les bombardements. Mais je me suis toujours adaptée aux circonstances : je n'ai jamais manqué un seul jour et j'ai enseigné, quelles que soient les difficultés. En tant que professeur, je n'ai raté aucun cours. Le cours pouvait avoir lieu dans toutes les conditions. J'étais toujours en contact, prête à comprendre pourquoi quelqu'un ne s'était pas présenté.

Je comprends lorsque les parents m'écrivent que leur enfant ne viendra pas en classe, car ils n'ont pas dormi toute la nuit en raison des sirènes d'alerte au raid aérien ou qu'ils ont passé la nuit dans un abri antiaérien. Cependant, apprendre reste toujours une priorité, quelles que soient les circonstances. **Guerre ou paix, il faut toujours apprendre.**

Nous, les enseignantes, nous vivons au jour le jour, car il est impossible de planifier à l'avance. **Cette guerre m'a beaucoup appris : je suis maintenant plus réservée, plus douce. Elle m'a rendue plus forte.** La personne que j'étais au début de la guerre et celle que je suis aujourd'hui sont évidemment deux personnes différentes. Parfois, j'ai peur et je suis préoccupée mais je réagis différemment par rapport à avant. Les choses ne sont plus pareilles. Hier, lorsqu'il y a eu une attaque de missiles, j'étais effrayée, préoccupée. Quand l'alerte au raid aérien a été annulé, tout était calme et je pouvais vaquer à mes occupations.

Les enfants perçoivent cette guerre de différentes manières. Ce sont des horreurs difficiles à imaginer. Au début, nombreux étaient ceux qui ne prenaient pas la situation au sérieux, considérant les attaques comme quelque chose de lointain et d'irréel, presque comme un jeu. « Oh, ce ne sera que sur des cibles militaires », pensaient-ils. Mais avec l'intensification des attaques de missiles, lorsque des maisons civiles ont commencé à être touchées, le sentiment de sécurité a disparu. Les enfants ressentaient de la peur, éprouvaient une réelle inquiétude. Ils cherchaient plus souvent refuge dans les abris antiaériens, mais étonnamment, malgré tout, ils ne perdaient pas courage et

позитив, переконати, що все буде добре, допомогти їй подружитися з іншими дітьми. З часом вона почала більше спілкуватись, відкриватись, разом з нами плела маскувальні сітки для ЗСУта допомагала в інших справах.

Ми завжди прагнемо знайти підхід до кожної дитини. Якщо виникають якісь труднощі, важливо дати дитині відчути впевненість і спокій, можливо, м'яко назвати її "сонечком", щоб підкреслити, що все буде добре. Діти якось дуже позитивно ставляться, радіють, коли ти приходиш, якось не хочуть, щоб0 ішов потім.

Ми пережили чимало: блекаути, холод, обстріли. Та я завжди пристосовувалась до обставин: не пропускала жодного дня й проводила уроки, незалежно від труднощів. Як учителька, я не пропустила жодного заняття. Якщо була потреба, урок міг бути проведений у будь-яких умовах. Я завжди була на зв'язку, готова дізнатися, чому хтось не з'явився.

Я розумію, коли пишуть батьки, що не буде на уроках їхньої дитини, тому що вони не спали всю ніч через повітряні тривоги, або провели ніч у бомбосховищі. Проте навчання - це завжди навчання, незалежно від обставин. **Війна чи мир - навчатися потрібно завжди.**

На досвіді вчителя живемо одним днем, неможливо все розплановувати наперед. **Ця війна багато чому навчила мене: бути стриманішою, лагіднішою, зробила сильнішою.** «Я» на початку війни і «я» сьогодні - це вже дві різні людини, звісно. Я десь там іноді й хвилююся, мені страшно, але сприймаю вже не так, як раніше сприймала. Все не так. Учора, коли в нас ракетна атака була, перебоялася, перехвилювалася. Пишуть, що відбій повітряної тривоги, все чисто, можна займатися своїми справами.

Діти сприймають цю війну по-різному — це жахіття, які важко уявити. Спершу багато хто не сприймав ситуацію серйозно, вважаючи атаки чимось далеким і нереальним, майже як гру. «Та ну, тільки по військових об'єктах же битимуть», — думали вони. Але зі зростаючою інтенсивністю ракетних ударів, коли почали страждати мирні будинки, відчуття безпеки втрачалось. Діти відчували страх, справжню тривогу. Почали частіше шукати притулку в бомбосховищах, але, на диво, попри все, не втрачали дух і не ставали пригніченими. Це здивування для мене. Можливо, найменші, ті, що в початковій школі, відчувають більший страх, їм важче все це пережити.

Діти, що навчаються у 8-9-х класах, на диво спокійно ставляться до всього, що відбувається. Я не помічаю на їхніх обличчях пригніченості або смутку -

n'étaient pas abattus. Cela me surprend. Peut-être que les plus jeunes, ceux qui sont à l'école primaire, ressentent une plus grande peur.

Les élèves de 8e et de 9e année semblent étrangement détachés de tout ce qui se passe. Je ne remarque pas de tristesse ou de dépression sur leurs visages. Ils plaisantent, rient, continuent à faire ce qu'ils faisaient avant la guerre, et parfois même perturbent les cours s'ils sont en ligne. **Les enfants restent les enfants, quoi qu'il arrive.** Ils passent beaucoup plus de temps à l'école ou à distance avec les enseignants, et leurs parents sont impliqués dans le processus éducatif d'une manière ou d'une autre.

En tant qu'enseignante, je comprends mon rôle, qui consiste à ne pas transformer chaque cours en une conversation sur la guerre. Au lieu de cela, je me concentre sur le sujet, je présente des faits intéressants et j'essaie de créer une atmosphère agréable pour que les enfants s'amusent.

L'éducation à distance a un impact significatif sur l'état émotionnel et sur le comportement de l'enfant. Les parents qui créent un environnement favorable et compréhensif à la maison préparent leurs enfants à se sentir confiants et capables de faire face aux défis de la vie. Les parents et les enseignants jouent un rôle véritablement conjoint dans la formation de la personnalité d'un enfant. **Les enseignants transmettent des connaissances et des compétences, tandis que les parents apportent un soutien émotionnel et une attitude favorable à l'apprentissage.** Cette interaction entre l'école et la famille est essentielle pour créer un processus éducatif sain.

Les parents ne me contactaient pas souvent pour des problèmes directement liés à leurs enfants. Personne ne venait dire : « Oh, je ne sais pas quoi faire, elle ne veut pas apprendre » ou « Au secours, que dois-je faire? ». S'il y avait des problèmes, ils étaient attribuables aux conditions de vie difficiles des élèves, comme dans le cas d'un garçon dont la mère était décédée et dont le père était violent. Dans ces situations, j'essayais de rester constamment en contact avec l'enfant, car il manquait souvent les cours.

Cependant, ces circonstances n'étaient pas liées à la guerre. Les temps troublés n'ont pas eu beaucoup d'influence sur les études. À mon avis, les enfants restent des enfants quoi qu'il arrive. Ils se comportent aujourd'hui de la même façon qu'avant la guerre et que pendant le confinement. Ils sont heureux de pouvoir aller à l'école après s'être ennuyés pendant des années avec l'enseignement à distance. Ils sont heureux de pouvoir se revoir et de participer à diverses activités.

вони жартують, сміються, продовжують робити те, що робили до війни, іноді навіть зривають уроки, якщо вчаться дистанційно. **Діти залишаються дітьми, незважаючи ні на що**, значно більше часу проводять у школі або дистанційно з учителями, та й батьки так чи інакше причетні до навчального процесу.

Як учитель, я розумію свою роль у тому, щоб не перетворювати кожен урок на розмову про війну. Замість цього я зосереджуюся на предметі, подаю цікаві факти й намагаюся створити приємну атмосферу, щоб дітям було весело.

Так, дійсно, домашнє виховання має значний вплив на емоційний стан та поведінку дитини. Батьки, які створюють удома сприятливе й розумне середовище, готують своїх дітей до того, щоб вони почувалися впевнено та були здатними впоратися з життєвими викликами. Роль батьків і вчителів у формуванні особистості дитини є дійсно спільною. **Вчителі надають знання та розвивають навички, а батьки забезпечують емоційну підтримку й ставлення до навчання.** Ця взаємодія між школою та сім'єю є ключовою для створення здорового освітнього процесу.

Батьки нечасто звертались до мене з проблемами, що безпосередньо пов'язані з їхніми дітьми. Не було такого, що хтось приходив і казав: «Ой, що мені робити, не знаю, вона не хоче вчитись», або «Допоможіть, що мені робити?» Якщо були проблеми, вони були зумовлені складними життєвими обставинами учнів, як-от випадок з хлопчиком, чия мама померла й тато зловживав. У цій ситуації я намагалася постійно тримати зв'язок з дитиною, адже він часто пропускав уроки.

Але ці обставини не були пов'язані з війною. Неспокійні часи не мали занадто великого впливу на навчання. На мою думку, діти залишаються дітьми попри

Pour les enseignants travaillant avec des enfants en situation d'urgence, voici quelques conseils :

- **Soyez sensible à la situation personnelle de chaque élève. Notez que l'état de guerre affecte chaque enfant différemment et soyez prêt à adopter une approche individualisée.**
- **Remplissez non seulement le rôle d'enseignant, mais aussi celui de conseiller psychologique. Soyez la personne vers laquelle les élèves peuvent se tourner pour des conseils et écoutez leurs préoccupations et leurs sentiments.**
- **Apprenez à être équilibré et calme. Cela vous permettra non seulement de mieux gérer vos propres émotions, mais aussi de servir d'exemple pour les enfants.**
- **Faites preuve de tolérance et de compréhension. Reconnaissez que les normes d'apprentissage peuvent nécessiter une adaptation en temps de guerre et ne punissez pas les élèves pour des circonstances qu'ils ne peuvent pas contrôler.**
- **Respectez l'état émotionnel des élèves. Gardez le contact avec les parents pour comprendre les défis auxquels leur enfant pourrait être confronté à la maison.**
- **Faites preuve de souplesse dans le processus d'apprentissage. Si un élève a de la difficulté à terminer une tâche dans les délais prévus, trouvez des moyens alternatifs pour rendre le travail, par exemple via Messenger ou vidéo.**
- **Soyez toujours prêt à écouter et à aider. Ne négligez pas les problèmes auxquels un enfant pourrait être confronté et ne donnez jamais de mauvaises notes sans tenir compte des circonstances spéciales de sa vie.**
- **Même en dehors des heures de cours, soyez disponible pour des consultations et pour soutenir vos élèves. Rappelez-vous que l'empathie et l'humanité sont d'une grande importance, surtout en période difficile.**

Les enfants se souviendront non seulement de ce que vous leur avez enseigné, mais aussi de la manière dont vous les avez aidés.

все: як вони поводились до війни та під час карантинів, так само поводяться й тепер. Вони раді, що можна вийти до школи після того, як протягом багатьох років нудьгували на дистанційному навчанні. Вони втішаються можливістю знову бачити один одного, брати участь у різноманітних заходах.

Для вчителів, які працюють з дітьми в складних умовах, я б порадила наступне:

- **будьте уважні до особистих обставин кожного учня. Прийміть до відома, що воєнний стан впливає на кожну дитину по-різному й будьте готовими до індивідуального підходу;**
- **виконуйте роль не тільки вчителя, але й психологічного наставника. Будьте тією людиною, до якої можна звернутися за порадою й вислухайте їхнє занепокоєння та почуття;**
- **вчіться бути врівноваженими й спокійними. Це не лише дозволить вам краще керувати власними емоціями, а й бути прикладом для дітей;**
- **проявіть толерантність і розуміння. Визнайте, що стандарти навчання можуть вимагати адаптації у воєнний час, не карайте учнів за обставин, які вони не можуть контролювати;**
- **ставтеся з повагою до душевного стану учнів. Тримайте зв'язок з батьками, щоб розуміти, з якими викликами може зіткнутися їхня дитина вдома;**
- **практикуйте гнучкість у навчальному процесі. Якщо в дитини є труднощі з виконанням завдання щодо встановленого терміну, знайдіть альтернативні способи для здачі роботи, наприклад, через Viber або відео;**
- **завжди будьте готові слухати та допомагати. Не ігноруйте проблеми, з якими дитина може стикатися, ніколи не ставте погані оцінки без урахування особливих обставин їхнього життя;**
- **навіть поза навчальним часом будьте доступними для консультацій та підтримки своїх учнів.**

Пам'ятайте, що емпатія та людяність мають велике значення, особливо у важкі часи. Діти пам'ятатимуть не лише те, чого ви навчили їх, але й те, як ви їм

ALLEMAGNE

BIÉLORUSSIE

UKRAINE

Pologne
Польща

Le récit de Dinata
Pologne
Février 2024

Діната
Польща
Лютий 2024

Les enfants sont l'avenir de tout État, de toute nation

Діти - це майбутнє будь-якої нації, будь-якої держави

Je ne peux pas dire que je suis née avec le rêve de devenir enseignante, mais les circonstances ont fait que je me suis retrouvée sur le chemin du travail avec les enfants, notamment dans un centre de services sociaux pour la jeunesse en Ukraine. Ici, j'ai réalisé que je recherchais quelque chose de plus spécifique et une occasion s'est présentée de m'engager dans des activités d'enseignement. Ayant choisi ce métier, j'ai travaillé avec grand plaisir pendant vingt ans, malgré les moments difficiles. Je suis reconnaissante de ce choix et de l'expérience acquise.

J'ai été motivée pour diverses raisons, dont le désir de communiquer avec des adolescents et avec des enfants. J'ai essayé d'être un exemple pour eux, de leur enseigner les valeurs et l'histoire de notre pays et de notre région et de les aider ainsi à se connaître eux-mêmes et à se construire un avenir meilleur. Personnellement, j'aimais la communication constante avec les gens, mais au fil du temps, il s'est avéré que le travail d'un enseignant comprend non seulement cela, mais aussi l'obligation de remplir de nombreux documents, rapports, plans et programmes, sans parler de nombreuses réunions et autres. Bien sûr, les deux mois de vacances en été étaient une autre motivation et une sorte de bonus pour moi, surtout quand ma fille était petite.

Не можу сказати, що народилася з мрією бути викладачем, проте обставини склалися так, що я опинилася на шляху роботи з дітьми, зокрема в центрі соціальної служби для молоді. Тут я зрозуміла, що прагну до чогось більш конкретного. З'явилася можливість займатися саме викладацькою діяльністю. Обравши собі цю професію, я пропрацювала з величезним задоволенням двадцять років попри різні моменти. Я вдячна за вибір та набутий досвід.

Різні мотивації були присутні в моєму виборі, зокрема й бажання спілкуватися з підлітками та дітьми, намагаючись бути для них прикладом та навчати їх цінностям, історії своєї країни й рідного краю, саме через це допомогти їм пізнати себе та збудувати краще майбутнє. Особисто мені подобалося постійне спілкування з людьми, але з часом з'ясувалося, що робота викладача включає не тільки це, а й заповнення безлічі документів, звітів, планів та програм, не говорячи про численні збори та інше. Звісно, двомісячна відпустка влітку була ще однією мотивацією й своєрідним бонусом для мене, особливо коли моя донечка була маленькою.

Maintenant, je travaille avec des enfants ukrainiens âgés de 3 à 12 ans, qui vivent actuellement en Pologne. Au début, lorsqu'ils arrivent chez nous, les enfants ont souvent l'air effrayés et ne veulent même pas quitter leurs parents. Cependant, après quelque temps passé ensemble, après nos jeux et nos activités diverses, les enfants s'adaptent. Nous voyons qu'ils se plaisent et qu'ils se sentent à l'aise ici. Au fil du temps, ils ne veulent plus quitter notre centre et reviennent volontiers vers nous encore et encore. Cela me fait grand plaisir; j'ai l'impression que nous créons pour eux un « îlot de sécurité et de confort ». Et même s'ils se sont retrouvés loin de chez eux, dans un pays étranger, ils parviennent à trouver un sentiment de paix et de chaleur dans notre espace, où il est possible de communiquer dans leur langue maternelle.

Pourquoi les enfants ukrainiens sont-ils si effrayés? Ici, tout leur est étranger : le pays, la ville, la langue. Ils ont été simplement arrachés de leur environnement familier : amis, famille, lieux et jouets habituels. Lorsqu'ils sont en contact avec leurs grands-parents qui sont restés en Ukraine, ils leur demandent toujours de leur montrer leur jouet préféré ou leur chambre. S'il y a des animaux de compagnie là-bas, ils demandent à voir leur chien préféré, leur chat ou leurs lapins. Beaucoup d'entre eux ont laissé leurs grands-parents, leurs frères et sœurs en Ukraine. Bien sûr, **pour les enfants, c'est un stress, une douleur, une tragédie, en plus d'avoir été eux-mêmes arrachés de leur zone de confort.**

Les enfants qui arrivent chez nous sont souvent confrontés à de grands problèmes, dont le principal est la barrière linguistique. Comme on dit, c'est comme s'ils étaient sourds et muets. Les parents qui sont venus en Pologne en raison de la guerre, il y a deux ans, pensaient que leur séjour ici serait court, pas plus de deux ou trois mois. Donc, ils ne se pressaient pas d'apprendre la langue ou d'envoyer leurs enfants dans les établissements préscolaires polonais et les écoles locales. Ils prévoyaient passer un peu de temps ici, puis rentrer rapidement chez eux, en Ukraine. C'est probablement ce que pensaient environ la moitié des gens.

La barrière de la langue constitue bien entendu un problème très important pour les enfants. Cependant, ceux qui ont commencé à aller à l'école ou à la maternelle ont généralement tendance à s'habituer et à s'adapter assez rapidement, de sorte qu'après trois mois, ils communiquent plus ou moins normalement.

Зараз я працюю з українськими дітьми віком від 3 до 12 років, які сьогодні перебувають у Польщі. Спочатку, коли вони до нас приходять, часто виглядають наляканими й не хочуть навіть відходити від батьків. Проте після певного часу, проведеного разом, після наших ігор і різноманітних занять діти адаптуються, помітно, що їм подобається, й вони почуваються тут затишно. З часом вони не хочуть залишати наш центр і з радістю повертаються до нас знову і знову. Це приносить мені велике задоволення, відчуваю, що ми створюємо для них «острівець безпеки» й затишку. Хоча вони опинилися далеко від дому, в чужій країні, їм вдається знайти відчуття спокою та тепла в нашому просторі, де є можливість спілкуватися рідною мовою.

Чому українські діти такі налякані? Тут для них усе чуже: країна, місто, мова. Їх просто вирвали зі свого відомого оточення: друзів, родини, звичних місць та іграшок. Коли вони зв'язуються зі своїми дідусями, бабусями, які залишилися в Україні, завжди прохають показати свою улюблену іграшку або їхню кімнату. Якщо там залишилися хатні тварини, прохають показати улюблену собаку, чи кота, чи кроликів. У багатьох в Україні залишилися дідусі, бабусі, братики, сестрички. Звичайно, **для них це стрес, це горе, трагедія, окрім того, що їх самих вирвали з їхньої зони комфорту.**

Дітки, які прибувають до нас, часто стикаються з великими проблемами, серед яких основна - мовний бар'єр; вони, як кажуть, немов глухонімі. Батьки, які приїжджали до Польщі через війну, наприклад, два роки тому, вважали, що їхнє перебування тут буде коротким, не більше двох-трьох місяців, тому вони не поспішали вчити мову чи відправляти своїх дітей до місцевих дошкільних закладів та шкіл. Вони прагнули провести тут трохи часу, а потім швидко повернутися додому, в Україну. Так планувала, мабуть, приблизно половина людей.

Мовний бар'єр, зрозуміло, є дуже значною проблемою для дітей. Проте ті дітки, які все ж почали ходити до школи чи до садочка, зазвичай звикають і досить швидко адаптуються, так що вже після трьох місяців вони більш-менш нормально спілкуються.

Au départ, nos enfants ont été accueillis positivement dans les écoles et les garderies. Les enseignants les ont aidés et des assistants parlant ukrainien ont été recrutés. Cependant, au fil du temps, les attitudes ont commencé à changer et des enfants polonais ont fait des déclarations négatives sur les élèves ukrainiens. Parfois, les enfants polonais ont fait des commentaires assez durs, répétant des mots qu'ils avaient peut-être entendus de la bouche de leurs propres parents, par exemple : « Retourne en Ukraine, tu n'as rien à faire ici ». Les enfants sont cruels. Il y a eu des cas d'intimidation ethnique. Les enseignants n'interviennent dans ces situations que lorsque les parents de l'élève s'adressent à eux.

La relation avec les familles des enfants à qui j'enseigne est merveilleuse et positive. Ceux qui reviennent vers nous sont toujours heureux qu'il existe un tel endroit où vous pouvez parler aux « vôtres », obtenir des conseils ou de l'aide. Les parents trouvent ici un langage commun, apprennent à se connaître, deviennent amis, voire amoureux, grâce à leurs enfants. L'amitié des enfants se transforme souvent aussi en communication entre parents. Ils aiment cette communication, même si certains d'entre eux doivent déménager dans un autre pays. Cependant, en général, nous entretenons une relation très positive avec les parents des enfants et essayons d'être utiles, même si, comme on dit, il est impossible de « plaire à tout le monde », et que chaque situation est différente.

Je voudrais vous raconter l'histoire d'un garçon de trois ans. Sa mère et lui sont arrivés chez nous à l'été 2023. Sa mère avait alors vingt-quatre ans, l'âge de ma fille. Elle a raconté qu'ils avaient dû quitter la région de Kherson[1] occupée par les Russes, où elle était bénévole et a aidé à l'armée ukrainienne. Un jour, ses voisins sont venus l'avertir de partir rapidement de la ville avec son fils, car elle risquait d'être arrêtée par les militaires russes. Elle a loué une voiture, a vite rassemblé l'essentiel et s'est mise en route avec son fils dans la matinée, souhaitant quitter la région pour une partie plus sûre de l'Ukraine. En chemin, ils ont traversé plusieurs points de contrôle tenus par des militaires russes. Dans ces circonstances difficiles, alors qu'il franchissait les points de filtrage, le petit garçon a été confronté à deux reprises à des militaires russes qui lui ont pointé un fusil sur la tempe. C'était trop dur à supporter pour un petit enfant.

[1] La région de Kherson, située dans le sud de l'Ukraine, a été un point central du conflit entre la Russie et l'Ukraine, particulièrement en 2022-2023. L'occupation et la reconquête de la région ont eu des conséquences tragiques pour la population civile. Des milliers de civils ont été tués, blessés ou déplacés, et de nombreuses villes et villages ont été partiellement ou complètement détruits par les russes. Le contrôle de la région par la Russie a aussi été marqué par des violations des droits de l'homme, y compris des disparitions forcées, des tortures et des exécutions extrajudiciaires.

Спочатку наші діти у школах і садочках були прийняті позитивно, вчителі допомагали, набирали українськомовних асистентів. Однак з часом ставлення почало змінюватися. З'являлися негативні висловлювання польських дітей щодо українських учнів. Іноді польські діти виголошували доволі жорстокі коментарі, повторюючи слова, які, можливо, чули від власних батьків, наприклад: «Повертайся в Україну, тут тобі робити нічого». Діти жорстокі. Були випадки булінгу на національному ґрунті. Вчителі втручаються в ці ситуації тільки в тому випадку, коли звертаються батьки учня.

Стосунки з родинами тих дітей, яких я навчаю, складаються чудово та позитивно. Ті, хто повертається до нас, завжди радіють тому, що є таке місце, де можна поспілкуватися «зі своїми», отримати пораду чи допомогу. Батьки тут знаходять спільну мову, знайомляться, стають друзями чи навіть подружками через своїх дітей. Дитяча дружба часто теж переростає в комунікацію між батьками. Їм подобається таке спілкування, хоча декому з них доводиться переїжджати в іншу країну. Проте в цілому ми підтримуємо дуже позитивні взаємини з батьками дітей і прагнемо бути корисними, хоча, як кажуть, неможливо догодити всім, і в різних ситуаціях буває по-різному.

Я хотіла б розповісти історію, пов'язану з трирічним хлопчиком. Він зі своєю мамою прийшли до нас улітку 2023-го року. На той час його мамі було двадцять чотири роки, вона - ровесниця моєї доньки. Жінка розповіла, що вони були змушені виїхати з окупованої Херсонщини[1], де вона була волонтеркою. Одного разу прийшли її сусіди й попередили, щоб вона з сином швидко виїжджала з міста, бо її заарештують. Вона найняла машину, в яку швидко зібрала найнеобхідніше й зі своїм маленьким сином вирушила вранці, прагнучи виїхати з того регіону в бік безпечнішої частини України. Дорогою вони проходили кілька блокпостів з російськими військовими на контролі. І в цих важких обставинах, під час перетину фільтраційних пунктів, маленький хлопчик двічі стикався з тим, що російські військові прикладали автомат до його скроні. Для дитини це було надто важким випробуванням.

[1] Херсонщина в 2022-2023-му роках пережила важкі та драматичні події, оскільки вона стала однією з основних арен бойових дій під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Херсон став першим обласним центром, який окупували російські війська. Це було важливе стратегічне місто, тому що воно розташоване на південному заході України, поблизу Криму та на шляху до Одеси. Мешканці Херсона активно протестували проти окупації, влаштовуючи акції непокори, хоча ці протести часто супроводжувались репресіями з боку російських сил. Російські окупанти використовували жорсткі методи для подавлення протестів: арешти, погрози, викрадення людей.

Il est arrivé chez nous dans un état terrible. Il parlait à peine, réagissait très agressivement à tout. Il était comme un « enfant-loup ». Sa mère a dit qu'il dormait mal, se réveillait souvent avec d'horribles souvenirs. Quand il venait chez nous, il cassait tout, se battait avec les autres enfants, les poussait. Certains de nos collaborateurs ont demandé à ce que sa mère ne l'amène plus. Mais je lui ai tout de suite dit : « Venez, nous allons travailler avec lui ».

Au début, il venait une heure, puis ses visites se sont prolongées. Nous avons pris des livres, nous avons lu et nous avons parlé avec lui. Malgré tout ce chaos, j'ai remarqué qu'il y avait des chansons ukrainiennes ou polonaises et que tout le monde chantait, ce garçon courait immédiatement et commençait à danser avec tout le monde. Ainsi, grâce au chant et à la lecture, ce garçon a commencé à bien se comporter.

Maintenant, ce n'est plus du tout le même enfant. Il n'a plus d'agressivité. Il range ses jouets et comprend ce qui est permis et ce qui ne l'est pas. Il a considérablement changé en six mois, sous nos yeux. Ainsi, alors qu'auparavant, il devait faire un grand effort pour s'exprimer de façon à peu près équilibrée et normale, maintenant il forme des phrases complètes et compréhensibles lorsqu'il n'est pas nerveux et qu'il parle lentement. Il est évident que sa mère travaille activement avec lui et qu'ils se rendent également chez un orthophoniste et chez un psychologue.

Ces changements chez l'enfant me réjouissent énormément et je les apprécie. Cependant, sa mère est constamment inquiète et effrayée pour l'avenir, car elle est seule ici, en Pologne, ses parents étant restés dans le territoire occupé. Elle réfléchit à déménager en Allemagne ou chez des proches en Moldavie. De plus, même si le garçon vient de s'adapter ici et a commencé à fréquenter une école maternelle polonaise, il n'aime pas y être, malheureusement, et préfère notre centre ukrainien, car les professeurs ukrainiens sont déjà proches de lui ici.

La patience, l'amour et une bonne attitude sont nécessaires pour travailler avec les enfants, en particulier les plus petits. Si une personne travaillant comme éducateur ou enseignant ne possède pas ces qualités, elle ne devrait pas choisir cette profession. Si vous ne comprenez pas que chaque enfant a survécu à ses propres problèmes et que c'est difficile ou inconfortable pour vous, alors pourquoi accepter ce travail? J'ai toujours compris que je m'appuyais sur de grandes ressources : la compréhension et le désir de les aider. Il est clair qu'il faut aider non seulement l'enfant, mais aussi sa mère, qui peut se retrouver dans une situation difficile, sans l'aide de personne.

До нас він потрапив у дуже важкому стані. Він майже не розмовляв, реагував на все дуже агресивно, такий собі «дитина-Мауглі». Його мама говорила, що він погано спить, часто просинається від жахливих спогадів. Коли хлопчик приходив до нас, він усе трощив, з дітками бився, штовхався. Тому деякі співробітники прохали, щоб мама його більше не приводила. Але я одразу сказала: «Приходьте, будемо працювати».

Спочатку його приводили на годинку, потім на більший проміжок часу. Ми з ним брали книжки, читали, розмовляли. Незважаючи на оцей весь хаос, я помітила, що коли ми з дітками вмикали українські пісні або польські, хто які хотів, співали всі, цей хлопчик одразу підбігав і починав з усіма танцювати. Завдяки співам, читанню цей хлопчик став себе поводити дуже добре.

Зараз це зовсім не та дитина, в нього вже агресії немає. Він за собою складає іграшки, розуміє, що таке можна, а що не можна робити. Дитина за пів року значно змінилася прямо на очах: якщо раніше для більш-менш виваженого та нормального висловлювання було потрібне велике зусилля з його боку, то тепер він уже формує повні, зрозумілі речення. Коли хлопчик не нервує й говорить повільно, стає очевидним, що мама активно з ним працює, а також вони відвідують логопеда та психолога.

Ці зміни хлопчика для мене дуже приємні, я це ціную. Однак мама постійно переживає та боїться за майбутнє, адже вона тут сама – її батьки залишаються на окупованій території. Вона розмірковує, чи, може, вони повинні переїхати далі до Німеччини або до родичів у Молдову. Хоча хлопчик тільки адаптувався тут і почав відвідувати польський дитячий садок. На жаль, там йому не подобається, перевагу він віддає нашому українському центру, бо тут уже близькі для нього українські вчителі.

Терпіння, любов та добре ставлення – ось що необхідне для роботи з дітьми, особливо з маленькими. Якщо людина, що працює вихователем чи викладачем, не має цих якостей, їй не варто обирати цю професію. Якщо немає розуміння того, що кожна дитина має свої проблеми, через які вона пройшла, й вона тобі важка чи незручна, то навіщо братись за цю роботу? Я завжди розуміла, що покладаюсь на великі ресурси – розуміння та бажання. Зрозуміло, що потрібно допомогти не тільки дитині, а також її матері, яка може опинитись у складній ситуації без чиєїсь допомоги.

Le sentiment que vous ressentez lorsque vous aidez un enfant à s'ouvrir et que vous le regardez se développer et changer pour le mieux est sans égal. Ces émotions, lorsque vous faites un réel changement, rappellent le moment où le bien l'emporte sur le mal. C'est un sentiment vraiment formidable. C'est votre motivation principale, semblable à la lutte des « Guerriers de la Lumière, Guerriers du Bien ». Et lorsque cela concerne un enfant, cela devient encore plus crucial. Chaque enfant a une personnalité unique, et lorsque vous l'aidez à passer de « l'ombre à la lumière », vous ressentez une grande satisfaction et un incroyable enrichissement.

J'ai choisi de parler de cette situation particulière parce qu'elle m'a semblé la plus critique et qu'elle a le plus changé ma perception. C'est ce qui m'a le plus marquée. Cette situation est associée à l'enfant qui vient le plus souvent et qui reste chez nous le plus longtemps. Parmi les nombreux cas difficiles, celui-ci se distingue, bien qu'il y ait d'autres enfants qui nous sont parvenus de la région de Kherson.

En fait, il n'y a pas de situation d'impuissance absolue, sauf si cette personne n'est plus là et que vous ne pouvez donc pas l'aider. **Les principales « armes » de tout enseignant sont la patience, l'amour, l'attention et la gentillesse.** Ces qualités sont indispensables, quels que soient les titres ou la grande expérience de l'enseignant. **Un enfant ne vous appréciera pas pour vos certificats, vos diplômes ou vos études supérieures;** il ressent tout au niveau émotionnel et capte ces émotions. Il ne comprendra peut-être pas tout ce que vous lui dites, surtout les enfants qui viennent de l'étranger et qui parlent russe, mais il sentira votre attitude bienveillante.

Cette situation m'a appris en tant que personne, et non seulement en tant qu'enseignante, que pour aider les enfants à devenir des adultes confiants et heureux, il est nécessaire d'agir avec patience et amour. Alors, tout ira bien. J'ai réalisé qu'il est important d'agir de cette manière et je suis convaincue que si une situation similaire se produisait aujourd'hui, je réagirais de la même manière, car j'ai compris que c'est la bonne façon de faire et que tout ira bien.

Il existe également de nombreuses situations positives. Les enfants nous arrivent avec des humeurs différentes. Je parle à chacun d'eux. J'essaie de les divertir. Quand un enfant arrive ici premièrement, il n'y a que des enfants inconnus. Puis, nous commençons à intéresser cet enfant et il commence lentement à s'ouvrir.

Lorsque les enfants arrivent, même s'ils ne sont pas d'humeur, nous cherchons des moyens de les encourager et d'éveiller leur curiosité. En leur parlant, nous découvrons leurs chansons, leurs danses et leurs héros préférés. Puis nous utilisons ces informations pour travailler avec eux. Grâce à de telles interactions, des amitiés naissent entre les enfants et ils se retrouvent en fonction de leurs intérêts communs, formant leurs propres petits groupes.

Відчуття, коли ти допомагаєш дитині відкритись і спостерігаєш, як вона розвивається та змінюється на краще, неперевершене. Ці емоції, коли ти робиш реальну зміну, нагадують момент, коли добро здобуває перемогу над злом, і це дійсно надзвичайне відчуття. Це твоя основна мотивація, немов боротьба «воїнів світла, воїнів добра». Й коли справа стосується дитини, - це стає ще більш важливим. Кожна дитина – унікальна особистість, і коли ти допомагаєш їй перейти з «тіні у світло», відчуваєш велике задоволення та неймовірне збагачення.

Я обрала саме цю ситуацію для розповіді тому, що вона видалася мені найкритичнішою та найбільше змінила моє сприйняття. Це саме те, що вразило мене найглибше, саме з цією ситуацією пов'язана дитина, яка ходить до нас найчастіше та найдовше. Серед численних важких випадків цей виділяється особливо, хоча є й інші діти, які приїхали до нас з Херсонщини.

Насправді не буває абсолютно безпорадних ситуацій, хіба що вже немає цієї людини, й тому ти не можеш їй допомогти. **Основною «зброєю» будь-якого викладача є терпіння, любов, увага та доброта.** Без цих якостей не обійтися, незалежно від наявності в учителя звань чи великого досвіду. **Дитина не оцінить тебе за сертифікати, дипломи чи вищу освіту; вона відчуває все на емоційному рівні та ловить ці емоції.** Вона може й не розуміти все, що ти говориш, особливо це стосується дітей, які приїхали та спілкуються російською мовою, але вона дуже відчуває добре ставлення.

Ця ситуація навчила мене як особистість, а не просто як учителя, що для того, аби допомагати дітям ставати дорослими, впевненими та щасливими, необхідно діяти з терпінням та любов'ю, й тоді все буде добре. Я побачила, що важливо діяти саме так, і я переконана: якщо подібна ситуація трапиться сьогодні, то вчиню так само, бо зрозуміла – це правильний шлях, і все буде добре.

Є також багато позитивних ситуацій. Діти приходять з різним настроєм. Я розмовляю з кожним із них, намагаюся розважити. Адже буває так, що приводять дитину у стані «підняти підняли, а розбудити забули». Прийшли сюди, а тут усі незнайомі діти. Ти починаєш зацікавлювати цю дитину, й вона потихеньку починає розкриватися.

Коли діти приходять, навіть якщо вони без настрою, ми шукаємо способи їх підбадьорити та розбудити цікавість. Розмовляючи з ними, ти дізнаєшся про їхні улюблені пісні, танці, героїв, і потім ми все це, так би мовити, використовуємо, працюємо з цим. Через таку взаємодію між дітьми народжується дружба. Вони знаходять одне одного за спільними інтересами, утворюючи свої маленькі компанії.

Ensemble, nous commençons à créer, à dessiner et à bricoler avec les mains. Cela contribue à leur enthousiasme et à la découverte de nouvelles compétences chez eux. Ils aiment ce qu'ils ont réussi à faire. Je vois comment leurs yeux s'illuminent de joie devant leurs propres réalisations. Lorsqu'ils demandent s'ils peuvent emporter leur travail à la maison pour leur mère ou leur sœur, cela montre que, même si jeunes, ils grandissent en se souciant des autres et en voulant faire plaisir aux autres. Autrement dit, il est clair que ces enfants ne grandissent pas de manière égoïste et qu'ils se soucient déjà de leurs proches. Et c'est vraiment, vraiment agréable à voir.

Dans le travail avec des enfants ukrainiens en Pologne, les stratégies les plus intéressantes sont axées sur leurs intérêts et sur leurs activités. Il faut toujours faire preuve de créativité et être à l'écoute des enfants : qu'est-ce qui les intéresse exactement en ce moment? Quels dessins animés regardent-ils? Quelle musique écoutent-ils? À quels jeux jouent-ils? C'est ce qui compte. Il faut essayer de créer des situations dans lesquelles ils peuvent s'éloigner de l'ordinateur, jouer à des jeux actifs et être en mouvement. Par exemple, s'ils ont un téléphone portable (en général, nous essayons de ne pas laisser les enfants utiliser de smartphones), je leur propose de jouer à lancer la balle et je leur propose de jouer à ce jeu dans notre classe. C'est la vraie vie, c'est un vrai panier où il faut lancer une vraie balle. Et les enfants développent de l'intérêt, ils bougent, comptent les ballons marqués. L'excitation apparaît en eux. Cela permet aux enfants, y compris les hyperactifs et les agités, de se concentrer et de s'impliquer davantage dans le monde réel.

Les parents donnent parfois leurs smartphones à leur enfant pour pouvoir se reposer un peu, mais cela est inacceptable pour nous. Chez nous, si les enfants s'assoient sans manifester d'intérêt pour leur environnement, sans avoir envie de faire quelque chose, alors ma tâche est de les sortir de cet état et de les impliquer dans un jeu ou dans une activité quelconque. En effet, **la vie est réelle et nous devons vivre dans cette réalité, pas dans un monde virtuel imaginé.**

Des enfants autistes viennent également chez nous. Avec eux, il faut agir très prudemment. C'est le cas d'un garçon nommé Andrey. Il se rendait toujours dans une seule pièce et jouait avec la même locomotive et avec le même chemin de fer. Il s'asseyait toujours dans le même coin et ne tolérait pas que quelqu'un s'approche de lui ou que d'autres enfants soient présents. C'était un grand défi. Cela a pris du temps, mais il a fini par se faire des amis. Je le sortais de son environnement habituel et je l'emmenais dans ma classe, où nous dessinions ensemble, faisions des puzzles, des constructions, jouions à des jeux de logique, cherchions des paires, etc. Aujourd'hui, il a complètement changé. Il n'a plus peur des autres enfants, des bruits forts ou des étrangers. Il est difficile d'imaginer qu'il s'agit du même Andrey qui avait l'habitude de s'asseoir dans un coin et de jouer uniquement avec son chemin de fer, et chez qui toute tentative de se rapprocher d'autres enfants provoquait toujours des larmes.

Разом ми починаємо творити, малювати, майструвати руками – це сприяє їхньому захопленню та відкриттю для них самих нових умінь. Їм подобається те, що вони змогли зробити, і я бачу, як їхні очі запалюються радістю від власних досягнень. Коли вони питають, чи можна забрати свою роботу додому для мами чи сестрички, це засвідчує, що вони виростають небайдужими, вже в такому маленькому віці бажають радувати інших. Тобто помітно, що ця дитина не росте егоїстом, вона вже піклується про своїх близьких. І це дуже, дуже приємно.

У роботі з українськими дітьми в Польщі найцікавішими виявляються стратегії, що орієнтовані на їхні інтереси та активність. Потрібно завжди проявляти креативність. Ти повинен завжди прислухатися до дітей: що саме їх зацікавлює в цей момент? Які мультики вони переглядають, яку музику слухають, в які ігри грають – ось що має значення. Намагатися створити ситуації, де вони можуть відірватися від комп'ютера і грати в активні та рухливі ігри. Наприклад, якщо в них є телефон (взагалі ми намагаємося, щоб діти не користувалися телефонами), вони грають у гру «закинути м'ячик». Я їм пропоную зіграти в цю гру в нашому класі. Ось реальне життя, ось реальний кошик, куди треба попасти реальним м'ячиком. І в дітей розвивається інтерес, вони рухаються, рахують забиті м'ячики, в них з'являється азарт. Це дає дітям, у тому числі гіперактивним і неспокійним, можливість зосередитися та стати більш долученими до реального навколишнього світу.

Батьки іноді дають дитині телефон, бажаючи трохи відпочити від неї, але в нас це не є допустимим. Діти приходять, і якщо вони сідають та не демонструють інтересу до навколишнього, не прагнуть до якоїсь діяльності, моє завдання – вивести їх із цього стану та залучити до гри чи будь-якої активності. **Бо життя є реальним, і нам жити в цій реальності, а не у вигаданому віртуальному світі.**

До нас приходять також дітки з аутизмом, з якими потрібно діяти дуже обережно. Прикладом є хлопчик Андрійко, який завжди заходив лише в одну кімнату, грався там з одним і тим же паровозиком і тією самою залізницею. Він постійно займав місце в тому самому кутку й не терпів, коли хтось до нього підходив, або були поруч інші діти. Це становило великі труднощі й вимагало часу, але врешті-решт у нього з'явилися подружки. Я витягала Андрійка з його звичного середовища, приводила до себе в кімнату, де ми разом малювали, складали пазли, конструктори, грали в логічні ігри та шукали пари. Зараз він абсолютно змінився, він уже не лякається при контакті з іншими дітьми, гучних звуків чи незнайомих людей. Важко навіть уявити, що це той самий Андрійко, який раніше сидів у кутку та грався лише зі своєю залізницею, а будь-яка спроба зближення з іншими дітками викликала завжди сльози.

Je conseillerais à tous les enseignants qui travaillent ou travailleront avec des enfants réfugiés ukrainiens d'établir avant tout une relation étroite avec leurs parents, car cela est extrêmement important. Tout d'abord, je demande toujours aux parents si l'enfant a un diagnostic, s'il a des problèmes ou des particularités auxquels il faut prêter attention, afin que nous le sachions et que nous en tenions compte dans notre travail.

Par exemple, une famille de Kharkiv[2] est arrivée la semaine dernière, avec deux garçons, l'un âgé de six ans et l'autre de trois ans. Nous avons été confrontés à une situation concernant le plus petit, qui n'avait pas demandé à aller aux toilettes. Lors de leur première visite, nous avons dû l'emmener nous-mêmes. La deuxième fois, la grand-mère est venue pour discuter du problème avec un psychologue. Pendant qu'elle était dans le cabinet, je suis restée avec son petit-fils. Ce dernier est allé aux toilettes de lui-même trois fois en trois heures. Après sa consultation, la grand-mère est venue me voir et m'a demandé si l'enfant était sec. Je lui ai répondu qu'il l'était et qu'il avait demandé à aller aux toilettes trois fois durant cette période.

Si un enfant a fait quelque chose de mal, il ne faut jamais lui crier dessus ou le punir, comme c'est souvent le cas. Je pense que **ces méthodes d'éducation destructrices ne mènent à rien de bon, en particulier pour les enfants stressés par la situation dans laquelle se trouve leur famille.** Dans ces cas-là, il faut faire preuve d'encore plus de patience et prêter attention à l'enfant. Il faut parler aux enfants, leur sourire et inventer des jeux différents.

Nous coopérons avec d'autres organisations de soutien et d'aide. Ensemble, nous organisons des événements pour les enfants. Des bénévoles des Pays-Bas viennent nous voir de temps en temps et nous avons organisé une visite chez McDonald's pour offrir des friandises aux enfants. Nous avons également accueilli des magiciens d'Espagne et de Grande-Bretagne qui ont présenté leurs spectacles. Au cours des deux semaines de vacances en Pologne, qui commencent lundi prochain, nous avons prévu une sortie au cinéma pour les enfants.

Я б порадила всім учителям, котрі працюють або будуть працювати з дітками-переселенцями з України, насамперед встановлювати тісний зв'язок з батьками, адже це надзвичайно важливо. По-перше, я завжди звертаюся до батьків з питаннями про те, чи має дитина якийсь діагноз, чи в дитини є проблеми чи особливості, на які необхідно звернути увагу, аби ми про це знали і враховували у своїй роботі.

Наприклад, минулого тижня прибула харківська[2] родина з двома хлопчиками: одному шість, а іншому три рочки. Ми зіштовхнулися з питанням щодо меншого, який не просився в туалет. Під час їх першого відвідування довелося нам самостійно відводити його до вбиральні. На другий раз прийшла бабуся з цією проблемою, вона звернулась до психолога. Поки вони були зайняті цим питанням у кабінеті психолога, ми залишалися з хлопчиком. Дитина за три години сама три рази попросилася в туалет. Коли бабуся після консультації з психологом підійшла до мене, запитала, чи хлопчик сухий. Я відповіла, що він сухий і самостійно попросився тричі в туалет за цей час.

Якщо дитина щось зробила не так, ні в якому разі не можна на неї кричати або карати, як це часто роблять. Гадаю, що такі **деструктивні методи виховання не призводять ні до чого хорошого, особливо для тих дітей, які переживають стрес від ситуації, в якій опинилися їхні родини.** У таких випадках необхідно проявляти ще більше терпіння, звертати увагу на дитину, ще раз увагу. Треба розмовляти з дітьми, посміхатися їм, вигадувати різні ігри.

Ми співпрацюємо з іншими організаціями, які також підтримують і допомагають, разом проводимо спільні заходи для дітей. До нас час від часу приїздять волонтери з Нідерландів, і ми організували для дітей поїздку до Макдональдса на смаколики. Ми також приймали фокусників з Іспанії та Великобританії, які показували свої вистави. На найближчі двотижневі канікули в Польщі, які починаються в наступний понеділок, заплановано похід дітей до кінотеатру.

[2] Kharkiv a été fortement impactée par la guerre, déclenchée par l'invasion de l'Ukraine par la Russie le 24 février 2022. Kharkiv a subi de violents bombardements et des attaques aériennes en raison de sa proximité avec la frontière russe et de son importance stratégique.

[2] Починаючи від 24 лютого 2022-го року, Харків зазнавав сильних бомбардувань і повітряних атак через свою близькість до російського кордону та стратегічне значення. Місто було однією з перших військових цілей Росії, але, незважаючи на інтенсивні бої та масові руйнування, воно не було захоплене російськими військами.

Ces activités aident les enfants et favorisent les amitiés. Elles sont importantes pour que les enfants aient des expériences. C'est cela l'enfance : manger quelque chose quelque part, par exemple une glace, aller au cinéma, recevoir des cadeaux, des surprises agréables, des jeux. Par exemple, on nous a offert des ballons et des briques Lego. L'enfance est le moment idéal pour ces jeux. C'est la période où l'apprentissage et l'ensemble du processus d'éducation devraient se dérouler principalement par le jeu.

En fin de compte, je voudrais ajouter que nos enfants sont les meilleurs. Nous avons des enfants merveilleux, les Ukrainiens sont excellents en général. J'aimerais qu'ils vivent chez eux en Ukraine et qu'ils ne connaissent pas ces problèmes. Je voudrais vraiment qu'ils retournent dans une Ukraine paisible et prospère. Cependant, à la lumière des événements qui se déroulent, il devient clair que certaines familles avec enfants choisiront naturellement de rester à l'étranger. Il est quelque peu regrettable que l'Ukraine perde un tel potentiel. **Les enfants sont l'avenir de tout État, de toute nation.**

Ці заходи допомагають дітям, сприяють дружбі, є важливими для дитячого досвіду. Для того і є дитинство, щоб десь щось їсти, наприклад, морозиво, ходити в кіно, отримувати якісь подарунки, якісь приємні сюрпризи, якісь ігри. Нам, скажімо, подарували м'ячики, конструктори Лего. Саме дитинство і є часом для цього – дитинство є періодом, коли навчання та весь процес виховання повинен відбуватися переважно через гру.

Наприкінці я б хотіла додати, що в нас найкращі діти. Ці діти чудові. У нас прекрасні взагалі люди. Так би хотілося, щоб вони жили в себе вдома, в Україні, і не знали цієї біди. Так би хотілося, щоб вони повернулися в мирну, квітучу Україну. На жаль, у світлі подій, які відбуваються, стає зрозуміло, що частина сімей з дітьми, звісно, зробить вибір - залишитися за кордоном. Дещо сумно, що Україна втратить такий свій потенціал. **Діти - це майбутнє будь-якої нації, будь-якої держави.**

Le récit d'Ivanka
Pologne
Février 2024

Яна
Польща
Лютий 2024

Le respect de l'expérience individuelle de chaque enfant avant tout

Повага до індивідуального досвіду кожної дитини

J'ai travaillé en Ukraine comme professeur d'anglais avant la guerre de 2022. Lorsque je vivais à Varsovie, j'ai décidé de trouver un emploi similaire et j'ai obtenu un poste d'enseignante dans une école privée d'une petite ville près de Varsovie, où je travaille depuis deux ans maintenant. Mon enfant étudie également dans cette école. Dans notre très petite école, il n'y a pas beaucoup d'enfants réfugiés d'Ukraine. Il y en a généralement un par classe.

Les élèves ukrainiens sont confrontés à divers problèmes dans les écoles polonaises, le plus important étant la barrière linguistique. Ce problème est particulièrement aigu pour les adolescents, car plus un enfant est âgé, plus il lui est difficile d'apprendre une nouvelle langue et de s'adapter. Les enfants de la première à la deuxième année sont généralement plus susceptibles d'apprendre la langue et de s'intégrer. Pour les adolescents, l'adaptation a été très difficile; même après un an et demi d'études, tous les élèves âgés de 14 à 16 ans ne sont pas complètement adaptés. Bien que le problème s'atténue avec le temps, l'état psychologique de ces enfants reste important et, depuis près d'un an et demi, nous faisons des efforts pour éduquer et adapter ces élèves.

Я працювала в Україні вчителем англійської мови. Вже проживаючи у Варшаві, я вирішила знайти схожу роботу й отримала місце вчителя у приватній школі невеликого містечка поблизу Варшави, де й зараз продовжую працювати другий рік. Також у цій школі навчається моя дитина. У нашій дуже маленькій школі навчається небагато дітей-біженців з України, але зазвичай у кожному класі є одна дитина.

Українські учні стикаються у польській школі з різними проблемами, серед яких найбільшою є незнання мови. Ця проблема особливо гостро постає для старших дітей, адже чим старша дитина, тим складніше їй вивчити нову мову й адаптуватися. Діти з 1-2-х класів зазвичай швидше за все засвоюють мову й адаптуються. Для підлітків адаптація була дуже важка; навіть після півтора року навчання не всі віком 14-16 років повністю пристосувалися. Хоча з часом це стає менш гострою проблемою, психологічний стан дитини все одно важливий. Уже півтора року ми докладаємо зусиль до навчання й адаптації цих дітей.

Je parle de la deuxième année scolaire, à partir de septembre 2023, après un an et demi d'études des enfants ukrainiens ici, en Pologne. Ces enfants qui sont arrivés les premiers étaient très différents. Il s'agit non seulement des différents âges des enfants, mais aussi de certaines caractéristiques de chaque enfant. Par exemple, certains d'entre eux avaient peur des bruits forts et réagissaient de manière effrayée en raison de leurs expériences passées. Il fallait expliquer ce comportement aux enfants polonais, qui ne comprenaient pas toujours pourquoi un enfant ukrainien réagissait de cette manière.

Les enfants les plus petits se sont adaptés plus rapidement aux nouvelles situations, même s'ils ont également traversé une période d'adaptation. Les adolescents ont plus de difficulté à supporter le déplacement forcé et l'apprentissage en polonais. Ils sont aussi affectés par le manque de compréhension. Parfois, il y a des situations associées à de l'intimidation. Toutefois, personnellement, je n'ai pas eu à faire face à un malentendu ou à de l'intimidation. Certains enfants qui ont vécu des situations stressantes se sentent encore différents. Les autres enfants qui n'ont pas été témoins de telles situations ont parfois du mal à les comprendre.

Je rencontre des situations où des élèves âgés de 15-16 ans ne veulent pas s'intégrer dans l'environnement polonais et apprendre la langue, en manifestant des protestations. Je pense qu'il s'agit de l'un des plus gros problèmes de l'adolescence de nos jours. Ce type de protestation peut survenir dans n'importe quelle situation. Un faible niveau de maîtrise de la langue chez les enfants limite les possibilités d'apprentissage de matières complexes telles que la physique ou la chimie, ce qui entraîne un manque de compréhension de la matière, une baisse des résultats scolaires et de la démotivation. En ce qui concerne la langue anglaise que j'enseigne, je n'ai pas ce genre de problème, car l'anglais est enseigné de la même manière en Pologne et en Ukraine. J'essaie de communiquer avec les enfants et de les intéresser.

Je suis la seule enseignante venant de l'Ukraine à cette école et j'essaie de communiquer avec les enfants en ukrainien. Bien que je ne puisse pas fournir d'assistance psychologique, car je n'en ai pas le droit en raison de mon manque d'éducation spécialisée, j'essaie d'apporter un soutien pédagogique à tous les enfants, qu'ils soient mes élèves ou non. Ils me font part de leurs problèmes, par exemple le sentiment d'infériorité dû à leur manque de compétences linguistiques, leur incapacité à s'exprimer au même niveau que les enfants polonais, en particulier dans les cours de philosophie ou de littérature. Les jeunes doivent non seulement apprendre une nouvelle matière, mais aussi maîtriser rapidement la langue, ce qui est une tâche difficile compte tenu des caractéristiques spécifiques de l'adolescence et du stress vécu.

Так, я говорю про другий навчальний рік з вересня 2022-го року, після півтора року навчання українських дітей тут, у Польщі. Ці діти, які прибули до нас на початку, були дуже різні (мова йде не тільки про різний вік дітей, але й про певні особливості кожної дитини). Наприклад, деякі з них боялися гучних звуків і реагували на них злякано через свій минулий досвід. Потрібно було пояснювати цю поведінку польським дітям, які не завжди розуміли, чому дитина з України так реагує.

Маленькі діти швидше пристосувалися до нових ситуацій, хоча вони також пройшли період адаптації. Старші діти важче переносять вимушений переїзд та навчання польською мовою, також впливає, можливо, відсутність розуміння, іноді бувають ситуації, пов'язані з булінгом. Хоча особисто мені не доводилося стикатися з нерозумінням або булінгом. Деякі діти, які пережили стресові ситуації, все одно відчувають свою інакшість. Це може бути важким для розуміння іншими дітьми, які не бачили таких ситуацій.

Я стикаюся з ситуаціями, коли учні віком 15-16 років не бажають інтегруватися в польське середовище та вчити мову, виявляючи внутрішній протест. Уважаю, що в підлітковому віці це зараз є однією з найбільших проблем. Такий протест може виникати в будь-якій ситуації. Низький рівень володіння мовою у дітей призводить до обмежених можливостей у вивченні складних предметів, таких як фізика чи хімія, що призводить до нерозуміння матеріалу, нижчої успішності та демотивації. Що ж до англійської мови, яку я викладаю, у мене таких проблем немає, адже англійська однаково вивчається і в Польщі, і в Україні. Я намагаюся спілкуватися з дітьми та залучати їх.

Я єдина українська вчителька у школі, тому через спільність мови намагаюсь комунікувати з дітьми. Хоч я й не можу надавати психологічну допомогу, оскільки не маю на це права через відсутність спеціалізованої освіти, проте педагогічну підтримку намагаюсь надати всім дітям, незалежно від того, чи є вони моїми учнями, чи ні. Вони діляться зі мною проблемами, наприклад, про почуття неповноцінності через недостатнє володіння мовою, відсутність можливості висловлюватися на такому рівні, як польські діти, особливо на уроках філософії чи літератури. Дітям доводиться вчити не тільки новий предмет, а й швидко опановувати мову, що є складним завданням на тлі специфічних особливостей підліткового віку та пережитого стресу.

Les parents de mes élèves, en particulier les mères, travaillent souvent jusqu'à 12 heures par jour, ce qui signifie que les enfants ne communiquent pas avec leur mère à la maison. Ces enfants vivent un stress supplémentaire, soit l'absence de leur père, qui est resté en Ukraine, surtout s'il est dans l'armée. L'effet cumulatif de ces facteurs a un impact très négatif sur les adolescents, entraînant une baisse de leurs résultats scolaires, un manque de motivation et une réticence à aller à l'école. Lorsque je travaille avec des élèves plus âgés, je constate qu'ils vivent ces problèmes, contrairement aux élèves plus jeunes de l'école primaire, qui sont moins susceptibles d'être affectés.

En plus d'étudier dans les écoles polonaises, les enfants étudient également le polonais et poursuivent parfois leur éducation à distance dans les écoles ukrainiennes, bien que ces cas soient rares. Cet apprentissage parallèle représente une charge supplémentaire pour eux. Par exemple, une élève de 10 ans étudie simultanément en quatrième année dans une école polonaise et en ligne dans une école ukrainienne. Bien que la charge de travail à ce niveau d'études ne soit pas encore très lourde et que les matières ne soient pas très difficiles (maths, langues, littérature), elle constitue néanmoins un facteur de fatigue supplémentaire.

La double charge de travail entraîne souvent la fatigue de cette fille et il arrive qu'elle arrive à l'école sans avoir dormi, parfois même en pleurant, en disant que c'est difficile pour elle. J'ai parlé à ses parents et il s'avère que sa mère envisage de retourner en Ukraine et qu'elle souhaite que son enfant poursuive ses études à l'école ukrainienne. Comme l'enfant a besoin de communiquer et de suivre le rythme scolaire, elle va dans une école polonaise, qui a aussi ses propres exigences en matière d'apprentissage. Dans les écoles ukrainiennes, les enseignants ont une approche plus flexible. Ils comprennent la situation, mais il y a toujours un minimum à respecter, ce qui met également de la pression sur les enfants. Les enfants qui étudient en parallèle dans les écoles ukrainiennes et polonaises sont plus fatigués, plus épuisés que leurs camarades.

Notre école accueille différentes familles ukrainiennes avec des expériences diverses. Par exemple, une famille avec des enfants qui nous est arrivée de Marioupol[1]. Ils n'envisagent pas de retourner dans la ville occupée par les envahisseurs russes. Les enfants de cette famille sont déjà déterminés à rester en Pologne. Le garçon le plus âgé se prépare déjà à poursuivre ses études dans des institutions polonaises, car il comprend qu'il n'a nulle part où retourner.

[1] L'assaut militaire russe sur la ville ukrainienne de Marioupol entre mars et mai 2022 a laissé des milliers de civils morts et blessés, dont beaucoup lors d'attaques apparemment illégales, et a piégé des centaines de milliers de personnes pendant des semaines sans services de base.

Батьки моїх учнів, зокрема матері, часто працюють до 12-и годин на день, внаслідок чого дітям бракує вдома спілкування з мамою. Додатковий стрес для дітей - відсутність тата, який залишився в Україні, особливо якщо він військовий. Кумулятивний вплив цих факторів дуже негативно позначається на підлітках, що призводить до зниження їхньої успішності, браку мотивації та небажання відвідувати школу. Працюючи зі старшими учнями, я бачу, що ці проблеми є актуальними, на відміну від молодших учнів початкової школи, яких у нас менше.

Діти, крім навчання у польських школах, також додатково вивчають польську мову та іноді продовжують навчання дистанційно в українських школах, хоча таких випадків небагато. Таке паралельне навчання створює додаткове навантаження для них. Наприклад, одна десятирічна дівчинка водночас навчається в четвертому класі польської школи та одночасно онлайн у школі в Україні. Хоча навантаження на такому рівні навчання ще не настільки велике, предмети не дуже складні: лише математика, мова, література - це все одно стає додатковим фактором утоми.

Подвійне навчальне навантаження часто стає причиною того, що дитина втомлюється, буває, що вона приходить до школи невиспаною, іноді навіть плаче, кажучи, що їй важко. Я розмовляю з її батьками, і тоді з'ясовується, що мама планує повертатися в Україну, й вона хоче, щоб дитина продовжувала паралельно освіту в Україні. Через те, що дитині потрібне спілкування, щоб зберегти шкільний ритм, дитина ходить до польської школи, де є теж свої вимоги до навчання. В українських школах учителі мають більш лояльний підхід, вони розуміють ситуацію, але все ж існує мінімум, який необхідно виконати, й це теж тисне на дітей. Учні, які навчаються паралельно в українській і польській школах, більше виснажуються фізично.

У нас є різні українські родини, з різним пережитим досвідом. Наприклад, є родина з дітьми, яка приїхала до нас з Маріуполя[1]. Люди не планують повертатися до міста, яке окуповане російськими загарбниками. Й маленькі, і старші діти цієї родини вже налаштовані на те, що будуть залишатися в Польщі. Старший хлопчик уже готується вчитися далі у польських закладах, бо він розуміє, що йому нікуди повертатися.

[1] Маріуполь у 2022-му році став одним з епіцентрів бойових дій російсько-української війни, коли місто зазнало жахливих руйнувань та гуманітарної катастрофи. Місто, яке до війни було одним із великих промислових і портових центрів на сході України, пережило важкі бої, облогу і практично повне руйнування внаслідок атаки російських військ.

D'autres familles ne savent pas encore si elles resteront en Pologne ou retourneront en Ukraine. Les parents de ces familles souhaitent que leur enfant continue à étudier la langue ukrainienne et l'histoire de l'Ukraine afin de maintenir le niveau de connaissances requis. Mais cela crée quand même une charge supplémentaire pour les enfants.

Comme je l'ai dit, les enfants de moins de 10 ans, c'est-à-dire ceux qui fréquentent la troisième ou la quatrième année, s'adaptent beaucoup plus rapidement en raison de la barrière linguistique plus faible et de l'apprentissage qui est beaucoup plus facile pour eux que pour leurs aînés. Lorsque ma fille a commencé à étudier dans une école polonaise, elle a appris à lire les syllabes avec les élèves polonais et elle ne s'est pas sentie en retard par rapport à eux. À ce stade des études primaires, tous les enfants apprennent de la matière qui est nouvelle pour tous les élèves, à la fois les Polonais et les Ukrainiens. À mon avis, les enfants plus petits ont la souplesse psychologique, ce qui leur permet de s'adapter plus facilement, bien qu'il y ait aussi des cas où les enfants de l'école primaire ont besoin de l'aide d'un psychologue en raison de difficultés d'adaptation. Comme mon école est petite, les situations varient.

Je travaille dans une très petite école avec des classes d'un maximum de 10 élèves. Dans ces conditions, l'enseignant a la possibilité de prêter attention aux difficultés personnelles de chaque enfant. Le soutien pédagogique et psychologique est mis en œuvre de manière efficace dans notre école. Comme je suis la seule personne de l'école à parler ukrainien, il arrive que, lors des consultations avec un enseignant ou un psychologue, un enfant souhaite que je sois présente et que je l'aide s'il a des difficultés linguistiques. De plus, un de nos enseignants mène régulièrement des conversations avec les enfants ukrainiens au sujet des difficultés scolaires. En outre, un psychologue rencontre les élèves ukrainiens non seulement lorsqu'ils en ont besoin, mais de façon régulière, une fois toutes les deux semaines, pour discuter des problèmes de communication avec les pairs.

Il est important que l'enfant sache qu'il y a des adultes qui comprennent ses problèmes et qui sont prêts à l'aider si nécessaire. Un tel soutien permet à l'enfant de se sentir plus en confiance. Je remarque que les conversations et le soutien des enseignants, ainsi que de l'ensemble du personnel enseignant de l'école, aident considérablement les enfants à faire face à leurs difficultés.

А є родини, які ще не знають, чи будуть вони залишатися, чи повернуться в Україну. Батьки таких родин бажають, щоб їхня дитина продовжувала вивчати українську мову, історію України для того, щоб тримати необхідний рівень знань.Але це все ж таки створює додаткове навантаження на дитину.

Я давно помітила, що діти приблизно до 10 років, тобто до третього-четвертого класу, адаптуються значно швидше через менший мовний бар'єр, їм навчання дається набагато легше. Коли моя дочка розпочала навчання у польській школі, вона разом з польськими учнями вчилась читати по складах і не відчувала себе нездатною порівняно з ними. На цьому етапі освіти, у початковій школі, всі діти вчаться новому матеріалу, який є новим як для польських, так і для українських учнів. На мою думку, менші діти мають більш гнучку психіку, що дозволяє їм легше адаптуватися, хоча існують також випадки, коли дітям початкової школи потрібна допомога психолога через труднощі адаптації. Оскільки моя школа маленька, ситуації варіюються.

Я працюю в дуже маленькій школі, де у класах навчаються до 10 учнів. У таких умовах учитель має можливість приділяти увагу особистим труднощам кожної дитини. У нашій школі ефективно реалізовано педагогічну та психологічну підтримку. Оскільки я єдина у школі, хто володіє українською мовою, іноді під час консультацій з педагогом чи психологом дитина бажає, щоб я була присутньою та допомагала, якщо виникають мовні труднощі. У нас працює шкільний педагог, який регулярно проводить бесіди спеціально з українськими дітьми з приводу навчальних труднощів. Додатково працює психолог, який зустрічається з українськими учнями не тільки, коли це потрібно дитині, а й регулярно, раз на два тижні, для обговорення проблем спілкування з однолітками.

Дитині, яка може поділитися своїми проблемами та одержати поради, дуже потрібна підтримка від дорослих. **Важливо, щоб дитина знала, що є дорослі, які розуміють її проблеми та готові допомогти при необхідності.** Така підтримка дозволяє дитині почуватися більш упевнено. Я помічаю, що бесіди та підтримка вчителів, а також усього педагогічного колективу школи значно допомагають дітям упоратися з подібними труднощами.

Trois enfants de la même famille ukrainienne étudient dans notre école. Le père du plus jeune garçon est décédé. Leur mère travaille plus que d'habitude et elle n'est donc souvent pas à la maison. Ce garçon a particulièrement du mal à gérer son chagrin : il a tenté à plusieurs reprises de s'enfuir de l'école et n'a pas pu expliquer ses actions. Il lui était difficile d'étudier et il ne voulait pas suivre de cours de polonais. Il s'est rendu compte que la ville en Ukraine où sa famille vivait n'était plus leur maison et qu'il était impossible d'y retourner. Le psychologue a dû travailler avec lui pendant longtemps et avec persévérance. Mais même si le garçon a appris à comprendre la langue polonaise, il ne pouvait toujours pas exprimer ses sentiments et expliquer les raisons de ses difficultés.

Sa mère était également très inquiète, car il arrivait parfois que son fils essaie de quitter l'école pendant des cours sans mettre sa veste ni changer de chaussures. Dans notre école, qui est assez petite, les portes sont verrouillées et équipées d'interphones, afin que les enfants ne puissent pas ouvrir eux-mêmes la porte pendant les cours. Cependant, il a réussi à sortir grâce à l'aide d'élève plus âgé. Lorsque nous lui avons demandé pourquoi il voulait partir, il n'y a pas eu de réponse concrète : il a simplement répondu qu'il voulait quitter l'école. Le psychologue scolaire a travaillé avec lui sur ce problème.

Sa mère était contre le recours à des psychologues extérieurs. Pour elle, c'était difficile de quitter son travail pour consacrer plus de temps à son enfant, car c'est une question de survie matérielle. À présent, la situation s'est améliorée et l'enfant fréquente désormais régulièrement à l'école.

Nous avons vécu une autre situation avec un garçon qui est venu des territoires occupés par les militaires russes seulement avec sa mère. Il a protesté d'une autre façon : il a refusé d'aller à l'école et il est resté à la maison. Il a parfois écrit des lettres au nom de sa mère à l'enseignant au sujet de sa maladie, tout en disant à sa mère qu'il n'avait pas besoin d'aller à l'école. Comme sa mère travaillait beaucoup et qu'elle était souvent loin de la maison, elle n'était pas au courant de ses absences. La situation ne s'est pas améliorée de manière significative, le garçon a assuré qu'il ne voulait pas étudier et qu'il n'en avait pas besoin. La mère était également inquiète, car, selon elle, ils venaient du territoire occupé et ne pourraient pas y retourner, du moins pas tant que le territoire resterait sous le contrôle de l'armée russe.

Le garçon voulait rentrer chez lui. Il a simplement refusé d'apprendre. S'il venait à l'école, il restait assis et ne faisait rien. Mais, encore une fois, maintenant que la situation a un peu changé, il s'est retrouvé et a décidé de devenir programmeur. Il apprend actuellement l'anglais afin de travailler comme programmeur.

У нашій школі навчається троє дітей з однієї родини, наймолодший з яких - хлопчик, чий батько загинув. Їхня мати працює більше, ніж зазвичай, через що її часто немає вдома. Цей хлопчик особливо важко переносить своє горе: він декілька разів пробував утекти зі школи й не міг пояснити свої дії. Йому було складно з навчанням, і він не бажав відвідувати уроки польської мови. Він усвідомлював, що місто в Україні, де раніше жила його родина, більше не є їхнім домом, і що повернення туди неможливе. Психологу довелося працювати з ним довго й наполегливо. Хлопець навчився розуміти польську мову, але не завжди міг висловити свої почуття та пояснити, чому в нього виникають труднощі.

Його мати теж була дуже стурбована, адже бували випадки, коли її син намагався покинути шкільну будівлю під час навчального дня, не одягаючи куртку та не перевзуваючи взуття. У нашій школі, яка є досить маленька, двері замкнені та оснащені домофонами, тому діти самостійно не можуть відчинити двері під час уроків. Проте він виходив, наприклад, скориставшись допомогою старших учнів. Коли ми питали його, чому він хоче піти, конкретної відповіді не було. Він просто говорив, що хоче піти зі школи. Шкільний психолог працював з ним над цією проблемою.

Мама була проти того, щоб залучати зовнішніх психологів. Для неї було складно покинути роботу, щоб приділити більше часу дитині, адже це питання матеріального виживання. Ситуація покращилася, й зараз дитина регулярно відвідує школу.

Була інша ситуація, пов'язана з хлопцем, який приїхав з окупованих територій лише з мамою. Він виявляв протест іншого роду: відмовлявся ходити до школи й лишався вдома, інколи писав від імені мами листи вчителю про свою хворобу, тоді як мамі повідомляв, що йти до школи не потрібно. Через те, що мама багато працювала й часто була не вдома, вона не була обізнана про ці обставини. Ситуація трохи покращилася, хлопець запевняв, що не бажає вчитися, йому це не потрібно. Мама також відчувала хвилювання, оскільки, за її словами, вони з окупованої території й не зможуть повернутися туди, принаймні, доки територія залишається окупованою.

Хлопець бажав повернутися додому. Він просто відмовлявся вчитися. Якщо він і приходив до школи, просто сидів і нічого не робив. Але знову ж таки зараз трішечки ситуація зрушилася, він знайшов себе та вирішив бути програмістом. Він вивчає зараз англійську для того, щоб працювати програмістом.

Heureusement, dans ma pratique, je n'ai pas rencontré de conflits entre les enfants ukrainiens et polonais. Dans les classes polonaises ordinaires, où il y a un ou deux enfants ukrainiens, et parfois même plus dans les classes supérieures, jusqu'à quatre par classe, ils étudient les matières conformément au programme polonais, en même temps que les autres. Tous les élèves suivent les mêmes règles et les enfants ukrainiens n'ont que des cours supplémentaires de langue polonaise. Cette façon de faire aide les enfants déplacés à s'intégrer autant que possible dans le système éducatif polonais.

Je connais des écoles qui ont formé des classes ukrainiennes. À Varsovie, il y a même des écoles ukrainiennes. Personnellement, je n'ai aucune expérience de travail dans ces écoles.

J'ai expliqué aux enfants polonais pourquoi les élèves ukrainiens pouvaient avoir peur des bruits forts lorsqu'ils discutaient de l'impact de la guerre. Certains parents d'enfants polonais m'ont demandé de ne pas aborder ce sujet, estimant que des enfants de 7 ans n'ont pas besoin de connaître la guerre et ses conséquences traumatisantes. Toutefois, j'ai du mal à l'ignorer en classe, comme si c'était normal ou que rien ne se passait. Le directeur de l'école que j'ai consulté à ce sujet m'a autorisé à expliquer que l'enfant est venu d'un pays en guerre où il avait entendu des explosions, et que c'est pour cette raison qu'il a peur des bruits forts. **Il est important que les autres enfants comprennent et respectent les expériences de leurs pairs.**

J'essaie de trouver un équilibre en expliquant qu'il y a une guerre en Ukraine, et tout le monde, même les jeunes enfants polonais, le sait. Ils se rendent compte que des enfants ukrainiens sont arrivés à cause de la guerre. Je comprends la position des parents polonais qui cherchent à protéger leurs enfants des informations désagréables. Toutefois, avec la permission du directeur, j'ai soigneusement expliqué pourquoi, par exemple, une élève a peur des sons forts. Il peut s'agir d'une réaction à la vue d'une ambulance ou d'un camion de pompiers avec des sirènes sur la route, ce qui l'incite à demander ce que sont ces bruits. Dans ces moments-là, j'essaie de donner des explications claires.

Je suis très prudente à ce sujet, surtout lorsqu'il s'agit des enfants. Les élèves polonais plus âgés demandent parfois à leurs pairs ukrainiens de parler de leur expérience, et lorsque ce sujet est abordé, ils se tournent vers moi. Bien sûr, je ne partage pas trop, car en tant qu'enseignante, j'essaie de transmettre des informations avec soin et en conformité avec ce qui peut être discuté avec les élèves.

На щастя, у своїй практиці я не зустрічала конфліктів між українськими та польськими дітьми. У звичайних польських класах, де навчається одна, дві, а інколи у старших класах і більше українських дітей (до чотирьох у класі) вони разом з іншими вивчають матеріал за польською програмою. Всі учні дотримуються однакових правил, а українські діти мають лише додаткові заняття з польської мови. Така інтеграція у школі допомагає дітям максимально влитися в польську освітню систему.

Я знаю про школи, де створені українські класи. У Варшаві навіть існують українські школи, але особисто в мене немає досвіду роботи з ними.

Я пояснювала польським дітям, чому їхні українські однокласники можуть боятися гучних звуків, обговорюючи вплив війни. Хоча деякі батьки польських дітей просили не торкатися цієї теми, вважаючи, що дітям у 7 років не потрібно знати про війну та її травматичні наслідки, мені складно ігнорувати це в класі, наче це нормально чи нібито нічого не відбувається. Директор школи, з якою я консультувалась з цього приводу, дала мені згоду пояснювати, що дитина прибула з країни, де триває війна, де вона чула вибухи, й тому вона боїться гучних звуків. **Адже важливо, щоб інші діти розуміли та поважали переживання своїх однокласників.**

Я намагаюсь знайти баланс, пояснюючи, що в Україні триває війна, й усі, навіть маленькі польські діти, це знають. Вони усвідомлюють, що українські діти прибули через війну. Розумію позицію батьків, які прагнуть вберегти своїх польських дітей від неприємної інформації, але згідно з дозволом директора, я обережно пояснювала, чому, наприклад, дівчинка лякається гучних звуків. Це може бути реакцією на швидку допомогу або пожежну машину з сиренами на дорозі, які спонукають її питати, що це за звуки, і в такі моменти я стараюся давати зрозумілі пояснення.

Я говорю дуже обережно про ці речі, особливо коли йдеться про маленьких дітей. Старші учні-поляки часом самі запитують українських ровесників про їхній досвід, і коли обговорюється ця тема, вони звертаються й до мене. Звісно, я не ділюся зайвим, бо я, як учитель, намагаюсь передавати інформацію обережно та відповідно до того, що можна обговорювати з дітьми.

L'expérience des enfants qui ont déménagé ici est variable : certains sont arrivés plus tard, quand la guerre était déjà commencée, certains ont même poursuivi leurs études en ligne. Ils ne sont pas tous arrivés immédiatement, dès le début de la guerre à grande échelle en Ukraine. Par exemple, il se trouve parmi eux des enfants qui ont été forcés de partir pendant le *black-out*[2] à Kyiv, c'est-à-dire qu'ils ont passé plus de temps dans des conditions stressantes, ce qui a accru leur anxiété. À mon avis, les enfants qui ont déménagé au tout début de la guerre se sont mieux habitués à leur nouvel environnement, peut-être parce qu'ils ont eu plus de temps pour s'adapter.

Dans une autre situation, une famille a déménagé pendant les coupures de courant d'hiver à Kyiv, l'année dernière. Une fille de cette famille a commencé à étudier à notre école à partir du deuxième semestre de la première année et a déjà étudié pendant deux semestres. Au début, elle semblait renfermée, surtout après avoir quitté Kyiv. Elle avait de la difficulté à s'adapter, étant donné son expérience d'apprentissage en ligne dans les abris antiaériens. Cette élève a partagé ses souvenirs, et les autres ont écouté attentivement son histoire qui décrivait ce qu'elle a vécu.

L'atmosphère de notre école est vraiment très positive. Les écoliers polonais apportent beaucoup de soutien aux enfants ukrainiens. Par exemple, ils savent qu'ils ne doivent pas jouer à des jeux qui incluent des pistolets, parce que les enfants qui sont venus d'une zone en guerre ont peur des pistolets et ne veulent pas participer à de tels jeux. Il est important que les enfants prennent conscience de ce genre de choses dès leur plus jeune âge, et c'est très positif.

Il me semble qu'il est impossible d'ignorer ce que l'enfant a vécu, mais en même temps, lorsque surgissent des difficultés et des situations stressantes, notamment liées à l'incompréhension de la langue, il est important de ne pas s'y attarder. Il vaut mieux aider l'enfant à comprendre, à s'adapter et à s'intégrer. Après tout, ce n'est que lorsque l'enfant sera adapté et intégré à 100 % dans son nouvel environnement qu'il pourra recevoir pleinement l'éducation pour laquelle il fréquente l'école. En particulier, apprendre une langue est un défi important, surtout au lycée, lorsque les jeunes apprennent des matières dont la terminologie est compliquée, comme la physique, la chimie, les mathématiques, où les termes peuvent être complexes. Parfois, je lis toute seule et je ne comprends rien.

Досвід дітей, які переїхали до нас, різний: деякі прибули пізніше, деякі навіть продовжували навчання онлайн, тому що не всі приїхали відразу, як тільки почалася війна. Наприклад, серед них є діти, які були змушені виїхати під час блекауту[2] в Києві, тобто вони провели більше часу в напружених умовах, і це збільшило їхній стрес. На мою думку, діти, які переїхали на самому початку війни, більше звикли до нового середовища, можливо, через те, що в них було більше часу для адаптації.

У нас є родина, яка переїхала під час зимових блекаутів у Києві минулого року. Дівчинка з цієї родини почала навчатися в нас з другого семестру першого року й уже два семестри провчилася. На початку вона здавалася більш замкненою, особливо після переїзду з Києва. Їй було важче адаптуватися на фоні інших дітей, ураховуючи її досвід навчання онлайн у бомбосховищах. Ця дівчинка поділилася своїми спогадами, й учні уважно слухали її розповідь про те, як це було.

Атмосфера нашої школи насправді дуже позитивна, тому що польські школярі підтримують українських дітей. Наприклад, є розуміння, що не слід грати в ігри, які пов'язані з пістолетами, адже хлопчик, який приїхав з війни, боїться пістолетів і не хоче брати участь у таких іграх. Цінним є те, що діти усвідомлюють це навіть у малому віці, й це є дуже позитивним.

Мені здається, що не можна ігнорувати те, що дитина пережила, але при виникненні труднощів та стресових ситуацій, особливо пов'язаних з нерозумінням мови, важливо на цьому не зациклюватися. Краще допомогти дитині зрозуміти, адаптуватися та інтегруватися. Адже лише коли дитина адаптована та інтегрована на 100 відсотків у нове середовище, вона зможе повноцінно здобувати ту освіту, заради якої й відвідує школу. Зокрема, вивчення мови є значним викликом, особливо у старших класах, коли йдеться про предмети зі складною термінологією, як-от фізика, хімія, математика, де терміни можуть бути складними – іноді я сама читаю та нічого не розумію.

[2] Le black-out en Ukraine en 2022 fait référence aux coupures de courant massives qui ont eu lieu en raison des attaques ciblées sur les infrastructures énergétiques du pays, en particulier à partir de l'automne 2022. Ces coupures étaient en grande partie le résultat des frappes aériennes et des bombardements russes visant les centrales électriques, les lignes de transmission, les transformateurs et d'autres installations essentielles pour la production et la distribution d'électricité.

[2] Знеструмлення в Україні 2022-го року стосується масового вимкнення електроенергії, яке сталося через цілеспрямовані російські атаки на енергетичну інфраструктуру країни, зокрема, починаючи з осені 2022-го року. Це вимкнення значною мірою було результатом російських авіаударів і бомбардувань, спрямованих на електростанції, лінії електропередач, трансформатори та інші об'єкти, необхідні для виробництва й розподілу електроенергії.

Il est important que l'enfant sente qu'il appartient à l'équipe, qu'il se sente comme les autres, car cela l'aidera à s'adapter plus rapidement. Cependant, **il est également nécessaire de ne pas oublier l'expérience individuelle de chaque enfant et de trouver le bon équilibre en tenant compte des besoins particuliers de chacun**.

Comme exemple, je peux donner l'expérience de ma fille qui étudie au primaire. En classe, les élèves lisaient l'histoire d'une jeune fille polonaise qui avait survécu à la Seconde Guerre mondiale. Pendant que la classe discutait de cette histoire, l'enseignant a remarqué qu'il y avait une élève ukrainienne qui avait entendu des explosions et des coups de feu. Ma fille m'a raconté que les enfants lui ont demandé de leur raconter ce dont elle se souvenait. Lorsqu'elle a commencé à raconter et à pleurer, tous les élèves se sont mis à pleurer aussi, lui témoignant de l'empathie et lui disant qu'elle était en sécurité maintenant et que tout irait bien. Dans de telles circonstances, lorsque l'on aborde des sujets difficiles, il est très important de donner à l'enfant la possibilité de s'exprimer et de s'assurer que l'ensemble de la classe le soutient. **Il est important pour un enfant de ressentir de la cohésion parmi ses pairs, surtout lorsque les autres n'ont pas les mêmes expériences de vie.**

C'est un sujet dont je peux parler longtemps, car il est très pertinent, non seulement en raison de mon expérience personnelle, puisque mon enfant est également élève dans une école polonaise, mais aussi en tant qu'enseignante travaillant avec des enfants. Et même si le sujet n'est plus aussi aigu, il est toujours d'actualité, car les défis à relever sont difficiles tant pour les élèves que pour les enseignants. Ainsi, par exemple, mes collègues polonais peuvent avoir peur de dire un mauvais mot, de provoquer des souvenirs désagréables chez un enfant ukrainien ou de mettre accidentellement de la pression sur un enfant réfugié qui ne veut pas étudier. Ils ont peur de demander des devoirs ou de donner de mauvaises notes, craignant de causer un préjudice supplémentaire à l'enfant. Bien que je n'aie pas de formation en psychologie me permettant de donner des conseils qualifiés à titre de psychologue, je partage mes réflexions et mes observations en tant que collègue.

Je dis qu'il ne faut pas avoir peur non plus. **Nous devrions essayer de communiquer avec ces enfants réfugiés comme avec tous les autres, afin qu'ils ne se sentent pas différents.** Nous avons également de telles conversations à l'école. Nous avons même organisé une réunion pédagogique au cours de laquelle nos enseignants ont discuté des stratégies à adopter pour ne pas nuire aux enfants ukrainiens et pour les aider autant que possible, car ils ont été de plus en plus nombreux au cours de l'année écoulée et beaucoup d'enfants sont venus dans notre école.

Для дитини важливо усвідомити себе частиною колективу, щоб вона відчувала себе так, як усі інші, адже це може сприяти швидшій адаптації. **Однак слід також не забувати про індивідуальний досвід кожної дитини, знаходячи золоту середину в увазі до їхніх особливих потреб.**

Наприклад, була повчальна ситуація з досвіду моєї доньки. Діти читали якусь повість про польську дівчинку, що пережила Другу світову війну. Коли у класі обговорювали цю повість, учителька звернула увагу, що тут присутня дівчинка, яка чула вибухи й постріли. Дочка мені розповідала, що діти попросили її розказати, що вона пам'ятає. Коли вона почала розповідати та заплакала, всі учні теж стали плакати, висловлюючи співчуття та говорили, що тепер вона у безпеці, що все буде добре. За таких обставин, коли розгортається дискусія на трагічні теми, дуже важливо дати дитині можливість висловлюватися та забезпечувати їй підтримку всім класом. **Це важливо для дитини, щоб відчувати згуртованість серед своїх однолітків, особливо коли інші не мають подібного життєвого досвіду**.

Це тема, про яку я можу говорити довго, адже вона дуже актуальна не лише через особистий досвід. Моя дитина також є ученицею польської школи, а моя педагогічна діяльність теж потребує корекції в роботі з такими дітьми. Й хоча тема вже не є настільки гострою, проте уявляється актуальною, адже зіткнення з викликами є складним випробуванням як для учнів, так і для вчителів. Існує певна складність, коли, наприклад, мої польські колеги бояться сказати неправильне слово, бояться спровокувати в дитини неприємні спогади чи випадково чинити тиск, якщо дитина-біженець, і, скажімо, не бажає вчитися. Вони побоюються вимагати домашні завдання або ставити погані оцінки, турбуючись, щоб не завдати додаткової шкоди дитині. Хоча я не маю психологічної освіти, щоб дати кваліфіковану пораду як психолог, але ділюся власними думками та спостереженнями в ролі колеги.

Я говорю, що теж треба не боятися. Потрібно прагнути спілкуватися з такими дітьми як з усіма іншими, щоб дитина не відчувала себе якоюсь інакшою. У нас теж такі розмови відбуваються у школі. Була навіть така педагогічна зустріч, коли наші вчителі обговорювали такі стратегії , як не зашкодити, якнайбільше надати допомогу українським дітям, тому що їх ставало все більше й більше. Протягом минулого року багато дітей прийшло до нас у школу.

J'essaie de soutenir mes collègues, surtout lorsqu'il s'agit d'enseignants ukrainiens qui travaillent avec des équipes polonaises. Ces enseignants comprennent probablement mieux les enfants ukrainiens. Les enseignants polonais, quant à eux, ont parfois peur de faire quelque chose de mal.

Il est important de transmettre les connaissances et les approches pertinentes aux enseignants polonais. C'est un bon projet de donner aux enseignants la possibilité de lire ces récits de pratique, de partager leurs expériences, afin qu'ils puissent mieux comprendre comment se comporter dans de telles situations, ce qu'il faut faire et ce qu'il faut éviter, et qu'ils n'aient pas peur de s'impliquer dans la résolution des problèmes.

Я намагаюся підтримувати колег, особливо коли йдеться про українських учителів, які працюють серед польських колективів. Ці вчителі, ймовірно, краще розуміють українських дітей. Польські ж учителі іноді бояться зробити щось не так. Важливо передавати відповідні знання та підходи й польським педагогам. Є чудовим проєктом надання можливості вчителям читати ці розповіді, ділитися досвідом, аби вони могли краще розуміти, як себе поводити в таких ситуаціях, що робити, а чого уникати, й не боятися долучатися до вирішення проблем.

Québec / Квебек
Ville de Québec
Montréal

Le récit de Dominique
Québec
Mai 2024

Яна
Квебек
Травень 2024

Le temps est un grand facteur dans la réussite

Час і вчить, і лікує, і творить успіх

Ça fait dix-sept ans que je suis ici, mais, j'ai plus de vingt-trois ans d'expérience. Avant d'arriver ici, j'ai toujours travaillé en classe d'accueil. J'ai enseigné en classe régulière à deux reprises mais je n'ai pas vraiment apprécié, car le contact avec les élèves n'est pas le même. Ici, je me sens à ma place. C'est beaucoup plus gratifiant.

Je pense qu'avec le temps, je parviens à faire une réelle différence dans la vie des jeunes réfugiés qui me sont confiés. Ce que j'apprécie particulièrement, c'est l'accompagnement, le soutien et la possibilité de les guider vers l'acquisition de nouvelles compétences. C'est mon rôle principal en tant qu'enseignante, mais il y a aussi tous les autres aspects sociaux et culturels qui sont importants. Et j'aime justement ce contact là avec les enfants. C'est concret et très gratifiant. Je remarque aussi que cela fait une grande différence pour les autres. Après quelques mois, quand je vois un élève capable de s'exprimer, de sourire, de rire avec les autres, je ressens qu'à un certain niveau, j'ai contribué à ce changement.

Я працюю в Канаді вже сімнадцять років. А загалом мій двадцятирічний учительський досвід дозволяє узагальнити багаті педагогічні спостереження. Я переважно викладала у класах для новоприбулих дітей. Саме в цій сфері я маю грунтовні професійні результати.

Я вірю, що з часом зможу дійсно вплинути на життя цих дітей-біженців. Я за них відповідаю, прагну покращити їхнє майбутнє. Особливо ціную можливість наставляти, підтримувати й допомагати їм розвивати нові навички. Це, звісно, є основне завдання вчителя, але не менш важливі соціальні та культурні аспекти, які відіграють велику роль. Мені подобається цей контакт із дітьми. Він є конкретним і приносить мені велике задоволення, а також має значення для інших. Коли я бачу, як через кілька місяців учень починає виражати свої думки, посміхатися, я розумію, що на якомусь рівні зробила свій внесок у ці позитивні зміни.

En tant que titulaire de classe, je suis responsable non seulement de l'enseignement du français, mais aussi du bien-être global des élèves réfugiés à l'école. Mon rôle consiste à les aider à s'adapter à la classe, mais aussi à leur nouvel environnement scolaire. À mesure qu'ils acquièrent les bases de la langue, je veille également à leur bien-être. Si je remarque des difficultés, qu'elles soient d'ordre académique ou social, je peux les orienter vers les intervenants appropriés, comme l'intervenant communautaire social ou la direction. Je suis en première ligne pour identifier les défis qu'ils rencontrent, tant linguistiques que sociaux, dès leur arrivée.

C'est une expérience enrichissante à bien des égards, car avec ces élèves, nous, les enseignants, jouons un rôle crucial en étant le lien entre eux et leur pays d'accueil. Lorsqu'ils arrivent, ils font souvent face à une barrière linguistique importante, ce qui représente un énorme défi à surmonter. Au départ, ils comptent beaucoup sur nous, parce que **nous faisons le pont entre la nouvelle terre d'accueil et l'école.** Au début, il y a une certaine réticence, pas vraiment de l'hostilité, mais plutôt une hésitation à accorder sa confiance et à s'ouvrir pleinement à l'autre. **La confiance ne se construit pas immédiatement; cela demande du temps.**

Le système d'éducation que les élèves réfugiés connaissaient n'est pas le même, c'est tout un système différent. Lorsqu'ils arrivent ici, certains ne sont pas habitués, par exemple, à devoir travailler dans un cadre de temps précis ou, au contraire, à ne pas avoir cette contrainte. C'est vraiment un changement pour eux. Certains disent même qu'à l'école, on joue beaucoup ou qu'il y a des jours sans cours, alors qu'ici, il faut travailler davantage. En somme, tout est différent : le système éducatif, les horaires, etc.

La situation est particulièrement difficile sur le plan émotionnel. À leur arrivée, ces enfants ont déjà vécu des expériences traumatisantes et stressantes. Ils ont traversé des frontières, et maintenant, ils doivent apprendre une nouvelle langue, interagir avec des enfants d'une autre nationalité, participer à des activités, parler, lire et faire des présentations en français. Alors c'est sûr que c'est extrêmement lourd pour un élève surtout s'il ne connaît pas le français.

C'est très difficile sur le plan linguistique, car les enfants doivent s'ajuster à un nouvel environnement, apprendre une nouvelle langue et interagir avec des amis qui ont des cultures et des façons de faire différentes des leurs. Cela peut être très exigeant et demandant pour un enfant.

Як учитель, я відповідаю не лише за викладання французької мови, але й стежу за добробутом учнів-біженців у школі. Моя роль полягає в тому, щоб допомогти їм адаптуватися не лише до класу, а й до їхнього нового шкільного середовища. Поки діти вивчають основи мови, я також дбаю про їхнє благополуччя. Це означає, що якщо я помічаю труднощі (академічні чи соціальні), можу спрямувати учнів до відповідних спеціалістів, таких як соціальний працівник або адміністрація. Отже, я є першою, хто виявляє як мовні, так і соціальні труднощі, з якими учні зіштовхуються відразу після прибуття.

Це цінний досвід, оскільки ми, вчителі, відіграємо ключову роль**, ми - міст між цими учнями та країною, яка їх приймає**. Коли ці діти приїжджають, вони часто зіштовхуються зі значним мовним бар'єром, який стає серйозною перешкодою. Учні повністю покладаються на нас, оскільки ми виступаємо своєрідним зв'язком між новою країною та школою. Спочатку спостерігається певна стриманість цих дітей — не ворожість, а радше нерішучість відкритись і довіритись іншим. **Довіра не з'являється миттєво, вона потребує часу.**

Освітня система, з якою були знайомі ці діти-біженці, зовсім інша, ніж та, яку їм пропонують тут. Деякі з них не звикли працювати в чітко встановлених часових рамках, або ж навпаки, їхня система освіти була більш гнучкою. Для них це велика зміна. Дехто навіть зауважує, що в їхніх школах було більше ігор чи днів без уроків, тоді як тут потрібно більше працювати. Загалом, все: від системи освіти до розкладу — відрізняється.

Ситуація є особливо складною в емоційному плані. Ці діти вже пережили травматичний і стресовий досвід після прибуття, а тепер від них очікують ще більше. Вони перетнули кордони, а тепер змушені вивчати нову мову, взаємодіяти з дітьми різних національностей, брати участь у заходах, говорити, читати та робити презентації французькою. Це, безсумнівно, створює величезні труднощі, особливо для тих, хто не володіє французькою мовою, не має уявлення про неї. Також це вкрай складно з мовної точки зору. Дітям доводиться не тільки адаптуватися до нового середовища, але й засвоювати нову мову та спілкуватися з однолітками, культура яких відрізняється від їхньої. Для дитини це може бути надзвичайно важким і вимогливим процесом.

Deux élèves m'ont particulièrement marquée. D'abord, il y a Paul, arrivé en mai 2022, qui a rejoint ma classe en août pour l'année scolaire 2022-2023. La barrière linguistique était immense et il ne voulait pas apprendre le français. Il parlait déjà quatre langues : le russe, l'ukrainien, le géorgien et un peu d'anglais. Apprendre le français semblait trop pour lui, et il était réticent à l'idée. Il était constamment en opposition et accomplissait les tâches à contrecœur, se trouvant en classe sans vraiment y être. De plus, il avait beaucoup de mal à se faire des amis.

Paul jouait principalement avec des amis de son pays, qui parlaient la même langue que lui. Malheureusement, tout d'un coup en deux-trois mois, il a perdu deux de ses amis : l'un est retourné en Ukraine, et l'autre a déménagé à Toronto. Se retrouver seul a été très difficile pour lui. En classe, il avait également du mal, car les autres élèves progressaient en français tandis que lui peinait à avancer. Il restait quasiment au même niveau, s'exprimant surtout en anglais ou faisant systématiquement des traductions.

Paul est un élève brillant qui m'a souvent aidée, notamment avec les problèmes informatiques. Quand les élèves rencontraient des *bugs* ou des problèmes techniques, il était toujours là pour m'assister et était très généreux avec son temps, bien que toujours en anglais. Cependant, une situation m'a vraiment touchée, car lorsqu'il s'agissait de travailler en équipe, il était complètement perdu. Il n'arrivait à s'intégrer à aucune équipe et semblait ne pas apprécier ce type de travail. Malheureusement, nous devons parfois les encourager à socialiser et à travailler en groupe, mais pour lui, la socialisation était extrêmement difficile.

Je ne suis pas certaine si c'est uniquement à cause de la langue. Il me semble qu'il avait 12 ans, bien qu'il soit très chétif, petit et maigre. Il paraissait aussi très enfantin, moins mature que d'autres enfants de son âge. C'était un élève en fin de cycle primaire qui allait entrer au secondaire. Je m'inquiétais de savoir comment Paul allait s'adapter à une grande école de 1 200 élèves.

J'ai essayé de le soutenir. Un jour, il m'a confié en larmes qu'il se sentait seul, sans amis. C'était peut-être en octobre ou novembre, et je remarquais qu'il tentait de jouer dans la cour d'école, mais il avait beaucoup de difficultés à travailler en équipe et à parler avec les autres. J'ai donc décidé de faire intervenir une technicienne en éducation spécialisée (TES) pour l'aider à améliorer sa socialisation.

Я згадую двох учнів, зокрема Павла, який справив на мене найбільше враження минулого року. Він прибув у травні 2022-го, перейшов до іншого класу, щоб завершити навчальний рік. У серпні 2023-го року хлопець опинився в моєму класі. Зіткнувшись зі значним мовним бар'єром, Павло не виявив великого бажання вивчати французьку. Йому було надзвичайно важко. Він уже володів чотирма мовами: російською, українською, грузинською та трохи англійською. Вивчення французької здавалося йому занадто складним, і він неохоче займався. Хлопець постійно опирався, неохоче виконував завдання, фізично був присутній у класі, але фактично не брав участі в занятті. Крім того, йому було дуже складно заводити друзів.

Павло переважно грав із друзями зі своєї країни, які розмовляли тією ж мовою. На жаль, протягом двох-трьох місяців він утратив двох близьких друзів: один повернувся до України, а інший переїхав із родиною до Торонто. Для нього було дуже важко залишитися самотнім. У класі він також відчував труднощі, адже інші учні швидко просувалися у вивченні французької, тоді як Павло майже не прогресував. Він залишався на тому ж рівні, переважно спілкуючись англійською або постійно перекладаючи.

Павло — це талановитий учень, який часто мені допомагав, зокрема з комп'ютерними проблемами. Коли в учнів виникали збої або технічні труднощі, він завжди був готовий протягнути руку. Хлопець дуже щиро ділився своїм часом, хоча й спілкувався завжди англійською. Проте одного разу я була вражена. Павло ніяк не міг вписатися в командну роботу, він був абсолютно розгублений. Здавалося, що йому не подобається така форма самореалізації. На жаль, іноді ми повинні заохочувати учнів до соціалізації та роботи в групах, але для нього це було надзвичайно важко.

Павлові було 12 років. На свій вік він був дуже слабким, маленьким і худим. Хлопець виглядав також дуже по-дитячому, менш зрілим, ніж інші діти його віку. Це був учень, який закінчував початкову школу і мав переходити до середньої. Я турбувалася, як Павло адаптується у великій школі з 1200 учнями.

Я намагалася підтримати Павла, й одного разу він зізнався мені зі сльозами на очах, що почувається самотнім, без друзів. Це сталося, мабуть, у жовтні або листопаді. Я помітила, що йому важко грати на шкільному майданчику, тому що він не міг налагодити контакт з іншими дітьми. Тому я вирішила залучити спеціального педагога, щоб допомогти йому в соціалізації.

Pour encourager la participation en classe, nous avons mis en place un système de jetons : lorsqu'il en accumulait un certain nombre, il pouvait choisir d'aller jouer avec un ami. Cependant, Paul choisissait toujours un ami de notre classe qui parlait ukrainien, jamais quelqu'un d'autre. Cela lui était extrêmement pénible. J'ai essayé diverses stratégies pour l'aider, comme des systèmes de récompense avec des jetons et des activités spécifiques, en le pairant avec des élèves ayant des intérêts communs. Malheureusement, il ne se laissait pas facilement aider et restait souvent à l'écart. Il n'appréciait pas les périodes de récompense du vendredi, car il avait du mal à jouer avec les autres. Parfois, il demandait à aller dans une autre classe pour être avec ses amis ukrainiens, ou bien il choisissait de ne pas jouer du tout. Pour cet enfant, cela a été très difficile. Et malgré nos efforts, il continuait à éprouver des difficultés.

L'expérience a été traumatisante à bien des égards. Cet élève restait complètement fermé à tout ce que nous lui proposions : il ne voulait pas être là, et cela se voyait. Paul était malheureux et triste. Il était très rare de le voir s'intéresser aux activités, comme lors des dégustations de sirop d'érable ou des fêtes d'anniversaire que nous célébrions en classe. Il appréciait ces moments de partage, surtout s'il s'agissait de sucreries, car il aimait beaucoup le sucre. Il m'a même écrit un petit mot de remerciement qu'il avait traduit lui-même.

J'écrivais en anglais à ses parents. Sa mère a commencé à parler un peu français après quelques mois, tandis que son père ne s'est pas beaucoup impliqué. Elle utilisait souvent un mélange d'anglais et de français. Nous avons rencontré la direction, qui avait même proposé de garder Paul au primaire pour une année supplémentaire, car nous voyions qu'il n'allait pas s'adapter au secondaire immédiatement. Nous avons demandé aux parents de nous donner leur avis sur cette proposition. La direction avait suggéré de lui permettre de refaire une année au primaire pour qu'il reste dans un environnement familier. En avril, ses parents nous ont informés qu'ils allaient déménager dans les maritimes. Ils ont trouvé difficile de s'adapter ici, en raison de l'absence de travail et de leur faible maîtrise du français et de l'anglais, et ont décidé de se déplacer vers une autre province où ils avaient des amis.

Malgré diverses mesures et rencontres avec les parents, malgré tous les efforts et le temps que j'ai investis, Paul restait réticent, complètement fermé. C'était difficile pour lui et pour moi. Nous avons travaillé ensemble, fait des récupérations et des petits ateliers. Il était content quand nous étions seuls et n'aimait pas être entouré d'autres élèves. Je l'ai souvent installé près de mon bureau pour pouvoir lui apporter plus de soutien, mais il avait toujours du mal à s'adapter. Quand je lui demandais s'il avait vécu la guerre en Ukraine, il répondait non. En fin de compte, il avait des difficultés à s'adapter à la culture de l'école et à intégrer les normes sociales et académiques.

Щоб заохочувати участь у класі, ми запровадили систему жетонів: коли учень накопичував певну кількість, міг вибрати, з ким піти грати. Проте Павло завжди обирав учня, який говорив українською, й ніколи не обирав когось іншого. Я спробувала різні стратегії, щоб йому допомогти, такі як система винагород та об'єднання його в учнівські пари з подібними інтересами. На жаль, йому було нелегко адаптуватися, учень часто залишався осторонь. Павлові не подобалися періоди заохочень по п`ятницях, оскільки йому складно було грати з іншими. Іноді він просив перевести його в інший клас, щоб бути з українськими друзями, або взагалі відмовлявся грати. Ми помічали, що, незважаючи на наші зусилля, учень ще не зміг подолати труднощі.

Я писала його батькам, в основному ми спілкувалися англійською мовою. Через кілька місяців його мама почала трохи говорити французькою, хоча його батько не виявляв особливого інтересу до вивчення мови. Ми провели зустріч із керівництвом школи, яке, вийшовши за межі звичайної практики, запропонувало залишити Павла в початковій школі ще на один рік. Було зрозуміло, що він не буде готовий одразу адаптуватися до середньої школи. Це дозволило б йому залишитися в більш знайомому середовищі. Ми звернулися до батьків із проханням висловити свою думку щодо цієї пропозиції. Хоча це рішення не було реалізоване, воно дало мені ідеї для того, як діяти в подібних випадках у майбутньому, якщо інший учень опиниться в такій самій ситуації.

Я часто обговорювала його становище з керівництвом школи, щоб вивчити доступні варіанти. Ми вживали різних заходів, щоб допомогти Павлові, але він дуже неохоче погоджувався.

Незважаючи на всі зусилля й час, який я вклала, Павло залишався абсолютно закритим. Це було важко як для нього, так і для мене. Я відчувала, що не змогла ефективно йому допомогти. Ми працювали разом, проводили додаткові заняття та майстер-класи. Він був щасливий, коли ми залишалися наодинці. Йому не подобалося бути в оточенні інших учнів. Я часто садила його поруч зі своїм столом, щоб надати йому більше підтримки, але завжди мені здавалося, що він не готовий адаптуватися. Коли я запитувала, чи переживав він війну в Україні, він відповідав:«Ні!». Зрештою, він, здається, мав труднощі з пристосуванням до нашої шкільної культури та засвоєнням соціальних та академічних норм.

Це була дитина, яка любила природу й була насправді захоплена цією темою. Під час усних презентацій йому було дуже важко читати й говорити французькою, учень додавав звуки, які відрізнялися від нашої мовної системи. Павлові доводилося робити переклади, але його презентації завжди були цікавими, добре зробленими. Такий розумний і талановитий хлопець виявляв

Paul aimait la nature et était vraiment passionné par ce sujet. Lors de ses présentations orales, il avait beaucoup de mal à lire, ajoutant toujours des sons qui différaient de ceux de notre système linguistique. Il faisait systématiquement des traductions, mais ses exposés étaient toujours intéressants et bien faits. Il était brillant, mais il montrait une grande réticence à apprendre la langue, ce qui, je pense, le rendait malheureux car il avait du mal à communiquer. Son anglais était aussi approximatif. Je lui disais de décrire ce qu'il ressentait, mais il avait beaucoup de difficultés à le faire. Parfois, il réussissait ou j'avais recours à une autre enseignante parlant russe ou à un ami qui maîtrisait un peu mieux le français pour l'aider, mais il restait souvent réticent à communiquer.

Ses parents m'ont dit que Paul aimait l'école, qu'il aimait venir et qu'il nous appréciait beaucoup. Ils m'ont aussi mentionné que l'école ne semblait pas encore adaptée à ses besoins, car il ne trouvait pas son épanouissement. Il ne voyait pas les bénéfices immédiats. En effet, au début, nous enseignons principalement le français et cela ne correspond pas aux intérêts actuels des enfants. Je ne dirais pas que ça a été un échec total, mais il y aurait eu des ajustements à faire. Si nous avions eu plus de temps, Paul aurait pu trouver un certain bonheur qu'il n'a pas pu découvrir lors de sa première année, et cela me rend vraiment triste.

Cette situation regrettable m'a beaucoup bouleversée. Lorsque l'enfant reste complètement fermé, il est très difficile d'entrer dans sa carapace, même avec tout le temps et l'énergie que nous avons investis. Je pense qu'il n'était pas heureux d'être ici, car on ne lui a pas demandé son avis à propos de ce déménagement. Il venait de la Géorgie avec des montagnes et un paysage complètement différent. Il a passé un moment en Russie. Puis on l'emmène dans un pays, dans une petite ville où l'environnement est très différent, avec peu de nature. Il vivait aussi dans un appartement, ce qui contrastait avec ce qu'il connaissait. Tout cet environnement semblait le freiner. Il avait beaucoup de mal à s'épanouir dans un environnement pareil.

Vers la fin, Paul a commencé à établir des liens avec ses amis ukrainiens. Le fait de déménager dans une autre province a été un bouleversement. Il allait devoir apprendre l'anglais, ce qui était encore une difficulté. Toutefois, bien que ça a été une décision difficile pour les parents, cela a peut-être été la meilleure option dans leur situation. Le Nouveau-Brunswick, plus petit et proche de la mer, offrait probablement un environnement plus adapté pour eux à ce moment-là.

J'ai essayé de reprendre contact avec sa maman. Je lui ai écrit à deux reprises pour demander des nouvelles de son fils, mais je n'ai pas eu de réponse. Je ne sais pas si elle a changé son numéro de téléphone… Je voulais avoir un suivi, voir si Paul était mieux, s'il s'adaptait mieux, s'il était plus heureux là où il était.

значне небажання вивчати мову, що, на мою думку, робило його нещасним через труднощі у спілкуванні.Часом його англійська також була не зовсім досконалою. Наприклад, коли я просила учня висловити свої почуття, це викликало в нього значні мовні труднощі.

Батьки говорили мені, що Павло любить школу, йому подобається сюди приходити, він дуже цінує нас. Однак вони також зазначили, що школа, здається, ще не пристосована до його потреб, оскільки він не знаходить самореалізації. Він не бачить негайних переваг. Дійсно, те, що ми пропонуємо спочатку, - французька мова. Це може не відповідати його теперішнім інтересам. Я б не назвала це повною невдачею, але є кілька аспектів, які потребують корекції.

Мені здається, що якби в нас було більше часу, Павло міг би віднайти те щастя, яке не вдалося відчути в перший рік навчання. Це мене дуже засмучує. Коли дитина залишається повністю закритою, дуже складно пробитися крізь її захисний бар'єр, навіть попри весь час і зусилля, які ми вкладаємо.

На мою думку, він не був щасливий тут, адже його не питали про бажання переїхати. Павло приїхав із Грузії з її горами та зовсім іншим ландшафтом. Частину свого життя він провів там, частину — в Україні, а тепер опинився в зовсім іншій країні, у маленькому містечку з іншим середовищем і мінімальною кількістю природи. Його нове життя у квартирі надто відрізнялося від того, до чого він звик. Здавалося, що всі ці зміни його обмежували. Хлопчику було дуже важко; він не зміг розквітнути в такому оточенні.

У квітні батьки Павла повідомили нам, що збираються переїжджати. Я не можу точно пригадати, чи це був острів Принца Едварда, чи Нью-Брансвік. Батькам було важко адаптуватися тут через відсутність роботи й погане володіння французькою та англійською мовами. Тому вони вирішили переїхати в іншу провінцію, де в них були друзі.

Я вважаю, що це стало ще одним ударом для Павла, адже він почав налагоджувати стосунки з українськими друзями, а переїзд до іншої провінції виявився великим потрясінням. Йому доведеться вчити англійську, що є додатковою складністю. Це було важке рішення для батьків, але, можливо, воно було найкращим. Нью-Брансвік як менша та ближча до моря провінція, напевно, пропонував більш сприятливе середовище для них у той момент.

Нарешті я спробувала відновити зв'язок з його матір'ю. Я двічі писала їй, просила повідомити новини про сина, але не отримала відповіді. Я не знаю, чи змінила вона номер телефона. Це була її електронна пошта, й вона не відповідала.

J'aurais pu agir différemment avec le temps. Je n'aurais pas dû attendre jusqu'à novembre pour faire venir les parents de Paul, car le véritable travail commence mi-septembre après la rentrée. Il aurait été plus efficace de les rencontrer dès début octobre, lorsque j'ai constaté les difficultés de Paul. En fonction du temps, j'aurais peut-être adopté une approche différente pour établir un lien plus étroit avec lui, en essayant de gagner sa confiance. Certains enfants s'ouvrent facilement, d'autres sont plus fermés et réticents. En termes d'étapes, je ne devrais pas attendre jusqu'à fin novembre pour commencer à agir et plutôt intervenir dès que possible.

Cette année, j'ai un enfant qui réagit de manière similaire. J'ai donc rapidement mis en place le pairage et consulté l'intervenante communautaire scolaire. L'année dernière, la TES n'était pas très disponible non plus, ce qui compliquait les choses. Ce que j'aurais pu faire, c'est créer un lien plus étroit entre la TES, l'enseignant et l'élève, au lieu de tout gérer et de tenter de mettre des mesures en place seule. Je prendrais les devants plus rapidement, en essayant de trouver des moyens pour qu'il apprécie davantage le français, même si c'est déjà ce que je fais régulièrement.

Je pense à une autre élève, Marie, qui est arrivée en même temps que Paul, en juin 2022. Elle a commencé avec une autre enseignante, puis elle est venue avec moi. Elle est encore dans ma classe cette année, mais entre l'année dernière et aujourd'hui, je constate une transformation remarquable. Elle est devenue épanouie et souriante, et s'exprime bien avec une belle prononciation et une grande clarté.

L'année dernière, elle était vraiment hypersensible et pleurait pour tout. Il y avait toujours quelque chose avec elle, peut-être à cause de son âge aussi. Elle était enfant unique, habituée à faire des caprices assez facilement. C'était difficile pour elle de se lier aux autres, car souvent, ils ne voulaient pas jouer avec elle à cause de son comportement. Je voyais cela constamment. C'est moins fréquent maintenant. À l'époque, presque tous les jours, elle revenait de la récréation en pleurant parce que quelqu'un lui avait fait mal ou dit quelque chose.

Il y avait toujours des situations qui la dérangeaient profondément. On voyait qu'elle ne pouvait pas du tout gérer le stress, ce qui la plongeait dans une certaine panique. Mais cette année, je crois qu'elle a mûri. Elle a maintenant 12 ans, alors que l'année dernière, elle en avait 10-11. Avec une meilleure maîtrise de la langue, elle comprend mieux son environnement, ce qui la rend plus patiente et posée. Elle est aussi très appliquée dans son travail. Avant, elle essayait, mais elle n'y arrivait pas, ce qui la stressait. Elle paniquait facilement. Cette année, elle connaît plus de succès, ce qui lui donne davantage confiance en elle. Ses parents le remarquent aussi : elle est plus heureuse, plus épanouie. Je pense que cela est dû à plusieurs facteurs : le temps qui a joué en sa faveur, sa croissance et les petites évolutions personnelles.

Я хотіла дізнатися, чи Павлові краще.Чи він добре адаптується, чи щасливіший там, де він зараз перебуває.

Це був справді травматичний досвід у багатьох аспектах. Цей учень залишався повністю закритим до всього, що ми пропонували. Він не хотів бути тут, і це було помітно. Павло був нещасний і сумний. Дуже рідко його можна було побачити зацікавленим у заходах, таких як дегустація кленового сиропу чи святкування днів народження у класі. Він цінував ці моменти спілкування, особливо якщо вони були пов'язані з солодощами, адже він дуже любив цукерки. Він навіть написав мені невеличку подячну записку, яку сам переклав.

Можливо, з часом я б зробила все по-іншому. Наприклад, не стала б чекати до листопада, щоб запросити батьків. Мабуть, я запізнилася, бо справжня робота починається в середині вересня, після того, як учні йдуть до школи 23-го числа. Можливо, було б ефективніше зателефонувати батькам на початку жовтня, як тільки я побачила, що ситуація для нього складна. Виграючи час, я могла б застосувати інший підхід, щоб установити з ним тісніший зв'язок, намагаючись завоювати його довіру. Все залежить від людини: деякі діти легко відкриваються, а інші - більш закриті й небагатослівні. Що стосується кроків, то я б не чекала кінця листопада, щоб почати діяти, а намагалася б втрутитися якомога швидше.

Цього року в мене з`явилась учениця, українка Марія, яка приїхала у червні 2022-го року. Вона теж реагувала подібним чином. Тоді її батьки тільки-но прибули. Спочатку вона була з іншою вчителькою, а потім я вчила її минулого року. Тому я швидко почала впроваджувати парне навчання та консультуватися зі шкільним соціальним працівником.

Минулого року спеціаліст з освіти не був доступний, що ускладнювало ситуацію. Я могла б створити тісніший зв'язок між спеціалістом, учителем та учнем, замість того, щоб усе вирішувати самій і намагатися впровадити заходи. Я б не чекала так довго, а діяла б швидше, шукаючи засоби, щоб Павло більше полюбив французьку.

Марія знову опинилась у моєму класі цього року, але між минулим навчанням і сьогоднішнім днем я спостерігаю вражаючу трансформацію. Вона стала впевненою, усміхненою дівчиною, яка добре висловлюється, з гарною вимовою та чіткістю. Минулого року вона була зовсім іншою; справді, Марія була дуже чутливою й часто плакала через дрібниці.

З нею завжди щось відбувалося, можливо, через її вік. Вона була особливою, звикла легко впадати в істерику. Це ускладнювало її зв'язок з іншими дітьми,

Ce sont des petits succès. Elle franchit les étapes calmement. Marie est fière, par exemple, de voir qu'elle a bien étudié un mot et qu'elle comprend mieux la langue. Ses dictées se sont nettement améliorées par rapport à l'an dernier. Au début, je ne les notais même pas parce qu'il y avait tellement de fautes. Aujourd'hui, elle laisse peut-être une dizaine de fautes alors qu'auparavant c'était quarante ou cinquante dans une seule dictée. Cela montre à quel point elle a progressé. Je pense qu'elle a aussi pris conscience de sa situation. Ses parents lui ont peut-être expliqué que c'était son nouveau pays, qu'elle devait s'adapter. Nous avons maintenu un lien étroit. Quand elle ne comprenait pas, une collègue qui parlait russe l'aidait en traduisant, ce qui a renforcé ce lien et facilité sa progression.

Les parents de Marie ont été très patients. Sa maman appelait ma collègue, qui me rapportait les détails des problèmes rencontrés. Elle s'absentait fréquemment, probablement parce qu'elle ne voulait pas trop venir à l'école. Cette année, elle est présente presque tout le temps, sauf si elle manque l'autobus ou pour une autre raison mineure. On sent qu'elle est plus posée et épanouie, qu'elle a trouvé une certaine stabilité. Ses parents aussi. Ils m'ont demandé si un tuteur serait utile. J'ai dit que si c'était possible, pourquoi pas, cela pourrait l'aider. Il y a maintenant une certaine régularité dans sa vie. Elle suit des cours de musique. Elle a de la famille, et à l'école, même si elle est encore un peu réticente à jouer avec les autres, elle s'intègre petit à petit. Les enfants ukrainiens ont tendance à jouer entre eux, mais elle joue également avec les autres élèves de la classe, mais avec une certaine réserve.

Marie n'est pas très sociable, un peu comme Paul au début. Elle était habituée à jouer seule et reste assez réservée. Pendant les moments de récompense, il est rare de la voir jouer avec les autres; elle préfère dessiner. C'est une artiste. Elle semble aimer son espace personnel et se plonger dans ses créations, tout comme Paul, qui est également très artistique. Elle se réfugie dans son monde de dessins et de bricolages. Je pense que c'est une alternative importante : leur permettre de profiter de ce temps comme une récompense lorsqu'ils ont bien travaillé. Après avoir accompli une tâche, ils pouvaient se consacrer à ce qu'ils aiment, comme Marie avec le dessin. Ils ont besoin de cet espace, de ce refuge, pour se détendre et oublier un peu ce qui les entoure.

Mon rôle a été d'offrir du temps individuel à Marie quand elle en avait besoin, pour qu'elle puisse progresser à son rythme. J'ai également travaillé avec la TES pour trouver des moyens de favoriser sa socialisation et l'encourager à jouer avec les autres. En termes de socialisation, il s'agissait de l'aider à prendre confiance en elle. Je lui expliquais qu'elle venait d'apprendre une nouvelle langue et qu'il était normal de ne pas obtenir toujours un dix sur dix. Le système étant différent, je l'encourageais à se donner le temps nécessaire pour maîtriser la phonétique, le vocabulaire, et ainsi de suite.

тому що вони часто не хотіли грати з нею через її поведінку. Я бачила це постійно, але зараз це трапляється рідше. У той час майже щодня вона поверталася з ігор заплаканою, бо хтось її образив, або щось сказав.

Завжди були ситуації, які справляли глибоке враження на неї. Було помітно, що вона зовсім не могла впоратися зі стресом. Це доводило її до стану паніки. Але цього року, мені здається, вона теж подорослішала. Зараз їй 12, і ця еволюція відчутна. Завдяки кращому володінню мовою вона вже розуміє своє оточення. Це робить її більш терплячою та врівноваженою. Марійка також дуже старанна в роботі. Раніше було помітно, що дівчина намагається працювати. Але це виглядало так, ніби вона не може цього зробити. Її ця ситуація напружувала. Вона легко панікувала, але цього року дівчинка більш успішна, що надає їй помітної впевненості в собі. Її батьки також це помічають:донька стала щасливішою, більш розкритою. Я вважаю, що це пов'язано з низкою факторів:час працює на неї, вона зростає, в неї відбуваються маленькі особисті зміни.

Це маленькі успіхи та поступові кроки, які вона спокійно долає. Марі пишається, наприклад, тим, що добре вивчила слова й краще розуміє мову. Її диктанти набагато кращі, ніж раніше. На початку навчання я навіть не ставила їй оцінок, бо було дуже багато помилок. Сьогодні вона робить, можливо, десять помилок, тоді як раніше вона робила сорок чи п'ятдесят в одному диктанті. Це свідчить про те, як далеко вона просунулася. Я вважаю, що вона також усвідомила свою ситуацію, можливо, батьки пояснили їй, що це її нова країна, в якій потрібно адаптуватися. Ми також підтримували близькі стосунки. Коли вона не розуміла, колега, який говорив російською, допомагав їй перекладати. Так зміцнювався зв'язок і створювались прогресивні зміни.

Її мама телефонувала моїй російськомовній колезі, а та повідомляла мені про всі проблеми, з якими вона стикалася. Батьки були дуже терплячими. Я знаю, що вона часто пропускала заняття, можливо, тому, що не дуже хотіла ходити до школи. Але зараз вона там майже весь час, якщо тільки не запізнюється на автобус, або з якоїсь іншої незначної причини. Відчувається, що вона стала більш урівноваженою й реалізованою в житті, знайшла певну стабільність. Так само, як і її батьки. Вона бере уроки музики. Батько й мати навіть запитували мене, чи був би корисним репетитор. Я відповіла ствердно, якщо це зможе допомогти дівчині. В неї є родина, яка її підтримує, а у школі вона поступово інтегрується, хоча ще трохи вагається грати з іншими. Діти з України зазвичай грають між собою, але вона також долучається до ігор з іншими учнями класу, хоч і з певною обережністю.

Un aspect important a été la collaboration avec les parents. Dès qu'il y avait un problème, je communiquais avec ma collègue, qui traduisait pour elle et pour les parents au début, avant qu'ils ne commencent à parler un peu plus en français ou en anglais. Nous avons travaillé dans un cercle étroit, en restant en contact constant avec les parents dès qu'il y avait quelque chose à signaler. Tout comme avec les parents de Paul, dès qu'il y avait quelque chose, je les informais en expliquant la situation, s'il était malheureux, s'il avait pleuré pour telle ou telle raison, etc. Je leur disais ce qui se passait et discutais de ce qui pouvait être fait pour améliorer la situation.

C'est gratifiant, mais pas dans le sens où je me sens importante. Je suis heureuse de voir son épanouissement et de constater les progrès qu'elle a réalisés. En comparant avec l'année dernière, c'est vraiment une autre élève. C'est réconfortant de voir que j'ai contribué à son développement. Ce qui me touche le plus, c'est de savoir que ces progrès lui seront utiles dans l'avenir, notamment pour son passage au secondaire l'année prochaine. Elle a acquis des outils précieux durant son temps à l'école primaire qui l'aideront dans la suite de son parcours.

J'ai choisi deux situations différentes pour montrer que chaque élève vit des expériences uniques, qui peuvent évoluer de manière très différente. Ces deux exemples illustrent comment, malgré des contextes variés, les résultats peuvent être contrastés. On ne peut jamais prédire avec certitude l'issue pour chaque élève, car les effets de leurs expériences traumatisantes varient beaucoup. Certains s'améliorent avec le temps, tandis que pour d'autres, la situation est plus difficile.

Il n'est pas toujours possible d'obtenir un succès avec chaque élève. Chaque cas est unique, influencé par le contexte familial et les expériences vécues, comme la guerre. Par exemple, Paul a rencontré des difficultés supplémentaires parce que sa famille devait changer de pays. Ses parents avaient un délai de deux ans pour prouver leur statut d'étudiant, mais l'école qu'ils fréquentaient en Ukraine a été détruite, ce qui les a contraints à partir et à chercher une nouvelle opportunité ailleurs. Ils ne sont pas partis de gaieté de cœur, sachant qu'ils allaient encore une fois déraciner leur enfant. Cependant, ils n'avaient pas le choix. En même temps, ils espéraient trouver du travail ailleurs, malgré les difficultés que leur réserve le Québec en matière d'intégration.

On ne peut pas garantir le succès, malgré tout le temps, l'énergie et l'amour investis. Parfois, les efforts portent leurs fruits, parfois non. Nous sommes confrontés à cette réalité : nous pouvons réussir avec certains élèves, mais d'autres peuvent réagir de manière opposée, rendant la situation difficile. Cela nous pousse à chercher de nouvelles stratégies et à nous engager davantage pour faire face à ces défis.

Марія не дуже комунікабельна в цьому плані, така, як Павло на початку. Вона звикла гратися сама, залишаючись досить замкненою. А сьогодні, під час переможних моментів, іноді можна побачити, як вона грає з іншими. Їй більше подобається малювати. Вона митець і, здається, любить свій особистий простір, занурюється у свої творчі роботи, так само, як і Павло, який також дуже талановитий. Вона знаходить притулок у світі малюнків і творчості.

Моя роль полягала в тому, щоб надавати їй індивідуальний час, коли Марія цього потребувала, щоб вона могла прогресувати у своєму темпі. Я також працювала з освітнім спеціалістом, щоб знайти способи сприяти її соціалізації та залучити до гри з іншими дітьми. Моєю метою було допомогти їй стати більш упевненою в собі. Так дитина могла соціалізуватися в освітньому просторі Я пояснювала їй, наприклад, що вона щойно вивчила нову мову. Це є нормальним явищем: не завжди отримувати десять з десяти. Система навчання інша, тому я заохочувала її давати собі час для оволодіння фонетикою, словниковим запасом тощо.

Подібна ситуація вимальовувалася і з Павлом. Він на«відмінно» опановував математику, був дуже здібним у програмуванні, комп'ютерних іграх тощо. Я вважаю, що це важлива альтернатива: дозволити дітям використовувати вільний час як винагороду, коли вони добре попрацювали. Наприклад, після виконання завдання вони могли займатися тим, що їм подобається: як Павло з його комп'ютерними проєктами або Марія з малюванням. Їм потрібен цей простір, цей притулок, щоб розслабитись і трохи забути про негаразди.

Марія тепер уже підліток, їй дванадцять років. У певному сенсі вона також стала більш самостійною. Важливим аспектом була робота з батьками. Щоразу, коли виникали проблеми, я зв'язувалася з колегою. Вона перекладала для дівчинки та її батьків спочатку, до того, як вони почали більше говорити французькою або англійською. Ми працювали в тісному колі, залишаючись на постійному зв'язку з родиною. Як і у випадку з батьками Павла, як тільки-но з'являлася якась інформація, я повідомляла їм, пояснюючи ситуацію: наприклад, якщо він був нещасний, плакав з тієї чи іншої причини й т.і. Я розповідала їм, що відбувається, радила, як можна вчинити, щоб покращити ситуацію.

Це приносить задоволення, але не в тому сенсі, що я відчуваю свою важливість. Я щаслива бачити, як Марія розкривається, відзначати прогрес, якого вона досягла. Якщо порівняти минулий рік з цим, вона дійсно стала зовсім іншою ученицею. Це надихає, адже я зробила свій внесок у її розвиток. Найбільше я радію з того, що ці успіхи стануть їй у нагоді в майбутньому, особливо під час переходу до середньої школи наступного року. Я вважаю, що вона здобула цінні навички за час навчання в початковій школі, які допоможуть їй у подальшій освіті.

Je ne dirais pas que l'expérience avec Paul a été un échec total. Je pense que s'il avait passé plus de temps à l'école, s'il avait eu une année supplémentaire avec moi comme Marie, les choses auraient pu être différentes. Il a traversé une période difficile. L'année dernière, lui et Marie étaient presque dans la même situation, dans la même classe.

En fin de compte, je crois que **le temps est un grand, grand, grand facteur dans la réussite**, et je ne parle pas seulement de réussite académique. Quand je parle de réussite, c'est plus pour moi. C'est ma façon de voir les choses.

Lors de notre première rencontre, je dis toujours aux parents que maîtriser une langue prend environ sept ans. Il est donc irréaliste d'attendre des résultats extraordinaires dès les premiers stades. Ce qui compte vraiment, c'est l'adaptation de l'enfant à son environnement. Tout prend son importance lorsque l'enfant commence à s'épanouir dans son environnement, à se faire des amis et à prendre plaisir à aller à l'école. Une fois qu'il est à l'aise dans son milieu, les choses s'améliorent généralement.

Si je devais donner un conseil à quelqu'un qui enseigne dans un tel contexte, je dirais de prendre plus de temps pour chaque élève. Cependant, nous sommes souvent confrontés à une course contre la montre, car nous devons gérer beaucoup de choses en même temps.

Le programme d'une année vise à produire des résultats, mais il y a des limites. Par exemple, les élèves qui ont besoin d'aide psychologique ou d'accompagnement ne la reçoivent pas la première année. Ils doivent souvent attendre une année entière avant de recevoir ce soutien professionnel. J'aurais souhaité que Paul bénéficie d'un accompagnement pour l'aider à sortir de sa coquille, mais malheureusement, ce soutien n'était pas disponible. Le manque de ressources et de soutien peut rendre les choses très difficiles.

Le système doit être réformé. Une réunion est prévue avec la direction pour discuter de la nécessité de ne pas faire attendre une année avant de fournir un service aux enfants. Nous manquons de ressources (psychoéducateurs, orthophonistes), il y a de longues listes d'attente et le problème persiste.

Cela rend difficile pour moi de donner des conseils précis, car je ne suis pas certaine de ce qu'il faudrait faire. J'ai essayé de nombreuses stratégies et cherché de l'aide là où je pouvais, mais je n'ai pas de réponse claire à offrir.

Я обрала дві різні ситуації, щоб показати, що кожен учень має унікальний досвід, який може розвиватися зовсім по-різному. Ці два приклади засвідчують, що, незважаючи на різні контексти, результати можуть бути контрастними. Ніколи не можна з упевненістю передбачити, чим завершиться шлях кожного учня, оскільки наслідки їхнього травматичного досвіду дуже різняться. Деякі можуть покращитися з часом, тоді як для інших ситуація може бути складнішою.

Важливо підкреслити, що не завжди можливо досягти успіху з кожним учнем. Кожен випадок унікальний, на нього впливають сімейні обставини та пережитий досвід, наприклад, війна.Так, Павло зіткнувся з додатковими труднощами через те, що його сім'я була змушена переїхати до Квебека через війну в Україні. Його батьки мали два роки, щоб отримати статус і підтвердити свою освіту, але школа, яку вони відвідували в Україні, була зруйнована. Це змусило їх залишити все й шукати нову можливість деінде. Вони не були в захваті від від'їзду, знаючи, що знову доведеться виривати дитину з рідного середовища. Однак у них не було вибору. Водночас вони сподівалися знайти роботу в іншому місці, незважаючи на труднощі інтеграції у Квебеку.

Неможливо знати напевно, чи гарантований успіх, незважаючи на весь вкладений час, енергію та любов. Іноді зусилля справджуються, іноді - ні. Ми стикаємося з суворою реальністю: деякі учні можуть бути успішними, але інші можуть реагувати протилежним чином, ускладнюючи ситуацію. Це спонукає нас шукати нові стратегії, віддавати більше енергії та професійних знань для вирішення цих проблем.

Я не вважаю, що досвід із Павлом був повним провалом. Я гадаю, якби Павло проводив більше часу в навчальному закладі, наприклад, якби він провів зі мною додатковий рік, як Марія, все могло б бути інакше. Він переживав важкий період. Минулого року вони з Марією були майже в однаковій ситуації, в одному класі.

Я переконана, що час є дуже важливим фактором успіху. Я маю на увазі не лише успіх у навчанні. Коли я говорю про успіх, це більше стосується мене. Це мій спосіб бачити речі.

Я завжди говорю батькам під час нашої першої зустрічі: для того, щоб опанувати мову, потрібно близько семи років. Тому нереалістично очікувати надзвичайних результатів на початкових етапах. Те, що дійсно важливо, — це адаптація дитини до її оточення. Все стає вирішальним, коли дитина починає цінувати своє оточення, заводити друзів, отримувати задоволення від відвідування школи. Як тільки вона почувається комфортно у своєму середовищі, зазвичай справи покращуються.

Il faut cesser de croire que les élèves reçoivent déjà un service adéquat simplement parce qu'ils ont un enseignant dédié. Nous passons beaucoup de temps avec eux, mais ce n'est pas suffisant. De plus en plus, nous constatons que les élèves que nous accueillons, qu'ils viennent du Moyen-Orient, d'Amérique latine ou d'Afrique, ont des parcours extrêmement difficiles. On parle des réfugiés qui ont traversé des régions comme le Brésil à pied avec leurs parents, affrontant des dangers tels que des animaux sauvages, des loups, des animaux féroces, etc.

Il est nécessaire d'accroître le soutien apporté aux élèves réfugiés, car les services offerts ne sont pas suffisants. Nous accueillons des enfants ayant vécu des expériences traumatisantes et, malheureusement, nous ne pouvons leur offrir que l'aide d'un seul enseignant. Le manque de temps est un problème majeur : avec des classes de 17 élèves, il est difficile de consacrer suffisamment de temps à ceux qui en ont besoin. Idéalement, il faudrait des classes plus petites ou plus de soutien spécialisé pour permettre aux enseignants de mieux répondre aux besoins individuels des élèves.

La classe d'accueil ne devrait pas être perçue comme une simple année de transition, car la réalité est beaucoup plus complexe et profonde. Il serait crucial d'avoir des professionnels dédiés spécifiquement à l'accueil, sans que les élèves ne soient sur une liste d'attente pour obtenir l'aide dont ils ont besoin. Je trouve cela vraiment révoltant.

Якби мені довелося давати поради вчителю, який викладає в таких умовах, я б рекомендувала приділяти більше часу кожному учневі. Однак важливо зазначити, що ми часто стикаємося з гонитвою за часом, тому що потрібно впоратися з багатьма завданнями одночасно.

Річна програма має на меті дати результати, але є обмеження. Наприклад, новоприбулі учні, які потребують психологічної допомоги чи підтримки, не здобувають її в перший рік навчання. Часто доводиться чекати цілий рік, перш ніж цю підтримку можна буде надати. Мені б хотілося, щоб Павло скористався нею. Вона допомогла б йому розкритися, але, на жаль, така допомога не була доступною. Відсутність ресурсів і підтримки може суттєво ускладнити ситуацію.

Я вважаю, що систему потрібно реформувати. У нас запланована зустріч з керівництвом, щоб обговорити необхідність не чекати цілий рік, перш ніж надавати послуги дітям. Хоч у нас є брак ресурсів, таких як психопедагоги та логопеди, проблема залишається. Учні, які приходять на навчання, повинні чекати цілий рік, щоб здобути професійну підтримку. Це ускладнює для мене можливість надавати конкретні поради, оскільки я не впевнена, що потрібно робити. Я спробувала різні стратегії та шукала допомогу, де могла, але не маю чіткої відповіді, що запропонувати.

Не варто вірити, що учні вже отримують належні послуги лише тому, що в них є вчитель. Ми проводимо з ними багато часу, але цього недостатньо. Все частіше ми спостерігаємо, що учні, яких ми приймаємо, незалежно від того, чи вони з Близького Сходу, Латинської Америки чи Африки, мають надзвичайно складне минуле. Деякі з них навіть перетнули джунглі пішки. Мова йде про біженців, які долали пішки зі своїми батьками такі території, як Бразилія, стикаючись із такими небезпеками, як дикі тварини, вовки та інші хижі звірі.

Я переконана, що нам потрібно надавати більше підтримки учням-біженцям, тому що тих послуг, які ми надаємо зараз, недостатньо. Все частіше до нас приходять діти, які пережили травматичний досвід, і, на жаль, ми можемо запропонувати їм допомогу лише одного вчителя. Брак часу є основною проблемою: у класах, де навчається 17 учнів, важко приділити достатньо часу тим, хто його потребує. В ідеалі мають бути менші класи або більше спеціалізованої підтримки, щоб учителі могли краще реагувати на індивідуальні потреби учнів.

Клас для новоприбулих учнів не слід розглядати як простий перехідний рік, оскільки реальність набагато складніша й серйозніша. Було б дуже важливо мати фахівців, які б працювали саме в цьому класі. Тоді б учні не стояли в черзі, чекаючи на необхідну їм допомогу. Я вважаю, що це неприпустимо з педагогічної точки зору.

Le récit d'Hélène
Québec
Mai 2024

Елен
Квебек
Травень 2024

La patience est un facteur clé pour l'épanouissement de l'élève

Терпіння — важливий чинник для успішного розвитку дитини

Mon expérience a débuté en 2010. À l'époque, il n'y avait pas de réfugiés dans notre établissement. Nous enseignions principalement à des élèves issus de l'immigration économique. Tout a changé après le déclenchement de la guerre en Syrie. C'est à ce moment-là, vers 2015-2016, que nous avons commencé à accueillir des réfugiés et à entrer en contact avec cette nouvelle clientèle.

C'était vraiment une grosse différence entre les élèves qu'on avait vus auparavant, à cause de la situation particulière. Nous n'étions pas préparés ou formés pour recevoir ces enfants réfugiés-là. Nous sommes des enseignants de francisation, chargés d'enseigner le français à des élèves allophones. Nous avons fait face à ces nouveaux défis depuis la guerre en Syrie et, maintenant, avec l'arrivée des réfugiés ukrainiens. Cela a nécessité une grande adaptation de notre part, avec les ressources limitées à notre disposition, et souvent en solitaire.

Моя педагогічна кар'єра розпочалася у 2010-му році. Ми з колегами навчали учнів, які прибули в Канаду через економічну імміграцію. У моїй викладацькій біографії не було навичок роботи з біженцями. Все змінилося після початку війни в Сирії. Приблизно у 2015-2016 р.р. ми почали приймати біженців і контактувати з цією новою групою.

Звісно, між учнями, яких ми зустрічали раніше, й цими біженцями була суттєва різниця через їхню особливу ситуацію. Повинна констатувати, що мине мали належної підготовки для роботи з такими дітьми. Ми є вчителями французької мови для англомовних учнів, але з часів війни в Сирії ми зіштовхнулися з новими професійними проблемами й набули цінний досвід. А прибуття українських біженців поставило нас перед новими викликами. Це вимагало від нас значної адаптації в умовах обмежених ресурсів, що були в нашому розпорядженні. Часто доводилося працювати самотужки й приймати відповідальні рішення.

Malheureusement, la situation n'a pas évolué. Le manque de préparation pour faire face aux traumatismes vécus par les élèves constitue un réel problème. Il y a des ressources dans les écoles, des psychologues, des travailleurs sociaux, des intervenantes communautaires. Mais nous, comme enseignants, on n'en a pas… Ainsi, jusqu'à présent, je n'ai pas eu l'occasion de suivre une formation dispensée par des conseillers pédagogiques ou des universités et portant sur l'enseignement aux élèves réfugiés. **Il est pourtant essentiel que les enseignants reçoivent une formation spécifique pour être préparés à gérer cette réalité, car actuellement, nous ne sommes pas équipés pour faire face à ce type de situations.**

Nous dépassons le rôle traditionnel de l'enseignant en nous impliquant profondément avec ces élèves et leurs familles et en cherchant à les aider au maximum. Certains, comme des élèves ukrainiens, ne restent que temporairement, malgré l'investissement important que nous faisons. Cependant, notre rôle reste crucial pour rendre leur séjour ici le plus agréable possible. Même si leurs situations sont parfois difficiles, je crois fermement en l'importance de notre mission auprès de ces enfants.

Ce sont des enfants déracinés, qui ne retrouvent plus le monde qu'ils ont connu avant. Et nous, nous sommes le seul lien entre la société d'ici et leur famille. C'est qu'ils ne connaissent pas d'autre chose, juste nous.

Je suis immigrante, je suis arrivée au Canada en 2005 et j'ai toujours voulu être enseignante. Dans mon pays d'origine, ce n'était pas possible en raison du manque de motivation et des conditions difficiles pour les enseignants. J'ai donc étudié le droit et travaillé comme avocate. En arrivant ici, j'ai enfin pu me consacrer à ma passion en m'inscrivant en enseignement à l'Université de Montréal et en me spécialisant en accueil, peut-être influencée par mon propre parcours d'immigrante. Je tenais vraiment à aider les autres à s'adapter et à trouver leur place dans la société québécoise, car ce n'est pas facile.

Les élèves réfugiés sont souvent confrontés à de nombreux défis sur les plans éducatif, émotionnel et linguistique. Ils rencontrent des difficultés importantes. De notre côté, bien que nous ne puissions pas résoudre tous les problèmes, nous pouvons nous attaquer aux plus essentiels.

На жаль, сьогодні ситуація не змінилася. Недостатня підготовка до роботи з психологічно травмованими учнями є справжньою проблемою. Незважаючи на те, що в нас є шкільні ресурси,психологи, соціальні працівники. У нас є громадські працівники, але в нас як у вчителів, немає... До цього часу я не мала можливості пройти навчання, яке б проводили педагогічні консультанти або університети щодо викладання для дітей-біженців. Мені здається, що це **дуже важливо, щоб учителі здобували спеціальні знання, адже треба бути готовими працювати з такою реальністю, бо наразі ми не маємо необхідних навичок для роботи в таких ситуаціях.**

Ми виходимо за рамки ролі звичайного вчителя, бо дуже тісно пов'язані з цими дітьми та їхніми сім'ями, намагаємося допомогти їм, наскільки можемо. Іноді трапляються випадки, коли діти не залишаються тут. Так було з кількома українськими учнями. Ми багато вкладали в них, а потім вони виїжджали з Канади. Але це потрібно робити, тому що наша найважливіша роль полягає в тому, щоб допомогти їм зробити своє коротке перебування тут якомога приємнішим. Ураховуючи, що не всі залишаються надовго, важливо запропонувати цим дітям найкращу можливу підтримку під час їхнього перебування з нами. Ми бували у складних ситуаціях, але я дійсно вважаю, що наша роль як учителів дуже важлива для цих дітей.

Це діти, вирвані з корінням, діти, які більше не знаходять того світу, який знали раніше. Ми виступаємо єдиною сполучною ланкою тут між суспільством та їхніми сім'ями. Вони не знають нікого, крім нас.

Я також іммігрантка, яка приїхала до Канади в 2005-му році з іншої європейської країни. Я завжди хотіла бути вчителькою, твердо знала, що хочу відбутись у цій професії з самого дитинства. На своїй батьківщині я не мала можливості продовжити навчання в галузі освіти, тому що вчителі отримували низьку зарплату, було важко знайти роботу. Тому я обрала навчання на юриста й деякий час працювала адвокатом. Коли я приїхала сюди, нарешті здобула можливість займатися тим, що завжди любила. Я вступила до Монреальського університету на програму бакалаврату з педагогіки, але обрала спеціалізацію «Викладання в адаптаційних класах[1]», а не просто «Викладання французької мови». Можливо, цей вибір був мотивований моїм досвідом як іммігрантки. Я справді хотіла допомагати іншим адаптуватися та знайти своє місце в квебекському суспільстві, адже це нелегко.

[1] адаптаційні класи дозволяють дітям, які не розмовляють французькою, здобути підтримку у вивченні французької мови та інтеграції в суспільство Квебека.

Ces élèves arrivent souvent avec des traumatismes et des expériences négatives. Ils ont pu être exposés à la violence, à la guerre, comme c'est le cas pour de nombreux Syriens qui ont vécu dans des camps de réfugiés. Certains enfants sont même nés dans ces camps, n'ont jamais été scolarisés et n'ont jamais connu de structure ou de règles.

À l'école, ces élèves intègrent une société totalement différente. Nous devons leur enseigner le français tout en prenant en compte leurs traumatismes et les situations complexes qu'ils vivent, ce qui n'est pas une tâche facile.

Le retard scolaire est un autre défi majeur, touchant les réfugiés et les demandeurs d'asile. Certains enfants ont été déscolarisés pendant de longs mois, voire des années. Récemment, nos classes d'accueil ont accueilli de nombreux élèves ayant un retard scolaire significatif, même dans leur langue maternelle, souvent en raison de l'absence de scolarisation préalable et des difficultés de leur parcours migratoire. Il va leur falloir beaucoup de temps avant qu'ils ne parviennent à s'installer et à s'intégrer correctement au Canada.

Il y a également le défi linguistique : apprendre une nouvelle langue exige beaucoup d'efforts et des compétences que ces enfants ne possèdent pas toujours, surtout lorsqu'ils sont plus âgés. En effet, l'apprentissage d'une langue seconde est généralement plus facile pour les enfants de cinq ou six ans que pour ceux de neuf ou dix ans. Pour ces derniers, la maîtrise de leur langue maternelle est essentielle pour transférer des compétences et acquérir une base solide. Cependant, beaucoup d'entre eux n'ont pas cette base, ce qui rend l'apprentissage très difficile. Ça peut prendre de trois à quatre ans pour qu'un élève passe dans une classe régulière. Auparavant, avec les immigrants économiques, cela se faisait plus rapidement. Ce délai est dû non seulement aux difficultés d'apprentissage et au retard accumulé, mais aussi à la motivation des élèves.

Nous avons remarqué que l'apprentissage du français est particulièrement difficile pour les réfugiés ukrainiens, probablement en raison de la grande différence entre le français et l'ukrainien. Par exemple, Vladimir, qui est avec nous depuis deux ans, est encore au niveau débutant malgré ses efforts pour apprendre le français. Jusqu'à présent, nous n'avons pas envoyé de lettres pour intégrer les réfugiés ukrainiens dans des classes régulières. Certains élèves arrivés il y a trois ans ne sont toujours pas prêts pour cette transition. Ils mettent beaucoup de temps à maîtriser la langue.

Le manque de disponibilité à l'apprentissage chez ces enfants est souvent lié à la violence et aux traumatismes qu'ils ont subis. À leur arrivée, ils ne sont pas toujours prêts à se concentrer pour apprendre le français. Ils sont préoccupés par leur place et par leur bien-être, ce qui entraîne une grande démotivation, notamment chez les réfugiés ukrainiens.

Учні-біженці часто зіштовхуються з багатьма освітніми, емоційними та мовними проблемами. Безперечно, вони зазнають значних труднощів. Хоча ми й не можемо вирішити всі проблеми, але прагнемо принаймні зосередитися на найбільш важливих.

Ці учні часто прибувають з психологічними травмами та негативним досвідом. Вони могли зазнати насильства, пізнали воєнну дійсність, як це сталося з багатьма сирійцями, що жили в таборах для біженців. Деякі діти навіть народилися в таких таборах, ніколи не ходили до школи й не знали, що таке дисципліна або правила. Приходячи до школи, ці учні потрапляють у зовсім інше суспільство. Ми маємо навчати їх французької мови, враховуючи їхні травми та складні обставини, що їх оточують. І це нелегке завдання.

Ще однією серйозною проблемою є затримка в навчанні. Деякі діти не відвідують школу місяцями або навіть роками. Ця проблема стосується не лише біженців, але й шукачів притулку. Останнім часом до наших адаптаційних класів потрапляє багато учнів, які значно відстають у навчанні, навіть з рідної мови. Це часто пов'язано з відсутністю попередньої шкільної освіти та труднощами міграційного шляху, який може бути дуже складним. Їм також може знадобитися багато часу, щоб належним чином влаштуватися та інтегруватися в Канаді.

На своєму досвіді я переконалась,що труднощі вивчення нової мови вимагають значних зусиль і навичок. Діти-біженці часто не можуть їх набути, особливо коли вони приїжджають у старшому віці. Наприклад, оволодіння другою мовою зазвичай легше для п'яти- чи шестирічних дітей, ніж для дев'яти- чи десятирічних. Для останніх важливим є гарне володіння рідною мовою, тому що це допомагає перенести навички й створити міцний фундамент. Однак багато з цих дітей не мають такого фундаменту, що значно ускладнює процес навчання. Вивчення мови може тривати від трьох до чотирьох років, щоб учень перейшов до звичайного класу, тоді як раніше з економічними іммігрантами це відбувалося швидше. Цей термін зумовлений не лише труднощами в навчанні та накопиченим відставанням, але й мотивацією учнів.

Відсутність готовності до навчання в цих дітей часто пов'язана з насильством і травмами, які вони пережили. Прибувши в Канаду, діти не завжди готові зосередитися на вивченні французької мови. Вони більше стурбовані пошуками свого місця і власним добробутом, що викликає велику демотивацію. Я особливо помітила це в українських біженців.

Ces enfants ont tout perdu du jour au lendemain, ne veulent pas être ici et ne voient pas l'intérêt d'apprendre le français, surtout que certains savent qu'ils repartiront dans quelques mois. Motiver ces élèves reste un défi majeur.

Auparavant, nous mettions l'accent sur l'apprentissage du français. Nous croyions qu'il fallait d'abord se concentrer sur cet aspect. Maintenant, il est plus important que l'élève se sente bien dans la classe avant de commencer l'apprentissage. C'est un changement de perspective important que nous avons appris en travaillant avec les réfugiés.

Entre avril et mai 2022, de nombreux réfugiés ukrainiens sont arrivés au Canada. Parmi eux, David, un jeune arrivé en mai, était très réservé et peinait à s'adapter à son nouvel environnement. Il était fortement attaché à sa vie précédente, à ses grands-parents, son chat, son école et ses amis. Il n'aimait pas du tout être ici. Il refusait de sortir pendant les récréations et ne voulait avoir aucun contact avec les autres enfants, même ceux d'origine ukrainienne. Il préférait rester seul et dessinait souvent des images violentes inspirées par les jeux vidéo auxquels il jouait. En classe, il ne participait jamais aux activités et ne s'impliquait pas du tout. Il se contentait d'être présent. Cela a duré plusieurs mois.

Lorsqu'il a repris l'année scolaire en septembre, il a conservé la même attitude. Nous étions vraiment découragés, car nous ne savions pas comment réagir et nous ne voulions pas le forcer. Il était clair qu'il n'était pas à l'aise dans la classe ni dans sa nouvelle vie.

En novembre, nous avons rencontré sa mère pour mieux le comprendre, car il montrait beaucoup d'opposition, refusant même de se changer pour la récréation et se cachant souvent dans les toilettes ou les casiers. Elle a confirmé que David n'aimait pas être ici et qu'il manquait de motivation. Elle a ajouté qu'ils ne comptaient pas rester au Canada, que leur présence était temporaire en attendant la fin de la guerre en Ukraine. Cela rendait notre travail extrêmement difficile, car l'enfant savait qu'à un moment donné, il retournerait dans son pays. Alors, pourquoi fournir tous ces efforts pour apprendre le français? Et il avait raison. Pourquoi traverser ce processus ardu alors qu'il sait qu'il finira par retourner chez lui? C'était vraiment très compliqué.

J'ai rencontré les membres de la direction pour expliquer que la situation ne pouvait pas continuer ainsi. Je ne pouvais pas laisser David dessiner toute la journée sans intervenir. Nous devions agir. Alors, en collaboration avec la direction et une éducatrice du service de garde, qui parlait la même langue que David, nous avons mis en place un emploi du temps adapté. Le matin, il passait une heure en classe, puis il avait des pauses où il sortait jouer un peu avec une éducatrice du service de garde ou rencontrer d'autres élèves ukrainiens de l'école. Progressivement, il a commencé à socialiser. Je pense qu'il

Це діти, які за одну ніч утратили все, що мали. Вони не хочуть бути тут, їм тут не подобається, бракує мотивації. Учні не усвідомлюють, навіщо потрібно вивчати французьку мову. Деякі діти вже знають, що через кілька місяців поїдуть з нашої країни. Мотивувати таких учнів - основний виклик, з яким ми стикаємося.

Я хочу розповісти про учня з України на ім'я Давид. Його драматична історія життя нас глибоко зворушила. Приїхавши у травні 2022-го року, він здавався дуже замкнутим. Було помітно, що хлопець ще не адаптувався до нового оточення. Він дуже був прив'язаний до свого попереднього життя в Україні, до дідусів і бабусь, до котика, до школи та друзів. Прибуття сюди йому зовсім не подобалося. Учень відмовлявся виходити на перерви й не хотів спілкуватися з іншими дітьми, навіть з учнями українського походження. Він прагнув до самотності, проводив час, малюючи, часто зображав насильство. Хлопець надихався відеоіграми, яким надавав перевагу. На уроках він ніколи не виявляв активності, не брав участі в заходах і зовсім не залучався до будь-яких ігор. Він просто був присутній у класі. Це тривало кілька місяців.

У 2022-му році багато українських біженців приїхали до Канади. Це відбулося переважно між квітнем і травнем, тобто наприкінці навчального року. Тому ці діти повернулися до нашої школи у вересні 2022-го року.

Коли Давид розпочав навчання у вересні, він суттєво поведінку не змінив: сильно опирався, навіть відмовлявся переодягатися для ігор, часто ховався в туалетах або шафках. Іноді ми не могли його знайти. Це було справді дуже важко. Педагоги були дуже засмучені, оскільки не знали, як правильно реагувати. Мине хотіли його примушувати проти волі до якоїсь справи. Було очевидно, що він не відчував себе комфортно ані в класі, ані в новому житті.

Ми зустрілися з його матір'ю в листопаді, щоб дізнатися більше про його імміграційний шлях і досвід навчання в Україні. Вона підтвердила, що Давиду тут не подобається, йому не вистачало мотивації. Жінка пояснила, що не хоче залишатися в Канаді, підкресливши, що їхня присутність лише тимчасова. Вони перебувають тут,поки не закінчиться війна в Україні. Це надзвичайно ускладнює нашу роботу, адже дитина знає, що в якийсь момент вона повернеться до своєї країни. То навіщо докладати стільки зусиль, щоб вивчити французьку? І він має рацію. Навіщо проходити через цей важкий процес, якщо він знає, що врешті-решт покине це місце й повернеться додому? Це було справді дуже складно.

a fini par comprendre qu'il devait s'adapter. Tous ces efforts étaient faits pour lui, et il l'a peu à peu réalisé. Il a fallu environ deux semaines avant que nous remarquions un léger changement. Progressivement, il a commencé à s'impliquer dans de petites activités en français, puis il s'est intéressé aux mathématiques, qu'il aimait particulièrement.

Nous avons ensuite collaboré avec la psychologue de l'école pour organiser un groupe de parole, initié par une chercheuse de l'Université de Montréal. Il s'agissait d'une activité pilote où les enfants pouvaient partager leurs histoires. Chaque mardi, nous consacrions une heure à ce groupe, discutant de divers sujets en classe, tels que l'immigration, le pays d'origine, la famille, ce qui leur manquait de leur pays, ou encore les plus beaux souvenirs de leur pays. Les enfants étaient invités à s'exprimer, mais la participation était entièrement volontaire : ceux qui le souhaitaient prenaient la parole et ceux qui préféraient ne pas participer étaient libres de le faire.

Au début, David ne voulait rien entendre. Il ne s'assoyait pas avec nous et restait à son bureau. Cependant, il écoutait attentivement ce que les autres racontaient. Il suivait déjà en français et comprenait, mais ne pouvait pas encore s'exprimer. Il apprenait sans même s'en rendre compte. Peu à peu, en écoutant les autres, il a commencé à participer aux discussions. Par exemple, certains amis parlaient de leurs chiens ou de leurs chats dans leur pays. Lui aussi a raconté, en anglais, qu'il avait un chat resté avec ses grands-parents. Nous le laissions parler en anglais. En fait, nous ne parlions pas uniquement en français, car certains élèves n'étaient pas encore capables de s'exprimer dans cette langue. Alors, nous les laissions parler en anglais ou dans leur langue maternelle, et les autres élèves traduisaient. Peu à peu, David a commencé à parler de ses grands-parents et de ses enseignants. Nous en avons appris davantage sur lui. Il s'est ouvert progressivement, mais cela a pris plusieurs mois : le groupe de parole a commencé en décembre, et en février, il a commencé à participer aux discussions. Nous avons été patients et nous ne l'avons jamais forcé. Il ne s'est jamais senti obligé et c'est ce qui était le plus important pour lui. S'il le souhaitait et s'il se sentait prêt, il pouvait participer. Sinon il était parfaitement acceptable de rester en retrait.

Je pense que c'est **l'approche qui a aidé le plus : ne pas le forcer de faire quelque chose, le laisser le faire à son rythme.** Il ne refusait pas de le faire par manque de volonté, mais parce qu'il a traversé des épreuves difficiles et qu'il n'était pas encore prêt. Nous étions là pour le soutenir. Le message essentiel pour ces enfants est que nous sommes là pour les aider, disponibles quand ils ont besoin de nous, sans rien leur imposer. Ces enfants ont des besoins particuliers et il est important de s'adapter à eux.

Finalement, David s'est fait des amis et a participé aux récréations. En avril, il était parfaitement intégré dans sa classe. Malheureusement, ce mois-là, il a dû retourner en Ukraine, car son père avait été appelé à la guerre et toute la famille l'a suivi. Depuis son

Я зустрілася з керівництвом й висловила думку, що так далі не може тривати. Я не могла залишити його в класі малювати цілий день, не втрутившись. Треба було діяти. Тож у співпраці з адміністрацією та вихователем дитячого садка, яка розмовляла однією мовою з Давидом, ми склали відповідний графік. Зранку він проводив годину на уроках, потім мав перерви й виходив трохи погратися з вихователем дитячого садка або зустрітися з іншими українськими учнями у школі. Поступово він почав більше спілкуватися. Вважаю, що він нарешті зрозумів потребу адаптуватися до ситуації. Всі ці зусилля були зроблені для нього, й він поступово це усвідомив. Минуло близько двох тижнів, перш ніж ми помітили незначні зміни. Поступово він почав брати участь у невеликих заходах французькою мовою, а потім зацікавився математикою, яка йому особливо подобалася.

Ми потім співпрацювали зі шкільним психологом для організації групи підтримки, ініційованої дослідницею з Монреальського університету. Це була пілотна діяльність, дуже потрібна для того, щоб діти могли ділитися своїми історіями з життя. Щотижня, у вівторок, ми присвячували одну годину цій групі, обговорюючи різні теми у класі, такі як імміграція, рідна країна, сім'я. Діти згадували найкращі моменти свого життя, роздумували над тим, що їм бракувало, адже вони залишилися без своєї країни. Учнів запрошували висловлюватися, але участь була повністю добровільною: ті, хто хотів, брали слово, а ті, хто не бажав брати участь, мали можливість не робити цього.

Давид спочатку не хотів нічого чути. Поки всі інші сиділи в колі на підлозі, він завжди залишався за своїм столом і не брав участі в заході. Проте ми помітили, що він уважно слухав, що говорять інші. Давид уже розумів французьку й усвідомлював, про що йшла мова. Ми говорили не лише французькою, бо деякі учні ще не вміли висловлюватися цією мовою. Тому ми дозволяли їм говорити англійською або рідною мовою, а інші перекладали.

Спочатку Давид просто слухав. Але поступово, аналізуючи розмови інших учнів, він почав більше долучатися до обговорень. Наприклад, деякі діти поділилися історіями про своїх собак і котів у рідній країні. Він також згадав, що у нього є кіт, який залишився з дідусем і бабусею, хоча все одно не сідав з нами в коло й залишався за своїм столом. Він навчався, навіть не усвідомлюючи цього; він уже розумів усі обговорення французькою, але ще не міг висловитися. Ми дозволили йому говорити англійською. Поступово він почав розповідати про своїх дідуся та бабусю, своїх учителів, і ми почали дізнаватися про нього більше. Він відкривався поступово, але на це пішло кілька місяців. Ми створили дискусійну групу в грудні, а в лютому він почав брати участь в обговореннях. Це забрало багато часу й терпіння, але ми ніколи не примушували його. Я гадаю, що

départ, nous n'avons pas de nouvelles. Il nous a donné des câlins avant de partir, ce qui montre qu'il était vraiment bien intégré dans la classe. Cela a pris toute une année pour y parvenir, avec beaucoup de patience, de ressources et d'implication. Nous avons réussi à l'intégrer, mais il est parti…

C'est la situation au cours de laquelle un enfant a mis le plus de temps à s'ouvrir et à se sentir bien dans la classe. D'habitude, nous observons des changements positifs après quelques semaines quand les élèves commencent à se sentir mieux et à s'ouvrir aux autres. Pour David, cela a pris presque toute l'année.

Je ne pense pas que nous aurions pu changer quelque chose. Nous avons fait tout ce qui était en notre pouvoir avec les ressources disponibles à l'école Je crois que nous avons agi de la meilleure manière possible. Le résultat a été ce que nous espérions : il a commencé à s'ouvrir à nous et à apprendre. Il pratiquait la dictée, apprenait les verbes et progressait. **Au fil du temps, nous avons appris que la première impression que l'on a — que l'élève est réticent, indifférent ou peu motivé — n'est pas nécessairement la réalité. Il ne s'agit pas d'un manque de volonté, mais souvent d'autres facteurs à prendre en compte.**

Depuis l'arrivée des réfugiés syriens, nous avons pris l'habitude de consulter les dossiers dès le début de l'année. Nous rencontrons les parents à plusieurs reprises pour en apprendre le plus possible sur leur vécu et sur leur parcours migratoire. La travailleuse sociale évalue aussi les besoins de la famille pour déterminer comment la soutenir au mieux. Ces démarches nous aident à mieux comprendre les raisons derrière les réactions des élèves. Ces enfants ne sont pas réticents au travail par choix : ils ont souvent un trauma ou une autre raison valable qui les empêche d'avancer.

Lorsque nous avons commencé à accueillir des réfugiés, nous ne savions pas toujours comment réagir. Maintenant, nous avons acquis beaucoup d'expérience. Quand j'ai pris en charge David en septembre, je ne le connaissais pas encore personnellement, mais j'avais consulté son dossier et rencontré l'enseignante qui l'avait reçu l'année précédente. J'avais donc déjà une idée précise de sa situation, qui nécessitait une attention particulière.

найважливішим для хлопця було те, що він ніколи не відчував себе зобов'язаним спілкуватися. Основний меседж полягав у тому, що якщо Давид хоче й відчуває себе готовим, він може брати участь, якщо ні, то цілком прийнятно залишатися осторонь. Це було для нього найважливішим.

Я гадаю, що саме цей підхід найбільше допоміг: не змушувати його робити щось, а дозволити діяти в його власному ритмі. Він не відчував себе зобов'язаним, міг брати участь у бесідах, коли хотів і був готовий. Ми просто були поруч, щоб підтримати його. Для цих дітей важливим посланням є те, що ми тут, щоб допомогти їм, доступні, коли вони цього потребують, не нав'язуючи їм нічого. Це діти з особливими потребами, до них важливо пристосуватися. **Це не просто ситуація, коли учень не хоче щось робити без причини, а результат того, що він пережив певні труднощі, через які ще не готовий до якоїсь діяльності.** Такий підхід дуже нам допоміг, особливо в роботі з Давидом.

Згодом він знайшов друзів, брав участь в іграх, до квітня був повністю інтегрований у свій клас. На жаль, того ж місяця йому довелося повернутися в Україну, тому що його батька забрали на війну, й уся сім'я поїхала за ним. З того часу, як він поїхав, ми нічого не чули від Давида, але він обіймав нас перед від'їздом. Це свідчить про те, що він дійсно добре адаптувався. Щоб досягти цього, знадобився цілий рік, багато терпіння, ресурсів і відданості. Нам вдалося його інтегрувати, але він поїхав.

Я не вважаю, що ми могли б щось змінити. Ми зробили все, що було в наших силах, використовуючи доступні ресурси у школі. Я вірю, що ми діяли якомога краще. Результат був дійсно таким, на який ми сподівалися: Давид почав відкриватися нам і вчитися. Він писав диктанти, вивчав дієслова й робив успіхи. **З часом ми зрозуміли, що перше враження, яке може скластися про учня: він замкнутий, байдужий чи невмотивований - не обов'язково відповідає дійсності. Це не брак сили волі, а часто інші фактори, які слід брати до уваги.**

З того часу, як прибули сирійські біженці, ми звикли переглядати їхні справи на початку року. Ми кілька разів зустрічаємося з батьками, щоб дізнатися якомога більше про їхній досвід та міграційний шлях, краще зрозуміти причини реакції учнів. Ці учні не просто не хочуть навчатися за власним бажанням; часто існує травма або якась інша поважна причина, яка заважає їм рухатися вперед. Ми уважно розглядаємо досьє, зв'язуємося з батьками, відправляємо соціального працівника, щоб оцінити потреби сім'ї та визначити, як ми можемо найкраще їх підтримати.

Quand je parle de « nous », je fais référence à l'équipe de l'école impliquée dans le soutien de cet élève : la direction, soit les deux directeurs (principal et adjoint), l'intervenante sociale et la psychologue. Nous avons véritablement travaillé ensemble pour aider David. C'est grâce à l'effort collectif de toute l'équipe que nous avons pu le soutenir.

Nous étions cinq ou six personnes pleinement impliquées dans le soutien de cet enfant. Je ne pouvais pas le faire seule, l'équipe était indispensable. La direction est responsable de mettre les mesures en place. Je peux proposer des solutions, mais la direction prend les décisions finales. De plus, sans la participation de la psychologue et de l'intervenante sociale, ces mesures n'auraient pas été mises en œuvre efficacement. Nous formons vraiment une excellente équipe à l'école.

Ces expériences nous apprennent beaucoup sur nous-mêmes. Dans ma classe, il y a trois ou quatre élèves suivis par des psychologues en raison de traumatismes liés à des violences verbales, familiales, physiques ou sexuelles. Ces situations difficiles révèlent notre capacité à faire preuve d'empathie et à agir en tant qu'êtres humains. Dans notre contexte, nous ne sommes pas des enseignants comme dans une école privée où les élèves ont des situations financières et scolaires similaires. Nous évoluons dans un environnement très spécifique et il est crucial de s'adapter à chaque situation. Chaque cas nous apporte des leçons précieuses et nous aide à mieux comprendre notre rôle.

Avec David, j'ai appris que la patience peut avoir un impact considérable et peut vraiment aider un élève à s'épanouir. Ces expériences nous rappellent que la vie n'est pas toujours facile, et que certains enfants traversent des épreuves très difficiles. Comme professionnels, cela nous touche profondément. **Nous faisons l'effort de nous mettre à leur place pour comprendre leur douleur en imaginant ce que nous ressentirions dans leur situation. Cela nous aide à mieux saisir leurs difficultés.**

Si je devais donner un conseil à quelqu'un qui enseigne dans un contexte similaire, ce serait de consulter les dossiers des élèves dès le début. Quand vous recevez la liste de vos élèves, examinez leurs dossiers pour comprendre leur vécu et leur parcours migratoire. Rencontrez les parents le plus tôt possible pour obtenir des informations sur les difficultés rencontrées et sur la situation dans leur pays d'origine. Élaborez un portrait détaillé de chaque enfant.

Коли ми тільки почали приймати біженців, не завжди знали, як реагувати. Але зараз ми набули набагато більше досвіду. Коли у вересні я взяла на себе відповідальність за Давида, я ще не знала його особисто, але ознайомилася з його справою й зустрілася з учителем, який працював з ним минулого року. Тож я вже мала точне уявлення про його конкретну ситуацію, яка вимагала особливої уваги.

Коли я кажу «ми», маю на увазі всю шкільну команду, залучену до підтримки цього учня: керівництво, два директори (директор і заступник), соціальний працівник, а також психолог. Ми справді працювали разом, щоб допомогти цій дитині, й саме завдяки колективним зусиллям усієї команди ми змогли його підтримати. Нас було близько 5 або 6 осіб, які повністю були залучені до підтримки цієї дитини. Я не могла зробити це самотужки. Безперечно, команда є необхідною. Адміністрація відповідає за впровадження необхідних заходів. Я можу пропонувати рішення, але остаточні рішення приймає керівництво. Більше того, без залучення психолога та соціального працівника ці заходи не можуть бути ефективно впроваджені. У нашій школі справді чудова команда.

Це була ситуація, коли дитині знадобилося найбільше часу, щоб відкритися й почуватися добре в класі. Зазвичай, коли такі учні вперше приходять до нас, ми спостерігаємо позитивні зміни через кілька тижнів: вони починають почуватися краще, відкриватися іншим. Але для нього ця адаптація тривала майже весь рік. Цей досвід також допомагає нам відкривати себе. Справа не лише в подібних ситуаціях; у школі ми працюємо по-справжньому з особливими дітьми.

У моєму класі є чотири учні, які перебувають під наглядом психологів через травму, вербальне, домашнє, фізичне чи сексуальне насильство. Є кілька важких випадків, з якими складно впоратися. Такі ситуації завжди навчають нас чогось нового. Ми відкриваємо свою здатність до емпатії, свою поведінку як насамперед людей.

У нашому контексті ми не є вчителями, як у приватній школі, де всі учні мають схожі фінансові та навчальні умови. Ми працюємо в дуже специфічному середовищі, де важливо пристосовуватися до кожної ситуації. Кожен випадок дає нам цінні уроки й допомагає краще зрозуміти нашу роль.

У випадку з Давидом я зрозуміла, що **терпіння може мати величезний вплив. Воно справді допомагає учневі відчути свою самоцінність, розквітнути.** Я також усвідомила важливість командної роботи, адже неможливо досягти успіху самотужки. Цей досвід нагадує нам, що життя не завжди просте, особливо для дітей, які проходять через дуже важкі випробування. **Як професіонали, ми**

Nous avons souvent tendance à interpréter les difficultés observées comme des problèmes d'apprentissage et à chercher des évaluations pour des troubles spécifiques, comme la dyslexie ou l'autisme. Mais il est crucial de comprendre d'abord le contexte personnel de chaque élève pour mieux le soutenir. **Comprendre le contexte de chaque élève nous permet de mieux adapter notre approche et de réagir de manière appropriée.** Plutôt que de présumer qu'il s'agit d'une difficulté d'apprentissage nécessitant une évaluation, il est crucial de reconnaître que les problèmes sont souvent liés à leurs expériences passées et d'intervenir en conséquence.

La relation que nous établissons avec les parents ici est très différente de la relation typique enseignant-parents. Nous sommes souvent en contact direct avec eux via des applications comme ClassDojo. Nous échangeons régulièrement des messages en dehors des heures scolaires. Nous développons vraiment des liens étroits avec les familles.

Par exemple, j'avais une élève du Mexique l'année dernière qui avait des idées suicidaires et qui faisait souvent des crises en classe. Elle était demandeuse d'asile et faisait face à de graves difficultés. Nous accueillons également des enfants victimes de violences liées à la mafia ou aux gangs, particulièrement en provenance d'Amérique latine. Nous avons aussi eu un garçon qui a été victime de violence familiale pendant dix ans. Il n'a pas fréquenté l'école pendant deux ans, car il était enfermé avec sa mère dans une maison où elle était en dépression. Ce sont le type de situations difficiles que nous rencontrons dans ma classe. Il y a six classes d'accueil dans notre école et chacune fait face à des histoires similaires.

Au cours des cinq ou six dernières années, la clientèle a beaucoup changé. Nous devons nous adapter en modifiant nos pratiques, nos objectifs et notre approche de l'enseignement. Par exemple, si nous accueillons un réfugié ukrainien, il serait important d'avoir des objectifs communs pour répondre à ses besoins spécifiques. Mais les situations varient considérablement, même parmi les réfugiés ukrainiens. Par exemple, certains réfugiés ukrainiens dans ma classe se sont parfaitement adaptés, leurs parents suivent des cours de français, et ils souhaitent vraiment construire une vie ici. En revanche, des enfants comme David ont dû repartir après quelques mois.

Avant de conclure sur les difficultés d'apprentissage d'un élève, il est essentiel de bien comprendre son parcours et ce qu'il a vécu. Cela nous aide beaucoup. Il est arrivé que des élèves semblent en difficulté d'apprentissage au premier abord et que cela ne soit pas le cas. En examinant leurs dossiers et en rencontrant leurs parents, nous avons découvert, par exemple, qu'ils n'avaient pas été à l'école depuis des mois, ce qui avait entraîné un retard et un manque de concentration en raison de distractions. Leur parcours migratoire difficile avait également eu un impact.

глибоко це відчуваємо, намагаємося поставити себе на їхнє місце, зрозуміти їхній біль, уявляючи, що б ми відчували в такій ситуації. Це допомагає нам краще зрозуміти їхні труднощі.

Одна річ, яку ми помітили: вивчення французької мови є особливо складним для українських біженців, імовірно, через велику різницю між французькою та українською мовами. Наприклад, Володимир, який з нами вже два роки, досі перебуває на початковому рівні, незважаючи на всі його зусилля вивчити французьку за цей час.

Зазвичай здається, що учням потрібно два-три роки, щоб досягти достатнього рівня володіння французькою. Ми ще не надсилали жодних листів з проханням інтегрувати українських біженців у звичайні класи. Деякі учні, які приїхали три роки тому, все ще не готові до такого переходу. Їм потрібно багато часу, щоб опанувати мову.

Раніше ми зосереджувалися головним чином на вивченні французької мови, вважали, що спочатку потрібно сконцентруватися саме на цьому. Однак зараз важливіше, щоб учень почувався добре у класі, перш ніж розпочинати навчання. Це важлива зміна в підході, яку ми засвоїли, працюючи з біженцями.

Якби я мала дати пораду комусь, хто викладає в подібному контексті,я б зауважила: переглядайте справи учнів на самому початку навчального року. Як тільки вам дадуть список дітей, уважно вивчіть досьє кожного, щоб зрозуміти їхній життєвий шлях і міграційний досвід. Зустрінетеся з батьками якомога раніше, щоб отримати інформацію про труднощі, з якими вони стикалися, та про ситуацію в їхній країні. Складіть детальний портрет кожної дитини.

Ми часто схильні інтерпретувати труднощі, які спостерігаємо, як проблеми з навчанням і шукати оцінки конкретних розладів, таких як дислексія чи аутизм. Але вкрай важливо спочатку зрозуміти особистий контекст кожного учня, щоб краще підтримати його.

Розуміння цього контексту дозволяє нам краще адаптувати наш підхід і реагувати відповідним чином. Проблеми часто можуть бути пов'язані з дитячим минулим досвідом, а не з навчанням. Це спонукає діяти відповідно.

Стосунки, які ми встановлюємо тут з батьками, дуже відрізняються від типових стосунків учитель-батьки. Ми часто перебуваємо з ними у прямому контакті через додатки на зразок ClassDojo, регулярно обмінюємося повідомленнями поза шкільними годинами. Ми дійсно розвиваємо тісні зв'язки з родинами.

Il est impossible de fixer des objectifs uniformes pour tous les élèves, car leurs situations individuelles sont très différentes. Nous devons nous adapter aux besoins spécifiques de chaque enfant. Dans ces classes, surtout avec notre clientèle, le bien-être des élèves passe avant les apprentissages académiques. **Nous avons réajusté notre perspective pour nous concentrer sur leur bien-être, car c'est maintenant la priorité.**

Наприклад, минулого року в мене була учениця з Мексики, яка мала суїцидальні думки й часто переживала кризові моменти у класі. Хоча вона не була біженкою, а шукачкою притулку й стикалася з серйозними труднощами. Ми також приймаємо дітей, які стали жертвами насильства з боку мафії або банд, особливо в Латинській Америці.

У нас є хлопчик, який був жертвою домашнього насильства протягом десяти років. Він не відвідував школу два роки. Учень був замкнений матір'ю в будинку, де вона перебувала в депресії. Це важкі ситуації, з якими я стикаюся у своєму класі. Але є ще шість приймальних класів, у кожному з яких є подібні історії.

За останні п'ять чи шість років аудиторія учнів значно змінилася. Ми повинні адаптуватися, змінюючи наші практики, цілі та підхід до навчання. Наприклад, якщо ми приймаємо українського біженця, важливо встановити спільні цілі для того, щоб відповідати його особливим потребам.

Ситуації дуже різняться, навіть серед українських біженців. Труднощі, з якими стикаються діти, не однакові. Наприклад, деякі українські діти-біженці в моєму класі чудово адаптувалися. Їхні батьки відвідують курси французької, й вони справді хочуть побудувати тут життя. Водночас діти, як-от Давид, змушені були покинути школу через кілька місяців.

Перед тим, як робити висновки про труднощі в навчанні учня, важливо добре зрозуміти його життєвий шлях, пережиті проблеми. Це дуже допомагає. На початку освітнього шляху учні здавалися такими, що мають труднощі з навчанням. Практика довела інше. Вивчаючи учнівські досьє та зустрічаючись з батьками, ми виявляли, наприклад, що діти не відвідували школу протягом кількох місяців. Це спричинило затримку в навчанні та проблеми з концентрацією через відволікаючі фактори. Їхній складний міграційний шлях також впливав на результат адаптації.

Цілі повинні бути пристосовані до ситуації кожного учня. Неможливо встановити однакові цілі для всіх, оскільки їхні обставини зовсім різні. Ми маємо пристосовуватися до конкретних потреб кожної дитини. **У цих адаптаційних класах добробут учнів є важливіший за шкільні досягнення. Ми переглянули свій підхід, щоб зосередитися на цьому питанні, адже це зараз є нашим пріоритетом.**

Le récit de Lamis
Québec
Avril 2024

Ламі
Квебек
Квітень 2024

Être enseignant, mentor et ami est une mission honorable

Бути вчителем, наставником і другом – почесна місія

Être une personne enseignante, c'est déjà porter plusieurs chapeaux à la fois. Comme vous le savez, dans le domaine de l'enseignement et de la recherche, un enseignant porte un chapeau de psychologue, de maman, d'infirmière, de médecin. Il porte plusieurs chapeaux à la fois pour pouvoir faire face à tous les défis quotidiens.

J'enseigne depuis maintenant quatre ans en classe d'accueil auprès d'élèves réfugiés. Au cours des deux dernières années, j'ai enseigné à des élèves ukrainiens, trois l'année dernière et quatre cette année. L'un de ces élèves est avec moi depuis l'année dernière, il est donc dans sa deuxième année sous ma supervision.

Notre rôle est d'en faire plus pour ces élèves ukrainiens, en particulier pour ceux qui ont vu leur monde s'effondrer autour d'eux et qui ont fui la guerre. Nous devons redoubler d'efforts pour ces enfants qui, du jour au lendemain, se retrouvent dans un pays où ils ne parlent ni ne comprennent la langue. La majorité d'entre eux ne parlent que l'ukrainien et le russe. Que ce soit l'anglais ou le français, ces langues sont complètement nouvelles pour eux. Ils ont besoin de temps, de beaucoup de temps, pour s'adapter et s'exprimer ou simplement pour comprendre.

Бути вчителем означає «носити кілька капелюхів поспіль». Як відомо, у сфері викладання та наукових досліджень учитель «носить» водночас капелюхи психолога, матері, медсестри, лікаря, щоб упоратися з усіма повсякденними проблемами.

Я працюю з учнями-біженцями вже чотири роки у класі для новоприбулих, зокрема останні два роки — з українськими учнями. Минулого року їх було троє, а цього року — четверо. Один з них навчається під моїм керівництвом уже другий рік поспіль.

Для українських учнів, особливо тих, які втекли від війни й бачили, як руйнувався їхній світ навколо, ми повинні більше працювати, викладати сповна свої знання й душевне тепло. Ми як педагоги здатні подвоїти наші зусилля для цих дітей, які зненацька опиняються в країні, де вони не можуть розмовляти й не розуміють мови. Більшість із них володіє лише українською та російською. Англійська чи французька для цих учнів абсолютно нові. Їм потрібно багато часу, щоб адаптуватися й почати висловлюватися чи просто розуміти.

Il est essentiel d'être attentif à leurs histoires personnelles. Lorsque nous recevons des élèves réfugiés, nous recevons souvent des dossiers à leur sujet. En plus, une travailleuse sociale de l'école réalise des entretiens avec les familles, ce qui nous permet d'obtenir plus d'informations sur leur parcours migratoire et sur leur vécu. Ces détails nous préparent et nous donnent une meilleure compréhension avant même de rencontrer ces élèves en personne, et nous permet d'être aussi sensibles et attentifs que possible à leur situation.

Nous avons déjà accueilli des réfugiés, notamment des Syriens et des Soudanais. Comme vous le savez, la guerre en Syrie a poussé de nombreuses familles à fuir, tout comme la guerre civile ou les conflits avec des pays voisins ont contraint les Soudanais à quitter leur pays. Ce n'est donc pas ma première expérience avec des élèves réfugiés, mais c'est la première fois que je travaille avec des réfugiés ukrainiens. En matière de défis, ceux auxquels sont confrontés les réfugiés syriens et soudanais ne sont pas exactement les mêmes, car ces élèves ne venaient pas directement de leur pays en guerre. Ces élèves vivaient déjà dans un autre pays avant leur arrivée ici et n'ont pas vécu la guerre directement. Ils ont suivi les événements à la télévision, comme nous tous. Du moins, c'est le cas pour les élèves à qui j'ai enseigné. Bien qu'ils n'aient pas vécu la guerre sur leur propre sol, ils sont tout de même considérés comme des réfugiés, car ils n'ont pas pu retourner dans leur pays d'origine ni rester dans les pays qui les ont accueillis.

Malgré cela, c'est toujours une expérience traumatisante pour ces enfants. Ils ont perdu des membres de leur famille et leurs parents ne peuvent pas rentrer chez eux. Ils ont perdu leur maison, ils ont perdu leurs biens. Il y a eu des impacts, que ce soit sur le plan financier ou humain. Il y a eu des pertes et, bien que ces élèves n'aient pas directement vécu la guerre dans leur propre pays, ils restent profondément traumatisés par cette expérience.

Je vis au Canada depuis cinq ans, mais j'ai plus de vingt ans d'expérience dans l'enseignement. Je suis venue ici comme immigrante, en tant que travailleuse qualifiée, pas en tant que réfugiée ou autre. Je dirais que l'enseignement m'a toujours fascinée. Mes parents étaient enseignants et j'ai suivi leurs pas. Mais j'adore ça, le contact avec les gens, le fait de sentir qu'on a un certain savoir qu'on veut passer, voir ces gens-là grandir, mûrir devant mes yeux!

Actuellement, j'enseigne au primaire, un niveau que j'évitais auparavant, car je préférais enseigner aux élèves du secondaire ou de l'école intermédiaire. Cependant, grâce à ces enfants venus des quatre coins du monde, j'ai appris à apprécier le primaire.

Важливо бути уважним до їхніх особистих історій. Коли ми приймаємо біженців, разом з соціальним працівником, який проводить бесіди з родинами,ми ретельно вивчаємо досьє цих дітей. Це дозволяє нам одержати більше інформації про їхній міграційний шлях та пережиті події. Ці деталі є досить важливими, вони створюють краще розуміння ще до зустрічі з учнями особисто, що дозволяє нам бути максимально чуйними та уважними до їхньої ситуації.

Я вже працювала з біженцями раніше, зокрема з сирійцями та суданцями. Як ви знаєте, війна в Сирії змусила багато сімей утекти, подібно до того, як громадянська війна або конфлікти з сусідніми країнами диктували суданцям покинути свою землю. Це не перший мій досвід з учнями-біженцями, але вперше я працюю з українськими дітьми. Ці учні прибули безпосередньо з країни, в якій йде війна, на відміну від сирійських та суданських біженців, які не були в зоні воєнних дій. Останні вже виступали в ролі резидентів в іншій країні до їхнього приїзду сюди, вони не пережили війну безпосередньо. Діти стежили за подіями по телевізору, як і всі ми. Принаймні, це стосується учнів, яких я мала. Хоча вони не пережили війну на власній землі, все одно вважаються біженцями, оскільки не змогли повернутися до своєї рідної країни чи залишитися в країнах, які їх приймали.

Ці обставини стали травматичним досвідом для них. Вони втратили членів родини, і їхні батьки не можуть повернутися додому. Вони не мають своїх будинків, свого майна. Це спричинило наслідки: як фінансові, так і людські. Вони зазнали втрат, і хоча ці учні не пережили війну безпосередньо у своїй рідній країні, вони все ще глибоко травмовані цим досвідом.

Я живу в Канаді вже п'ять років, але маю понад двадцять років досвіду викладання. Я приїхала сюди як іммігрантка, як кваліфікований працівник, а не як біженка чи хтось інший. Я б відзначила, що викладання завжди мене захоплювало. Мій батько був учителем, моя мати була вчителькою. Я б сказала, що продовжую традиції своїх батьків, мені це дуже подобається. Спілкування з учнями, відчуття, що є певні знання, які хочеться передати, бачити, як ці діти ростуть, дорослішають на моїх очах…

Наразі я викладаю в початковій школі. Це рівень, якого я раніше уникала, оскільки надавала перевагу викладанню старшокласникам або учням середньої школи. Однак завдяки цим дітям, що приїхали з усіх куточків світу, я навчилася цінувати початкову школу.

Cette richesse culturelle, ces vécus, ces différents parcours migratoires sont parfois très difficiles et même incroyables. Ces gens qui viennent à pied, qui doivent passer par les États-Unis pour accéder au Canada, toutes les histoires différentes, c'est tellement incroyable. J'espère que je pourrai apporter quelque chose à ces gens-là, non seulement l'apprentissage du français, mais un endroit où ils pourront se sentir à l'aise, où ils pourront s'exprimer et parler de tout sans avoir peur. C'est cette chaleur humaine dans ce métier qui me passionne!

Je voudrais raconter l'histoire d'un des élèves ukrainiens à qui j'ai eu le plaisir d'enseigner l'année dernière et qui continue avec moi cette année. Chaque lundi, en début de semaine, nous avons ce que nous appelons « la causerie ». C'est un moment où chacun parle de son week-end, ce qui permet d'apprendre à s'exprimer en français, de revoir du vocabulaire et de pratiquer la routine. Souvent, les élèves racontent des histoires simples, comme « Le samedi, j'ai fêté », ou « Le dimanche, je suis allé au parc avec ma mère et mes frères ».

Dans le contexte ukrainien, ces enfants arrivent souvent avec leurs mamans, car, d'après ce que j'ai compris, les papas n'ont pas le droit de quitter le pays, ou ils font seulement le voyage pour amener la famille ici et retournent en Ukraine. Je ne suis pas entièrement qualifiée pour parler en détail de la situation, mais je sais que les papas sont soit en réserve, soit appelés à partir à la guerre, tandis que les mamans et les enfants cherchent refuge ailleurs.

Cet élève, Vlad, est ici avec sa maman et sa grande sœur, sa demi-sœur, tandis que son papa est resté en Ukraine. Sa maman ne parle pas français et doit travailler pour subvenir aux besoins de la famille. Vlad observe tout cela voit que d'autres papas ukrainiens sont arrivés ici et ont réussi à rester. Cela a créé un sentiment d'injustice chez lui, car il a dû se séparer de son père pour venir avec sa mère dans un pays lointain, bien que le climat ici ne soit pas très différent de celui de l'Ukraine, où il neige et il fait froid. Ce garçon voyait que d'autres enfants avaient leurs papas canadiens avec eux, et lui, il n'avait pas son papa. Ce qui m'a particulièrement secouée, c'est qu'il a perdu le contact avec son père pendant plus de trois-quatre semaines. Ce petit garçon, habituellement curieux, actif et joyeux, est devenu très renfermé et angoissé, craignant le pire pour son père. C'est ça l'événement marquant dans le parcours migratoire de mon petit Vlad.

Chaque jour, je lui demandais s'il avait des nouvelles de son papa et il me répondait toujours par la négative. Il ne savait rien de l'état de son père, si celui-ci était en sécurité ou en guerre, ou même s'il était simplement possible de communiquer. Pour un enfant de sept ans, cela a été une épreuve intense, à la fois pour s'adapter à un nouveau monde et pour vivre loin de son père sans avoir d'informations sur lui. Cela faisait quelques mois qu'il était parmi nous. Ça a été un moment crucial pour lui et pour moi.

Це культурне багатство, ці переживання, ці різні міграційні шляхи, які іноді дуже складні, карколомні, навіть неймовірні…Мене до глибини душі вразили люди, які переходять кордони пішки, які повинні проходити через США, щоб потрапити до Канади. У кожного – своя окрема історія. Я сподіваюся, що зможу щось дати цим дітям, не просто навчати їх французької мови, а створити місце, де вони зможуть почуватися невимушено, самовиражатися, говорити про все без страху. Саме ця людська теплота в цій професії надає мені терпіння.

Я б хотіла розповісти історію про одного з моїх українських учнів Влада, якого я мала задоволення навчати минулого року. Він продовжує навчатися в мене й цього року. Кожного понеділка, на початку тижня, у нас є те, що ми називаємо «бесіда». Це час, коли кожен розповідає про свої вихідні. Це допомагає учням навчитися висловлюватися французькою, поповнити словниковий запас і попрактикуватися в повсякденних справах. Часто учні розповідають прості історії, такі як «у суботу я був на святі» або «в неділю я пішов у парк з мамою і братами».

В українському контексті ці діти часто приїжджають з мамами, адже, як я зрозуміла своїх учнів, батько не має права виїжджати з країни через воєнний стан, або просто їде, щоб привезти дітей і повернутися назад. Я не зовсім компетентна, щоб детально говорити про ситуацію, але знаю, що батько або в резерві, або призваний на війну, в той час як мами та діти шукають притулок в іншому місці.

Влад тут, у Канаді,перебуває разом з мамою та старшою сестрою, а його батько залишився в Україні. Він помічає, що інші українські татусі, прибувши сюди, змогли залишитися. Це викликало в нього відчуття несправедливості, адже йому, якому минулого року вже виповнилося сім років, довелося розлучитися з батьком, щоб поїхати з матір'ю в далеку країну. Хоча клімат тут не дуже відрізняється від українського, де є сніг і холодно, але я уявляю, що канадська зима все ж таки сильніша й інтенсивніша. Поки він тут з мамою, яка не говорить французькою й повинна працювати, щоб забезпечити сім'ю. Хлопець просто спостерігає все це й обговорює буденні теми.

Він бачив, що з іншими дітьми були їхні канадські татусі, а його тата не було. Мене особливо вразило те, що він утратив контакт зі своїм батьком більше, ніж на чотири тижні. Цей маленький хлопчик, зазвичай допитливий, активний і веселий, став дуже замкнутим і тривожним, він боїться найгіршого для свого батька. Це був важливий момент міграції мого маленького Влада.

En tant que titulaire de la classe, j'ai dû informer tous les autres intervenants qui travaillaient avec lui : les enseignants spécialisés en art dramatique, en arts plastiques, en éducation physique ainsi que le personnel du service de garde. Je leur ai expliqué la situation difficile qu'il traversait. Il était crucial que chacun soit conscient de la situation de l'élève, car même s'il se renfermait, il manifestait aussi des comportements négatifs. Au fond de lui, il y avait cette haine, cette colère qu'il devait extérioriser d'une façon ou d'une autre.

Lorsque c'est arrivé, je me suis sentie impuissante. J'avais un enfant en détresse devant moi et, malgré tous mes efforts, je ne pouvais pas vraiment le réconforter. Je me demandais ce que l'on pouvait faire pour l'aider, car ce n'était pas une situation que nous pouvions contrôler ici. Bien que ces comportements aient affecté les études et la discipline, il était important de ne pas le punir sévèrement. Nous devions rester attentifs et compréhensifs face à sa situation et chercher des moyens de l'aider du mieux que nous le pouvions, de le réconforter avec des mots, tout en essayant de maintenir un équilibre entre empathie et gestion de classe, sans que ça dégénère et que ça devienne incontrôlable.

Vlad m'a aussi confié qu'il commençait à oublier l'ukrainien, tant il était immergé dans l'apprentissage du français. Parfois, il doit réfléchir avant de retrouver certains mots dans sa langue maternelle. Quand je lui demande, par exemple, « Comment dit-on ça en ukrainien? », il prend un moment pour réfléchir avant de répondre. Il me dit parfois : « Je commence à oublier l'ukrainien maintenant ». Je ne pense pas qu'il suive des cours en ligne en ukrainien.

Il est encore dans ma classe cette année. Il a maintenant des nouvelles de son père et la situation s'est améliorée. Ce qui m'étonne maintenant, c'est que sa famille est prête à retourner en Ukraine. Ça m'a secouée encore une fois dans le parcours migratoire de mon cher petit ami.

J'ai eu l'occasion de rencontrer plusieurs fois sa mère, notamment lors des réunions de suivi à la fin de chaque étape. Je lui ai dit que son fils m'avait annoncé leur retour en Ukraine cette année. Elle a confirmé et j'ai demandé si c'était une décision bien réfléchie étant donné que la guerre n'est pas terminée là-bas. Elle a répondu que, bien que sa tête lui dise de rester, son cœur lui dit de retourner, car elle souhaite que la famille reste unie. Même elle, la maman ne sait pas sur quel pied danser, comme on dit. Je lui ai conseillé de penser d'abord à elle-même et à ses enfants, tout en considérant que son mari qu'elle a laissé là-bas s'inquiète pour eux tout autant qu'ils s'inquiètent pour lui.

Щодня я запитувала його, чи є звістка від тата. Влад завжди відповідав: «Ні!» Він нічого не знав про стан батька: чи той у безпеці, чи на війні, чи просто відсутній зв'язок. Для семирічного хлопчика це було важким випробуванням - адаптуватися до нового світу й жити далеко від батька, не маючи про нього жодної інформації. Це був вирішальний час як для нього, так і для мене. Мені довелося привернути увагу всіх інших дорослих, які працювали з ним.

Як класний керівник, я повинна була проінформувати своїх колег: учителів з драматичного та образотворчого мистецтва, фізкультури, а також персонал групи подовженого дня. Було вкрай важливо, щоб усі знали про життєву ситуацію Влада, адже, незважаючи на замкнутість, він також проявляв негативну поведінку. Всередині нього була та ненависть, та злість, яку він повинен був якось вивільнити.

Це було минулого року, під час його першого навчання з нами. Він уже кілька місяців перебував у Канаді. Коли це трапилося, я відчула себе безпомічною. Переді мною була дитина, яка страждала, і, незважаючи на всі мої зусилля, не могла заспокоїтись. Я запитувала себе: «Що можна зробити, щоб допомогти?». Це була ситуація, яку ми не могли контролювати тут. Хоча ці поведінкові проблеми вплинули на навчання й дисципліну, було важливо не карати його суворо. Ми мали залишатися співчутливими до його ситуації й шукати спосіб допомогти якнайкраще, намагаючись підтримувати баланс між емпатією та управлінням класом. Так, бути уважними, розуміти, залишатися поруч, щоб це не переросло в неконтрольовану ситуацію . Я також подбала про те, щоб уся команда навколо нього була в курсі, пояснивши складну ситуацію, яку він переживає. Я попросила всіх бути уважними й терплячими.

Одного дня Влад зізнався мені, що починає забувати українську мову, тому що він зайнятий вивченням французької. Іноді йому потрібно поміркувати, перш ніж згадати деякі слова рідною мовою. Коли я запитую його, наприклад: «Як це буде українською?», він робить паузу, щоб подумати, перш ніж відповісти. Іноді він говорить: «Я починаю забувати українську зараз». Я не думаю, що він проходить онлайн-навчання з української мови.

Цього року він знову в моєму класі. Тепер він отримав новини від батька, й ситуація покращилася. Що мене тепер дивує, - це те, що його родина готова повернутися в Україну. Це знову вразило мене в міграційному шляху мого дорогого маленького друга.

Cette situation m'a beaucoup appris sur moi-même. Étant moi-même une immigrante, je comprends que chacun porte son fardeau et a son propre vécu. On ne peut jamais savoir ce que l'avenir nous réserve. **Cette expérience m'a rendue plus compréhensive et plus sensible à la souffrance des autres.** Les histoires de guerre et de crise peuvent sembler lointaines quand on les voit à la télévision. Mais lorsqu'elles touchent un élève que l'on côtoie au quotidien, quand on observe son inquiétude pour ses proches et la misère que la famille traverse, cela nous affecte profondément. Sa mère immigrante qui ne parle pas la langue et qui doit occuper divers emplois pour subvenir aux besoins de sa famille, tout en peinant à joindre les deux bouts, cela met en lumière les défis réels auxquels ces familles sont confrontées.

L'éducation est gratuite, mais si la mère finit son travail plus tard, elle doit payer des frais de garde. Heureusement, tout le monde s'implique pour soutenir ces familles. Par exemple, l'école peut dire à la mère de ne pas payer les frais de garde, en comprenant sa situation. **On découvre alors un aspect plus humain de la société, où chacun est à l'écoute et prêt à aider.** C'est dans ces moments-là que l'on réalise que l'on peut vraiment faire une différence pour ces personnes, en allégeant leur fardeau et en leur apportant un peu de réconfort. Même chez moi, avec mes propres enfants, j'ai intégré un système de renforcement positif pour encourager cette générosité et cette empathie.

En classe, par exemple, j'ai mis en place un système où les élèves peuvent accumuler des points ou des diamants et, à la fin de la semaine, je leur offre des récompenses. Mes filles, à la maison, remarquent cela et me disent : « Maman, tout ça, c'est pour tes élèves. Tu les aimes plus que nous. » Elles en viennent même à ressentir une petite jalousie, car elles voient tout ce que je fais pour mes élèves. Mais, étant avec eux au quotidien, je suis consciente de ce qu'ils traversent, et j'essaie d'apporter un peu de couleur à leur vie. Cela me procure beaucoup de joie. Ces petites dépenses, que ce soit des gâteries, des petits jeux ou des LEGO, m'apportent une satisfaction immense. Les voir sourire, motivés, désireux de travailler et d'aller à l'école, me procure la même joie que de savoir que c'est moi qui leur offre cette possibilité.

Si une situation similaire se présentait aujourd'hui, je pourrais mieux agir, mais je pense avoir fait ce qu'il fallait à ce moment-là. Il faut être à l'écoute, faire preuve de compréhension et de sensibilité, et impliquer toute la communauté scolaire. Si j'ai manqué quelque chose, peut-être que j'ajouterais un élément, mais je ne pense pas que je pourrais rester insensible à la situation des autres. **Il faut ouvrir son cœur et son cerveau au vécu de ces gens-là.**

Я мала змогу кілька разів зустрічатися з його мамою, зокрема під час зборів після закінчення кожного етапу. Я сказала їй, що Влад повідомив мене про їхнє повернення в Україну цього року. Вона підтвердила це. Я запитала: «Чи це добре продумане рішення, враховуючи, що війна там ще триває?» Вона відповіла, що хоча розум диктує їй залишитися, серце підказує повернутися, адже вона хоче, щоб родина залишалася разом. Навіть вона як мати не знає, в який бік повернутися. Я порадила їй подумати спочатку про себе та своїх дітей, ураховуючи, що її чоловік, якого вона залишила там, так само хвилюється за них, як і вони за нього.

Ця ситуація багато чому навчила мене. Як іммігрантка, розумію, що кожен несе свій власний тягар і має свій досвід. Ми ніколи не можемо знати, що нас чекає в майбутньому. **Цей досвід зробив мене більш чутливою до страждань інших.** Історії про війну та кризу можуть здаватися далекими, коли ви бачите їх по телевізору. Але коли вони зачіпають учня, якого ви знаєте щодня, коли ви бачите його турботу про своїх близьких і страждання, які вони переживають, - це глибоко зачіпає вас. Його мати-іммігрантка, яка не володіє мовою, змушена працювати на різних роботах, щоб підтримати свою сім'ю. Намагаючись звести кінці з кінцями, ця родина фокусує реальні проблеми, з якими стикаються сім'ї, знедолені війною.

Освіта є безкоштовною, але якщо мати закінчує роботу пізно, їй доводиться платити за догляд дитини. На щастя, всі докладають зусиль, щоб підтримати ці сім'ї. Наприклад, керівництво школи може сказати матері, щоб вона не платила за догляд дитини, розуміючи її ситуацію. **Саме тоді відкриваєш для себе більш людяний бік суспільства, де кожен слухає й готовий допомогти. Саме в такі моменти розумієш, що можеш справді змінити щось для цих людей, полегшуючи їхній тягар і приносячи розраду.**

У класі, наприклад, я впровадила систему, де учні можуть накопичувати бали, а в кінці тижня я дарую їм нагороди. Мої доньки помічають це і вдома кажуть мені: «Мамо, все це для твоїх учнів. Ти любиш їх більше, ніж нас». Вони навіть відчувають трохи ревнощів, бо бачать, скільки я роблю для своїх учнів. Але працюючи з ними щодня, я усвідомлюю, через що вони проходять, і намагаюся внести трішки яскравих кольорів у їхнє життя. Навіть удома з власними дітьми я впровадила систему позитивної підтримки, щоб культивувати цю щедрість та емпатію.

Je le vois autour de moi. Je ne dirais pas que je suis différente ou que je fais exception. Je vois toutes mes collègues qui enseignent en classe d'accueil. Nous sommes toutes attentives à nos élèves, à leurs besoins. Nous essayons de leur apporter, ne serait-ce qu'un peu de bien-être, de joie, de petits moments de bonheur ici et là.

C'est le conseil que je donnerais : être attentif à leurs besoins, avoir un grand cœur et faire de notre mieux pour les aider, peu importe la manière. Ce n'est pas forcément une aide financière, mais simplement être là, les réconforter avec des mots bienveillants, c'est déjà beaucoup. Grâce à la sensibilité de mes collègues et à l'implication de chacun, nous avons pu expliquer et gérer les comportements difficiles de cet enfant, ce qui illustre l'importance de la compréhension et de la compassion dans de telles situations.

L'année dernière, j'avais d'autres élèves, comme je le mentionnais, et parmi eux, une élève ukrainienne qui s'exprimait principalement à travers la musique. En classe d'accueil, nous accueillons des élèves tout au long de l'année et nous les intégrons dès leur arrivée. Cette élève est arrivée, vers le mois de janvier. Nos classes sont souvent multiniveaux, donc, même si j'enseignais à des élèves de deuxième et de troisième année au primaire, je pouvais recevoir une élève d'âge de quatrième ou de cinquième année.

Comme ils ne trouvent pas toujours des camarades de leur âge, ils font de leur mieux pour s'adapter. Cette élève, en particulier, s'exprimait à travers la musique. Elle nous a fait découvrir des chansons ukrainiennes. Le vendredi, lors de la période de récompense pour les élèves du primaire, elle se mettait devant la classe et chantait en ukrainien. C'était bouleversant, ça donnait la chair de poule. À travers ses chansons, elle exprimait son amour pour son pays, son sentiment d'appartenance et combien son pays lui manquait. Et puis, tout le monde aimait justement le moment où elle venait nous chanter quelque chose. C'est à travers la musique qu'elle a commencé à apprendre le français.

Petit à petit, elle a commencé à chanter en français. Même si elle ne maîtrisait pas encore la langue, elle apprenait par cœur des chansons françaises et venait les interpréter devant tout le monde. **Chacun trouve sa manière de s'adapter, et pour elle, c'était à travers la musique.** Pour d'autres, c'est différent.

Це дарує мені невимовне щастя. Маленькі витрати (смаколики, іграшки або Лего) приносять мені величезне задоволення. Бачити дитячі усмішки, відчувати їхню мотивацію, бажання вчитися й ходити до школи дарують мені таку ж радість у їхніх очах, як і те, що саме я їм це даю.

Якби подібна ситуація виникла сьогодні, я змогла б краще діяти, але вважаю, що зробила все можливе в той момент. Бути уважною, проявляти розуміння й чуйність, залучати всю шкільну спільноту. Якщо я щось не згадала, можливо, додала б ще якийсь елемент. Я не змогла б залишитися байдужою до ситуації інших. Так, **саме це — відкрити своє серце, відкрити свій розум до досвіду цих людей.**

Я бачу цих дітей навколо себе. Я б не сказала, що я відрізняюся, чи що я є винятком. Я бачу всіх своїх колег, які працюють у класах для новоприбулих. Ми всі уважні до наших учнів, до їхніх потреб. Ми намагаємося принести їм хоч трохи добробуту, радості, маленькі миті щастя тут і там.

Порада, яку б я дала колегам: бути уважними до їхніх потреб, мати велике серце й робити все можливе, щоб допомогти, незалежно від способу. Це не обов'язково має бути фінансова допомога, але просто потрібно бути поруч і втішати їх добрим словом. Яке велике значення це має! Завдяки чуйності моїх колег та залученню кожного з нас ми змогли впоратися з непростою поведінкою цієї дитини, що ілюструє важливість розуміння та співчуття в подібних ситуаціях.

Минулого року в мене було кілька інших учнів, як я вже згадувала. Серед них - українська учениця, яка виражала себе переважно через музику. У класі для новоприбулих ми приймаємо учнів протягом усього року й інтегруємо їх відразу після їхнього прибуття. Ця учениця приїхала десь у січні. Ми маємо класи з різними віковими групами, тому хоча я викладала учням другого і третього класів початкової школи, могла приймати ученицю віком четвертого або п'ятого класу.

Оскільки ці учні не завжди знаходять однолітків, вони намагаються адаптуватися. Ця учениця, зокрема, проявляла себе через музику. Вона познайомила нас з українськими піснями. У п'ятницю, під час періоду нагород для учнів початкової школи, вона ставала перед класом і співала українською. Це було зворушливо,аж до мурашок по шкірі. Через пісні вона виражала свою любов до Батьківщини, відчуття причетності, усвідомлення того, як їй бракувало своєї країни. Всі дуже любили моменти, коли вона нам щось співала.

Cette année, j'ai des élèves qui s'expriment à travers le dessin. Ils ne savent pas toujours comment me dire certaines choses avec des mots, alors ils me les communiquent à travers leurs dessins. Par exemple, pour exprimer « Je vous aime, Madame », ils m'offrent de magnifiques dessins que j'accroche partout dans ma classe. Ce sont des gestes simples mais pleins de sens : un petit cahier pour pratiquer le vocabulaire quotidien, un dessin de la nature, ou une ballerine en train de danser. Quand ils se sentent à l'aise, les élèves laissent libre cours à leur imagination et puis, ils expriment leur amour, leur bien-être à leur façon. Ce ne sont pas des événements marquants comme celui de Vlad, mais plutôt leur façon de s'ajuster à leur nouveau monde, à une nouvelle langue.

Les enfants expriment leurs émotions par rapport à ce qui se passe en Ukraine. Par exemple, dans une classe d'accueil, il y a une carte du monde – probablement comme dans d'autres classes aussi. Les élèves viennent pointer des endroits et disent : « Voici la Russie, voici l'Ukraine ». Parfois, lorsque nous faisons la météo le matin, j'ouvre un document sur l'écran, et il y a une nouvelle qui apparaît montrant Poutine. Alors ils réagissent : « Ah, Poutine, la guerre, la Russie! » Les élèves commencent à faire des commentaires. Toute la classe, pas seulement les Ukrainiens, parce que tout le monde est au courant d'où vient chaque ami. Tout le monde commence à s'exprimer.

On ne plonge pas vraiment dans les détails, mais les choses peuvent ressortir de manière spontanée. Les enfants ont souvent tendance à parler de tout, sans filtre. Ils s'expriment librement. Les élèves ukrainiens s'expriment sans pleurer, bien qu'ils aient certainement un pincement au cœur. Ce n'est pas leur monde idéal. L'adaptation à une nouvelle langue et à un nouveau pays est difficile pour eux. Ils se sentent déracinés et ressentent une certaine nostalgie pour leur pays d'origine. Cependant, ils s'expriment de manière assez ordinaire, sans trop de drame. En ce qui concerne leurs interactions avec les autres élèves d'origines diverses dans la classe, tout se passe normalement. Ils se font de bons amis, comme d'habitude. Ils sont de bons vivants. Ils jouent tous ensemble à la récréation. Au début, ils étaient timides et gênés à cause de la barrière linguistique. Mais une fois qu'ils ont trouvé les moyens de s'exprimer, ils le font sans problème.

Les stratégies d'apprentissage interactives sont les plus efficaces, ainsi que celles qui favorisent l'engagement actif des élèves et la sensibilisation à leurs besoins spécifiques. L'interaction est la clé. En classe d'accueil, tous les élèves font leurs premiers pas en français. Certains viennent de pays francophones comme la Tunisie, où ils parlent et comprennent un peu la langue, mais ils ne maîtrisent pas encore l'écriture. Les compétences linguistiques, telles que parler, écrire et comprendre, se développent à des niveaux différents. Pour la majorité, c'est véritablement leur début en français.

Поступово дівчина почала співати французькою. Саме через музику вона почала вивчати французьку мову. Хоча дитина ще не володіла мовою досконало, вона вивчала французькі пісні напам'ять і приходила виконувати їх перед усіма. Кожен знаходить свій спосіб адаптуватися. Для неї це була музика. Для її однолітків це може бути щось інше.

Цього року я маю учнів, які виражають себе через малюнок. Вони не завжди знають, як назвати мені деякі речі словами, тому передають їх через свої малюнки. Наприклад, щоб сказати: «Я вас люблю, пані», вони дарують мені чудові малюнки, які висять скрізь у моєму класі. Це прості, але значущі жести. Маленький зошит для практики щоденного словника, малюнок природи або балерина, що танцює…Кожен учень, коли почувається комфортно, дає волю своїй уяві, таким чином виражає свою любов, відчуття благополуччя. Це не такі значні події, як у Влада, а радше їхній спосіб адаптуватися до цього нового світу та нової мови.

Цікаво, як діти висловлюють свої емоції з приводу того, що відбувається в Україні. Наприклад, у нашому класі є карта світу, напевно, як і в інших класах. Діти підходять до неї, показують і говорять: «Це Росія, це Україна». Іноді, коли ми дивимося прогноз погоди вранці, я відкриваю документ на екрані, а там з'являється новина про Путіна. Тоді учні реагують:«А, Путін, війна, Росія». Увесь клас, не тільки українці, тому що всі знають, звідки родом їхні друзі. Всі починають висловлюватися.

Ми не заглиблюємося в подробиці війни, але іноді це може несподівано спливати в розмовах. Діти часто говорять відверто, без обмежень, тому вільно висловлюють свої думки. Хоча українські діти не плачуть, відчувається сум та тривожність. Їм нелегко адаптуватися до нової мови та країни, тому що вони відчувають себе відірваними від рідного дому й сумують за Батьківщиною. Однак у спілкуванні з дітьми різного походження українські учні поводяться звично, без зайвого драматизму. Вони швидко знаходять друзів, активно грають під час перерв. Спочатку вони були трохи сором'язливі через мовний бар'єр, але, знайшовши способи висловлюватися, швидко адаптувалися.

Інтерактивні стратегії навчання є найефективнішими, адже вони сприяють активному залученню учнів і врахуванню їхніх специфічних потреб. Взаємодія – це ключовий момент. У класі для новоприбулих усі учні роблять свої перші кроки у вивченні французької. Деякі з них приїхали з франкомовних країн, таких як Туніс, де вони трохи говорять і розуміють французьку, але ще не володіють письмом. Мовні навички, такі як говоріння, письмо і розуміння, розвиваються на різних рівнях. Для більшості це справжній початок вивчення французької.

En classe d'accueil, nous utilisons souvent l'anglais pour expliquer certains concepts, car de nombreux élèves parlent déjà anglais. Nous essayons de leur montrer les similarités entre le français et l'anglais, en utilisant les mots transparents pour développer des stratégies de compréhension. Mais parfois, quand il n'y a ni français ni anglais, l'élève réussit quand même.

Donc, Vlad, dont je parle, a appris le français rapidement grâce à son immersion dans la langue. L'exposition constante au français a joué un rôle crucial. Comme je l'ai mentionné, il fréquentait également le service de garde. Être entouré de français en permanence lui a permis de comprendre beaucoup de choses, d'acquérir un grand nombre de mots et de commencer à former des phrases peu à peu. Parfois, j'utilise Google Translate, qui est un outil formidable en classe lorsque nous essayons de communiquer. Finalement, les élèves finissent par comprendre. Mais je dois dire que cette communauté ukrainienne bénéficie d'un fort soutien familial à la maison.

Les parents suivent de près les devoirs de leurs enfants, ce que j'apprécie énormément. Nous travaillons donc en collaboration avec les familles qui s'assurent que les devoirs sont faits et que les enfants apprennent ce qu'il faut. Ainsi, les élèves ne sont pas laissés seuls dans leur apprentissage des langues et ne sont pas négligés par leurs parents. Les parents sont présents et s'intéressent au développement de leurs enfants. Ça aussi, ça aide beaucoup.

Généralement, comme je fais à chaque année, je me présente par un courriel. J'explique que je suis l'enseignante de leur enfant dans telle classe et que nous avons un Google Classroom où je publie diverses informations. Chaque semaine, ils reçoivent un plan de travail. Je leur fournis également mon courriel, en les encourageant à me contacter en cas de besoin. Les interactions humaines avec mes élèves sont essentielles. Si ces interactions se passent bien, les enfants transmettront le message à leurs parents qu'ils se sentent à l'aise en classe, même s'ils rencontrent des difficultés, car l'enseignant est présent, disponible, patient, et prêt à expliquer et à réexpliquer. Il est donc crucial d'être patient avec ces enfants. Si ça se passe bien, le message passera aux parents.

Il arrive aussi qu'il y ait des conflits. J'ai déjà vu des élèves ukrainiens qui ne s'entendaient pas entre eux, souvent impliqués dans des disputes. Je me disais : « Mais vous venez du même pays, de la même culture, pourquoi vous vous disputez? » Mais ce sont des enfants, après tout, et ils ne sont pas encore assez mûrs pour éviter les rivalités. C'est souvent des « il m'a dit, il m'a fait », typiques de l'âge scolaire primaire.

У нашому класі ми часто використовуємо англійську мову для пояснення деяких понять, адже багато учнів уже володіють цією мовою. Ми прагнемо показати їм схожість між французькою та англійською, використовуючи спільні слова, щоб допомогти розвинути стратегії розуміння. Проте навіть коли учень не володіє ні французькою, ні англійською, він все одно може досягати успіху.

Наприклад, Влад, про якого я згадувала, швидко засвоїв французьку завдяки повному зануренню в мовне середовище. Постійне спілкування французькою стало ключовим фактором його успіху. Як я вже зазначала, він також відвідував групу подовженого дня. Завдяки цьому оточенню учень зміг багато чого зрозуміти, запам'ятати нові слова та поступово почати складати речення.

Іноді я використовую Google Translate, що є чудовим інструментом для класної роботи, коли ми намагаємося спілкуватися. Врешті-решт учні починають розуміти. Але варто зазначити, що ця спільнота здобуває потужну підтримку сім'ї вдома.

Батьки уважно слідкують за домашніми завданнями своїх дітей, і це мені дуже подобається. Ми співпрацюємо з родинами, які дбають про те, щоб завдання виконувалися, й діти вчилися необхідному. Завдяки цьому учні не залишаються наодинці у своєму вивченні мов, не відчувають байдужості з боку батьків. У нас є батьки, які активно цікавляться розвитком своїх дітей. Це теж дуже допомагає.

Як і щороку, я зазвичай представляюся в листуванні як учитель їхньої дитини, інформую про наявність Google Classroom, де публікую різну інформацію. Щотижня вони отримують план роботи. Також я надаю свою електронну адресу та заохочую звертатися до мене в разі потреби. Дуже важливо мати позитивну взаємодію з моїми учнями. Якщо ця взаємодія проходить добре, діти передають своїм батькам, що вони почуваються комфортно у класі, навіть коли стикаються з труднощами. Вчитель завжди присутній, доступний, терплячий і готовий пояснювати. Тому терплячість, витримка, наполегливість у роботі з цими дітьми є ключовими рисами. Якщо все складається добре, батьки будуть це відчувати.

Cela dit, nous veillons à rassurer les parents : ils peuvent être assurés que nous sommes là pour veiller à la sécurité et au bien-être de leurs enfants, que nous sommes attentifs à leurs besoins. De plus, le fait d'avoir des collègues russophones dans l'équipe est également un atout pour nous aider à mieux comprendre et à gérer certaines situations.

Ces contacts au quotidien avec les élèves et avec les parents issus de diverses cultures nous enrichissent non seulement en tant qu'enseignants, mais aussi en tant qu'êtres humains. Si j'étais restée dans mon coin, je n'aurais rencontré qu'un seul type de personnes et je ne parlerais probablement qu'une seule langue. L'année dernière, par exemple, j'avais appris plein de mots ukrainiens, je pouvais dire des mots comme *zavtra* (demain), *pryvit* (salut), ou encore merci en ukrainien. Ces petits mots par-ci par-là m'ont permis de me connecter avec mes élèves ukrainiens. J'apprends énormément à travers ces échanges et cela m'enrichit profondément en tant qu'être humain. L'exposition à ces langues et à ces cultures est vraiment fascinante. Enseigner dans ce cadre de mosaïque canadienne est un véritable privilège et un plaisir à vivre au quotidien.

Pour conclure, j'espère que la paix régnera partout. Bien sûr, le Canada est un pays accueillant et chaleureux, mais je suis convaincue que pour ces personnes, rien ne vaut le fait d'être chez elles. J'imagine que la guerre prendra fin un jour et qu'elles seront heureuses de retourner dans leur pays. Elles garderont en mémoire le souvenir d'un accueil bienveillant et repartiront enrichies d'une ou deux nouvelles langues.

Конфлікти теж можуть виникати. Я бачила українських учнів, які не ладнали між собою й часто сперечалися. Я міркувала: «Ви ж із однієї країни, однієї культури, чому ви конфліктуєте?» Але, зрештою, вони ще діти й недостатньо дорослі, щоб уникати суперництва. Це часто зводиться до типових для молодшого віку ситуацій: «Він мені сказав» або «Він мені зробив». Тим не менш ми дбаємо про те, щоб заспокоїти батьків: вони можуть бути упевнені, що ми стежимоза безпекою та благополуччям їхніх дітей, уважно ставимося до їхніх потреб. Крім того, наявність українськомовних колег у команді також є перевагою, яка допомагає нам краще розуміти певні ситуації та керувати ними.

Ці щоденні контакти з учнями та батьками з різних культур збагачують нас не тільки як учителів, але і як людей. Якщо б я залишалася у своєму світі, зустріла б лише один тип людей і, напевно, говорила б лише однією мовою. Наприклад, минулого року я вивчила багато українських слів, таких як «завтра», «привіт» або «дякую». Ці маленькі слова дозволили мені вибудувати містки ефективної комунікації. Я відчуваю величезну користь від цих обмінів, і це глибоко збагачує мене як особистість. Знайомство з цими мовами та культурами справді захоплює. Викладати в цій канадській мозаїці - це справжній привілей і задоволення, яке я відчуваю щодня.

Наприкінці я сподіваюся, що мир буде панувати скрізь. Звичайно, Канада - тепла й гостинна країна, але я переконана, що для цих людей немає нічого кращого, ніж бути вдома. Я уявляю, що одного дня війна закінчиться, і вони з радістю повернуться до своєї країни. У них залишаться дружні спогади про теплий прийом, і вони поїдуть, збагачені однією або двома новими мовами.

Le récit de Marjolaine
Québec
Mai 2024

Маржолєн
Квебек
Травень 2024

Les enfants portent beaucoup sur leurs épaules

Дорослі випробування маленьких дітей: реальні історії

Mon rôle au sein de l'équipe scolaire est d'accompagner et de stabiliser les milieux familiaux pour favoriser la réussite globale des élèves. Mon objectif n'est pas seulement que les élèves réussissent académiquement, mais aussi qu'ils se sentent bien, qu'ils aiment l'école et qu'ils développent un sentiment d'appartenance. Je travaille avec les parents et les élèves pour établir un lien entre les familles et l'équipe scolaire. Je suis souvent le point de contact pour obtenir des informations sur les élèves : leur origine, leur vécu et leur situation avant la guerre. Cela permet de comprendre les défis immédiats et les contextes plus larges qui influencent leur bien-être. Bref, mon rôle est de favoriser la réussite globale des élèves, sur le plan académique et sur celui du bien-être, en cherchant des moyens de les soutenir. C'est une préoccupation importante pour moi.

Моя роль у школі полягає в тому, щоб підтримувати та стабілізувати сімейне середовище, сприяти загальному успіху учнів. Я маю на меті не лише те, щоб учні досягли успіху в навчанні, а прагну, щоб вони почувалися добре, насолоджувалися школою та розвивали почуття причетності до колективу. Я працюю з батьками та учнями, щоб установити зв'язок між сім'ями та шкільним колективом. Я часто виступаю контактною особою для отримання інформації про учнів: звідки вони родом, яке їхнє походження, яким було становище до війни. Це допомагає нам зрозуміти не лише безпосередні проблеми, а й ширший контекст, який впливає на їхній добробут. Отже, моя роль полягає в тому, щоб допомогти учням досягти загального успіху як в академічному аспекті, так і в плані їхнього добробуту, шукаючи шляхи їхньої підтримки. Для мене це важливе завдання.

L'arrivée massive des élèves ukrainiens a été comme une petite bombe dans notre milieu. Avec l'arrivée des familles réfugiées au début de la guerre en Ukraine en 2022, j'ai eu de la difficulté dans mes interventions, notamment à cause de la barrière linguistique. Je travaille avec des immigrants et des réfugiés depuis 30 ans, mais cette nouvelle situation m'a confrontée à des défis différents. J'ai aussi ressenti la lourdeur des situations des familles et des élèves, et j'ai reconnu l'importance de collaborer avec des intervenants ukrainiens, qu'ils soient nouvellement arrivés ou installés ici depuis longtemps.

Масове прибуття українських учнів стало для нашого середовища неочікуваним випробуванням. З початком війни в Україні та прибуттям сімей біженців моя робота дещо ускладнилася, не в останню чергу через мовний бар'єр. Я працювала з іммігрантами та біженцями протягом тридцяти років, але ця нова ситуація поставила мене перед іншими викликами. Я також відчула складність становища сімей та учнів і зрозуміла важливість роботи з українськими працівниками, незалежно від того, чи вони новоприбулі, чи перебувають тут уже довший час.

Tout a commencé avec un organisme communautaire. Des mamans ukrainiennes m'ont dit qu'elles consultaient une psychologue ukrainienne, Alexandra, via cet organisme et que cela aidait beaucoup les enfants. J'ai donc pris contact avec elle et, ensemble, nous avons organisé, en collaboration avec la direction, des demi-journées de dépistage en santé mentale, notamment auprès des familles pour lesquelles j'avais des inquiétudes. Ces demi-journées nous ont permis de vérifier si nos préoccupations étaient fondées, car nous ne comprenions souvent pas ce que disaient les enfants ou leurs parents. Cette psychologue est ici depuis 6 ans, a des qualifications en psychologie et fait sa maîtrise en travail social. Elle fait un travail incroyable.

Cela a marqué le début de ces collaborations. Il y a eu beaucoup d'émotions. Le processus commençait par une discussion d'une demi-heure sur le parcours migratoire avec la mère, dans un bureau. Dans certains cas, j'avais déjà recueilli des informations sur ce parcours grâce à une interprète, mais pas à une intervenante spécialisée. Si la mère était d'accord, nous faisions ensuite venir l'enfant. Parfois, nous poursuivions avec les deux ensemble, mais souvent, nous demandions à la mère de nous laisser parler à l'enfant seul. **Nous avons réalisé que souvent les enfants portaient beaucoup sur leurs épaules et tentaient de paraître forts, ce qui pouvait être un aspect culturel.** Ils voulaient protéger leur mère qui avait déjà traversé des épreuves très difficiles. Certaines mères pleuraient beaucoup et se sentaient dépassées, car leur immigration n'était pas planifiée ou désirée, surtout dans le contexte de la guerre. Cela nous a permis d'accompagner plus efficacement les élèves avec Alexandra. Nous avons organisé environ trois demi-journées de soutien psychologique dans deux écoles primaires de Montréal où il y a une grande communauté ukrainienne.

J'ai rapidement formé un groupe de soutien pour les mères ukrainiennes sur WhatsApp, car c'était l'outil qu'elles utilisaient. Ce groupe leur permettait de partager librement dans leur langue. Alexandra et Maria, la psychologue ukrainienne pour enfants, faisaient partie du groupe. Parfois, avec Google Translate, j'essayais de comprendre les discussions mais je perdais parfois le fil, car elles discutaient beaucoup en langue ukrainienne. Le groupe a grandi pour inclure environ 40 mamans. De temps en temps, je demandais à Alexandra et à Maria si tout se passait bien, si les échanges restaient courtois, car il y avait parfois des tensions liées aux différences linguistiques ou régionales entre celles qui parlaient russe et celles qui venaient de certaines régions d'Ukraine. Je tenais à ce que le groupe demeure un espace sécurisé et respectueux pour poser des questions et pour échanger. Nous partagions des informations sur l'école, répondions aux questions et proposions des activités. Cela a été très apprécié.

Я вважаю, що все почалося з громадської організації. Деякі українські мами розповідали мені, що вони консультувалися з українським психологом Олександрою через цю організацію. Жінки зауважили, що це дуже допомогло дітям. Я зв'язалася з цим психологом, разом з керівництвом ми організували захід, присвячений скринінгу психічного здоров'я українських дітей. Особливо це стосувалося сімей, щодо яких я мала занепокоєння. Цей захід дозволив нам перевірити, чи наші побоювання були обґрунтованими, адже ми часто не розуміли, що говорять діти чи їхні батьки. Цей український психолог, яка працює тут уже 6 років і має відповідну кваліфікацію, закінчує зараз магістратуру з соціальної роботи, робить сьогодні неймовірну справу.

Це стало початком нашої співпраці. Було багато емоцій, пов'язаних із цим. Процес починався з першої зустрічі. Мама української дитини приходила в офіс, де ми півгодини обговорювали її міграційну історію. У деяких випадках я вже збирала інформацію про це від перекладача, але не від фахівця. Ми починали з матері, і якщо вона погоджувалася,проводили бесіду з дитиною. Іноді ми продовжували розмову з обома разом, але частіше просили матір дозволити нам поговорити з дитиною наодинці. **Ми завжди розуміли, що діти багато несуть на своїх плечах, намагаючись здаватися сильними. Це досить промовисто засвідчує ментальну природу та культурну унікальність цих юних громадян України.** Вони хотіли захистити свою матір, яка вже багато пережила. Мати могла багато плакати й відчувати себе пригніченою, тому що це не була запланована або бажана імміграція, особливо в контексті війни в Україні. Це дозволило нам більш ефективно працювати з українськими учнями та Олександрою. Ми організували близько трьох днів психологічної підтримки у двох початкових школах Монреаля, де є велика українська громада.

Я швидко створила групу підтримки для українських матерів у Whats App, тому що це був інструмент, яким вони користувалися. Ця група дозволила їм вільно спілкуватися рідною мовою. Олександра та Марія, український дитячий психолог, були частиною цієї групи. Іноді, використовуючи Google Translate, я намагалася зрозуміти дискусії, але подекуди втрачала нитку розмови, тому що вони багато говорили українською мовою. Група зросла до сорока мам. Час від часу я запитувала Олександру та Марію, чи все йде добре, чи обмін думками залишається ввічливим, тому що іноді виникала напруженість, пов'язана з мовними або регіональними відмінностями між тими, хто розмовляв російською, й тими, хто приїхав з певних регіонів України. Я хотіла, щоб група залишалася безпечним і шанобливим місцем, де можна ставити запитання та обмінюватися думками. Ми ділилися інформацією про школу, відповідали на запитання та пропонували заходи. Це дуже цінувалося.

Finalement, avec Alexandra et avec l'initiative du département de psychologie de McGill, nous avons mis en place plusieurs activités pour les mamans et leurs enfants. Le responsable du département, qui est d'origine ukrainienne et qui vit ici depuis environ 20 ans, avait ressenti le besoin de faire quelque chose en lien avec la guerre. Il a invité des psychologues postdoctoraux et des psychologues ukrainiens récemment arrivés pour trouver la meilleure façon d'aider. Il m'a alors mise en contact avec Maria, la psychologue pour enfants, et avec les autres. Nous avons rapidement commencé l'intervention auprès des familles avec des activités artistiques (sculpture en argile, peinture, dessin et collage).

Les enfants parlaient énormément à travers leur art. Ils choisissaient des images qu'ils voulaient dans des magazines, puis nous expliquaient leur collage ou leur dessin. C'était très intéressant. Certains dessins étaient très sombres, avec beaucoup de représentations de sang, de soldats, de couteaux, de tanks. Mais cela leur permettait de s'extérioriser. Il y avait aussi beaucoup d'images, comme le drapeau ukrainien ou russe, accompagnées de phrases comme « Je veux tous les tuer ». Nous demandions aux enfants s'ils voulaient nous en parler. Grâce aux interprètes et aux psychologues, nous avons pu mieux comprendre leurs dessins. D'autres dessins, en revanche, étaient plus doux, comme une famille de pandas ou une petite fille avec des cœurs. Cela dépendait de ce qu'ils avaient vécu ou de ce qu'ils voulaient exprimer. Ces activités étaient vraiment révélatrices.

Nous avons toujours commencé les séances d'art-thérapie par un groupe de discussion, d'environ 20 minutes, avant de passer à l'activité principale. Avec les enfants et les intervenants, nous faisions un cercle de discussion auquel j'assistais. Les élèves me connaissaient déjà, car ils me voyaient à l'école deux jours par semaine. Au fil du temps, nous avions tissé des liens. Nous discutions de comment ils allaient et de ce que nous allions entreprendre ce jour-là. Dans les classes, j'ai organisé cinq ou six groupes de parole en deux ans, destinés à tous les élèves y compris les élèves ukrainiens. Alexandra est parfois venue pour traduire, car il n'y a pas d'interprète pendant ces groupes de parole. Si nécessaire, nous demandions aux élèves de même provenance de traduire pour que tout le monde puisse s'exprimer en anglais, en français, en espagnol, etc. Avec les élèves ukrainiens, c'était plus compliqué à cause de la langue. Une fois, Alexandra est venue et nous avons discuté du concept de réfugié à l'aide d'un livre de l'autrice Élise Gravel, très bien conçu et très imagé. Les élèves se sont concentrés sur chaque page et cela a été très émouvant.

Нарешті з Олександрою та за ініціативи кафедри психології Університету Макґілла ми організували кілька заходів для матерів та їхніх дітей. Завідувач кафедри, який має українське походження й живе тут близько 20 років, відчув потребу зробити щось, пов'язане з війною в Україні. Я поговорила з ним, і він запросив докторантів-психологів і нещодавно прибулих українських психологів, щоб з'ясувати, як вони можуть нам допомогти. Саме тоді він познайомив мене з дитячим психологом Марією та іншими. Незабаром ми почали працювати з сім'ями, використовуючи творчі види діяльності, такі як ліплення з глини, живопис, малювання та колаж.

Діти багато висловлювалися через своє мистецтво. Ми давали їм журнали, щоб вони могли вибрати зображення, яке їм подобається, а потім пояснювали свої колажі або малюнки. Це було дуже цікаво. Іноді малюнки були дуже темними, із зображенням крові, солдатів, ножів та танків. Але це допомагало дітям висловити свої почуття. Також було багато зображень, наприклад, українського чи російського прапора, супроводжуваних фразами на кшталт «Я хочу всіх їх убити». Інші малюнки, навпаки, були гармонійними, наприклад, зображення родини панд або дівчинки з сердечками. Це залежало від того, що вони пережили або що хотіли висловити. Завдяки перекладачам і психологам ми змогли краще зрозуміти ці малюнки. Ми запитували дітей, чи хочуть вони про це поговорити. Ці заняття були справді показовими.

На сеансах арт-терапії ми завжди починали з групового обговорення, яке тривало близько 20 хвилин, перед тим, як перейти до основної діяльності. Ми створювали коло обговорення з дітьми та спеціалістами, і я була присутня. Учні вже знали мене, адже я бувала у школі два дні на тиждень і з часом налагодила з ними зв'язок. Ми говорили про те, як у них справи, що плануємо робити цього дня. У класах я організовувала так звані групи для обговорення. Я, можливо, провела п'ять чи шість таких груп за два роки, вони не були виключно для українських учнів, а й для інших. Українські учні також брали в цьому участь. Мені іноді доводилося просити Олександру прийти, щоб перекласти, оскільки під час роботи цих груп ми не мали перекладача. Коли це було необхідно, ми просили учнів з однаковим походженням перекладати між собою, щоб усі могли висловитися англійською, французькою, іспанською тощо. Проте з українськими учнями це було складніше через мовний бар'єр. Одного разу Олександра прийшла, й ми обговорювали концепцію біженця за допомогою книги авторки Еліз Гравель. Ця книга дуже добре оформлена й ілюстрована. Учні зосереджувалися на кожній сторінці. Це було дуже зворушливо.

La majorité (70-80 %) des élèves étaient des garçons dont les pères étaient absents. En avril 2022, j'ai proposé une activité sportive pour aider les garçons à canaliser leur énergie. J'ai contacté le responsable du département de psychologie de McGill pour savoir s'il connaissait quelqu'un qui pouvait venir jouer au soccer avec les jeunes. Il m'a recommandé Serguei, un psychologue et sportif de haut niveau en karaté, doté d'une personnalité chaleureuse et sociable. Il a accepté et cela a été idéal.

Ses séances de thérapie par les arts martiaux étaient parfaites, car elles abordaient des sujets importants comme un bon mode de vie, la philosophie des arts martiaux et le contrôle de soi. Nous utilisions des fiches pour guider les séances, qui comprenaient des éléments sur la discipline et la gestion des émotions. Serguei, un champion qui avait sa propre école de karaté en Ukraine, avait un cœur d'or et savait très bien gérer et motiver les enfants.

Par exemple, il y avait un garçon très refermé sur lui-même. C'est dur de savoir comment il était avant la guerre. Il adorait les chats et avait un focus sur eux. Quand il était plus jeune, il se mettait souvent en boule. Serguei a su s'adapter en lui proposant des activités appropriées comme le rassurer, lui flatter le dos, sans le pousser à faire des exercices proposés. Il était important de respecter son espace et ses besoins. Parfois, il semblait avoir du mal à s'adapter. Même après deux ans, on observe encore des signes de régression dans son comportement. Certains enfants comme lui semblent avoir besoin de plus d'affection et de soutien, comme si leur comportement devenait plus enfantin en réponse aux stress qu'ils ont vécus. C'est une situation particulière et complexe.

Un autre élève se couchait simplement sur le sol, le visage contre le tapis. Maria a noté que certains jeunes, comme celui qui se prend pour un chat, cherchent à se cacher sous les matelas ou sous une table pendant les séances. Même si les activités de thérapie continuent au secondaire, le comportement de certains semble régresser. C'est étrange, car l'enseignante m'a dit qu'il progresse bien académiquement. Cependant, lorsque nous discutons des émotions en ukrainien, il se cache dans les coussins. C'est un comportement intrigant nous n'avons pas encore eu le temps d'explorer en profondeur.

Більшість українських учнів складали хлопчики, часто від 70 до 80 відсотків, без татусів. У квітні 2022-го року, на початку війни, мені спало на думку запропонувати хлопцям більш спортивні заняття, щоб допомогти їм спрямувати свою енергію. Я зв'язалася з керівником відділу психології Макгілла й запитала його, чи знає він когось, хто міг би прийти та пограти з хлопцями у футбол. Він порадив мені Сергія, спортсмена високого рівня в карате, а також психолога Марію з дружньою й комунікабельною натурою. Він погодився, й це виявилося бездоганним варіантом.

Його сеанси терапії бойовими мистецтвами були ідеальними, оскільки вони охоплювали такі важливі аспекти, як правильний спосіб життя, філософію бойових мистецтв і самоконтроль. Ми використовували картки, щоб керувати заняттями, які включали елементи дисципліни та управління емоціями. Сергій, який був чемпіоном і мав власну школу карате в Україні, мав золоте серце і знав, як керувати й мотивувати дітей.

Є, наприклад, один хлопець. Я не знаю, яким він був до війни в Україні, важко це зрозуміти, але він дуже замкнутий. Учень обожнює котів і має особливу пристрасть до них. Я знаю його з 11-12-річного віку, а зараз йому вже 13. Я спостерігала за ним у середній школі. Коли він був молодшим, часто згортався в клубок, поводив себе, як кіт. Сергій зміг пристосуватися до нього, пропонуючи відповідні види діяльності, наприклад, заспокоюючи його, погладжуючи його по спині, не змушуючи виконувати вправи. Було важливо поважати простір і потреби цієї дитини. Іноді здавалося, що йому важко адаптуватись, і навіть через два роки ми все ще спостерігали ознаки регресії в його поведінці. Для деяких дітей, як він, здається, потрібно більше уваги та підтримки, тому що їхня поведінка стає більш дитячою у відповідь на стрес, який вони пережили. Це особлива та складна ситуація.

Є учень, який просто лягає на підлогу, обличчям на килим. Це те, що я сама спостерігаю, але саме Марія помітила, що деякі діти, як той, хто вважає себе котом, намагаються сховатися під матрацами або під столом під час занять. Навіть якщо терапевтичні активності тривають у середній школі, здається, що в деяких спостерігається регресія в поведінці. Це дивно, адже його вчителька повідомила мені, що він добре навчається. Але коли ми обговорюємо емоції, навіть українською мовою, він ховається в подушках. Це дивно, й ми ще не мали можливості дослідити це питання глибше.

Мене особливо турбують троє українських учнів з початкової школи, і я продовжую за ними спостерігати. Хоча це не входило в мої первинні обов'язки, я попросила дозволу супроводжувати їх під час переходу до середньої школи.

Trois élèves ukrainiens de cette école primaire me préoccupent particulièrement. Même si ce n'est pas dans mon mandat initial, j'ai demandé l'autorisation de les accompagner dans leur transition au secondaire. On m'a donné le feu vert pour les suivre en septembre et octobre avant de passer le relais. Ces trois jeunes ont eu des réactions très fortes. Leur transition vers le secondaire est difficile. Ils semblent régresser parfois et peinent à s'adapter à un environnement où les attentes sont plus élevées et les élèves plus âgés. C'est pour cela que je continue à intervenir au secondaire et que ces projets ne se limitent pas aux élèves ukrainiens.

Спочатку мені дозволили стежити за ними у вересні та жовтні, а потім передати їх іншим, але ці троє учнів дуже гостро відреагували на це. Їхній перехід до середньої школи виявився складним. Здається, іноді вони регресують, намагаючись адаптуватися до середовища з вищими вимогами та старшими учнями. Саме тому я продовжую втручатися в навчально-виховний процес цих українських дітей у середній школі. Зауважу також, що ці проєкти не обмежуються лише українськими учнями.

Jusqu'à présent, nous avons organisé trois sessions d'arts martiaux destinées tant aux filles qu'aux garçons. Nous en avons fait deux dans des écoles primaires : une avec dix élèves, principalement des garçons ukrainiens, et une autre avec 25 jeunes participants. En ce moment, nous en organisons à l'école secondaire que nos élèves fréquentent après le primaire.

До цього часу ми організували три сесії з бойових мистецтв. Дві з них відбулися в початкових школах: одна з десятьма учнями, переважно хлопцями з України, інша — з 25 учасниками, серед яких були також дівчата. Важливо зазначити, що це не лише для хлопців, а для всіх: і для хлопців, і для дівчат. Зараз ми проводимо заняття у середній школі, куди переходять наші учні після початкової.

Nous avons relancé les activités d'arts martiaux pour promouvoir un mode de vie sain après avoir remarqué que plusieurs garçons ukrainiens cherchaient un sens à leur situation. Au secondaire, ils semblaient être en attente, comme en suspens, espérant encore que la guerre se termine. Ils se disaient : « Je n'ai pas besoin d'apprendre le français, ni de m'investir dans mes études, je retournerai bientôt en Ukraine ». Mais cela fait maintenant plus de deux ans et ils n'ont pas vraiment progressé. Maria a immédiatement proposé de leur parler : « Tant qu'à être ici, apprenez quelque chose qui vous sera utile. Vous pouvez vouloir retourner en Ukraine, mais en attendant, vous devriez acquérir des compétences qui vous serviront, que ce soit une langue, des connaissances utiles ou une meilleure forme physique ». Elle a souligné l'importance de ces âges, entre 13 et 16 ans, et les a encouragés à se préparer pour l'avenir, qu'ils retournent en Ukraine ou non.

Ми вирішили відновити заняття бойовими мистецтвами для популяризації здорового способу життя, помітивши, що багато українських хлопців шукають сенс у своїй ситуації. У середній школі вони ніби призупинилися, все ще сподіваючись, що війна в Україні закінчиться. Вони говорили собі: «Мені не потрібно вчити французьку мову, не потрібно вкладати гроші в навчання, я скоро повернуся в Україну». Але минуло вже більше двох років, а вони так і не досягли жодного прогресу. Марія одразу запропонувала їм поговорити: «Поки ви тут, вивчіть те, що вам стане в нагоді. Так, можливо, ви захочете повернутися в Україну, але зараз здобувайте навички, які вам знадобляться: чи то мова, чи корисні знання, чи краща фізична підготовка». Вона підкреслила важливість цього віку (від 13 до 16 років), закликавши учнів готуватися до майбутнього, незалежно від того, повернуться вони в Україну, чи ні.

Maria utilise fréquemment des cartes symboliques pour illustrer ses messages et stimuler la conversation avec les jeunes. C'est vraiment impressionnant. Elle possède toute une collection de cartes représentant différentes situations, adaptées aux âges variés des jeunes et même aux adultes. Ces cartes suscitent des discussions, même avec des adolescents. Par exemple, une carte représente un chat blanc interagissant avec un chat noir, ou un gros chat en train de prendre un petit chat dans ses bras. Cela amène les jeunes à discuter. Cependant, au secondaire, ce type de cartes n'est pas toujours approprié, bien que cela fonctionne encore avec certains élèves. Pour les plus grands, Maria utilise des cartes axées sur les ressources et la motivation. Nous avons remarqué que les élèves de 15-16 ans sont plutôt motivés par l'idée de trouver un travail et de gagner un peu d'argent.

Марія часто використовує символічні картки, щоб ілюструвати свої повідомлення та стимулювати розмову з учнями. Я не знаю, чи популярний цей метод в Україні, але тут ми його відкрили для себе, і він справді вражає. У неї є ціла колекція карток, що представляють різноманітні ситуації, адаптовані до різного віку дітей і навіть дорослих: від наймолодших до найстарших. Ці картки спонукають до дискусії навіть з підлітками. Наприклад, є картка, на якій зображений білий кіт, що взаємодіє з чорним котом, або великий кіт, що обіймає маленького кота. Це спонукає учнів до розмови. Однак у середній школі такий тип карток не завжди доречний, хоча іноді вони все ще працюють з деякими учнями. Для старшокласників Марія використовує картки, що фокусуються на «ресурсах і мотивації». Ми помітили, що старші учні, приблизно 15-16 років, більше мотивовані ідеєю знайти роботу й заробити трохи грошей.

Dès le début de l'intervention à l'école secondaire, j'ai compris qu'il fallait trouver un leader, pour rallier les plus vieux, un groupe de quatre ou cinq élèves de 15-16 ans. C'est Vlad grand garçon costaud qui s'entraîne au gym. Il devait être de notre côté pour arriver à mobiliser les autres. Les garçons de son groupe arrivent souvent en retard parce qu'ils fument des cigarettes sans vraiment se soucier des conséquences. Il semble même que des élèves ukrainiens d'une autre école manquent les classes l'après-midi pour partir faire autre chose. Ce manque d'engagement envers leurs études est préoccupant.

À notre école secondaire, nous avons offert les arts martiaux au groupe des plus âgés, mais ça n'a pas bien fonctionné. Sur 13 élèves, seuls quelques-uns étaient engagés. Nous avons agi autrement avec ces adolescents en organisant des rencontres individuelles avec Serguei et Maria et des rencontres en petit groupe. Il fallait que Serguei, qui a une forte présence, soit impliqué, car les garçons plus âgés le respectaient.

À l'automne 2023, après avoir discuté de la situation avec l'école, la première recommandation a été d'avoir une intervenante sur place qui parle ukrainien, à qui les élèves peuvent faire confiance et qui pourrait également servir d'interprète lors des interventions. Nous avons alors demandé à Tetiana, une collègue ukrainienne titulaire d'une maîtrise en intervention spécialisée récemment certifiée, de se joindre à notre équipe afin d'offrir un espace où les jeunes peuvent s'exprimer librement dans leur langue, ce qui a été fait.

Au fil des semaines, Tetiana a bâti un bon lien de confiance avec les jeunes. Cependant, Vlad a été dur avec elle, utilisant des gros mots pour lui dire de partir, testant ses limites. Tetiana, bien que nouvelle dans ce rôle, est très compétente et sympathique. Même si elle était habituée à travailler avec des élèves du primaire, elle s'est rapidement adaptée, même face aux défis. Elle a reconnu que les élèves la mettaient à l'épreuve, mais elle est restée résolue. L'arrivée de Serguei a également été un soutien précieux pour elle et pour l'équipe.

Nous avons réalisé à quel point les activités de prévention dans les écoles primaires ont été efficaces. Nous avons constaté qu'il fallait non seulement intervenir, mais surtout mettre l'accent sur la prévention dès le départ. **Il aurait été bénéfique d'accompagner les élèves réfugiés dès leur arrivée en leur offrant des services dans leur langue.** Nous leur avons souvent demandé s'ils avaient besoin de parler et ils nous répondaient généralement « Non, tout va bien ». Parfois, l'enfant était simplement réservé ou avait de la difficulté à se faire des amis, sans forcément avoir été exposé à la guerre. Parfois, c'était plus sérieux. Il y a par exemple le cas d'un grand garçon noir d'origine ukrainienne, né d'une maman très blonde et d'un père qu'il n'a jamais connu. Il avait subi beaucoup de discrimination, mais ici, il se sentait bien, car dans son école il y avait beaucoup d'autres élèves noirs.

З самого початку своєї діяльності в середній школі я зрозуміла, що важливо залучати лідера, щоб об'єднати старших учнів, групи з 4 або 5 хлопців 15-16 років. Це великий хлопець на ім'я Влад, який займається спортом і виглядає дуже сильним. Він мав стати на наш бік, щоб мобілізувати інших. Хлопці з його групи часто запізнювалися, бо курили сигарети та не дуже дбали про наслідки. Я навіть чула про українських учнів в іншій школі, які пропускають уроки в післяобідній час, щоб займатися чимось іншим. Ця відсутність залученості до навчання викликає занепокоєння.

У нашій середній школі ми спробували заняття бойовими мистецтвами для цієї старшої групи, але це не дало хороших результатів. З 13 учнів лише кілька були активними. Нам довелося змінити підхід до старших, організувавши індивідуальні зустрічі з Сергієм та Марією, а також зустрічі малих груп. Було критично важливо, щоб Сергій, який має великий вплив, був залучений, оскільки старші хлопці його поважали.

На початку роботи з українськими дітьми-біженцями в середній школі ми запропонували керівництву запросити Тетяну, жінку українського походження, фахівця з освіти, щоб створити простір, де учні могли б вільно спілкуватися рідною мовою. Ця ідея була втілена в життя. Протягом кількох тижнів Тетяна змогла встановити довірливі стосунки з учнями.

Вона зараз працює у школі, й учні починають поступово звертатися до неї. Проте Влад виявився досить жорстким з педагогом, грубо розмовляв, говорив, щоб вона пішла, перевіряючи її межі. Хоча Тетяна й була новачком у цій ролі, вона виявилася дуже компетентною та дружелюбною. Спочатку жінка звикла працювати з учнями початкових класів. Та вона швидко пристосувалася, долаючи складні обставини. Допомога Сергія також стала цінною підтримкою для неї та шкільної команди.

Ми зрозуміли, наскільки ефективними були запобіжні заходи в інших школах, особливо в початкових класах. Виявилося, що потрібно не лише втручатися, але й акцентувати увагу на запобіганні конфліктів з самого початку. **Було б корисно підтримувати учнів-мігрантів з моменту їхнього прибуття, пропонуючи послуги їхньою рідною мовою.** Часто ми запитували їх, чи потрібно їм поговорити? Відповідь зазвичай була такою: «Ні, все добре». Іноді це просто були більш сором'язливі діти, які важче знаходили друзів, без особливих переживань, пов'язаних з війною, але іноді ситуація була серйознішою.

Наприклад, у нас був високий темношкірий хлопець з України, народжений від світлої матері та батька, якого він ніколи не знав. Він зазнав багато

Nous nous sommes vraiment inquiétés pour certains jeunes. Par exemple, l'un d'eux nous a raconté qu'il avait dû fuir et se cacher avec sa mère dans cinq endroits reculés du pays avant d'atteindre la Pologne. C'était un parcours très préoccupant pour sa santé mentale. Pourtant, à son arrivée ici, il s'est intégré très rapidement. Il faut faire beaucoup de prévention auprès des jeunes. Nous cherchons à comprendre rapidement leur situation actuelle, leur passé, d'où ils viennent et ce qu'ils ont vécu avant la guerre, tout en découvrant que certains enfants avaient déjà traversé des difficultés bien avant le conflit.

Au secondaire, après deux ans sans intervenant parlant ukrainien, cela a parfois entraîné des conséquences graves, comme des incidents nécessitant l'intervention de la police. Certains garçons plus vieux ont fait de l'intimidation et des mauvais coups et ont ainsi risqué d'avoir des conséquences légales, comme un dossier criminel, ce qui empire les situations. Par exemple, un jeune de 14 ans que la direction a convoqué parce qu'elle voulait faire un signalement à la police, a exprimé à notre intervenante ukrainienne qu'il n'avait pas bien compris certaines règles et limites. Il pleurait en disant « Je ne savais pas. Je ne comprenais pas. » après s'être retrouvé dans une situation difficile. Il regrettait ses actions, mais trouvait la conséquence trop sévère, car il n'avait jamais été informé de la manière dont les choses fonctionnaient. L'intervenante ukrainienne a été profondément bouleversée par cette situation en notant un grand problème de communication entre l'école et ces jeunes. Cela nous a poussés à nous interroger davantage.

Nous avons constaté que les élèves ukrainiens éprouvent souvent des difficultés, car personne ne les comprend vraiment. Certains sont particulièrement timides. Cela a également été observé au primaire. Souvent, les problèmes passent inaperçus. Par ailleurs, des élèves nous ont souvent dit que des termes très vulgaires étaient utilisés, mentionnant qu'ils ne pouvaient même pas en parler en détail en raison de la vulgarité des mots. Des parents ont aussi signalé que leurs enfants leur disaient avoir entendu des propos grossiers en classe, souvent en russe.

Maria a suggéré une réunion avec l'équipe éducative et la direction pour discuter de ces questions et proposer des changements pour mieux accompagner les élèves. De leur côté, ils ont admis qu'ils avaient de grandes difficultés avec leurs élèves ukrainiens, notant des symptômes dépressifs, un manque d'engagement et des difficultés d'adaptation.

Nous avons aussi réalisé un projet pour l'ensemble des élèves ukrainiens des classes d'accueil de cette école secondaire, avec des rencontres individuelles et des activités de groupe de socialisation et de bien-être.

дискримінації у своїй країні, але тут почувався добре, адже в його школі було багато інших чорношкірих учнів.

Ми справді хвилювалися за деяких дітей. Наприклад, один хлопець розповів, що йому довелося втекти й ховатися разом з матір'ю у п'яти віддалених місцях країни, перш ніж вони добралися до Польщі. Це був дуже тривожний шлях для його психічного здоров'я. Проте, приїхавши сюди, він швидко адаптувався. Ми багато працювали з цими українськими учнями, намагалися швидко зрозуміти, як вони почуваються, звідки вони походять, що пережили і як жили до війни.

Іноді ми виявляли, що деякі діти вже зазнали труднощів ще до війни, задовго до цих нещодавніх подій. У середній школі, після двох років без спеціаліста, що говорить українською, це іноді призводило до серйозних наслідків, які вимагали втручання поліції. Деякі старші хлопці могли залякувати інших і робити погані вчинки. Це загрожувало їм юридичними наслідками, такими як відкриття кримінальної справи, що істотно ускладнювало ситуацію.

Наприклад, 14-річного підлітка викликала адміністрація школи, яка хотіла повідомити поліцію. Він розповів нашому українському фахівцю, що не зрозумів деякі правила й закони. Учень плакав, говорячи: «Я не знав, я не розумів», опинившись у складній ситуації. Він шкодував про свої дії, але вважав наслідки занадто суворими, оскільки ніколи не отримував інформації про те, як усе працює. Українська фахівчиня була глибоко засмучена цією ситуацією, окресливши значну проблему з комунікацією між школою та цими учнями. Це змусило нас задуматися ще більше. Ми помітили, що українські учні часто стикаються з труднощами, тому що їх ніхто насправді не розуміє, не роз'яснює особливостей освітньо-правової системи Канади, в якій вони вимушено опинилися. Деякі учні особливо сором'язливі. Це також спостерігалося в початковій школі, але часто проблеми залишалися непоміченими.

Марія запропонувала організувати зустріч з педагогічним колективом та керівництвом школи, щоб обговорити ці проблеми та запровадити зміни для кращої підтримки учнів. Зі свого боку, вони визнали, що мають серйозні труднощі з українськими учнями, відзначаючи депресивні симптоми, відсутність зацікавленості та труднощі з адаптацією. Перша рекомендація, яку ми дали після обговорення ситуації зі школою, полягала в тому, щоб на місці був хтось, хто розмовляє українською мовою, кому учні могли б довіряти, хто міг би також виступати в ролі перекладача під час спілкування.

Сергій та іноді Марія зустрічалися з учнями індивідуально, організовуючи 30-хвилинні сесії. Часто Сергій залишався наодинці з учнем, а Марія була поблизу,

Serguei, et parfois aussi Maria, ont organisé des rencontres individuelles de 30 minutes avec les élèves. Souvent, Serguei était seul avec l'élève tandis que Maria restait à proximité, faisant semblant de classer des papiers tout en écoutant discrètement. Cela leur permettait ensuite de discuter de leurs impressions et des situations vécues par les jeunes. Sur les 13 élèves, il y avait trois filles qui, au début, ne semblaient pas intéressées. Serguei a pris le temps de les rencontrer. L'une d'elles est ensuite devenue l'une des participantes les plus engagées dans le projet. Elle disait qu'elle allait beaucoup mieux. Maria et Serguei ont travaillé de manière complémentaire avec les jeunes, abordant les situations de manière plutôt globale.

Dans certaines familles, les parents ou les grands-parents ne veulent pas ou n'arrivent pas à apprendre le français, ce qui a un impact sur les élèves. Dès le début, nous avons organisé une rencontre avec les parents avant même de voir les élèves. Lors de cette première rencontre, il y avait seulement cinq mères et un père. Ce dernier a discuté brièvement avec nous et est parti avant la fin. Je ne sais pas si c'est culturel ou si c'est parce qu'il a perçu cette réunion, où nous avions prévu du café et des biscuits pour discuter des défis et des besoins de soutien, comme étant réservée aux femmes. J'ai eu l'impression qu'il pensait « Ah, c'est une réunion de femmes... ».

Parfois, la mère vient de l'Ukraine pour voir son enfant, comme dans le cas d'un élève qui vit ici avec sa grand-mère. Elle passe quelques semaines avec lui, puis retourne en Ukraine auprès du père. La grand-mère, qui vit ici depuis longtemps, n'est pas habituée à s'occuper d'un adolescent de 15 ans, même s'il est plutôt gentil. Un jour, elle a dû appeler la police parce qu'elle était dépassée par son comportement impulsif. Elle mène une vie tranquille et n'est pas préparée à gérer les défis d'un adolescent. Cette situation l'a complètement bouleversée, d'autant plus que les parents sont loin et ne peuvent pas venir. Le jeune, de son côté, est un peu influencé par Vlad. Il semble qu'ils vont fumer ensemble et font des sorties en dehors de l'école.

Il y a une famille composée des deux parents, d'une fille aînée de 14 ans et de deux fils cadets. Les parents, qui se disent incapables d'apprendre la langue, ont trouvé du travail. L'aînée est en quelque sorte devenue la figure parentale et la responsable de la famille. Les deux frères ont de grandes difficultés d'apprentissage. Malgré cela, les parents leur imposent un emploi du temps strict : ils doivent suivre en ligne une heure d'anglais et une heure d'ukrainien chaque soir et se lever à 7 heures du matin pour aller courir pendant 30 minutes. Les enfants sont soumis à beaucoup de pression. On peut se demander si, en voyant que leurs parents n'apprennent pas le français et qu'ils envisagent de retourner en Ukraine, ces jeunes ne sont pas découragés de s'investir dans l'apprentissage du français. La mère souhaite aussi que son fils aîné intègre rapidement les cours réguliers. Mais comment pourrait-il réussir en science ou en histoire alors qu'il ne parle pas français?

роблячи вигляд, що сортує документи, але насправді тихо слухаючи. Це дозволяло їм потім обговорити враження та ситуації, які пережили учні. З 13 учнів було троє дівчат, які спочатку, здавалося, були байдужими, але Сергій також приділив час для зустрічі з ними. Одна з дівчат згодом стала найактивнішою учасницею проєкту, зауваживши, що почувається набагато краще. Марія та Сергій працювали з учнями, доповнюючи одне одного, вирішуючи ситуації більш комплексно.

У деяких родинах батьки, бабусі або дідусі не хочуть або не можуть вивчити французьку мову, що впливає на учнів. З самого початку ми організували зустріч з батьками ще до того, як побачили учнів. На цьому етапі були присутні лише п'ять матерів та один батько, який протягом короткого часу поспілкувався з нами, але пішов до кінця зустрічі. Я не знаю, чи це пов'язано з культурою, чи він сприйняв цю зустріч для обговорення проблем і потреб підтримки за кавою та печивом як таку, що призначена для жінок. У мене склалося враження, що він думав: «О, це зустріч жінок».

Є ситуації, коли, наприклад, мати приїжджає з України до Канади, щоб побачити свою дитину, як у випадку одного учня, який живе тут з бабусею. Мати проводить з ним кілька тижнів, а потім повертається в Україну до батька. Бабуся, яка живе тут уже довгий час, не звикла доглядати за підлітком 15 років, навіть якщо він досить слухняний. Одного дня їй довелося викликати поліцію, бо вона відчула себе пригніченою через його імпульсивну поведінку. Вона веде спокійний спосіб життя й не готова до проблем, пов'язаних з підлітком. Ця ситуація повністю її спантеличила, особливо через те, що мати далеко, а батько не може приїхати. Учень, у свою чергу, потроху потрапляє під вплив Влада. Можна припустити, що вони разом ходять курити та гуляти поза школою.

Є одна цікава родина. Старшій дівчинці 14 років,вона має двох молодших братів. Батьки хоча й кажуть, що не можуть вивчити мову, але знайшли роботу. Саме 14-річна донька стала певним чином особою, відповідальною за сім'ю і двох своїх молодших братів,які мають великі труднощі з навчанням у школі. Попри це батьки встановлюють суворий розклад: вимагають, щоб діти кожного вечора займалися онлайн по годині англійською та українською. Крім того, дітям потрібно вставати о 7-й годині ранку, щоб 30 хвилин бігати. На мою думку, діти піддаються великому тиску. Можна запитати, чи не заважає їм той факт, що їхні батьки не вивчають місцеву мову та планують повернутися в Україну, залучитися до вивчення французької?! Мати також висловлює бажання, щоб її старший син швидше залишив адаптаційний клас та перейшов до звичайних занять, але як він зможе досягти успіху в науці чи історії, якщо ще не говорить французькою?

Ця ситуація, яку можна схарактеризувати як «очікування», часто посилюється

Cette situation de *standby* est souvent renforcée par les parents. C'est comme si certains vivaient constamment dans l'attente de retourner en Ukraine ou de partir en Ontario, pour vivre en anglais. Les parents ont souvent cette attitude, car eux-mêmes éprouvent des difficultés d'adaptation. Ils transmettent leur incertitude à leurs enfants, qui se retrouvent souvent à étudier dans d'autres langues le soir. Certains suivaient des cours ukrainiens en ligne, surtout au début. Cela a diminué après deux ans. C'était exigeant pour eux, avec des devoirs à rendre en plus. Cette situation de flottement, où l'enfant ne sait pas ce qui va se passer dans les prochains mois, surtout s'il n'est pas certain que le père puisse venir ici, crée des défis supplémentaires.

La séparation des parents à cause de la guerre a souvent mené à des divorces au cours de la dernière année. J'ai observé de nombreux cas où, après une longue séparation, soit la mère venue ici, soit le père resté là-bas, a trouvé un ou une autre partenaire. J'ai vu plusieurs cas où le parent absent est revenu, ce qui a rendu l'enfant très heureux, mais c'était souvent pour annoncer ou organiser un divorce. Cela a été très difficile pour les enfants, qui avaient souvent idéalisé la réunion familiale.

Cette situation montre toute la complexité des relations parentales. Un élève est arrivé seul avec son grand frère, qui avait alors 19 ans. La séparation des parents, le manque de l'autre parent et l'incertitude quant à leur retour rendent la situation particulièrement difficile. Cette situation d'attente prolongée complique l'adaptation et le passage à une nouvelle étape de vie.

En général, la décision de s'installer au Canada et de commencer une nouvelle vie ici est claire et définitive. Cependant, c'est différent pour les Ukrainiens arrivés depuis la guerre. Ils semblent en *standby*, attendant souvent une réunification familiale. Mais plus la guerre se prolonge, plus les parents, surtout les mères, semblent choisir de rester au Canada.

À l'école, fréquentée par les enfants d'environ 40 familles ukrainiennes, nous avons constaté des tensions et une grande violence verbale dans les cours de récréation où il y a aussi des immigrants de longue date, y compris des Russes et des Moldaves. Au début de la guerre, il y avait un sentiment pro-Ukrainiens et les élèves russes étaient stigmatisés et parfois victimes de conflits, même physiques, avec d'autres enfants.

батьками. Схоже, що деякі з них постійно чекають повернення в Україну або бажають переїхати до Онтаріо, де говорять англійською. Подібна позиція часто спостерігається у батьків, які самі стикаються з труднощами адаптації. Вони передають цю невизначеність дітям, які часто залучені до навчання іншими мовами ввечері.

Деякі учні відвідували онлайн-курси української мови, особливо на початку, проте через два роки їхня кількість зменшилася. Я розуміла, що для них це було складно, а ще ж треба було виконувати домашні завдання. Це ситуація невизначеності, коли дитина не знає, що станеться в найближчі місяці. Особливо якщо існує невизначеність щодо того, чи зможе батько приїхати. Це створює додаткові труднощі, зокрема через роз'єднання сім'ї.

Роз'єднання батьків через війну часто призводило до розлучень протягом останнього року. Я спостерігала багато випадків, коли після тривалої розлуки або мати, що залишилася тут, або батько, що залишився там, знаходили нових партнерів. Я спостерігала кілька випадків, коли батьки поверталися, що дуже радувало дитину, але причиною було обговорення розлучення. Це було дуже важко для дітей, які часто ідеалізували сімейну зустріч.

Ця ситуація підкреслює всю складність батьківських відносин. У мене є учень, батьки якого не приїхали. Він прибув з братом, якому тоді було 19 років. Розлучення батьків, відсутність другого з них і невпевненість у їхньому поверненні роблять ситуацію особливо складною. Перебування в ситуації тривалого очікування ще більше ускладнює адаптацію цих дітей та перехід до нового етапу в житті.

Для більшості іммігрантів рішення переїхати до Канади й почати тут нове життя є чітким та остаточним. Однак ситуація виглядає інакше для українців, які приїхали через війну. Вони, здається, перебувають у стані очікування, сподіваючись на відновлення сімейних зв'язків. Але чим довше триває війна, тим більше батьки, а особливо матері, схоже, обирають життя в Канаді.

У школі, де приблизно 40 українських сімей, ми спостерігали велику вербальну агресію на шкільному подвір'ї, оскільки в нас також є іммігранти, які живуть тут давно, в тому числі росіяни та молдавани. Це призводило до образ і напруги на ігровому майданчику. На початку війни існував проукраїнський настрій, і російські учні зазнавали приниження та іноді ставали жертвами конфліктів, навіть фізичних, з іншими дітьми.

З квітня 2022-го року я почала підвищувати обізнаність учнів, відвідуючи

Dès avril 2022, j'ai commencé à sensibiliser les élèves en visitant certaines classes pour aborder ces problèmes et amener les élèves à réfléchir sur ce sujet. Comme je n'ai pas pu visiter toutes les classes, j'ai fourni des outils à mes collègues pour qu'ils abordent cette question avec leurs élèves.

Nous avons discuté de la guerre à travers trois volets principaux : la compréhension (Qu'est-ce que vous comprenez de la guerre?), les émotions (Comment vous sentez-vous par rapport à cela?) et l'action (Que pouvons-nous faire dans notre environnement pour éviter de reproduire la guerre à une petite échelle? Est-ce ce que nous souhaitons?)

J'ai travaillé avec des jeunes de six ans et avec les plus âgés de 11-12 ans, là où les tensions étaient les plus vives. J'ai été très surprise et impressionnée par les réponses des élèves de six ans sur ce qu'ils comprenaient de la guerre. J'ai réalisé qu'ils étaient exposés aux médias et aux discussions d'adultes à la maison, car leur discours était beaucoup plus élaboré que ce que l'on pourrait attendre à cet âge. Certains étaient très anxieux par rapport à la guerre. Un garçon a demandé : « Est-ce que Poutine pourrait venir faire exploser notre école? » Un élève d'un autre pays a dit avoir déjà passé du temps dans un bunker et ne pas vouloir y retourner.

Nous avons réfléchi sur la manière dont nous pourrions, sans le vouloir, amplifier les conflits dans notre milieu. Par exemple, nous avons discuté de ce que nous ferions si, demain, un élève russe arrivait à l'école. Et que faire demain si un nouvel élève ukrainien arrivait? Nous allons l'accueillir chaleureusement et essayer de communiquer avec lui de manière amicale. En revanche, pour un élève russe, il est important d'éviter de le stigmatiser en l'associant à la responsabilité du conflit. Nous avons veillé à ne pas trop bouleverser les élèves, mais nous les avons accompagnés et incités à réfléchir. Cette approche a permis d'apaiser la situation.

Sous la supervision d'une collègue psychologue et chercheuse, nous avons donné des explications très claires et neutres. Elle a insisté sur la nécessité d'éviter de présenter les Ukrainiens comme les « bons » et les Russes comme les « méchants », pour que les élèves ne fassent pas des raccourcis simplistes.

Avec mes collègues et une meilleure compréhension de leur culture, nous avons constaté que dans les familles ukrainiennes ce sont souvent les mères qui prennent l'initiative de rendre justice. Si un enfant se plaint d'avoir été insulté, les mères, souvent

деякі класи, щоб обговорити ці проблеми. Я хотіла спонукати учнів замислитися над цим питанням, але не змогла побувати у всіх класах. Тому ми обговорили ситуацію в команді, і я надала колегам інструменти для роботи з їхніми учнями.

Ми розглядали тему війни через три головні аспекти: розуміння, емоції, дії. Що ви розумієте про війну?Як ви почуваєтеся з цього приводу? Що ми можемо зробити в нашому середовищі, щоб уникнути відтворення війни в малому масштабі? Чи цього ми хочемо?

Я особисто працювала з дітьми шести років, а також з більш старшими, 11-12 років, де напруга була більш помітною. Те, що учні розуміли про війну, дуже мене здивувало, особливо відповіді дітей шести років. Я зрозуміла, що вони піддаються впливу медіа та дорослих розмов удома, адже їхні висловлювання про війну були більш розвиненими, ніж можна було б очікувати в цьому віці. Роздуми шестирічних дітей справили на мене особливе враження. Дехто з них був дуже стурбований війною. Один хлопчик запитав: «Чи може Путін прийти та підірвати нашу школу?» А учень з іншої країни розповів, що вже бував у бомбосховищі й не хотів би туди повертатися.

Ми намагалися запросити до роздумів про те, як, можливо, ненавмисно можемо посилювати конфлікти в нашому середовищі. Наприклад, обговорили, що б ми зробили, якби завтра до школи прийшов російський учень. А що робити, якщо завтра прийде новий український учень? Ми тепло його привітаємо і спробуємо спілкуватися з ним дружньо. Натомість щодо російського учня важливо уникати стигматизації, асоціюючи його з відповідальністю за конфлікт. Ми стежили за тим, щоб не надто їх тривожити, але підтримували та спонукали до роздумів. Такий підхід дозволив заспокоїти ситуацію.

Під наглядом моєї колеги-психолога та дослідниці, з якою я регулярно співпрацюю, ми дбали про те, щоб залишатися дуже чіткими та нейтральними в наших поясненнях. Вона наголошувала на необхідності уникати уявлення про українців як «добрих», а росіян як «поганих», щоб не допустити спрощених висновків серед учнів.

Спілкуючись з українськими родинами, я помітила, що з допомогою колег та кращого розуміння їхньої культури часто саме матері беруть ініціативу щодо питання справедливості. Якщо дитина скаржиться на образи, матері, часто залишаючись наодинці в цей час, зустрічають дитину після школи, застерігають її, а іноді навіть просять чоловіка супроводжувати їх, щоб зіткнутися з родинами інших учнів. Це відображає інший спосіб вирішення конфліктів, який є більш поширеним в Україні, де шкільні колективи можуть бути менш залученими до таких ситуацій.

seules à cette époque, suivaient l'enfant qui a fait les insultes et le mettaient en garde. Parfois elles demandaient à un homme de les accompagner pour aller confronter les familles des autres élèves. Cela reflète une manière différente de gérer les conflits, plus courante en Ukraine, où les équipes scolaires sont peut-être moins impliquées dans ces situations. Nous avons expliqué que notre approche serait de gérer les problèmes de manière institutionnelle, de faire des suivis avec les personnes concernées et de proposer des rencontres de suivi pour discuter des problèmes rencontrés. Les activités que nous avons menées avec les élèves ont eu un impact positif et les échanges entre élèves se sont améliorés par la suite.

Nous avons constaté qu'à leur arrivée, les mères étaient souvent surprises par notre accueil chaleureux. Lorsque nous leur avons dit qu'il n'y avait pas de jugement et que nous étions là pour les aider, elles ont parfois réagi avec confusion ou scepticisme. Elles se demandaient ce que nous faisions réellement et semblaient peu habituées à recevoir de l'aide. Nous leur avons expliqué que nous étions là pour les soutenir et qu'il y avait, entre autres, des ressources qui pouvaient leur offrir des vêtements, de la nourriture, etc. Certaines se sont senties mal à l'aise avec cette aide, préférant ne pas y avoir recours. Nous leur avons expliqué que notre but était de les soutenir et que nous étions là pour toutes les familles, dont celles des classes d'accueil.

Il a fallu du temps pour gagner leur confiance mais, petit à petit, cela a contribué à améliorer les relations entre les élèves. Les mères ont commencé à mieux comprendre notre système et notre façon de fonctionner. Nous les avons accompagnées, avons répondu à leurs questions et géré les conflits. Nous les avons également convaincues de ne pas intervenir auprès des enfants en conflit avec les leurs, en leur expliquant que nous étions là pour assurer la sécurité de leurs enfants et gérer les problèmes de manière appropriée.

La tension a commencé à diminuer à la fois pour les parents et pour les élèves. **Nous avons vite compris que les difficultés des parents (symptômes dépressifs, agressivité) avaient un impact direct sur la stabilité des enfants à l'école.** Nous avons donc travaillé en parallèle avec les familles et les élèves. Le processus de réduction de cette tension a pris du temps. Au printemps, nous avons commencé à observer des améliorations.

Parallèlement aux activités d'art-thérapie et d'arts martiaux pour les enfants, nous avons organisé des séances de yoga pour les mamans. Nous avons mis en place des activités créatives et des discussions soutenues par des travailleuses sociales à la retraite qui parlent anglais, dont une prof de yoga et une art-thérapeute. Notre équipe était formidable, une véritable équipe cinq étoiles. Tout ce monde m'a vraiment aidée à bien intervenir auprès des familles ukrainiennes.

Ми пояснили, що наш підхід полягатиме в управлінні проблемами інституційно, у здійсненні моніторингу з усіма залученими особами та пропозиції зустрічей для обговорення існуючих проблем. Проведені нами заходи з учнями мали позитивний вплив, і взаємодія між дітьми покращилася в подальшому.

Насправді ми помітили, що матері, які приходили до школи, часто були здивовані нашим теплим прийомом. Коли ми говорили, що не засуджуємо їхні дії,що ми тут, аби допомогти, вони іноді реагували збентежено або скептично. Жінки дивувалися, що ми насправді робимо. Здавалося, матері не звикли сподіватись на допомогу у подібних ситуаціях.

У відповідь ми пояснювали, що працюємо тут для того, щоб підтримати їх, що у нас є ресурси, щоб допомогти їм з одягом, їжею і т.і. Деякі матері відчували незручність від такої допомоги, вважаючи за краще не просити про неї. Ми давали їм зрозуміти, що наша мета - підтримати їх, що ми готові допомогти всім сім'ям, у тому числі й тим, які перебувають у класі для новоприбулих.

Знадобився час, щоб завоювати їхню довіру, але поступово це допомогло покращити стосунки між вихованцями. Матері почали краще розуміти нашу систему й принципи, яких ми дотримуємось. Наші педагоги працювали над тим, щоб підтримувати їх, відповідати на запитання, правильно вирішувати конфлікти. Нам також доводилося переконувати їх не втручатися в конфлікти дітей, які «борються» з їхніми власними, Доводилось пояснювати, що ми тут для того, щоб убезпечити їхніх дітей і належним чином вирішувати їхні проблеми.

Напруга почала спадати як для батьків, так і для учнів. Ми швидко зрозуміли, що **батьківські труднощі (депресивні симптоми або агресія) мають безпосередній вплив на стабільність дітей у школі.** Тому ми працювали паралельно з сім'ями та учнями. Процес зменшення цієї напруги зайняв певний час. Приблизно в березні, квітні та травні ми побачили покращення. Починаючи з цього навчального року, ми одержали хороші результати, хоча це - довготривалий процес, коли прогрес досягається крок за кроком.

Разом з арт-терапією та заняттями з бойових мистецтв для дітей ми організували заняття з йоги для матерів. Також відбувалися творчі заняття та дискусії за підтримки англомовних соціальних працівників на пенсії, в тому числі вчителя йоги та арт-терапевта. Наша команда була фантастичною, справжньою п'ятизірковою командою. Всі дійсно допомагали мені добре працювати з українськими сім'ями. У контексті ситуації, що склалася в середній школі після двох років відсутності адекватних мовних і культурних послуг, очевидно, що присутність спеціалістів з підтримки та перекладачів має

Dès cette année scolaire-là, nous avons eu de bons résultats, mais c'est souvent un travail de longue haleine, les progrès se réalisant un à un.

À la lumière de la situation observée à l'école secondaire après deux ans sans services linguistiques et culturels adéquats, il est clair que la présence d'intervenants et d'interprètes spécialisés fait une grande différence. Il faut chercher des collaborations avec des personnes qui ne se contentent pas de traduire, mais qui sont aussi formées en intervention. Il est bénéfique de travailler avec des intervenants sociaux qui parlent ukrainien, par le biais du Centre social d'aide aux immigrants, de McGill ou d'autres organisations.

J'imagine qu'il y a eu des initiatives dans différentes écoles. Aussi, il est toujours temps d'agir pour les équipes-écoles qui n'ont pas encore mis de services en place. C'est pourquoi, je me suis proposée pour agir en rôle-conseil, car nous entendons encore parler de besoins dans d'autres écoles secondaires. Il est important de répondre aux besoins des écoles et de les soutenir.

Il est également essentiel de collaborer avec d'autres organismes et intervenants pour couvrir les 70 écoles de la commission scolaire. Il faut recruter rapidement des intervenants sociaux formés qui parlent ukrainien pour soutenir les équipes scolaires.

De plus, lorsque nous avons rejoint la commission scolaire, notre rôle était de promouvoir l'accompagnement psychosocial dans les écoles pour toutes les familles. Il est important que les équipes scolaires développent l'habitude de se renseigner et de comprendre le vécu des enfants avant leur arrivée à l'école.

Nous avons surtout parlé des élèves ukrainiens, mais nous recevons aussi des élèves d'origine africaine, haïtienne, latino-américaine qui ont souvent vécu des parcours migratoires extrêmement difficiles. Les enfants partagent parfois ces expériences traumatisantes lors des groupes de parole. Quand le thème du voyage est abordé, certains expriment leur plaisir de voyager, d'aller à la plage ou de prendre l'avion mais d'autres racontent des souvenirs terrifiants, comme avoir vu des cadavres dans la forêt, des expériences souvent vécues à un très jeune âge.

Il est crucial que le personnel enseignant, les équipes scolaires et les directions développent le réflexe de s'informer sur le vécu des élèves. Si un élève est hyperactif, a des difficultés d'apprentissage ou semble complètement fermé, il est important de comprendre son parcours migratoire et scolaire. J'ai observé des élèves immobiles, presque figés, au milieu de la cour de récréation, comme s'ils étaient morts à l'intérieur. Que ce soit pour les élèves d'Ukraine ou d'ailleurs, cette compréhension nous aidera à mieux intervenir et à les soutenir de manière plus efficace.

велике значення. Вкрай важливо шукати партнерства з професіоналами, які не лише перекладають, але й навчені втручатися в ситуацію. Наприклад, корисно співпрацювати з соціальними працівниками, які розмовляють українською мовою, наприклад, через Центр соціальної допомоги іммігрантам, інші організації або McGill.

Гадаю, що в різних школах уже були такі ініціативи. Тому для шкільного колективу, в якому ще не створили відповідних заходів, важливим завданням є дії в цьому напрямку. Не треба думати, що вже пізно щось робити. Саме тому, незважаючи на свій щільний графік, я запропонувала виступити в ролі консультанта, адже ми продовжуємо чути про потреби інших середніх шкіл. Важливо реагувати на ці виклики та підтримувати школи, які цього потребують. Також важливо співпрацювати з іншими організаціями та зацікавленими сторонами, тому що інакше неможливо охопити 70 шкіл, які входять до складу Шкільної ради. Дуже важливо швидко набрати підготовлених соціальних працівників, які володіють українською мовою, для підтримки шкільних команд.

Коли ми приєдналися до Шкільної ради, наша роль полягала в тому, щоб сприяти психосоціальній підтримці у школах. Вона буде здійснюватися не лише для родин, які вступають до класу для новоприбулих, а для всіх сімей. Важливо, щоб шкільні колективи виробили звичку дізнаватися про досвід дітей, розуміти його ще до того, як вони прийдуть до школи.

Ми говорили переважно про українських учнів, але важливо підкреслити, що наші навчальні заклади також приймають багато учнів африканського, гаїтянського та латиноамериканського походження. Ці діти часто мають надзвичайно складні міграційні історії. Наприклад, дехто виїхав з Африки, прибув до Бразилії на човні, а потім продовжив шлях пішки або автобусом, пройшовши через жахливі випробування, такі як джунглі Дар'єна, дуже небезпечну територію між Панамою та Колумбією. Ця територія, де немає наземних шляхів, перетинається виритими стежками, якими щодня проходять тисячі мігрантів. Це небезпечне середовище, де є трупи, дикі тварини та бандити, які грабують та ґвалтують мігрантів.

Цим травматичним досвідом іноді діляться в дискусійних групах. Коли заходить мова про подорожі, одні учні висловлюють своє задоволення від них, наприклад, від походу на пляж або польоту на літаку. Інші розповідають про жахливі події, наприклад, про те, як бачили мертві тіла в лісі. Це досвід, який вони часто переживали в дуже юному віці.

Дуже важливо виробити у вчителів, членів шкільного колективу та директорів шкіл рефлекс дізнаватися про досвід учнів. Якщо учень гіперактивний, має труднощі з навчанням або здається повністю замкнутим, важливо зрозуміти його міграційний та освітній бекграунд. Я спостерігала учнів, які стояли нерухомо, майже

©
Natalia Koval
2025

